

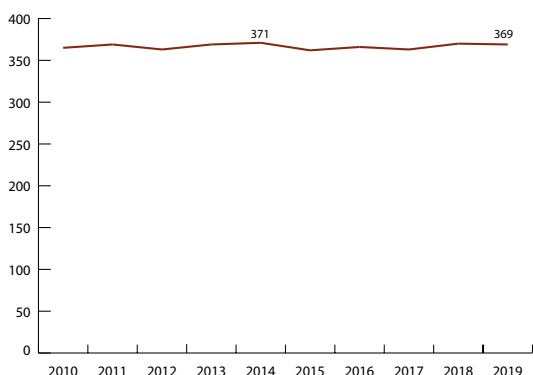
Fågelrapport 2019

FREDRIK FRIBERG & MAGNUS CORELL
(RED.)

Denna sammanställning är den 45:e allmänna fågelrapporten från Birdlife Sverige (Sveriges Ornitologiska Förening) och den 17:e som tagits fram av Nationella Rapportkommittén. Rapporten är också den 45:e i raden från Raritetskommittén. Rapporten innehåller i huvudsak fynd och sammanställningar från 2018 men också en del fynd, tillägg och rättelser från tidigare år.

Raritetskommitténs redovisningar baseras på 300 behandlade rapporter för 2019. Totalt hittades åter hela fyra nya arter för landet: gråhuvad vipa, wilsonbeckasin, östlig kronsångare och gulgrå sparv. De två senaste åren har åtta nya arter för landet påträffats. Med andrafynd av spetsstjärtad duva, dvärgspov och brun törnskata innehöll 2019 verkligen många riktigt udda inslag.

Därmed har 524 arter påträffats i Sverige t.om. 31 december 2019 och därutöver gulnäbbad/scoliolira, atlant-/madeirapetrell och obestämd fre-gattfågel.

Åren 2010–19 har antalet sedda arter per år pendlat mellan 362 och 371. Av dessa har 314 arter setts varje år.

Totalt påträffades 369 arter 2019 vilket är över genomsnittet. Det ska tydliggöras att de historiska siffrorna justeras utefter nya taxonomiska förutsättningar. Det finns 314 arter som är årligt förekommande under tioårsperioden 2010–2019. Ser man till totalen så är 460 arter sedda senaste tio åren (stort tack till Johan Nilsson för denna statistik!).

Väder, andra förhållanden och fåglar 2019

I Götaland och Svealand hade år 2019 högre månadsmedeltemperaturer än normalt, årets alla månader. I Norrland var dock starten i januari kallare än normalt.

FOTO: SIMON CARRINGTON

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla* har nu etablerat sig som häckande art i södra Sverige.

Vintern 2018/2019 (december – februari) blev generellt sett mild. Trots jämförelsevis varm vinter var den ändå något kallare än de senaste vintrarna (undantag 2017/2018). Nederbörds mängderna var generellt något över de normala och endast Norrland och de fjällnära delarna av Svealand hade snötäcke större delen av vintern. Gnagarstammarna tycks ha kraschat tidigt på säsongen. I fjällnära trakter var det dock lokalt fortsatt gott om gnagare under hela sommaren.

Våren blev varmare än normalt, med mycket nederbörd i mars, soligt och vackert i april och med typiskt ”aprilväder” i början av maj. Den meteorologiska sommaren anlände till stora delar av Göta-

land och Svealand redan i andra halvan april. Den ostadiga inledningen av maj följdes av en varm period under månadens mitt. Sammantaget blev maj tämligen normal vad gäller temperaturen, men också jämförelsevis blöt.

Sommaren 2019 blev åter varmare än normalt, inte minst i sydligaste Sverige. För nattaktiva arter tycks det antingen ha varit topp- eller bottenresultat och en gissning är att vädret vid anländandet över Östersjöregionen har betydelse. Precis som för systematiska räkningar visar rrk-sammanställningar att småfläckig sumphöna och nattskärna hade toppår, åtminstone för det senaste årtiondet.

Uppenbart är att förutsättningarna i Södra Göta-

(8 par), vassångare (86 revirhävande), underarten vitstjärnig blåhake (5–10), svarthakad buskskvätta (fler än 50) och trädgårdsträdskrypare (5–10). Gemensamt är att alla dessa är nykomlingar med kontinuerlig ökning av lokala populationer.

Arter med höga summer som är värda särskilt utförliga sammanfattningar är:

Småfläckig sumphöna: Ytterst oväntat slår småfläckig sumphöna till med den högsta summan på åtminstone ett par decennier, totalt 399 spelande hanar. Vad var det som hände? Framför allt är det ett exceptionellt uppträdande i Uppland som sticker ut med 126 spelande hannar, men också vissa andra landskap rapporterar om ett synnerligen gott

FOTO: LASSE OLSSON

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* hade oväntat ett toppår 2019 med nästan 400 spelande hannar. Arten har haft en vikande trend de senaste 20 åren. Getterön, Halland.

land 2019 var goda för tillväxt av bokollon. Förhösten var blöt i stora delar av Svealand vilket skapade goda förutsättningar för jakt på gnagare. Därefter följde torka, rekordmilt väder och avsaknad av snö-
räckte under resten av senhösten-förvintern vilket innebar rörelser hos stora ugglor och vråkar, vilket i sin tur satte sina spår.

Vi får anledning att återkomma 2020, senare.

Framgångar

Det är rätt ofta som trender håller i sig. Att följande arter åter hade toppår blir närapå en risk för uppreppning: ägretthäger (totalantalet ökar ständigt), toppskarv (åtminstone 630 par), svarthuvad mås

år. Kan det ha varit ett optimalt väderläge över norra Östersjön under flyttid som gjorde att sumphöns från Baltikum kom över i större omfattning än normalt?

Aftonfalk: Årets inflöde av aftonfalkar över framförallt södra och delar av mellersta Sverige är helt exceptionellt och saknar motstycke, och bjöd på en stark vår och en extrem höst. Sammanlagt sågs det 943 aftonfalkar under året, den överlägset högsta noteringen, att jämföra med den tidigare högsta summan på 156 fåglar från 1981. Det innebär att det sågs sex gånger fler aftonfalkar under 2019 jämfört med det tidigare årsrekordet!

Tretåig mås kan kanske lite oväntat förtecknas

bland framgångsarterna, men 55 häckande par innebär faktiskt det högsta antalet sedan millennieskiftet.

Kentsk tjärna hade en population 2019 på 1 396 par, vilket är den högsta summan hittills för landet. Ökningen har kommit ganska plötsligt, troligtvis beroende på en omfördelning, där Sverige just nu får ett tillskott av våra grannländer.

Av *citronärsla* observerades 42 ex. under året, rekord med marginal. Orsakerna till det rika uppträdandet är inte alls uppenbara.

Lundsångare noterades med totalt 369 ex., varav flera häckningar, vilket innebär nytt rekord.

Några taxa med årsrekord är i – systematisk ordning – *rödhalsad gås* (50), *rödhuva dykand* (14), *ringand* (7), och *skedstork* (11) – ja, rent generellt ökar en stor andel av de rariteter som inte flyttar till tropikerna. Här skulle den kunnige kalenderbitaren med gott om tid faktiskt kunna gå på djupet med generell statistik!

. . . och bakslag

Stora sorgebarn är fortsatt *fältpiplärka*, *lappmes*, *ortolansparv* och *videsparv*, där populationerna nu börjar bli så små att riktade, regionala/lokala inventeringar är helt nödvändiga som komplement till nationella systematiska inventeringar. Till stor del saknas emellertid sådana 2019. Här är det önskvärt med en bättring, så länge populationerna nu finns kvar.

Flodsångare har nu en stadigt minskade serie från fantastiska 2013 med 856 revir, ner till 137 revir. Det är intressant hur ”flerårigt oscillerande” flodsångarens årsserie är – men varför? Händer något långsiktigt negativt just nu?

Det var även en svag säsong för havsfåglar, men det kan till stor del förklaras av vädret. Det var ont om riktiga blåsdagar.

Rekorddåligt uppträdande, åtminstone på mycket länge, var det för *alförrädare* (6) och *kornknarr* (653). Här tillhör alförrädare en artgrupp av arktiska sjöfåglar som uppmärksammas på grund av långvariga minskningar. Nu när vi byter dekad är det snarare så att prakterjder bör uppmärksammas för ett 2010-tal som faktiskt varit riktigt stabilt (44–53 ex.) och där vittrut med 2019 års närmare 40 fynd presterar sitt bästa år sedan 2003.

Brandtal för effektivare populationsuppföljningar

Olika metoder har olika möjligheter för olika arter, och det vore önskvärt med ett mer formaliserat

och djupare samarbete för att ge den bästa helheten. När osystematiskt rapporterade observationer jämförs med systematiska, nationella uppföljningar (dvs. sommar- och vinterpunktrutter samt sjöfågelrutter) är korrelationen stark. Hur man än vänder och vider på 2019, hade rödrommen ett starkt år, medan flodsångare och trastsångare hade ett riktigt svagt år.

En gemensam analys mellan systematiskt och osystematiskt insamlad data skulle kunna ge uppslag till regionala eller biomspecifika kompletteringar för att få in nödvändiga uppgifter för en nationell helhet. I denna rapport kan exempel på sådana uppslag åskådliggöras genom Bottenhavets skärgård

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Det vore önskvärt med en rikstäckande inventering av svarta *Melanitta fusca*.

som viktig vit fläck för nationella uppskattningar av exempelvis svarta, roskarl och dvärgmå. En tolkning skulle kunna vara att en förnyad regional satsning efterfrågas. På samma sätt kan vi för närvarande säga att vi inte har något tillförlitligt sätt att följa myrhäckande arter som sädgås, myrsnäppa och blå kärrhök.

Från ideellt håll skulle vi önska ett än mer utvecklat samarbete mellan Naturvårdsverket och viktiga delar på Lunds universitet och SLU. Vår tolkning är att det går att få ut mer av våra skattemedel när det gäller data från oss fågelskådare. Det offentliga borde också kunna bidra till utvecklade internationella samarbeten.

Var är inventeringsinitiativ särskilt efterfrågade, var finns de vita fålten och var kan vi skådare göra bäst nytta? Här tror vi att data från osystematiskt skådande, ringmärkning och systematiskt inhämtad data kan förenas i än större utsträckning än idag. Inför framtiden tror vi att öppenhet, transparens och delad data kan vara ett sätt att entusiasmera ideella initiativ och framtidens generation av fågelinventerare!

För utvecklat arbete i Artportalen krävs också riktlinjer och utbildning för flaggningar och buntningar. Under senare år finns det möjlighet för landets rrk att arbeta med sk. bedömningsfynd, vilket kan underlätta förståelsen och regionala och nationella sammanställningar betydligt. Bedömningsfynd används fortfarande i mycket liten utsträckning.

Vilka arter/raser sammanställs av Nrk?

Nationella rapportkommittén (Nrk) har tagit fram en rapportmall som anger vilka arter som i första hand ska sammanställas till *Fågelåret*. Utifrån denna mall har varje enskild regional rapportkommitté (rrk) markerat de aktuella fynden i Artportalen och skrivit en kommentar som Nrk får tillgång till. Rapportmallen utgår från följande grundprinciper:

- Lägga tyngdpunkten på att se trender i fågelfaunan.
- Fokusera på fågelarter som är särskilt viktiga i naturvårdssammanhang. Detta gäller särskilt nationellt rödlistade arter liksom dem som finns upptagna på EU-direktivens listor. Tyngdpunkten bör ligga på att följa häckningsresultaten och ha kontroll på viktiga rastlokaler och övervintringsplatser.
- Redovisa fynd och analysera de rariteter som faller utanför Rk:s behandling.

Vilka arter/raser bedöms av Rk?

Raritetskommittén (Rk) ska granska och bedöma alla observationer av:

- Nya arter eller raser för landet.
- Arter eller raser som för detta ändamål markerats särskilt i *Förteckning över Sveriges fågeltaxa*. Dessa återfinns på Rk:s webbplats.
- Arter i Kategori D (se nedan för definition): kejsargås, dvärgsnögås, gulkindad kricka, praktand, buffelhuvud, kamskrake, större flamingo, vit pelikan, tatarfalk, alpka, svartryggig röstjärt, långstjärtad rosenfink, gulhuvad ängstrupial, praktsparv, stäppsparv, blåtjocknäbb och indigofink. (Även snögås förs till kategori D, men bedöms av respektive rrk.)

- Övriga observationer av arter och raser som rrk hänskjuter till Rk, eller sådana som Rk på eget initiativ önskar granska.

Hur jobbar vi och hur försöker vi redovisa?

Nationellt försöker vi traditionellt redovisa uppgifter per landskap och lappmark. Orsaken är att landskapsgränserna inte är föränderliga. Att följa landskapsprincipen lyckas vi relativt bra med, tack vare ett gott arbete av landets rapportkommittéer. I många fall är rapportkommittéerna inte organiserade per landskap – eller vissa fall inte ens län – men tack vare redovisande kommentarer lyckas vi ändå i de flesta fall hålla oss till landskapsprincipen.

Här tror vi ändå oss kunna bli bättre. I Artportalen finns en funktion för summerade uppskattningar där en regional rapportkommitté (rrk) kan välja en summerande uppskattning för att redovisa vilka fynd som inkluderats och också tydligt redovisa vilket område som uppskattningen gäller. Här hoppas vi att nationella riktlinjer kan underlätta framöver.

Så rapporterar Du

All svensk fågelrapportering sker i den nätbaserade rapportdatabasen Artportalen (<http://www.artportal.se>). Som inloggad användare har du där tillgång till rapportformulär och har möjlighet att ladda upp bl.a. beskrivningar, bilder eller inspelningar. Respektive rrk bearbetar materialet efter behov, och genomför också granskningar av inkomna observationer. Fynd av mycket sällsynta eller svårbestämda taxa går vidare för bedömning av Rk (se ovan).

Kategorier

De i Sverige anträffade fågelarterna indelas, i enlighet med AERC:s (Association of European Rarities Committees) riktlinjer, i fem olika kategorier, A–E, enligt nedan:

- Kategori A: Spontant uppträdande taxa (arter och raser) som häckar eller påträffats minst en gång fr.o.m. år 1950, t.ex. lövsångare och klippsvala.
- Kategori B: Spontant uppträdande taxa (arter och raser) som påträffats minst en gång t.o.m. år 1949 men inte senare. Dessa arter utgörs av garfågel (1783), papegojalka (1860), strömand (senast 1893), dvärgskarv (1913) och ökenlöpare (senast 1942).
- Kategori C: Inplanterade eller förrymda taxa (arter och raser), som etablerat frihäckande och självreproducerande bestånd, vilket i Sverige sedan länge gäller för kanadagås, fasan och tamdu-

va. Till denna kategori förs även fynd av fåglar som kan anses härröra från sådant bestånd utanför Sverige, vilket för tillfället gäller för amerikansk kopparand och nilgås.

- Kategori D: Taxa (arter och raser) som skulle ha placerats i kategori A eller B, om det inte förelegat visst tvivel huruvida de med säkerhet har uppträtt spontant, t.ex. snögås och indigofink.
- Kategori E: Taxa (arter och raser) vilka betraktas som förrymda eller utsläppta från fångenskap (t.ex. undulat). Till denna kategori förs även införda fåglar som har häckat eller häckar i frihet, men som inte uppnått ett självreproducerande bestånd (t.ex. stripgås).

Ny ordningsföljd på arterna

Under många år har ordningsföljden på fågelarterna varit i stort sett oförändrad med endast smärre justeringar. Med denna rapport sker däremot en väsentlig omstuvning. Bakgrunden är nya rön när det gäller fåglarnas utvecklingshistoria, och redaktionen för *Fågelåret* har valt att följa den ordning som BirdLife Sveriges Taxonomikommitté (Tk) anammat, och som följer en konsensus som nu finns hos de ledande världslistorna.

Vi är väl medvetna om att många inte kommer att känna igen sig, men denna nya ordning håller på att etableras världen över – så det är nog bara att försöka vänja sig.

Åldersbeteckningar

I denna fågelrapport används särskilda beteckningar för en fågels ålder. Med en juvenil (juv.) menas en ungfågel i sin första fullständiga fjäderdräkt. En adult (ad.) är en vuxen, köns mogen fågel i sin slutliga dräkt (som kan vara en sommar- eller vinterdräkt). Hos många större och en del mindre arter kan man även urskilja åldersstadier mellan det juvenila och det adulta (t.ex. 1:a vinterdräkt, 1:a sommardräkt etc.). Dessa kallas med ett gemensamt namn för subadulta (subad.). Kan man inte avgöra om en fågel är juvenil eller subadult betecknas den ibland som en yngre fågel, respektive äldre fågel om motsvarande gäller för subadult och adult.

I en del fall anges fåglarnas ålder som 1K, 2K, 3K och så vidare. Här är "K" en förkortning av "kalenderår". Således är en "2K-fågel" inne på sitt andra kalenderår. Gränsen för kalenderår går vid årsskiftet. En individ kläckt sommaren 2018 var 1K t.o.m. 31.12 2018, men betecknas 2K fr.o.m. den 1.1 2019. Om en fågel t.ex. är 2K eller äldre, men inte säkert kan åldersbestämmas, kan den betecknas 2K+.

Notera att vi i denna rapport konsekvent använder dessa förkortningar med versalt K. Anledningen är att detta blir tydligare än om ett gement k används, se t.ex. skillnaden mellan 1k och 1K.

Antal fynd, individer och ursprung

Efter varje arts vetenskapliga namn står två talpar inom parentes. Det första anger hur många fynd som gjorts och hur många exemplar som anträffats av arten till och med 2018. Det andra talparet anger samma sak, men specifikt för 2019. Summorna följer principen att en individ i landet utgör ett fynd, oavsett hur många år i följd den dyker upp, och hur många landskap den ses i. Ett fynd kan alltså utgö-

FOTO: ANDERS BLOMDAHL

Inte mindre än 17 brunsångare *Phylloscopus fuscatus* noterades 2019. Fram till 2018 hade totalt 145 ex. noterats i landet. Ottenby, Öland 19 oktober 2019.

ras av en ensam fågel, men det används också då en flock om två eller flera fåglar har uppträtt tillsammans och det finns anledning förmoda att de anlänt till platsen tillsammans. Detta innebär att flera individer av framför allt dagsträckande flockfåglar, t.ex. skäggårna, som regel förutsätts ha anlänt tillsammans, därför räknas som ett fynd. Däremot betraktas flera exemplar av nattsträckande småfåglar, t.ex. brunsångare, som flera fynd även om de rasar tillsammans. Detta för att de förmodas ha anlänt enskilt. Om flera ensamt sträckande fåglar, exempelvis tärnmåsar, passerar en lokal under samma dag räknas varje individ som ett fynd. En fågel som passerar landskapsgränser, t.ex. en lira, utgör en-

dast ett fynd i landet (men självfallet ett fynd i varje landskap). Givetvis kan det vara svårt att avgöra hur många exemplar som verkligen varit inblandade under ett år, men vi har efter bästa förmåga försökt uppskatta antalet.

Beståndsuppskattningar

I vissa fall anges aktuella beståndsuppskattningar inom parentes under artnamnet. Dessa uppskattningar gäller antalet häckande par i landet och baseras dels på bokverket *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*, som kom ut 2012 (men där uppskattningarna grundas på läget 2008), och dels på foldern *Sveriges fåglar*, som ges ut årligen sedan 2018.

larna namnges rapportörerna i bokstavsordning. Vi vill passa på att uppmäna till angivande av upptäckare (även om det gäller en själv) i originalrapporterna. Skälen till detta är flera: Främsta orsaken är det s.k. "Ölandssyndromet", dvs. en stor mängd ornitologer underlåter att rapportera en raritet de sett, i tron att den blir rapporterad av någon annan, medan så inte är fallet. Anger man upptäckare (eller helt enkelt "inte upptäckt av undertecknad") på raritetsblanketten så undviker man att "stjäla äran" och kan i lugn och ro rapportera vad man själv observerat. Alla kan ju inte se allt; under en kortare observation har kanske någon koncentrerat sig på tertialernas exakta utseende, medan någon annan

FOTO: MIKAEL ARINDER

Busksångare *Acrocephalus dumetorum* häckar sparsamt i Sverige sedan den invandrat under senare delen av 1900-talet. Beståndet har under senare till uppskattats till 55 par 2008 (*FiS*) respektive 150 par 2019 (*SF*).

De båda publikationerna förkortas till *FiS* respektive *SF*, och i det sistnämnda fallet gäller 2019 års upplaga. I några fall har vi funnit anledning att föreslå en ny antalsuppskattning. I de fallen anges *FÅ*, till exempel: (*FiS* 1100, *SF* 500, *FÅ* 300–400).

Upptäckare, rapportör, medobservatör

För de taxa som granskats av Rk gäller från och med rapportåret 2013 att observationer som publiceras förses med namnet på de personer som har skickat in fullständiga rapporter till Rk. I de fall det tydligt framgår av de rapporter som kommit in till Rk vem som varit upptäckare anges denne/ dessa först. I de fall vi inte vet vem som upptäckte fågeln/fåg-

koncentrerat sig på habitus (eller "jizz" som engelskt lånord). De olika uppgifterna samlade skulle kunna räcka för ett godkännande, medan enbart en beskrivning av tertialerna skulle innebära att rapporten är för mager för den ska kunna publiceras. Ju fler rapporter, desto fler infallsvinklar och detaljer och därmed större chans för en rättvis bedömning från Rk:s sida. I vissa fall, där rapportörer har samma namn, uppges på begäran numera även rapportörens postadress inom parentes. Detta för att i någon mån försöka skilja dessa observatörer åt.

De arter och observationer som behandlats av Rk har, liksom tidigare år, markerats i rapporten med röd färg på artnamnet.

Förkortningar

Några i rapporten förekommande förkortningar:

- "(L)" – fågeln tillfredställande dokumenterad med ljudupptagning
- "(DNA)" – fågelns DNA har analyserats och styrkt bestämningen
- "ex." – exemplar
- "(F)" – fågeln tillfredställande dokumenterad med foto
- "honf." – honfärgad
- "in litt." – genom korrespondens (in litteris [latin] "i ett brev")
- "k:a" – kyrka
- "k:n" – kommun
- "N" – norr
- "Nrk" – Nationella rapportkommittén
- "NRM" – Naturhistoriska Riksmuseet
- "O" – ost, öster
- "Rk" – Raritetskommittén
- "rrk" – regionala rapportkommittéer
- "S" – söder
- "s:n" – socken
- "so. dr." – sommarträsk
- "str." – sträckande
- "Tk" – Taxonomikommittén
- "V" – väster
- "(V)" – fågeln tillfredställande dokumenterad med video
- "vi. dr." – vinterträsk
- "†" – fågeln avliden och insamlad, efter detta tecken anges var skinnen finns förvarat

Tabeller

I rapporten för 2014 infördes för första gången tabeller som visar olika (mindre vanliga) arters historiska uppträdande i landet (sedan 1950-talet), vilket förhoppningsvis ska ge en bättre bild av de

aktuella arternas trender. Naturligtvis måste tabellerna betraktas mot bakgrunden av att aktiviteten bland fågelskådare ökat högst väsentligt under de dryga 65 år tabellerna omfattar.

Nrk:s skribenter

Fredrik Friberg, Nils Kjellén, Peter Lindberg, Lars Lindell, Andreas Livbom, Kristoffer Stighäll, Peter Strandvik, Magnus Strömberg, Johan Svedberg, Martin Tjernberg och Anders Wirdheim.

Raritetskommitténs sammansättning

Magnus Corell, Aron Edman, Alexander Hellquist, Juho Könönen, Hans Larsson, Björn Malmhagen och Raul Vicente.

Tack

Våra varmaste tack till alla rapportkommittéer och rapportörer som behandlat och delgett oss alla de observationer som ligger till grund för årets rapport.

Slutligen

Notera att observationerna som ligger till grund för årets rapport finns tillgängliga i rapporteringssystemet Artportalen, <http://www.artportalen.se>. Vi hoppas att ni som läser årets rapport får inspiration till nya ornitologiska aktiviteter och att analyserna av arterna leder till ökad kunskap om landets fågelfauna.

Fågelrapporteringen är sedan länge ett viktigt redskap när det gäller kunskapen om vår fågelfaunas utveckling och förändring. Med en utökad och mera detaljerad rapportering kommer den även att bli allt viktigare för både miljöövervakningen och fågelskyddet/naturvården. Rapportera därför så noggrant som möjligt, och under häckningstid gärna med häckningskriterier! Det ökar värdet på din rapport.

Rödlista

Fågelrapporteringen blir allt viktigare när det gäller att hålla koll på hotade eller sårbara arters bestånd i vårt land. Därför anger vi numera kategorisering enligt den senaste svenska rödlistan (2020). Denna anges, i förekommande fall, i rött efter artnamnet enligt nedanstående:

- RE** Nationellt utdöd
- CR** Akut hotad
- EN** Starkt hotad
- VU** Sårbar
- NT** Nära hotad

FREDRIK FRIBERG

(red. Nrk)
Edeby 9
741 91 Knivsta
lfredrik.friberg@gmail.com

MAGNUS CORELL

(red. Rk)
Hästhagsvägen 21B
182 39 Danderyd
magnus.corell@gmail.com

Prutgås *Branta bernicla*

Prutgåsen hade ett antalsmässigt normalt år utan avvikande siffror åt något håll. Under senare år har det kommit rapporter om vikande antal mörkbukiga prutgäss i vinterkvarteren i Västeuropa. Arten (dvs framför allt mörkbukiga underarten *bernicla*) passerar landet i stora antal både vår och höst. Vårsträckket i andra halvan av maj och början av juni berör främst södra Götaland (söder om en linje från mellersta Halland till Gotska Sandön), medan höststräckket kan gå på en nordligare bana, om än ganska sparsamt och med stora variationer mellan åren. En ovanligt nordlig observation är värd att nämna. Observationen saknar kommentar om underart. En sträckande flock i Lapplands fjällvärld i mitten av september, handlar det självklart och sannolikhetsmässigt om *brota* eller *bernicla*?

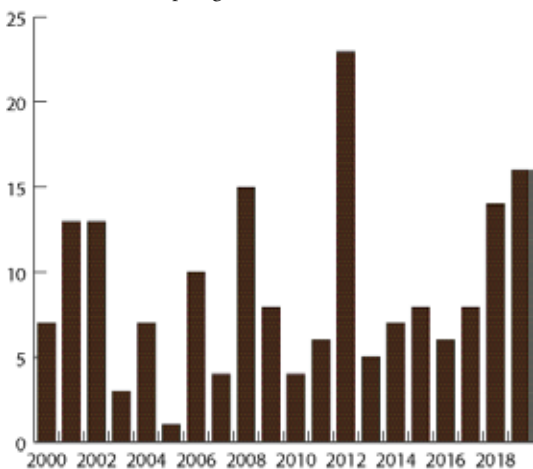
Ly lpm: 28 ex. str. SV Vindelfjällens naturreservat 19.9 (Peter Sunesson). Sjunde fyndet i *Ly lpm*.

Fynd av underarten:

Svartbukig prutgås *Branta b. nigricans*

Svartbukig prutgås häckar i nordöstra Sibirien och nordvästra Nordamerika. Efter det att denna underart noterades första gången i Sverige 1983 har den blivit regelbunden och uppträtt årligen sedan 1994. Totalt 16 ex. betyder nytt årsrekord. Fynd nummer sju för Småland.

Sk: Årets första fynd var en fågel som rastade vid Näsbyholmsjön 14.5 (Mattias Ullman, Richard Bergendahl). Ett oväntat fynd både avseende lokal och datum, då det är lite innan prutgässen kommer igång på allvar. Enligt säkra källor så hålls underarten i fångenskap på en gård utanför Räng, och fågeln var ringmärkt på ett sätt som tyder på ett sådant ursprung. Övriga fynd gjordes i samband med prutgåssträck under hösten i form av 1

Fynd av svartbukig prutgås *Branta b. nigricans* i Sverige 2000–2019.

ex. Simrishamn 23.9 (Mårten Müller), 1 ad. Nabben 11.10 (Mattias Ullman), 1 ex. Nabben 12.10 (Mattias Ullman, Nils Kjellén, Hans-Åke Gustavsson), 1 ad. Nabben 25.10 (Mattias Ullman, Hans-Åke Gustavsson) samt 1 ad. Nabben 3.11 (Mattias Ullman, Nils Kjellén, Bengt Grandin).

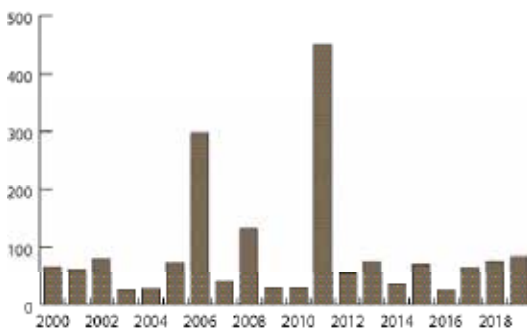
Bl: 1+1 ad. str. SV Torhamns udde 10.10 (Fredrik Lenartsson). 1 ad. str. SV Nordersund 11.10 (André Julinder). De två gässen på Torhamn den 10.10 kom var för sig i olika flockar med mörkbukiga prutgäss. Svartbukig prutgås har sedan 2011 varit årlig i Blekinge med mellan 1 och 5 ex. Som mest har 7 ex. noterats under ett enskilt år, nämligen 2001 (FBI 38:73).

Sm: 1 ad. str. S Revsudden, Kalmar 17.10 (Jan Hägg, Toni Berglund). Sjunde fyndet i östra Småland.

FOTO: MATTIAS ULLMAN

Svartbukig prutgås *Branta b. nigricans*, Näsbyholm (Sk) 14 maj 2019. Fågeln är ringmärkt på ett sätt som tyder på ett ursprung i fågelhågn.

Fynd av ljusbukig prutgås *Branta b. hrota* i Sverige 2000–2019.

Öl: 1 ex. str. S Triberga läge – Sebybadet – Össby hamn – Näsbybadet 29.9 (Bertil Breife, Elsy-Britt Schildt, Maud Lanne m.fl.). 1 ad. str. S Stora Rör 3.10 (Mats Waern, Bertil Breife, Kalle-J Löfberg). 1 ad. str. S Segerstads fyr 8.10 (Christian Cederroth) och samma ex. str. SV Ölands södra udde, Ottenby 8.10 (Bertil Breife, Per Lagerås m.fl.). 2 ad. str. S Stenboudt 9.10 (Mats Waern). 1 ex. rast. Ölands södra udde, Ottenby 28.10 (Olle Edlund, Douglas Gustafsson, Bertil Breife m.fl.).

Fynd av underarten:

Ljusbukig prutgås *Branta b. hrota*

Totalt 84 ex. är en relativ hög summa, den högsta sedan 2011. Framför allt hjälps totalsumman upp av ett gott höstuppträdande på Hönö (Boh) med totalt 59 ex. Året var i södra och sydöstra Sverige alltigenom normalt. Under sommaren gjordes första fynden av hrota i såväl Västerbotten som Norrbotten. Notera särskilt fyndet av blandfamilj *bernicla* x *hrota* i Västerbotten i juni; blandformer är relativt sällsynta. Det är möjligt att samma familj sågs längre söderut på Lassarholmen, Fårö 7–9.6, där en *hrota* ”sågs med en mörkbukig prutgås och en förmodad hybrid” (rrk Gtl).

Gtl: 1 ex. Lassarholmen, Fårö 7–9.6 (Håkan Hansson, Annika Kihlgren m.fl.). Fågeln sågs med en mörkbukig prutgås och en förmodad hybrid.

Vb: 1 ad. mörkbukig (*bernicla*) rast. Långviksskatan, Täfeländet 25–28.6 tillsammans med en ljusbukig (*hrota*) partner och en 2K av förmodat hybridursprung (Richard Thörn m.fl.).

Nb: 1 ex. Sandgrönnorna, Rödkallen–Sör-Äspen nat.res. 1–22.8 (Jan Bergström, Krister Jakobsson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Rödhalsad gås *Branta ruficollis*

Ovanligt svårt att summera landskap, med ett år fullt av dubbelräkningar och stafettobsar. Stort tack för att flera rrk ger givande analyser och kommentarer! Gissningen landar på ca 50 ex. – nytt rekord. Dominerande Skåne och Öland rapporterar båda om årshögsta med 23 resp. 20 ex. Fortfarande är rödhalsad gås något exklusivt och flera rapportkommittéer är mångordiga och noggranna i sina analyser. Rrk Bl kan exemplifiera: ”Fågeln 22.4 kunde på sin flyttning i sällskap med vitkindade gäss följas genom i stort sett hela Blekinge, för att slutligen ses även på Öland då den sträckte in över land i höjd med Väderstadsviken norr om Degerhamn. Under

rådande förhållanden med måttlig O-vind avverkades sträckan Björkenabben–Öland på 2 timmar och 48 minuter, vilket innebär en medelhastighet på 44 km/h räknat från lokal till lokal.”. Första fynden i Ångermanland, Åsele lappmark. resp. Lycksele lappmark samt fjärde fyndet i Närke, nionde för Östergötland, fynd sex och sju i Sörmlands rapportområde.

Sk: Under året sågs 23 individer vilket är en rejäl putsning av tidigare årsrekord som låg på 13 ex. såväl 2013 som 2017. Det är kanske inte helt oväntat med tanke på att de ofta håller ihop med vitkindade gäss, en art som också hade ett år utöver det vanliga.

Bl: 1 ex. str. O Björkenabben – Kråkenabben – Lindö udde – Hasslö – Möcklesundsbron – Hallarumsviken 22.4 (André Julinder, Christian Persson, Mattias Bertilsson m.fl.). 1 ex. str. N Utlängan 2.5 (Lars-Gunnar Lundquist m.fl.). 2 ex. str. O Lindö udde 21.5 (Fredrik Lennartsson). 1 ex. str. SV Utlängan 9.10 (Lars-Gunnar Lundquist, Paul Cook).

Sm: 1 1K rast. Grisbäckssudden, Grisbäck, Torsås 10–11.11 (Oscar Jönsson, Matthis Kaby m.fl.).

Öl: Hela 20 rödhalsade gäss sågs på Öland 2019, varav 7 på våren och 13 på hösten. Detta är rekord, tidigare har som mest 15 ex. setts år 2018.

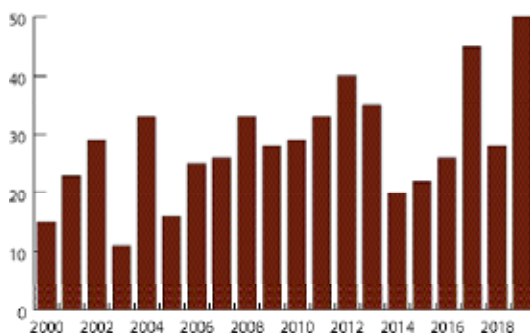
Gtl: 1 ex. Faluddens fyr 26–27.4 (Jörgen Petersson, Mikael Larsson m.fl.). 1 ex. 28–29.4 och 2 ex. 30.4–1.5 Västergarn (Olof Armini, Mattias Andersson m.fl.). 1 ex. mot N Brissund, Väske 30.4 (Mikael Nederman). 1 ex. Petesvik, Hablingbo 21.5 (Hans Olof Bond). 1 ex. mot SV. Nabben, När 22.10 (Lennart Wahlén).

Hl: 2 2K rast. Lerjan, Galtabäck – Lynga, Morup 29.3 – 1.4 (Magnus Jäderblad m.fl.), samma fåglar förflyttade sig sedan norrut till Getterön där de stannade 1–29.4 (Christopher Gullander m.fl.).

Ög: 1 ex. sällskapade med vitkindade gäss vid Svartåmyningens naturreservat 17–20.10 (Lennart Hellström m.fl.).

Nrk: 1 ex. Kvismaren – Tysslingen – Boglundsängen 17.2 – 21.3 (Åke Pettersson, Lars Thornberg m.fl.).

Srm: 1 ex. str. Östra Styran 15.10 (Anders Vestlund), 1+1 ex. str. SV Femörehuvud, Oxelösund 15.10 (Kalle

Fynd av rödhalsad gås *Branta ruficollis* i Sverige 2000–2019.

Tabell 1. Genomsnittligt antal rödhalsade gäss <i>Branta ruficollis</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,2	0	2,2	4,6	12	19	33	50

Brinell, Jan Sjöstedt) och 1 ex. Olberga, Grödinge 24–26.10 (Johan Engström, Thomas Strid, Nils Magnus Fredriksson)

Upl: En individ observerades vid Hjälstaviken 16.2 (Eric Salomonsson, Marcus Ehrenfried m.fl.). Hittades dagen efter i Närke.

Ång: 1 ex. födosökande Styrnäs kyrka – Törstatjärn, Boteå s:n – Torsåkers kyrka – Aspy, Torsåkers s:n – Torsåkers socken – Rudtjärn, Undrom – Vik, Torsåkers s:n – Salum, Torsåkers s:n – Kalknäs, Undrom – Kalknäs – Ut-näs – Vangsta gård, Vik – Väster Styrnäs kyrka – Styrnäs 2–15.4 (Anna Peman m.fl.).

Ås lpm: 1 ex. Älgsjömyran 20–24.5 (Sture Gustafsson, Karin Häggblad m.fl.)

Ly lpm: 1 ex. Mossavattnet, Mossavattenberget 27.5 (Gunnar Ekenberg).

(FREDRIK FRIBERG)

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

(*FiS* 4900, *SF* 2000)

För vitkindad gås gäller det att hänga med! Som häckfågel sker en snabb spridning samtidigt som kärnområdet på Gotland och Öland upplever en fortsatt kraftig minskning och ett bedrövtligt häckningsresultat. Vid tiden för *Fåglarna i Sverige* (2012) dominerade Öland och Gotland fullständigt med 450 respektive 3 000 par. Totalt beräknades då 4 900 par finnas i Sverige. Toppen på Gotland nåddes faktiskt så tidigt som 2002 med 4 713 häckande par, och motsvarande topp för Öland nåddes 2001 med 965 par. I början av 2000-talet fanns fler än 6 000 par i Sverige. Även om ökningen i många fastlandslandskap varit stor sedan dess, har det totala antalet häckande par i Sverige minskat, eftersom fastlandet inte klarar av att kompensera för minskningarna på Öland och Gotland. Forskaren Kjell Larsson sammanfattar: "Antalet häckande vitkindade gäss på Gotland och Öland har minskat mycket snabbt sedan början på 2000-talet. År 2019 häckade totalt cirka 556 par på 25 öar längs Gotlands kust. Antalet häckande par på Gotland ökade från 1 par år 1971 till cirka 4 700 par år 2002. Den snabba minskningen efter 2002 kan i huvudsak förklaras med ökad predation och ökade störningar från havsörn. En motsvarande utveckling har observerats på Öland. År 2019 häckade totalt cirka 42 par vitkindad gås på fyra öar längs Ölands östra kust. Antalet häckande par på Öland ökade från 1 par 1982 till cirka 780 par år 2005 för att sedan minska snabbt". Baserat på senaste årens regionala kommentarer blir en summering Öland–Gotland 598 par och Fastlandet 1 400 par, alltså totalt 2 000 par 2019. Sett ur ett nationellt perspektiv har antalet häckande par minskat med 60 procent på tio år! Hur kommer po-

pulationen och fördelningen se ut om fem år? Finns vitkindad gås ens kvar som häckfågel på Öland och Gotland då? Notera fortsatt etablering av häckande vitkindad gås i Lappland, liksom fortsatt ökning i Dalarna respektive Värmland.

Antalet förbisträckande vitkindade gäss, dvs. de i arktiska Ryssland häckande vitkindade gässen, har ökat under de senaste decennierna och uppgick år 2014 till cirka 1,2 miljoner individer (Jensen m.fl. 2018). På Nabben i Skåne slogs såväl års- som dagsrekord med 488 135 ex. totalt 2019 resp. 216 300 ex. 4.10 (Nils Kjellén, Mattias Ullman). Arten är nu ohotad trea på listan över de vanligaste sträckfåglarna i Falsterbo efter bofink och ringduva. Rrk Bl stämmer i: "211 040 ex. str. S Utklippan 3.10 (Jan Petersson, Martin Heinrich m.fl.). Fjölårets 207 000 str. SV från samma lokal 7.10 stod sig inte ens ett år (FBI 55: 38)". Gissningsvis räknas samma fåglar i Blekinge och vid Falsterbo. Flera rrk po-ängterar dock att sträcket under toppdagar ibland går på bred front. Kan man anta att det nu handlar om miljoner vitkindade gäs som under hösten passerar sydligaste Sverige? Den 15 oktober noterades en historisk dag för östra Svealand, rimligtvis med andra fåglar inblandade. Rrk Srm och Kalle Brinell kommenterar: "Stundtals fullkomligt galet tryck. Sträcket kom på bred front och tusentals passerade norr om Femöre, majoriteten passerade dock ute i skärgården. Fåglarna tycktes komma både från NO samt insträckande rakt österifrån. Delar av sträcket (kanske en tredjedel) tycktes följa Östgötakusten söderut, men majoriteten tycktes dra in över land vid Marviksverken. Delar av sträcket följde förmodligen dock Bråviken västerut." Totalt bokfördes 81000 ex. str. SV Femörehuvud, Oxelösund 15.10 (Kalle Brinell, Jan Sjöstedt).

Rrk-kommentarer:

Upl: Under den årliga boräkningen noterades 168 par vitkindade gäss vid Fjäderholmarna (Regina Lindborg, Länsstyrelsen), i övrigt har sammanlagt minst 80 par konstaterats häcka från olika lokaler runt om i rapportområdet. (rrk Sthlm).

Vrm: I Vänerns skärgårdar noterades 38 vuxna fåglar på tio skär, den högsta siffran under hela inventeringsperioden (1994–2019). Häckning kunde konstateras på fem skär och minst 28 ungar sågs (Dan Mangsbo, Per Gustafsson, Hans Kongbäck). På Svartskär i Segerstads skärgård sågs inte mindre än 21 ungar i fyra kullar. Dessutom sågs fem ungar i Hults hamn 26.5 (Kalle Källebrink, Eva Johansson). Arten har aldrig varit mer talrik i Väneren som helhet och trenden är kraftigt ökande (Vänerinventeringen).

Dlr: Sammanfattning: Smedjebacken 14, Gagnef 1, Lek-

sand 12, Mora 2. Nytt årsrekord med 29 häckningar, tidigare högsta antal med 21 häckningar 2017.

Gstr: Totalt häckade i storleksordningen 200 par i skärgården, varav 26 par enkom på Eggegrund.

Ång: Säkra häckningar har noterats med minst 14 kullar från 10 lokaler längs kusten liksom ett antal möjliga och troliga häckningar.

Ly lpm: 2 ad. + 4 pull. Gunnarbäcksbron, Gunnarn 21.6 (Eva och Bo Åström). Tredje häckningen i Ly lpm..

P lpm: Häckning Arjeplog 31.5 – 19.8 (Sören Marklund, Stefan Holmberg m.fl.). Tredje året i rad som detta par besöker Arjeplog och andra gången som de lyckas med sin häckning. Det innebär den andra häckningen i norra Lappland.

(FREDRIK FRIBERG)

Sädgås *Anser fabalis* VU

(FiS 850, SF 420)

För Sverige som viktig rastplats för främst underarten *A. f. fabalis* (tajgasädgås) sammanfattade Ulf Skyllberg våren 2019: "Maxsummor för Sverige uppnåddes 9–10 mars (med kompletteringar 8, 11 och 12 mars). Då fanns totalt 63 600 i landet och totalt 64 900 om man räknar in Danmark, Finland och Norge. Ett medelvärde om ca 63 000 för de två räkningar de två första marshelgerna "ligger på samma nivå som 2017 och något tusental högre än 2015, 2016 och 2018. Det verkar som populationen stabiliserats på denna nivå efter en tydlig uppgång från ca 47 000 2011–2012.". När maxsumman uppnåddes 9–10 mars sammanfattar Skyllberg läget som följer: "Småland (7 500). Östen/Ymsen hyser drygt 13 000, södra Uppland 16 500, Västmanland 8 000, Skåraområdet (Nyköping) 7 000.

För sädgåsen som häckfågel är siffrorna däremot både bristfälliga och oroande. Medan *Fåglarna i Sverige* (2012) uppskattade populationen 2009 till 850 par, så uppskattar *Sveriges Fåglar* populationen år 2018 till 420 par. Vare sig standardiserade data eller analyser av rapportkommittéer ger träffsäkra och matnyttiga uppgifter om sädgåsen som häckfågel. Under 2019 presenterades en populationsgenetisk studie av fåglar vid tre platser längre norrut. Studien indikerar att det finns olika grupperingar av gäss i samma område, gäss som är distinkt skilda såväl genetiskt som ekologiskt (de Jong m.fl. 2019). Vid Översjön, Särna, Dalarna fanns minst 95 ex. 20.7 (Uno Skog). Från norra Dalarna finns därutöver några fynd under häckningstid. Även från Härjedalen finns några fynd under häckningstid. Sedan flera år är det känt genom sändarförsedda individer att en stor del eller kanske alla av en grupp på 150–200, som övervintrar i Skottland, häckar i detta område. Det är fortfarande under diskussion om

fåglar från mellersta Skandinavien även övervintrar utanför Brittiska öarna (exempelvis Danmark), vilket skulle kunna innebära en större population i mellersta Skandinavien än ett par hundra fåglar, och således endast 25–40 häckande par (Birds of different feather flock together – genetic structure of Taiga Bean Goose in Central Scandinavia.) Det vore önskvärt ur naturvårdssynpunkt att utreda den sädgåsens status i allmänhet och förhållandena mellan den mellersta (Western Unit) och nordliga (Central Unit) i synnerhet. För bättre precision krävs mer och riktade insatser!

(FREDRIK FRIBERG)

Fynd av underarten:

Tundrasädgås *Anser f. rossicus*

Frågan är hur pass korrekt och konsekvent bestämningen av sädgåsens underarter är mellan olika observatörer och landskap, och har förmågan och inställningen att bestämma tundrasädgås påverkat även kortsiktigt? Sträcktoppen ligger klart efter tajgasädgåsens sträcktopp under våren, vilket naturligtvis beror på att tundrasädgåsen häckar betydligt nordligare.

Vb: Stickprovräkningar i Umedeltat visade att ca 8 procent av sädgässen tillhörde tundrasäsen (*A.f. rossicus*) under rastkulminationen (Umedeltats fältstn). Det betyder att av de maximalt räknade 1 836 sädgässen torde ca 150 ha utgjorts av tundrasädgäss. I Brånsjön bestämdes som flest 43 tundrasädgäss 20.4 (Ulf Skyllberg), i ett stickprov om 660 rastbestämda individer.

(FREDRIK FRIBERG)

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Ett förvaltningsprogram pågår i bl.a. Danmark och Norge med syfte att begränsa Svalbard-populationen med ca en tredjedel. Detta har bland annat inneburit ett kraftigt ökat jakttryck i Norge. Möjligt är det just detta som fått fler spetsbergsgäss att välja en östligare flyttväg med rastplatser i Sverige. Arten ökar fortlöpande i Sverige och Tysslingen, Närke är Sveriges främsta rastplats. Toppnoteringen från hösten i Tysslingen är den högsta hittills. Sammantaget i Närke så fanns det i oktober en bra bit över 3 000 individer! (rrk Nrk). Höst: 700 ex. Västra rakan, Kvismaren 13.10 (Magnus Friberg) och 2 500 ex. rast. Tysslingen 20–21.10 (Kent Halttunen, Hakon Kampe-Persson).

(FREDRIK FRIBERG)

Bläsgås *Anser albifrons*

I tidigare *Fågelåret* har vi följt bläsgåsens stadigt ökande förekomst. Bläsgåsen finns i en cirkel över hela

norra halvklotet och världspopulationen av bläsgäss lär uppgå till drygt 3 miljoner individer varav 1,2 miljoner av rasen *Anser a. albifrons*. För 2019 skriver rrk Upl: "vårtoppen noterades inte förrän omkring 6.4 med rekordhög ca 1 190 ex. Det tidigare rekordet är bara hälften så högt (= 650 ex. år 2016). Trenden med relativt stora mängder av bläsgäss under våren håller alltså i sig.". Rrk Sm/Jkp län fyller i: "Rekordsiffror noterade för tredje året i rad. Vårsträcket pågick huvudsakligen 15.2–1.4 och gav ca 1 300 ex. med reservation för dubbelräkningar.", liksom rrk Gbg: "Tack vare ovanligt många vårfynd kan vi bokföra det näst bästa bläsgåsåret genom tiderna, slaget endast av 2016 då totalt 181 ex. rapporterades.". När det gäller hösten skriver rrk Öl: "höstsumman blev magnifik med ett nytt smått otroligt höststräckrekord för arten på Öland! Fram på dagen 15.10 svepte ett lavinsträck med bläsgäss över södra Öland på bred front. Den högsta sträcksumman nåddes vid Sebybadet med 14 505 (nytt öländskt dagsrekord för en enskild lokal) insträckande från gryning till skymning samtidigt som 13 000 sträckte V–SV över Gårdby hamn kl. 12.00–15.30. En uppskattning ger minst 32 000 str. över Öland denna dag. Tillkommer gör även ett okänt antal sträckande efter skymningen då många flockar hördes under kvällen och förnatten." Enligt Artportalen är dagsrekordet från Sebybadet på 14 505 str. även ett svenskt lokalrekord. Endast vid två tillfällen har fler än 10 000 sträckande bläsgäss noterats, båda på Gotland: 5.10 1975 med 11 000 resp. 28.9 1996 med 13 000 ex. Fjärde fyndet i Härjedalen, en rejäl flock dessutom:

Hjd: 60 ex. str. V Storsjö 29.3 (Kent Moén, Eva Moén).
(FREDRIK FRIBERG)

Fynd av underarten:

Grönlandsbläsgås *Anser a. flavirostris*
(40/65 – 1/1)

Sm: 1 1K Mörlunda reningsverk, Mörlundaslätten, 24–27.11 (Calle Ljungberg).

Fjärde fyndet för Småland. Det är vidare endast det fjärde fyndet av en ungfågel på hösten, och två av de tidigare avser familjegrupper. Säkerligen är ungfåglar förbisedda då de är mer anonymt tecknade än adulta.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Fjällgås *Anser erythropus* **CR**
(FiS 20, SF 20)

Från bottenåret 2014, då totalpopulationen enbart beräknades till 40–45 fåglar, har antalet fåglar gått upp mot totalt drygt 100 individer. Som alltid är

andelen naturligt kläckta ungfåglar på hösten rätt liten. Rrk N lpm berättar om "tre par med totalt 6 gässlingar på rastplatserna söderut, vilket innebär ett bra resultat. Att de dessutom hade med sig några utsättningsgäss, gjorde att ett tiotal unga gäss nu kan räknas tillhöra huvudflocken.". Olika rrk i Syd-sverige kommenterar ett flertal individer som via märkning följs upp till häckningsområdena i Lappland. Bland viktiga rastlokaler i Syd- och Mellan-sverige (och med maxsummor inom parantes) kan under våren nämnas Svartåmynningen-Roxen, Ög (44) och Stornäset, Mpd (43) samt under hösten Lillfjärden (71 – redan 3.8!) och Hjälsstaviken (64 – 8.9). Under 2018 blev det uppenbart att havsörn åtminstone lokalt har en stor påverkan på fjällgäss i den svenska fjällkedjan, men det finns under 2019 inga uppgifter om havsörnspredation.

(FREDRIK FRIBERG)

Sångsvan *Cygnus cygnus*
(FiS 5400, SF 8500)

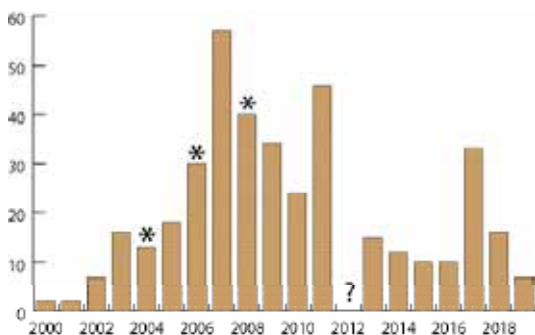
Sångsvanens framgångssaga fortsätter. Sett till häckningar ligger arter på samma nivåer som tidigare är (exempelvis rrk Srm, Upl, Dlr). Sverige står för närvarande med två särklassiga rastplatser: Umedeltat (Vb) och Tysslingen (Nr). År 2019 var våren så pass utdragen att inga nya rekordsummor noteras. Under hösten rapporterar däremot rrk Vb: "Ett enastående sydsträck noterades då kylan slog till under dagarna 28–29.10, vilket är en ganska programenlig tid för höstens avslutande sträcktopp av svanar, grågäss (numera) och storskrakar. Den 28.10 slogs Västerbottens rekord då 1 169 sångsvanar räknades vid Sönnestgrundet mellan kl. 07:20 och 12:20 (Birger Risberg, Ralf Norberg). Rekordet höll dock bara till dagen efter då 1 343 ex. räknades på sydsträck vid Klubben, Mjöllefjärden mellan kl. 10:45 och 14:45 (Ulf Skyllberg)."

(FREDRIK FRIBERG)

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

Nilgåsen är införd från Afrika och betraktas i de flesta länder som invasiv. Läget i övriga Europa är lite oklart, men några rapporter om minskning har vi inte lyckats hitta och det är inte lätt att hitta aktuella populationsuppskattningar. I år har en särskild genomgång av referenser gjorts genom Tomas Svensson, rrk Sk: "I EU-material framtaget av IUCN (International Union for Conservation of Nature) menar man i stället att arten fortsätter att öka i Europa, trots omfattande jakt (Strubbe 2017). För tioalet år sedan uppskattades populationen i nordvästeuropa till över 26 000 par (Gyimesi &

Lensink 2012), men beståndet lär vara klart större nu. I Tyskland har antalet skjutna fåglar ökat stadigt och överskrider nu 20 000 fåglar per år (Deutscher Jagdverband 2020). De tyska jägarna menar sig göra en insats för att hålla denna invasiva art tillbaka, medan det tyska naturskyddsförbundet menar att jakten inte påverkar populationen nämnvärt, att den långa jaktsången har baksidor, och att nilgäsen i sig inte utgör något större problem för andra arter (NABU 2020). Det råder alltså delade meningar om huruvida nilgäsen utgör ett problem eller ej. EU, å sin sida, verkar hur som helst ha som mål att förhindra att nya populationer byggs upp (Strubbe 2017). Det är mot den bakgrunden som det svenska beslutet om skydds jakt ska ses.” Här kan det vara värt att nämna att det sköts sex individer i Sverige inom ramen för projektet Invasiva Arter (Per-Arne Åhlén, muntligen). Rrk Sk gm Tomas Svensson fortsätter: ”Vad gäller de redan etablerade populationerna i Nederländerna, Tyskland, Belgien, Storbritannien och Danmark verkar EU åtminstone ha för avsikt att se till att hålla populationerna på rimliga nivåer, och menar att det finns indikationer på att jakt är en del av detta arbete. I Danmark häckar åtskilliga tiotals par nilgäss, och ansamlingar på över 100 ex. kan ses – högsta siffran i DOF-basen för 2019 rör 138 ex. 1.10 (Gerda Blad). Några ansatser till utrotning görs dock inte ännu. I Sverige – om man förlitar sig på Artportalen – har arten lyckats med häckning blott tre gånger. Alla dessa häckningar skedde i Skåne och ägde rum som följer: Hasslarp 2004, Bessinge 2006 samt sannolikt inte allt för långt från Krankesjön 2008.” Troligen är kalla vintrar en av orsakerna till att nilgäsens expansion norrut inte tagit fart, men med de allt mildare vintrarna kan detta förändras. En sådan trend rapporteras redan från Storbritannien (Brown 2015). Skåne rapporterar om den lägsta årssumman sedan 2002, och fjärran antalen från rekordåren:

Fynd av nilgås *Alopochen aegyptiaca* i Sverige 2000–2019. Stjärna markerar år med konstaterad häckning.

sammantaget tre fynd av två eller tre individer. Fyndet i Uppland är det tredje för landskapet, fyndet i Sörmland det andra.

Sk: Från våren föreligger en handfull rapporter som troligen rör en och samma fågel. Första rapporten kom från Rönnen 22.3 (Kaj Möller, Liselotte Andersson, Dan Persson m.fl.) och följdes av rapporter från Hasslarps dammar 23–26.3 (Stefan Siwersson, Mats Nymberg m.fl.) samt Rosendals våtmark 24.3 (Thomas Svanberg). Avlivades 26.3. Efter dessa rapporter från nordvästskåne dröjde det några dagar innan en fågel sågs vid Örtofta sockerbruksdammarna 29–31.3 (Jonas Nilsson, Tomas Flyman m.fl.). Denna fågel sköts inte vid detta tillfälle. På hösten upptäcktes en fågel vid Vemmerlövs mosse 28.11 (John Kvarnback). Fågeln uppehölls sig strax därefter vid Skillinge 30.11–5.12 (Bengt Andersson, Malin Löwengren m.fl.). Fågeln avlivades 5.12.

Hl: 1 ex. Getteröns naturreservat 9–24.6 (Kristoffer Lager m.fl.). Avlivades.

Bob: 1 ex. rast. Trälebergs kile, Skal o Tromme kile, Lysekil 25.2–26.3 (Anders Fransson, Tina Widén, Birger Kaiser m.fl.) Avlivades.

Srm: 1 ex. rast. Vingåkersslätten mellersta delen, Vingåker 23.3 (Ronny Nilsson, Lillemor Däckfors, Per Flodin m.fl.) Avlivades.

Upl: 1 ex. rast. 22–24.3 Hjälstaviken (Hasse Ivarsson m.fl.). Avlivades.

(FREDRIK FRIBERG)

Gravand *Tadorna tadorna*

Gravanden häckar längs Götalands kuster samt fåtaligt i inlandet och längs kusterna längre norrut i landet. Mer än tre fjärdedelar av landets population finns i de tre landskapen Skåne, Öland och Gotland, men tyvärr saknas information om utvecklingen därifrån. Endast enstaka häckningar rapporteras från Ög (2), Srm (3), Upl (2) och det är mycket möjligt att *Fåglarna i Sverige* har högre populationer längs östra fastlandet (35, 60, 65) än det som åtminstone nu existerar. Däremot är det värt att poängtera häckning i Norrbotten (se nedan). Som vanligt hittades häckningar på Visingsö, Vättern, Sm – i år minst fem kullar. Det finns ytterst lite som stödjer uppskattningen om 500 par i Småland (FiS 2012) eftersom ytterst få par under häckningstid finns noterade från Kalmar län (underrapporterad?) och endast någon enstaka kull sedd.

Nb: 2 ad. i par + 1 pull., Trutgrundet, Rödkallen, Luleå skg. 13.6–1.7 (Ulrik Lötberg, Jan Andersson m.fl.).

Hjd: 3 ex. rast. Bottenbäckviken, Storsjö 30.3 (Birger Östlund). Sjunde fyndet i Härjedalen.

(FREDRIK FRIBERG)

Rostand *Tadorna ferruginea*

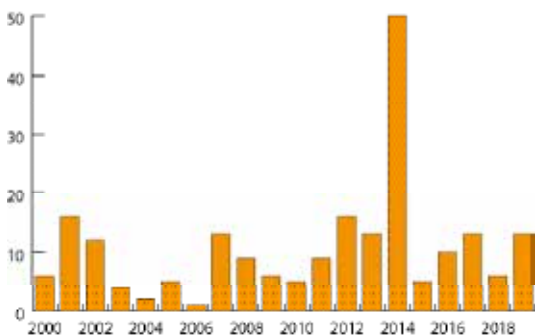
År 2019 var ett medelmåttigt år och gissningsvis handlar det om ca 13 individer som observerades i landet. En relativt stor andel detta år är från maj, inte från sensommaren som normalt dominerar.

Sk: Några vår- och sommarfynd, och i vanlig ordning svårt att reda ut hur många fåglar som varit inblandade. Först ut var 1 ex. str. NO Stavstensudden 4.5 (Hans-Åke Gustavsson), och rimligen samma fågel rapporteras därefter på kvällen samma dag från Hörte hamn 4.5 (Jan-Olov Svedberg). Därtill rapporterades 1 hane Lunkeskog, Norra Strö i nordostskåne samma dag (Mikael Svensson, Carina Mattsson), vilket alltså svårligen kan röra samma individ som den på sydkusten. Denna fågel rörde sig sedan till Adinal herrgård, Färlöv där den sågs 5–10.5 (Stig Sturesson, Jan Linder, Anders Linus Larsson m.fl.). Utöver dessa fåglar sågs under försommaren 1 hona Stångby våtmark 27.5 (Nils Kjellén, Eva Fredriksson), 1 ex. Skarhults ängar 1–4.6 (Peter Larsson, Anders Kjellberg m.fl.) samt 1 ex. Lomma norra 29.6 (Per Olof Lippe). Under sensommaren sågs 1 ex. str. Karpalundsdammarna 2.7 (Hans Cronert), 4 ex. str. S Äspet, Åhus 9.7 (Greger Flyckt m.fl.) samt 2 ex. Örtofta sockerbruksdammar 28.7–5.8 (Björn Abelson m.fl.). Sju fynd av någonstans mellan 4 och 10 individer. En relativt normal årsskörd, vilken med största sannolikhet har sitt ursprung i de relativt stora förvildade centraleuropeiska populationerna.

Bl: 1 ad. hane Eriksberg 19–29.5 (Jonas Gustafsson, Rune Svensson, Mats Olsson m.fl.). 2 ex. Utlängan 27.7 (Tobias Ivarsson).

Sm: 1 ad. Bergundasjöarna Växjö 5.5 (Sven-Olof Linnér, Per Fogelström m.fl.). Upptäcktes i Södra Bergundasjön Växjö under förmiddagen men försvann omgående efter upptäckt. Under eftermiddagen kunde den återupptäckas längst norrut i Norra Bergundasjön och låg där fram till en båt skrämde iväg den och den försvann norrut på höjd norrut. Sannolikt samma individ sågs därefter den 11.5 vid Ralångens fågelstation, Aneby str. N (Mats Thorin, Lars Malmgren). Samma fågel sågs dagen efter vid Glänås, Tåkern.

Ög: 1 ex. Glänås, Tåkern 12.5 (Kjell Antonsson m.fl.).

Fynd av rostand *Tadorna ferruginea* i Sverige 2000–2019.

Upl: Ett fynd av denna exotiska gäst söderifrån rast. Hjälstaviken 16–17.5 (Bo Bengtson, Tom Sandström m.fl.).
Ång: 2 ex. födosökande Skarpåkersskolan, Kramfors 2.9 (Kurt Holmqvist). 2 ex. rast. Lasarett, Härnösand 2.9 (gm Erling Strandgren). Först sedda i Kramfors senare i Härnösand. Femte fyndet i Ångermanland.

Rättelse 2018:

Öl: Under 2018 sågs 4 roständer. Den sista av dessa: 1 ex. Smedby – Västerstadsviken, Risinge – Beteby – Resmo 20–27.10 var färgmärkt med en röd plastring (Mats Wallin) och är då att betrakta som en rymling. Den tas därmed bort från fyndstatistiken. Vad gäller de övriga roständer som av och till ses på Öland och som är omärkta, fortsätter vi att behandla som spontana tills vidare.

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: JOHAN TUFVESSON

Årta *Anas querquedula*, Trönninge ängar (Hl), 7 maj 2019.

Årta *Anas querquedula* EN

(FiS 600, FS 300, FÅ 300)

Årtan ses i en stor del av landet, särskilt under vårmånaderna. Arten hör till de ånder som flyttar längst med övervintring i Medelhavsområdet och Afrika. Den lilla svenska populationen är förmodligen i hög grad beroende av utvecklingen längre österut där populationen är mycket stor. Avskjutningen uppgår i Östeuropa till flera hundratusen exemplar, även om helt aktuella uppgifter saknas. Antalet rapporterade häckningar fortsätter att vara förhållandevis lågt. Totalt sett har 13 häckningar konstaterats enligt följande: Småland 3, Öland 1, Västergötland 4, Närke 1, Södermanland 1, Upp-

land 3, Medelpad 1. En glädjande rapport är från Östergötland: ”17 par rapporterades från Tåkern under häckningstid (Tåkerns Fältstation). Glädjande är det högsta antal noterat under 2000-talet och innebär att antal revir i sjön nu är tillbaka på samma nivåer som för 20 år sedan.”. På samma sätt har populationen uppskattats till 7 par i Hjälstaviken, Uppland (rrk Upl). För Norrbotten sammanfattas: 37 individer på 21 lokaler, det kan vara ett ”all time high”, vilket mycket tyder på. Men trots detta så är 2 par och två ensamma hannar i lämplig biotop det närmaste häckning vi kommer detta år. Det är nu sju år sedan en häckning rapporterats i landskapet.

När rrk själva får bedöma populationen ligger de ofta lågt jämfört med tidigare uppskattningar. Rrk Gtl: ”Granskning av fynden under häckningstid visar att en rimlig uppskattning av beståndet är att det fanns drygt 30 par på Gotland. Tidigare uppskattningar om 20–40 par i landskapet kvarstår.”. (*FiS* 2012 80 par); rrk Ög ”Tidigare uppskattningar om 20–40 par i landskapet kvarstår.”. (*FiS* 80 par) och rrk Nrsk ”Landskapets totala population uppskattas vara oförändrad från ifjol och ligger därmed kvar på 10–15 par” (*FiS* 40 par). Likaså skriver rrk Upl: ”Bedömningen för rapportområdet som helhet ligger kvar på det låga intervallet 10–20 häckande par”. Den långsiktiga trenden sedan 1990-talet anses vara negativ (rrk Vstm m.fl.). Men så har ju också de ovan nämnda nationella uppskattningarna angivit en halvering av den nationella populationen, från 600 par till 300 par.

(FREDRIK FRIBERG)

Blåvingad ärta *Anas discors* (29/30 – 1/1)

Sm: 1 hane Hagbyhamn 5–9.6 (F) (Jan Ottosson, Simon Carrington).

Ny art för Småland och endast den tredje fågeln som ses i juni. Majoriteten av fynden är gjorda i april–maj, tillsammans med en handfull från juli–september.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Skedand *Anas chapeata* NT (*FiS* 2400, *SF* 1900).

Skedanden förekommer under häckningstid i hela landet, om än sparsamt i fjällkedjan, och fynd som kan tyda på häckning är rapporterade från snart sagt alla landskap. Jämfört med andra änder, som ärta och brunand, är rapporterna övervägande positiva. Skedanden är en art som täcks relativt bristfälligt av standardrutterna och medelvärdet ligger faktiskt endast på 6 individer per år. Däremot är skedan-

dens inlandspopulation bevakad av regionala och lokala inventeringar samt av god rapportering av skådersverige. Sammantaget finns fog för att fortsätta tro på en stark och stor population av skedand i Sverige (jfr tvivel i *Fågelåret* 2016). Med tillgång till både skådarrapporter och strandängsinventering rapporterar rrk Gtl att ”granskning av fynden under häckningstid visar att en rimlig uppskattning av beståndet är att det fanns drygt 200 par på Gotland (*FiS* 250 par)”. Rrk Ög skriver: ”30 par rapporterades under häckningstid från Tåkern, vilket är högst antal på 20 år i sjön (Tåkerns fältstation).” och vidare ”Tidigare uppskattningar på 100–150 par i landskapet kvarstår som rimligt även detta år. Rrk Upl: ”bedömningen av antalet häckande par för hela rapportområdet är cirka 200 par.” (Notera att Sthlms län utom Norrtälje då exkluderas i uppskattningen.). Rrk Upl fortsätter: ”För Hjälstaviken är bedömningen cirka 25 häckande par.”. Rrk Gstr: ”Arten är sedan 1980 häckfågel i skärgården, numera spridd över hela landskapets övärld ut till ytterskärgården. Ökningen har fortgått till en kustpopulation om minst 100 par. (*FiS* 25 par).” Även i Västerbotten är tongångarna positiva: ”Cirka 53 par på 29 lokaler, en stor andel i Umeälvens delta men god spridning även i övrigt. Västerbottens bestånd har skattats till 85 par (*FiS*), en skattning som i dagsläget känns i underkant. Arten uppvisar en positiv trend i Vb, om det sedan avspeglar en regional ökning eller bara är ett resultat av restaurering och nyskapande av våtmarker i Umedeltat och Brånsjön är mer oklart.” Kvismare fågelstations våtmarksinventering gav 6 häckande par i området och rrk Nrsk skriver: ”Landskapets bestånd uppskattas fortsatt vara 20–25 par” (vilket dock är påtagligt lägre än *FiS* med 120 par).

Totalt finns rapporter om 79 påträffade kullar enligt följande: Sk 5, Bl 1, Sm 16, Öl 4, Gtl 3, Hl 4, Ög 3 (alla utanför Tåkern), Vg 5, Boh 1, Nrsk ca 3, Srm 1, Upl 21, Vstm 3, Hls 3, Vb 3, Nb 3, Jmt 1–2. Det är oklart om det någonsin setts så många kullar i Sverige. Undantaget skärgårds- och strandängspopulationen, utgör påträffade kullar en inte helt försumbar del av populationen som helhet (jfr andra änder!). En intressant detalj är att en av kullarna vid Angarnsjöängen innehöll så många som 17 ungar. Hur många ägg kan en och samma hona lägga?

Rrk Sk rapporterar om ett nytt dagsrekord för våren, i Kåseberga 22.4 ”då hela 321 ex. passerade mot O (Sven Splittoff, Nils Kjellén, Fredrik Andersson m.fl.). Förra rekordet utgjordes av 275 ex. Kåseberga 18.4 2004.”

Intressanta kommentarer:

Hl: Noterbart är att samtliga fyra häckningar genomfördes i våtmarker som anlagts på 2000-talet.

Boh: Häckning konstaterades vid Tofta kile, Kungälv: 1 hona med 6 ungar observerades 20.6 (Peter Hvass). Detta var den sjunde konstaterade häckningen i Boh.

(FREDRIK FRIBERG)

Blåvingad ärta x skedand *Anas discors* x *clypeata* (10/10 – 0/0)

Upl: 1 ex. Fysingen 6–29.4 (F) (Niklas Näsander).

Denna hybrid har inte behandlats konsekvent i fågelrapporteringen genom åren, och den har inte alltid tagits med i *Fågelåret*. I Artportalen är nio fåglar angivna som godkända av Rrk/Nrk, medan ett fynd är granskat av Rk. Samtliga fynd är gjorda i april–maj, vilket överensstämmer med majoriteten av de svenska rena blåvingade årtorna. I Artportalen finns även fynd av blåvingad ärta x skedand som inte är publicerade i *Fågelåret*, bland annat fotograferade hannar på våren i Uppland 2014 och 2018 – dessa avser sannolikt samma (publicerade) fågel som sågs i Svenskundsviken (Ög) och Hjälstaviken (Upl) i maj 2017. Rk bedömer att även fyndet 2019 avser samma återvändande individ. Eftersom blåvingad ärta granskas av Rk, ska samma sak gälla för blåvingad ärta x skedand.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Snatterand *Anas strepera*

(*FiS* 1600, *SF* 3000)

Totalt beräknas nu ca 3 000 par finnas i Sverige. Från Tåkern, Ög rapporteras om 3 950 ex. 14.9. Det utgör nytt landskapsrekord såväl som näst högsta antal i landet! Vid Hornborgasjön, Vg var motsvarande maxsumma 2 080 ex., faktiskt inräknade samma dag. I Mellansverige är sjön Tämaren, Uppland inne i en period av mindre vattenväxter, färre lyckade häckningar och betydligt mindre ansamlingar. En konsekvens tycks bli en ökad spridning till andra lokaler.

Rrk Gstr kommenterar: "När det gäller den häckande populationen etablerade sig de första paren i Gävle skärgård ca 1990. Därefter skedde en successiv ökning till i nuvarande status med storleksordningen 75–100 par, varav det stora flertalet i skärgården.". Rrk Upl: Bedömningen för hela rapportområdet baserat på troliga och möjliga häckningar är dock fortsatt minst 300 häckande par. Rrk Ög rapporterar: "Den övergripande fyndbilden är att arten blivit vanligare som häckfågel i landskapet, men i brist på bättre underlag får tidigare uppskattningar om 250 par stå kvar. Rrk Nrk: I Kvismaren

så häckade hela 55 par detta år enligt fågelstationens våtmarksinventering. Landskapets totala bestånd uppskattas till ca 100 par.

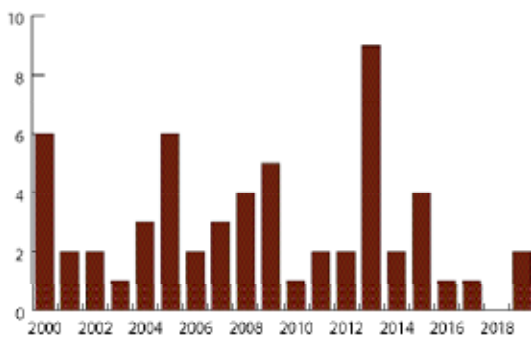
Man kan konstatera att populationen för landskapet Småland jämfört med *FiS* (30 par) bör skrivas upp betydligt. Det bör handla om åtminstone 125–150 par. Det är också spännande att jämföra analyser från olika rapportområden. Rrk Gbg sammanfattar: "I Göteborgsområdet är uppträdandet starkt koncentrerat till Torslandaviken. Här konstaterades områdets första häckning år 2015 och 2019 var förekomsten i viken rekordartad hela året, även under vintermånaderna. För första gången har ansamlingar på över 100 fåglar noterats och två säkra häckningar, den femte och sjätte hittills, konstaterades också. När får vi se den första häckningen utanför Torslandaviken?" Halland och Skåne indikerar snarare att toppen nåddes för ett par år sedan.

Häckning nr 2 i Värmland och häckningar nr 6–7 i Dalarna: "Åter häckningar konstaterade i Hedemora och Säter, i samma områden där de tidigare fem häckningar påträffats. Snatteranden ökar stadigt i landskapet och det börjar bli svårt att få grepp om antalet. Bedömt ca 80 ex. är högsta vårsumman hittills (ca 50 ex. 2018)."

(FREDRIK FRIBERG)

Amerikansk bläsand *Anas americana*

Två amerikanska bläsänder noterades 2019. Sedan millennieskiftet har antalet fynd varierat mellan ett och nio (2013). Hanen i Lappland sällskapade med en vanlig bläsandshona och noterades på flera lokaler i området och alternerade mellan T lpm och Lu lpm. Det är första gången arten noterats i Lu lpm, medan det är andra gången i T lpm. Fågeln

Fynd av amerikansk bläsand *Anas americana* i Sverige 2000–2019.

Tabell 2. Genomsnittligt antal amerikanska bläsänder *Anas americana* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,1	0,4	0,6	2,9	3,6	2,0	2

i Skåne bedöms vara samma fågel återupptäcktes i samma trakt i januari 2020 och betittades därefter av hundratals skådare.

Sk: En ad. hanne sågs i Rosendals våtmark 20.9 (Mats Rellmar).

T lpm och *Lu lpm*: 1 hanne Nikkaluokta 6.6–4.7 (Sara Sand, Gustav Eriksson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Amerikansk bläsand x bläsand

Anas americana x penelope

Under perioder rapporteras hybrider av amerikansk bläsand och bläsand i Sverige. Notera fyndet av ad. amerikansk bläsand i norra Sverige respektive Skåne. Kan det vara så att en enda hanne amerikansk bläsand förser oss med ett antal hybrider?

Sk: Hannen som setts i Höganästrakten ett par år såg under perioden 3.1–14.3 (Nils Kjellén, Karl G Nilsson m.fl.)

Ång: 1 2K+ hanne tornet, Idbyfjärden, Arnäs s:n 17.5 (Pekka Bader, Björn Gustafsson, Robert Åkerlund). Första fyndet av denna hybrid i landskapet.

Vb: 1 3K+ hanne rast. Brånsjöns naturreservat 24.4–4.5 (Christer Laggar, Kurt Bergmann, Jonas Gustafsson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Stjärtand *Anas acuta* **VU**

(*FiS* 820, *SF* 580)

Stjärtanden har minskat i antal som häckfågel i Sverige och det verkar numera vara ovanligt med häckningar utanför fjällkedjan och den norra fjärdedelen av landet. Nio påträffade häckningar och flera kommentarer om osäkerhet kring den häckande populationen. Rrk Vb skriver exempelvis: "Glädjande med en konstaterad häckning, det är långt mellan åren. Västerbottens bestånd har skattats till 50 par (Otto-son m.fl. 2012), en skattning som snarast börjar kännas i överkant utifrån hur få observationer med häckningskriterier som gjorts under 2000-talet."

Öl: Lyckad häckning rapporterades enbart från Egby udde, där 6 ungar sågs 16.7 (Anders Linus Larsson).

Gtl: Det finns inga fynd som bekräftar häckning under 2019. Under 2010-talet finns fynd av häckningar från tio lokaler.

Upl: En lyckad häckning konstaterad i år, hona + 3 ungar Björn, Björns skärgård 24.5–20.7 (Ulrik Lötberg, lenart söderlund). Dessutom finns en trolig misslyckad häckning från Vikakullrorna, Singö skärgård (Ulrik Lötberg).

Ång: Inga fynd som direkt indikerar häckning.

Vb: 1 par med bo Harrsjön, Åbyn, Byske 29.5 (Andreas Bernhold).

Nb: 2 hona bo med ägg/ungar Korkea 7.7 (Jan Andersson, Lena Stenman m.fl.), 4 ex. avledningsbeteende

Malören nat. res. Kalix skg. 11.5 (Hampus Lejon), 3 pull. Kallax Hamn/strandäng, Kallax 28.7 (Viktor Persson). 3 säkra häckningar och 15 rapporter med lägre häckningskriterie. Efter fjolårets bottenår, då inga häckningar rapporterades, är vi nu åter där vi brukar ligga antalsmässigt.

Hjd: 1 häckning (4 pull.) Dravagen, Linsell 15–24.6 (Tryggve Engdahl, Roger Hansson).

Jmt: Inga fynd med några häckningsindicer. *FiS* uppskattade den jämtländska populationen till 50 par.

P lpm: 1 hona med ungar Glommerträsket Ö. 21.6 (Kenth Nilsson). 1 hona med ungar Vuolvojaurebron V Sadenäive 24.7 (Anders Malmsten).

(FREDRIK FRIBERG)

Amerikansk kricka *Anas carolinensis*

Totalt 12 hannar är ett normalt antal. Både rrk Öland och Halland har räknat lågt och behandlar fynd från flera platser i deras respektive landskap som samma fågel. Marsfyndet i Skåne (11.3) förefaller vara det tidigaste svenska fyndet hittills; i Artportalen finns en hanne som upptäcktes vid Hornborgasjön 12.3 2017.

Sk: En hanne sågs vid Strandbaden, Nyhamnsläge 11–16.3 (Mats Rellmar, Johan Stenlund m.fl.) och en hanne vid Äspet 5.6 (Mats Johannesson m.fl.).

Bl: 1 hanne Veviken, Yxnarum 21–22.3 (Fredrik Lenartsson).

Öl: 1 hanne Risinge hamn 4–5.4 (Helen Hultqvist, Jeff och Elaine Price, m.fl.). 1 hanne Dröstorpssmossen 30.4 (Michael Tholin, m.fl.). 1 hanne Karsnabben, Böda 29.5 (Johan Thorsén, Lars Jangö). Vi har valt att behandla dessa tre observationer som rörande en och samma individ.

Hl: 1 hanne Getterön 30.3–3.5 (Kjell Wallin m.fl.). 1 hanne Trottabergs våtmark 7.5 (Arne Lysell m.fl.). 1 hanne Getterön 18.5 (Christopher Gullander, Staffan Boberg m.fl.). Troligen rör samtliga fynd detta år en och samma individ som den 7.5 gjorde ett gästspel 60 km från Getterön och sågs vid Trottabergs våtmark.

Vg: En hanne rastade kortvarigt vid Hornborgasjön den 22.4, men lyfte med en krickflock och drog mot N.

Ög: Två observationer av vad rrk bedömer vara samma individ under året i form av en hanne som rastade vid Härnaviken, Svartåmynningens naturreservat under perioden 24.3–15.4 (Johan Jensen m.fl.) resp. perioden 29.4–3.5 (Berndt Gustafsson m.fl.).

Nrk: 1 hanne Löten, Kvismaren 14–18.4 (Patrik Hedengren, Conny Hedengren m.fl.).

Vstm: 1 hanne rast. Frövisjön, Skultuna 5–17.5 (Håkan Johansson m.fl.).

Tabell 3. Genomsnittligt antal amerikanska krickor *Anas carolinensis* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	0	1,1	2,1	7,0	14	13	12

Vrm: 1 hanne Strandvik, Karlstad k:n 1–5.5 (Magnus Köpman m.fl.).
Mpd: 1 ad. hanne rast. Björköviken, Njurunda – Bergafjärden, Njurunda 3–5.5 (Jan Lindström, Hilmar Lindström m.fl.).
Nb: 1 hanne rast. Övre Buddbyn 13–14.5 (Per Nyström, Mats Bergquist m.fl.). Femte fyndet i Nb.
 (FREDRIK FRIBERG)

Rödhuwad dykand *Netta rufina*

Totalt omfattar årets fynd med dubbelräkning 18 exemplar. Mer troligt är att det handlar om ca 14 ex. vilket ändå ligger i nivå med fjolårets rekordnivå (14 ex.).

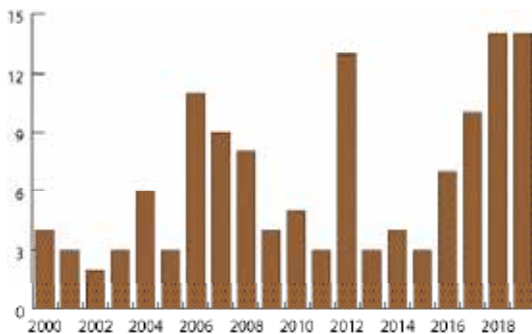
FOTO: HANS CRONERT

Rödhuwad dykand *Netta rufina*, Karpalundsdammarna (Sk), 2 maj 2019.

Sk: Året bjöd på tre fynd: 1 hanne Finjasjön 13.4 (Bengt Hansson, Tove Thomasson), 1 hona i Kristianstad – först vid Karpalundsdammarna 1.5–10.6 (Håkan Winqvist m.fl.) och därefter vid Tivoliparken 11–29.6 (Emil Andersson Fristedt, Carina Mattsson m.fl.) – samt 1 ad. hanne Paddresvated, Malmö hamn 8–27.9 (Stefan Cherrug m.fl.).
Öl: 1 hanne Ölands södra udde 4.5 (Åke Svensson, Gabriel Säll, m.fl.) och 1 hanne Hornsjön 26.11 – 31.12 (Hasse Ohlsson, m.fl.).

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	1,1	3,5	2,8	7,8	5,3	7,3	14

Fynd av rödhuvad dykand *Netta rufina* i Sverige 2000–2019.

HL: 1 hanne str. S Lagoaset 22.4 (Mikael Haraldsson). 1 hona Trönninge ängar 28.4 (Julius Wengelin Grantén m.fl.).
Vg och *Boh*: 1 hanne Torslandaviken 28.4 – 11.5 (Ulf Sjögren m.fl.).
Vg: 1 ad. hanne rast. Hornborgasjön 3–16.4 (Petter Bohman, Edvin Klein, Göran Engberg m.fl.). 3 ex. (2 hanne + 1 hona) rast. Spikens fiskeläge, Kållandsö 18.4 (Dan Klasson, Alfred Olofsson). En hanne under början – mitten av april i Hornborgasjön, som bedöms vara samma fågel som setts i sjön både 2017 och 2018. 18.4 rastade sedan 1 par + 1 hanne tillsammans vid Spikens fiskeläge, Kållandsö. Dessa bedöms vara andra fåglar och totalen landar alltså på 4 individer (inkl. Torslanda).
Ög: Liksom i fjol noterades även detta år två fynd av tre individer; 1 ad. hanne vid Glänåstornet, Tåkern 22–24.4 (Rickard Holgersson m.fl.) samt 2 ad. hannar vid Hovtornet, Tåkern 12.10–2.11 (Täckerns Fältstation, Adam Bergner m.fl.).
Srm: 1 ad. hona Björkarörsund, Mörkö 8.9 (Per Lundkvist) och 2 hannar rast. Sjösaviken, Labro ängar – Marsång, Nyköping 22–25.9 (Sofi Nordfeldt, Peter Lantz, Ronny Melbéus m.fl.).
 (FREDRIK FRIBERG)

Brunand *Aythya ferina* EN

(FiS 1100, SF 500, FÅ 300–400)

Brunanden dök upp i Sverige i mitten på 1800-talet och ökade sen fram till 1970-talet, då det som mest häckade ca 5 000 par i Sverige. Under 2019 bedömdes minst 100 par häcka vid Tåkern (Täckerns Fstn) vilket i så fall utgör omkring en femtedel av hela populationen i Sverige. Rrk Ög skriver vidare: "Tidigare uppskattningar om 200 par i landskapet förefaller vara något högt, men kvarstår även för detta år i brist på bättre underlag.". Ligger fast gör även rrk Jmt som skriver "Antalet par är som vanligt svårt att uppskatta, men förra årets 5–20 par står sig förmodligen väl även i år". Betydligt mer negativt är rrk Nrk: "Arten fortsätter att ha det tuft i landskapet. En möjlig häckning finns rapporterad detta år. Landskapets bestånd uppskattas till max 5 par.". (I

FiS 2012 anges 100 par finnas i Närke). Rrk Sthm fyller på: Häckningarna summeras till 9 inrapporterade kullar (3 i Srm och 6 i Upl) med sammanlagt 28 ungar fördelade på fem lokaler, vilket är det sämsta häckningsresultatet hittills. Bristen på handfasta häckningsindikationer från tidigare viktiga landskap som Skåne, Småland, Västergötland och Närke med sammanlagt nästan hälften av den svenska populationen så sent som i *FiS* (2012), gör det motiverat med en ytterligare sänkning av förelagda population neremot 300–400 par.

Fullständigt outstanding vad gäller stora antal rastare är som vanligt Tåkern, i år med rätt normala 11 580 ex. 14.9 samt 8 880 ex. 17.8 (Tåkerns Fältstation). Även Skåne har regelbundet ett antal platser där brunänder fortfarande samlas. Rrk Sk: "Ansamlingar på över 200 individer rapporteras från sju lokaler i år: Finjasjön, Hammarsjön, Krankesjön, Näsbyholmssjön, Råbelövssjön, Ringsjön och Vombsjön. Högsta siffran utgörs av 600 ex. Krankesjön 5.1 (Musse Björklund, Per Lif, Lars Thornberg)". Längre norrut Srm: 320 ex. rast. Näs-naren, Katrineholm 7.8 (Krister Andersson); den största i rapportområdet sedan år 2016 då cirka 400 exemplar sågs, även det i Näs-naren. Under 2000-talet har antalet viktiga rastplatser i Sverige minskat radikalt. Utvecklingen kan illustreras av rrk Vrm: "Största antal: 10 ex. Skråkvik, Ölme 18.3 (Thomas Lindell). 11 ex. Ekenäsviken, Värmlandsnäs 18.10 (Dan Mangsbo). De fyra senaste åren har ansamlingen vid Ekenäsviken varit ca 10 ex. Så sent som 2009 fanns 170 ex. i viken under hösten. Under 2000-talet sågs som mest 370 ex. (2003)."

Antalet kullar, totalt ca 123, fördelas enligt följande: Vg 2, Ög 100, Srm 6, Upl 8, Vstm 1, Gstr 1, Dlr 2, Hls 1, Jmt 2.

Ög: Vid Tåkern bedömdes minst 100 par häcka (Tåkerns Fältstation) medan fynd under häckningstid finns från ytterligare nio lokaler i landskapet.

Srm: Två kullar 1+5 pull. Ågestasjön (Hans Ekstrand m.fl.), en kull om 5 pull. Nors viltvatten, Gälö (Thomas Saxgård). 8 pull. Jättne viltvatten, Strängnäs 27.6 (Yngve Meijer). 8 pull. Tegnebols våtmark, Katrineholm 14.7 (Esbjörn Dahl). 2 pull. Lagunen, Tynnelsö, Strängnäs 17.7 (Petter Sundin).

Upl: 2 häckande par Sörsjön, Täm-naren 5.6 (Ulrik Löfberg, Patrik Olofsson). Tre kullar Råstasjön, Järvafältet (Hasse Ivarsson m. fl.), Två kullar 3+4 pull. Spegeldammen, Djurgården (Per Thyberg m.fl.). En kull om 2 pull. Säbysjön, Järvafältet (Johan Wallin m.fl.).

Vstm: 1 f + 9 pull. Frövisjön, Skultuna, 25.6–23.7 (Pentti J. Tatti m.fl.).

Gstr: 1 häckning Rudsjön, Bomhus 5.6 (Berndt Söderlund).

Dlr: Två kullar, vardera 1 hona + 1 pull. Rudängsmyrans våtmark, Borlänge (Yngve Johansson, Christer Bergström m.fl.).

Hls: 3 häckning varav en lyckad med en enda pull. Tanne-tjärnen, Bergsjö 28.4–19.7 (Leif Strandberg m.fl.).

Jmt: Häckningar konstaterade vid Tysjöarna och Änd-sjön.

(FREDRIK FRIBERG)

Vitögdd dykand *Aythya nyroca* (65/68–2/2)

Det är svårt att se några tydliga trender i det svenska materialet av denna art som i Europa har en sydostlig utbredning. Tre rapporter föreligger från 2019, och totalt betraktar vi det som två individer. Dräktkaraktärer tyder på att det kan vara samma individ i Halland och Västergötland och de räknas därför som ett och samma exemplar. 6:e fyndet för Halland. Rrk Vg kommenterar dessutom: "Återigen en hane under sommarhalvåret (första dagarna i juni) och denna gång i Hornborgasjön. Man kan kanske misstänka att det är samma fågel som rastade under våren förra året i mindre våtmark N om Hornborgasjön?". Vi bedömer därför Vg-fågeln förra året som en av årets fåglar. Notera sträckfyndet vid Falsterbo. Enligt RKs raritetskatalog finns bara fyra sträckfynd sedan tidigare, alla rörande hannar (Segerstads fyr–Utklippan 4–5.9 1998, Gubbanäs-an 1.5 2006, Gubbanäs–Glommen–Morups Tänge–Tyludden 6.5 2007 samt Händelöphuvud, Västervik 21.10 2017).

Sk: Skåne fick i år sitt första sträckfynd när en hane sträckte mot väster med sjöorrar förbi Falsterbo 10.8 (Bengt Grandin, Nils Kjellén, Emil Lundahl m.fl.).

Hl: 1 hane Västra tornet, Källstorps våtmark 12.6 (Oscar Berkefalk Westman, Christopher Gullander m.fl.).

Vg: 1 hane Södra Sätunaviken, Hornborgasjön 1–2.6 (Albin Torsson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 5. Genomsnittligt antal vitögda dykänder *Aythya nyroca* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,2	0,3	0,9	2,0	0,9	1,6	2,0	2

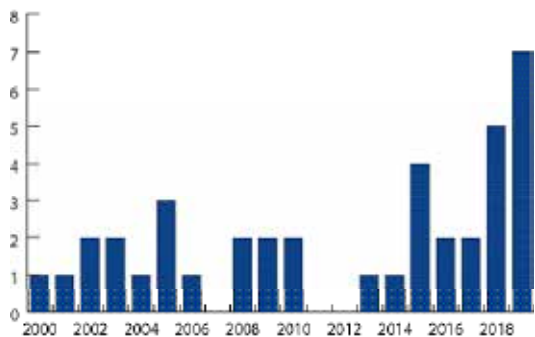
Ringand *Aythya collaris* (52/53–7/7)

Totalt sju fynd av 7 ex., med risk för ev. dubbelräkning, innebär nytt årsrekord, efter förra årets toppnotering på 5 ex. Fynd nr 2 i Srm/ro srm, fynd nr 6 i Sm, fynd nr 3 för Vstm, fynd nr 2 för Hls.

Sk: 1 ad. hane Rosendals våtmark 16–31.12 (Mats Rellmar m.fl.).

Sm: 1 hona rast. Säbysjön, Piren 26.4 (Samuel Hansson, Jörgen Josefsson, Roland Lundgren m.fl.).

Ög: 1 hane Illersjö våtmark 13.6–7.8 (Per Tufvesson m.fl.).

Fynd av ringand *Aythya collaris* i Sverige 2000–2019.

Vg: 1 2K+ hanne rast. Hullsjön 14–27.10 (Kent Kristensson m.fl.).

Srm: 1 hanne rast. Ytterbo våtmark–Långsjön, Ålbäck, Nyköping 21.5–6.6 (Jan Hägg, Jan Rosenfeld m.fl.).

Vstm: 1 hanne rast. Askövik 30.4 (Janne Virking m.fl.).

Hls: 1 hanne rast. Sässman, Sässmanområdet 29.9–2.10 (Anders Delander m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Bergand *Aythya marila* EN

(*FiS* 1400, *SF* 1100)

Totalt rapporteras 11 häckningar och faktiskt rätt många fynd under häckningstid, uppemot 150. Kan det vara så att vi överdrivit bergandens sentida minskning? Söder om fjällkedjan och norra Bottnhavet har arten i princip varit utgången under hela 2000-talet och egentligen redan från 1980-talet. Precis som för flera andra arter (stjärtand m.fl.) krävs riktade insatser mot fjällnära sjöar från Härjedalen och norrut, där mer än 80 procent av landets bergänder häckat de senaste 40 åren.

Upl: 1 hona och 6 pull. Måskobben, Röder (Norrskärgården), Blidö sn 5.8 (Dag Lanerfeldt). Detta är faktiskt den första konstaterade häckningen i Uppland sedan 2015 då en häckning noterades i samma område – en hona med fyra ungar 21.8 2015 (Magnus Liljefors).

Äng: 1 häckning (2 pull.) Skeppsmalen, Skagsudden 19.8 (Bengt Andersson).

Vb: 1 ad. hona med 3 pull. Lövselefjärden, inre delen, Lövånger 3.8 (Niklas Lindberg Alseryd). Dessutom sågs cirka 20–22 par i lämplig häckningsbiotop längs kusten, nästan alla inom artens kärnområde på kuststräckan mellan Hörnefors och Täfteå i södra Vb. Bergandens huvudfästen i Västerbotten utgörs av Sörmjöle-/Norrnjölekusten och Täftefjärden men ingen mer heltäckande kustfågelinventering har gjorts där sedan 2001. Västerbottens bestånd har skattats till 150 par (Ottosson m.fl. 2012).

Nb: 5 pull. Malören, Kalix skg. 18.7 (Peter Lindmark).

Hjd: Häckning: 3 pull. Storsjö 8.6–9.8 (Bengt Warensjö, Mats Eriksson m.fl.). 5 pull. Tännålen 15.7 (Jens Ekdal).

Jmt: 1 häckning (5 pull.) Ändsjön, Ändsjöns naturreser-

vat 21.6–2.7 (Leif Holmgren, Erik Ejermo, Johan Mellquist m.fl.). 1 häckning (8 pull.) Hamptjärnen, Stekenjokk 23–27.7 (David Hammarberg, Lars Bruks, Leif Holmgren m.fl.). 5 ex. (1 hona + 4 pull.) Ö Blanktjärnarna, Vålådalens naturreservat 13.8 (Richard Brahmstaedt). Liksom i fjol rapporterades en ganska oväntad häckning nedom fjällen, men denna gång i Ändsjön på Frösön. I fjällen konstaterades två häckningar och möjlig häckning på ytterligare fem lokaler.

Lu lpm: 4 pull. Ritsem 8.8 (Per Eriksson). 4 pull. Sitasjau-re 9.8 (Per Eriksson).

T lpm: 3 pull. Abiskodeltat, Abisko nationalpark 4.8 (Mats Gothnier). Tre säkra häckningar och fyra observationer på lämpliga lokaler under häcktid. Detta är i linje med vad som brukar rapporteras. I övrigt är bergänder rapporterade från 31 lokaler, väl spridda, men som sig bör med flest fynd i fjällvärlden.

Berganden som rastare och övervintrare:

Ög: Vid Ållonöfjärden rastade 1 000 ex. 19.4 (Robert Petersen m.fl.), vilket är den näst högsta siffran hittills i landskapet.

(FREDRIK FRIBERG)

Brunand x vigg *Aythya ferina* x *A. fuligula*

De senaste åren har hybridvarianten brunand x vigg noterats med några fynd per år i landet. Detta år finns fem godkända fynd. Tyvärr har den inte redovisats i *Fågelåret* sedan 2013. Vid Oxelösund har troligen samma återvändande individ setts 2015, 2017 och 2018. Det bedöms troligt att dubbelräkning skett till viss del.

Vg: 1 hanne Hornborgasjön 7–9.4 (Edvin Klein, Musse Björklund m.fl.).

Ög: 1 hanne Bråborg strandängar, Svensksundsviken 14.2 (Fredrik Lindmark).

Srm: 1 hanne rast. Småbåtshamnen, Gamla Oxelösund, Oxelösund 22.1 (Kalle Brinell).

Upl: 1 hanne Söderby brygga, Hästholmsviken 3–23.1 (Roger Kaufmann, Marie Teilmann).

Dlr: 1 ex. Lunden, Orsa 22.4 (Lars Hansson m.fl.). Ett tidigare godkänt fynd finns (18.4 2004, Åmåsäng, Mora).

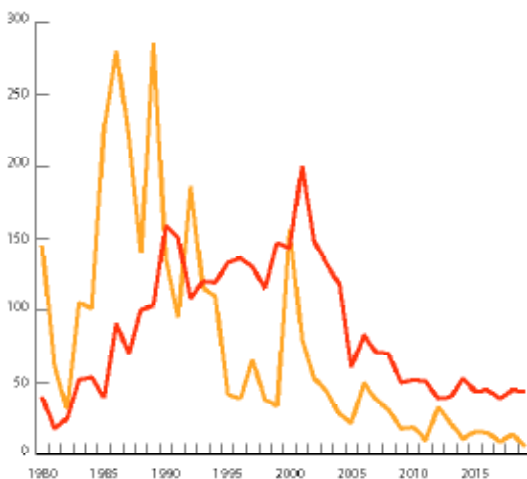
(FREDRIK FRIBERG)

Alförrädare *Polysticta stelleri*

Totalt sex fynd av 6 ex. är med marginal det sämsta året hittills. Att fynden av alförrädare minskar i Sverige är högst sannolikt en följd av klimatförändringar. Studier visar att artens övervintringsområde förskjutits: Förr övervintrade en majoritet i norska vatten medan de flesta nu återfinns i ryska vatten (Aarvak et al. 2013). Oroande är också att issmältningen gör Arktis mer tillgängligt för mänsklig aktivitet, och att alförrädaren kan drabbas hårt av t.ex. ökande oljeutsläpp (Heggøy, 2019).

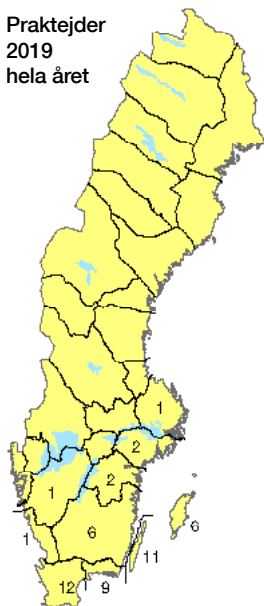
Sk: Efter att ha uteblivit i tre år ett par fynd: Först ut en hane i Kåseberga 18.4 (Sven Splittorff). Fågeln passerade där 05:45 och sågs därefter på Utlängan 08:31. Avståndet mellan lokalerna är fågelvägen ca 130 km, vilket innebär att fågeln som lägst haft en medelfart på 47 km/h. Troligen har fågeln flugit en längre väg och alltså hållit en högre hastighet. Utöver detta vårfynd även ett höstfynd i och med 1 hane vid Sandhammaren 22.10 (Staffan Sundin, Thomas Nilsson, Lars Leonardson). Rimligen var detta samma individ som sågs i Småland och Blekinge dagen före.

Bl: 1 ad. hane str. NO Stenshamn, Utlängan 18.4 (Lars-Gunnar Lundquist). 1 ad. hane str. S Olsäng 21.10 (Fredrik Lennartsson).

Fynd av alförrädare *Polysticta stelleri* (gul kurva) och praktjejer *Somateria spectabilis* (röd) i Sverige 1980–

Praktejder
2019
hela året

Landskapsvis fördelning av fynden av praktjejer *Somateria spectabilis* i Sverige 2019.

Sm: 1 ad. hane str. S Revsudden – Varsholmen, Kalmar 21.10 (Jan Hägg, Toni Berglund m.fl.).

Gtl: 1 honfärgad Sysneudd, Gammelgarn 16-17.3 (Tord Lantz, Ulf Nilsson).

Boh: 1 hane Draget och Bredvik, Bohus-Malmön, Sotenäs 27.3–7.4 (Hans-Olof Johansson m.fl.) och 2–8.6 (Ingemar Åhlund m.fl.), samt 1 hane Hönö huvud, Öckerö kommun 22.10 (Jon Håkansson m.fl.).

Srm: 1 2K+ honfärgad str. NO Södra udden, Landsort 22.4 (Emil Lundahl, Ulrik Wallberg m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Praktejder *Somateria spectabilis*

Totalt ca 44 ex. gör 2019 till ett relativt normalt år. När vi nu skriver bokslut för 2010-talet har års-

FOTO: JOHAN TUFVESSON

Praktejder *Somateria spectabilis*, Påarp (HI), 6 mars 2019.

summorna legat stabilt och lågt på ett ganska smalt intervall mellan 39 och 53 ex. Uppskattningsvis har vi stafettobsar mellan landskap 6.3, 8.3 (tre landskap), 9.3, 17.3 och 5.10 vilket sänker totalsumman med 6 ex. (summerar vi alla landskap hamnar vi på 50), men det är högst troligt att vi har att göra med fler dubbelräkningar än så.

(FREDRIK FRIBERG)

Ejder *Somateria mollissima* EN

(FiS 150000, SF 59000)

Häckningar konstaterades för fjärde året på rad i Vättern kring Fjuk och Åholmen i Naturreservatet Motalabuktens öar (Gunnar Myrhe m.fl.). Den-

na enda inlandsetablering i Sverige kan alltså kopplas till en allt starkare förekomst av signalkräftor i sjön.

(FREDRIK FRIBERG)

Vitnackad svärta *Melanitta perspicillata*
(221/222–4/4)

Totalt sågs fyra hannar, en ganska normal årssumma. Naturligtvis kan man tänka sig dubbelräkning och att årssumman i själva verket är lägre. Notera fynd nummer 9 i Hälsingland; med det är Hälsingland fortfarande bara fyra fynd efter Öland! Angående fyndet i Halland poängterar rrk Sk nogsnamt: ”Den tjugiga vitnackehanen som Mats Rellmar hittade vid Eskilstorpsstrand 5.12 kunde vid några tillfällen ses från skånsk mark (Eskilstorpsstrand ligger visserligen i Båstads kommun och Skåne län, men tillhör likväl Halland).”

Öl: 1 3K+ hanne str. N Horns udde 19.4 (Tobias Berger, Carl Tamario, Andreas Sandberg) och 1 ad. hanne str. N Horns udde 26.4 (Mats Waern).

HL: 1 ad. hanne Skummeslövsstrand 5–31.12 (Mats Rellmar m.fl.).

Hls: 1 hanne Hölick 7–12.5 (Peter Mathisen m.fl.).
(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 6. Genomsnittligt antal vitnackade svärter <i>Melanitta perspicillata</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,3	0,7	2,0	2,2	4,8	3,1	4

Svärta *Melanitta fusca* VU
(FiS 10000, SF 7100)

Det är sällan det poängteras att majoriteten av de svenska svärterna häckar vid Norr- och Västerbottens kustland. När *Fåglarna i Sverige* publicerades 2012 hade svärterna haft en period då minskningar i Östersjön och i fjällnära regioner kompenseras genom en ökning i Bottenviken. Vid denna till hade Västerbotten och Norrbotten 5 700 par av landets 10 000 par, medan fjällkedjelandskapen och lappmarkerna endast delade på 1 300 par. Därefter redovisar *Sveriges Fåglar* (2019) 7 100 par och med en ickesignifikant förändring på +27 procent under perioden 2009–2018. Till saken hör att det i medeltal endast registreras 32 svärter totalt per år på standardrutterna och där osäkerhet och variation poängteras. Standardiserade skärgårdsrutor är i Norr- och Västerbotten relativt få. I år liksom under en rad av år finns inga uppgifter om svärtans häckningsförekomst i Norrbotten och Västerbotten. Det är viktigt för en helhetsbilden av svärta som häckfågel att regionala kustinventeringar följs upp

i Norrbotten och kanske framför allt Västerbotten! Ur ett nationellt perspektiv är lätt att fokusera på populationen i landskap med betydligt färre svärter. Kommentarer från rapportkommittéer:

Öl: Sju lyckade häckningar konstaterades från sammantaget 3 lokaler: Triberga läge, Hålnäsdungen samt Ölands södra udde.

Sthm: Hela 22 kullar noterades från skärgården vilket är det bästa resultatet sedan antalet kullar började sammanställas i rapportområdet 1999. Glädjande nog var också antalet ungar som observerats rekordartat. 132 pull. räknades in, varav 95 i Sörmlandsdelen och 37 i Upplandsdelen av rapportområdet. Som vanligt fanns de flesta av årets häckningar i Värmdö k:n.

N Lpl: Två säkra häckningar i P lpm och i övrigt två observationer i lämplig biotop. Detta är ungefär där det brukar ligga, även om vi vet att arten häckar tämligen allmänt i våra fjällsjöar.

Vårsträcket från Östersjön mot Ryssland bjöd på glädjande höga antal, bl.a. 9 575 ex. Horssten, Upl 22.3–25.5 (Anders Haglund, Mathias Bergström m.fl.). Vi får gå tillbaka till 1970-talet för att hitta högre antal på någon lokal i trakten (14 500 på Torö, Stenstranden, Srm 1978). Bästa sträckdag blev 4 880 ex. 1.5 (Anders Haglund, Måns Grundsten, m.fl.). Detta är den tredje bästa dagssumman i ro. Sthm. 2 450 ex. sågs på samma lokal 30.4 (Anders Haglund, Anders Eriksson, m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Amerikansk knölsvärta *Melanitta deglandi*
(2/2 – 0/0)

Upl: 1 ad. hanne Svenska Högarna 30.4–23.5 (F) (Raul Vicente, Anders Eriksson).

En typisk hanne noterades på samma plats där två fåglar observerades i maj 2017 och 2018, och Rk bedömer att det handlar om en återvändande individ. Det föreligger också rapporter om en andra mindre typisk individ från Svenska Högarna i maj 2019, men den dokumentation som Rk har tillgång till medger inte en bedömning av om detta kan handla om en andra återvändande amerikansk knölsvärta, en avvikande svärta eller en eventuell hybrid.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Sibirisk knölsvärta *Melanitta stejnegeri*
(3/3 – 2/2)

HL: 1 hanne Laholmsbukten 1–7.3 (F) (Christopher Gullander, Anders Wirdheim, Fredrik Blomqvist m.fl.), 1 hanne Eskilstorpsstrand 12–23.12 (F) (Mats Rellmar).

Vb: 1 hanne Rönholmen, Hörnefors, 8–24.5 (F) (Birger Risberg).

Två fåglar som bedöms utgöra ett nytt fynd från

Halland samt en förmodat återvändande fågel i Västerbotten utgör årets skörd av denna art på stark uppgång i både Sverige och övriga Nordeuropa. Rönnholmsfågeln är med all sannolikhet samma individ som sågs vid den intilliggande Skallerhamnsskatan 4–14.5 2018. I *Fågelåret 2018* skrev Rk att fyndbilden indikerar att det skulle kunna finnas ”upp emot en handfull fåglar i omlopp i Östersjöområdet”. Att detta är en underskattning blev uppenbart vid den standardiserade bevakningen av sjöfågelsträcket från Pöösaspea-udden i nordvästra Estland 1.7–10.11 2019, då inte mindre än åtta sibiriska knölsvårtor och tre obestämda knölsvårtor räknades in (Juho Könönen pers. komm.) – fynden

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Amerikansk knölsvärta *Melanitta deglandi*, Svenska högarna (Up), maj 2019.

är ännu inte granskade av estniska Rk. Detta skulle kunna tyda på att de västligaste populationerna av arten är på väg att etablera ett västligt övervintningsområde i Nordsjön. Att döma av foton på ryska hemsidor kan sibirisk knölsvärta förekomma så långt västerut som längs Khatangafloden på Taimyrhalvön, där de i så fall häckar sida vid sida med svårtor.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Amerikansk sjöorre *Melanitta americana* (25/25 – 11/11)

Sk: 1 hanne str. V Yttre Kattvik 16.4 (Nils Kjellén), 1 hanne str. S Holken, Simrishamn, 25.8 (F) (Bengt Andersson, Malin Löwengren).

Bl: 1 hanne str. Sydudden, Utlängan, 20.4 (F) (David Erterius, Mårten Müller, Lars-Gunnar Lundquist, Klas Rosenkvist, Göran Arn), 2 hanner str. Sydudden, Utlängan, 21.4 (F) (David Erterius, Mårten Müller, Lars-Gunnar Lundquist, Klas Rosenkvist, Göran Arn), 1 hanne str. Sydudden, Utlängan, 23.4 (F) (Lars-Gunnar Lundquist), 1 hanne str. Sydudden, Utlängan, 1.5 (F) (Lars-Gunnar Lundquist), 1 hanne str. Sydudden, Utlängan, 3.5 (F) (David Erterius m.fl.), 1 hanne str. Sydudden, Utlängan, 8.5 (F) (Göran Arn, Mårten Müller, Christoffer Renvaktar, David Erterius, Lars-Gunnar Lundquist).

Öl: 1 hanne str. NO Ölands södra udde, Ottenby, 16.4 (Mats Waern, Lars Andersson), 1 hanne str. NO Ölands södra udde, Ottenby, 23.4 (Jonas Bonnedahl).

Hl: 1 hanne str. S Morups Tänge, 19.4 (Lasse Olsson, An-

FOTO: NILS OLOF JERLING

Sibirisk knölsvärta *Melanitta stejnegeri*, Hörnefors (Vb), maj 2019.

dreas Wernersson, Hans Johansson m.fl.), 1 hanne str. S Morups Tänge och Busör 21.4 (Niklas Thorstensson, Andreas Wernersson, Lasse Olsson m.fl.).

Som vanligt är det svårt att säkert avgöra antalet inblandade individer, men det är ingen tvekan om att 2019 blev ett rekordår för arten med god marginal. Tidigare har som mest tre fåglar publicerats från enskilda år, även om antalet i realiteten kan ha varit högre eftersom Rk har haft en försiktig hållning, men nu sträckte inte mindre än sju hanner bara vid Utlängan. Klockslagen visar att fågeln som passerade där 23.4 är en annan individ än den som sågs vid Ölands södra udde samma dag. I linje med tidigare försiktiga uppskattningar av antalet indivi-

der bedöms här att de två Hallandsfåglarna avser individer som sågs i Blekinge och/eller på Öland under de kommande dagarna. Fyndet i augusti är det första denna månad – samtliga övriga år gjorda i april, maj, september och oktober. Huruvida årets siffra innebär att artens ökning i landet under 2000-talet är på väg att accelerera återstår att se. Något överraskande noterades endast en amerikansksjöorre under bevakningen av sjöfågelsträcket från Pöösaspea-udden i nordvästra Estland 1.7–10.11 2019 (Juho Könönen muntlig kommentar). Frågan är om detta kommer att återspegla sig i 2020 års siffror för arten i Sverige.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Alfågel *Clangula hyemalis* EN

(FiS 1300, SF 900)

Även om det är svårt att redovisa minskningar av häckfågelfauna på ett övertygande vis, tycks flera arter ändra gå tillbaka, vilket antyds både genom flitiga skådares osystematiska rapportering och systematiska inventeringars ickesignifikanta tendenser. En sådan troligt minskande and är alfågel. Notera nedan häckningen i Uppland. Häckningar:

Upl: 1 hona med 4 ägg Inner-Tärnan, Svenska Högar-na, Blidö 5.6 (Bill Douhan). Ett av få häckningsfynd i Uppland och ett av rätt få konstaterade häckningsfynd i Sverige utanför fjällkedja.

Hjd: Sex fynd under häckningstid samt en häckning, 1 pull. Svaletjakke Rastskydd, Mittåstötarna (Svaletjakke), Storsjö 20.7 (Johan Rönnbäck).

Jmt: Inga rapporter med några högre häckningsindicier, men sedd under häckningstid på ett tiotal lokaler i fjäl-len.

Lu lpm: 12 pull. Unna Båravåräs 24.7 (David Kihlberg). 4 pull. Skäita, Padjelanta NP 27.7 (David Kihlberg). 9 pull. Slihtavägge 15.8 (Lars Andersson). Förutom dessa konstaterade häckningar, har arten rapporterats från elva lämpliga lokaler under häckningstid.

(FREDRIK FRIBERG)

Salskrake *Mergellus albellus*

(FiS 1600, SF 900 par)

Som sträckare och övervintrare ökar salskraken tydligt och kontinuerligt. Enligt de internationella midvinterinventeringarna är antalet övervintrande salskrakar 2015 mer än tre gånger så stort som i mitten av 1990-talet (Nilsson & Haas 2016) och det verkar som salskraken ökar ytterligare. I år kan vi presentera dubbla sverigerekord:

Ög: Under senhösten noterades större ansamlingar kring östra Roxen med som mest 1 500 ex. vid Dymlingen, Grensholm 10–17.11 (Clas Tornefjell m.fl.).

Gtl: 1 670 ex. Gansviken, Grötlingbo 5–11.1 (Per Smit-

terberg, Lena Hegner). Vid sjöfågelräkningen i januari rastade totalt 2 480 ex. runt Gotlands kust (rrk Gtl).

Som häckfågel är det betydligt mer osäkert. Standardiserade inventeringar antyder minskningar men beroende på i medeltal endast fem registrerade salskrakar per år finns inga signifikanta resultat (Sveriges Fåglar).

Vb: Inga fynd med starkare häckningsindicier detta år. Enbart några enstaka, troligen översomrande individer på Holmöarna.

Nb: Ingen säker häckning, men en trolig och observationer har gjorts på femton lämpliga lokaler under häcktid. Detta är precis som vanligt, även om det med något års mellanrum brukar rapporteras någon häckning.

FOTO: GÖRAN LENZ

Salskrake *Mergellus albellus*, Lunds reningsverk (Sk), 12 maj 2019.

Ly lpm: 1 hona + 8 pull. Malåträsket, Malå 16.7 (Alf-Rune Öberg).

Lu lpm: 1 hona med bo Svanamyren O Murjek 4.6 (Lars Sundberg). 1 ex. med bo Skog vid Kvarnträsket 13.6 (Lars Sundberg).

P lpm: 1 hona med pull. Lamburträsk nat. res. 4.7 (Christer Olsson).

T lpm: 9 pull. Julkatteenjärvi f.sk.omr., Vittangi 18.6 (Niklas Westermarck, William Sjöberg). Förutom dessa fyra säkra häckningar, så har observationer gjorts på lämpliga biotoper under häcktid på drygt tjugotalet platser, väl spridda i skogslandet.

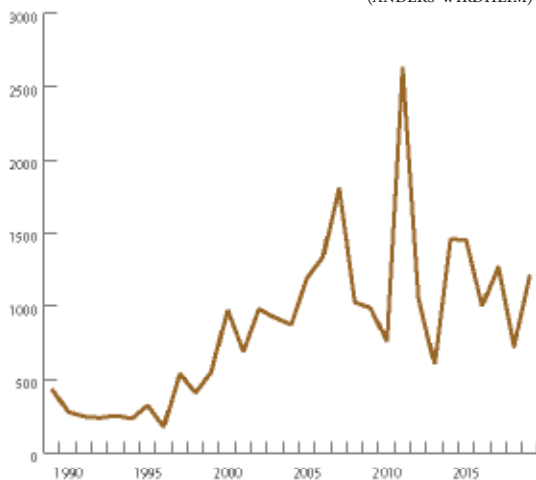
(FREDRIK FRIBERG)

Rapphöna *Perdix perdix* NT

Rapphönan har gått starkt tillbaka under senare årtionden som en följd av jordbrukets intensifiering. Frågan är om det över huvud taget finns kvar några "ursprungliga" bestånd på fastlandet. Omfattande utplanteringar sker på flera håll för jaktändamål. I några landskap har detta lett till små, men självreproducerande, bestånd. På Öl och Gtl är rapphönan fortfarande relativt allmän, men från 2019 finns endast rapporter från det förstnämnda landskapet:

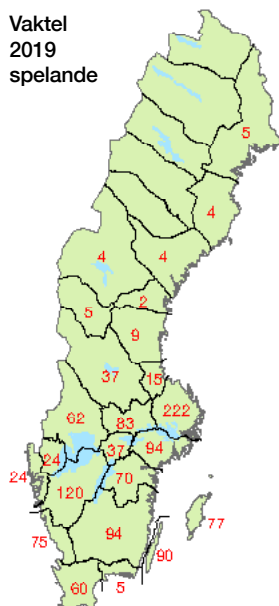
Öl: Observationer av ungfåglar eller bon från 14 lokaler, med stark övervikt åt södra och i synnerhet sydöstra delen av ön (rrk Öl).

(ANDERS WIRDHEIM)

Antal spelande vaktlar *Coturnix coturnix* i Sverige 1989–2019.

Vaktel
2019
spelande

Landskapsvis fördelning av fynden av vaktel *Coturnix coturnix* i Sverige 2019.

Vaktel *Coturnix coturnix* NT

Totalt 1 205 spelande är ett relativt normalt antal och en upprykning efter förra årets bottenapp. Rrk Hjd med gott år kommenterar: "Sex fynd är ovanligt många mot bakgrund av att endast 12 fynd totalt föreligger i landskapet t.o.m. 2018". Inte en enda konstaterad häckning kan presenteras och rätt få fynd som verkligen står ut från det normala.

Udda observation:

Gtl: 8 ex. Ryftes, Fole 22.9 (Lars Brolund). "Flyger upp ur dikeskanten framför bilen går ner en bit ut på åkern bland fasaner och kajor och ses på ca 60–70 m."

(FREDRIK FRIBERG)

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

Det är få landlevande långflyttare som går riktigt bra just nu, och det är ytterst få som går så bra som nattskärre. Ökningen går igen i större delen av utbredningsområdet och en för nattskärren gynnsam faktor skulle kunna vara förhållanden i nattskärrens flytt- och övervintringsområde, men också ett intensivt skogsbruk med enstaka lämnade frötallar. Rrk Vstm nämner en lokal faktor till ökningen: Det stora brandområdet från 2014 som tycks attrahera många nattskärre. För Dalarna överträffar spontanrapporteringen faktiskt den uppskattning som finns i FiS – och då finns mänder av olyssnade, torra tallskogar att gå igenom. Det är positivt att ambitiös osystematisk nattskädning blandas med inventeringar av denna rätt lokalt förekommande art som inte täcks särskilt väl av nationella standardrutter. Några exempel från året:

Sk: Under året noterades nattskärrespel på 48 lokaler. Totalt uppskattas ca 90 hannar ha rapporterats i landskapet – en ökning med 20 hannar sedan arten senast sammanställdes 2016.

Sm/F län: Ingen säkerställd häckning men cirka 200 spelande fåglar hördes under häckningstid, vilket är rekordhög för de senaste åren.

Sm/H län: Så några exempel på några av Sveriges finaste områden, i norra Kalmar län: 19 spel. + 9 ringm. Karlshammar–Fågelsjö–Skruvshult 23–24.6, 28 spel. Gökhultesjön, Mönsterås 25–26.6, 21 spel. + 12 ringm. Ävrö–Gäster–Basthult–Misterhult, Oskarshamn 22–23.6 och 19 spel. + 4 ringm. Finsjö–Idhult–Möckhult 13–14.6 (Urban Rundström).

Vrm: Inventeringar av nattskärre har utförts på Sörmon och Brattforsheden inom Länsstyrelsens regionala miljöövervakning. På Sörmon räknades 19 spel. nattskärre (Stig Emilsson m.fl.) och antalet har här varit stabilt sedan inventeringen startade 2006. På Brattforsheden räknades 83 spel. nattskärre (Dan Mangsbo m.fl.) vilket motsvarar en täthet på 0,83 nattskärre per kvadratkilometer. Antalet har ökat på Brattforsheden på senare

är, från 50–60 under perioden 2006–2012 till över 80 de två senaste inventeringarna 2016 och 2019.

Dlr: Ca 37 lokaler med totalt 53 spel.

Ång: Ett toppår för arten i landskapet, i paritet med 2013.
(FREDRIK FRIBERG)

Tornseglare *Apus apus* EN

Öl: 200 000 ex. str. SV Ölands södra udde, Ottenby 2.7
(Sussie Carlström, Bosse Carlsson, Per Wohlin).

Detta är den största rörelsen av tornseglare som hittills registrerats i Sverige. Rörelsen skedde under den tidiga morgonen. Det finns inga övriga noteringar i Artportalen om ansamlingar större än 70 000. Rrk Öl sammanfattar: "Uppskattningsvis passerade hisnande 200 000 individer mellan kl 06 och 08! Det är väl känt att stora ansamlingar ibland passerar under sommarmånaderna till följd av dåligt väder, så kallad väderflyttning. Tornseglarna lämnar sina häckningsmiljöer när vädret blir för dåligt och rundar lågtrycken för att sedan återkomma när vädret blivit bättre. Under denna tid kan ungarna gå ned i dvala för att spara på energireserverna i väntan på föräldrarnas återkomst. Men årets massiva rörelse saknar motstycke! Sannolikt var stora delar av Götaland helt tomt på tornseglare under denna tid."

(FREDRIK FRIBERG)

Skatgök *Clamator glandarius* (8/8 – 1/1)

Hl: 1 1K rastande Enets naturreservat, Steninge, 11.7
(Per-Anders Linder).

Andra fyndet för Halland. Det första, tillika Sveriges första gjordes vid Mönster, Onsalandet, 29.7, passande nog under det historiskt omtumlande 1968. De åtta skatgökar som gästade landet sedan dess har följt en snäv mall – samtliga har varit 1K och påträffats i juli eller augusti. En ytterligare gemensam, men nog så frustrerande faktor för många skådare, har varit fåglarnas ovilja att stanna mer än korta stunder på upptäcktsplatserna och endast två individer har med nöd och näppe noterats under mer än en dag. Bland våra grannländer ligger Danmark hack i häl på oss med sju fynd, varav ett vårfynd, Norge har fyra (inklusive ett vårfynd) och Finland har två höstfynd.

(HANS LARSSON)

Turturduva *Streptopelia turtur*

Totalt 63 fynd, där samtliga gäller ensamma individer. Totalantalet är en återgång till det som för några år sedan var en "normal" årssumma (2016–2018 hade alla lägre årssummor). Under våren–försommaren gjordes ca 36 fynd, under sommaren ca 11

fynd och under hösten 16 fynd. Landskapsvis fördelas 2019 års fynd på Sk (4), Bl (6), Sm/H (1), Öl (13), Gtl (12), Hl (2), Boh (1), Vg (1), Ög (1), Nrk (1), Srm (1), Upl (3), Dlr (3), Gstr (1), Ång (4), Vb (6), Ly lpm (1) samt P lpm (1). Fynder i P lpm var det 7:e för området.

Ett mycket udda fynd gjordes 5.10 vid Vaksaladammen, Uppsala. Observatören Tomas Pärt rapporterade: "Vid avfarten mot Östhammar, ca 50 m innan rondellen, nedan E4, sågs en fågel bli påkörd av bilen framför mig. Den hamnade under bilen och rullade runt i ett mindre moln av fjädrar. När den lyfte ca 15 m framför mig visade det sig vara en liten duva. Jag hann tänka turkduva, men såg en

FOTO: LARS GÖRAN LINDSTRÖM

Större turturduva *Streptopelia orientalis*, Hudiksvall (Hls), april 2019.

perfekt tecknad turtur med rostiga, fjälliga täckare och typiskt tecknad stjärt. Klippte omtumlad upp på fältet Ö om och försvann. Sjuk obs!"

(LARS LINDELL)

Större turturduva *Streptopelia orientalis*

(32/32 – 3/3)

Fynd av obestämda till underart:

Hl: 1 2K+ Gullbrandstorp, Harplinge, 2.1–18.3 (F) (Lotta Ekedahl, Jan Ekedahl, Ulf Lindell m.fl.).

Vrm: 1 1K Östermalm, Kristinehamn, 4.11–31.12 (F) (Inger & Bengt Jansson, Magnus Köpman, Per Gustafsson m.fl.).

Hls: 1 2K+ Westmanvägen, Hälsingtuna kyrka, Hudiksvall, 1–22.4 (F) (Mats Axbrink, Lars Göran Lindström).

Hjd: 1 2K Sveg 1.1 (Leif Johansson).

Ly lpm: 1 1K Bläiken 29.10–3.11 (F) (Jan Banstorp gm Håkan Rune).

Ännu ett bra år för större turturduva med tre nya individer att föra till handlingarna. Fåglarna i Halland och Härjedalen upptäcktes bägge i slutet av 2018 och påverkar därför inte antalet fynd 2019. Fyndet i Ly lpm är lappmarkens andra. Det första utgörs av 1 1K hona i Ammarnäs 10–24.8 1923 (Naturhistoriska riksmuseet). En extern arbetsgrupp är tillsatt av Rk för att försöka dela in de svenska fynden efter underart.

(HANS LARSSON)

FOTO: HÅKAN SVENSSON

Spetsstjärtad duva *Zenaida macroura*, Hammarby (Ö), maj 2019.

Spetsstjärtad duva *Zenaida macroura* (1/1 – 1/1)

Öl: 1 ex. Ventlinge 21.5 och Hammarby 22–30.5 (F) (Bengt Svensson, Jerker Andersson, Ida Hansson m.fl.).

Andra fyndet i landet av denna huvudsakligen nordamerikanska och långflyttande duva. Det första fyndet gjordes i Oxelösund 3–9.6 2001, men den individen satt länge bakom klamrar i kategori D i brist på en tydligare fyndbild i Västpalearktis. Ölandsfågeln ser intressant nog identisk ut i teckningen som den spetsstjärtade duva som sågs på North Ronaldsay, Orkneyöarna, 29.4 2019 och det är rimligt att anta att det faktiskt rör sig om samma fågel. Tidigare har en individ som sågs i Irland

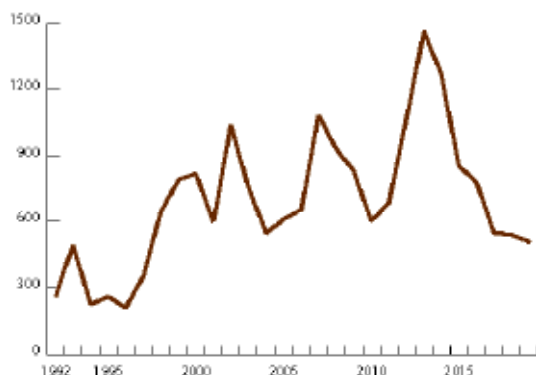
senhösten 2007 konstaterats vara samma som våren därpå hittades i Tyskland respektive Danmark.

(HANS LARSSON)

Kornknarr *Crex crex* NT

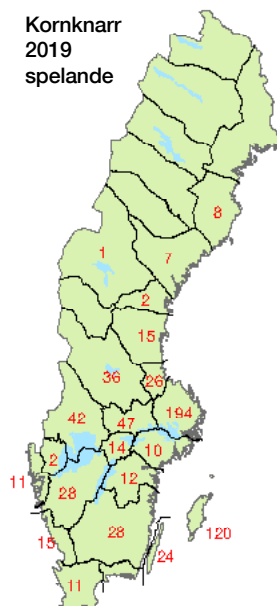
(FiS 1900, SF 1000, FÅ 850)

Det går fortsatt neråt för kornknarr. Totalt 653 spelande kornknarrar är åter en låg summa men nära förra årets 656 sp. Genom att beräkna på sättet som *Fåglarna i Sverige* (2012) använder bör populationen nu skrivas ner till högst 850 par. Framför allt har populationen abrupt blivit mindre på Öland och Gotland. När det gäller koncentrationen vid Bälunge mossar skriver rrk Upl: "Totalt fångades 11 ex. och utav dessa var det två återfynd av fåglar tidigare ringmärkta på mossen, en ringmärkt 2017 och

Antal spelande kornknarrar *Crex crex* på fastlandet i Sverige (exkl. Öland och Gotland) 1992–2019.

Kornknarr
2019
spelande

Landskapsvis rapportering av spelande kornknarr *Crex crex* i Sverige 2019.

en ringmärkt 2018. De övriga 9 nymärktes. Förutom dessa hördes en hona 29 juni vilken var den första observationen sedan inventeringarna startade 2012”. Enligt inventeringarna 2012–2019 så varierar antalet spelande på Gamla Bälningemossar kraftigt (15, 37, 35, 22, 26, 36, 18 resp. 15).” Och vidare rrk Upl ”På Marma skjutfält, som inventerades vid flera tillfällen 6–29.6, konstaterades 9 ex. (Tommy & Oskar Löfgren m.fl.)”

Sett till den landskapsvisa fördelningen är det egentligen lika illa rakt över och antalen för varje landskap påminner väldigt mycket om förra året. En häckning konstaterades: Sex ungar fotograferades vid Brudarebacken i slutet av juli. Rrk Gbg

FOTO: LENNART HJALMARSSON

Unge av kornknarr *Crex crex*, Brudarebacken, Vg, juli 2019.

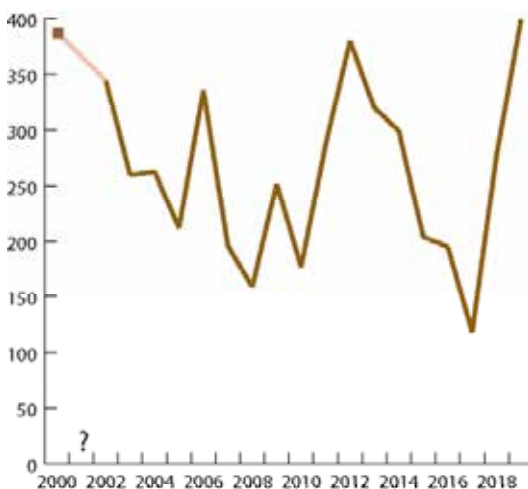
utvecklar: ”Senast en häckning kunde konstateras var 2005, också då vid Brudarebacken (Lennart Hjalmarsson m.fl.).”

(FREDRIK FRIBERG)

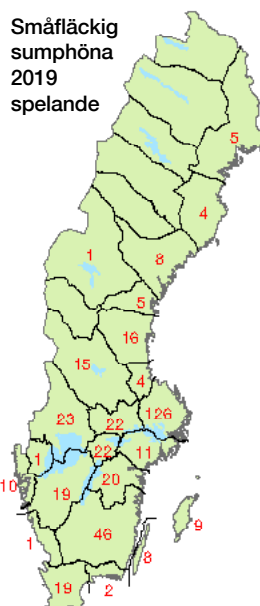
Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* VU (FIS 250, SF 300)

Ytterst oväntat slår småfläckig sumphöna till med den högsta summan på åtminstone ett par decenier, totalt 399 spelande hannar. Vad var det som hände? Framför allt är det ett exceptionellt uppträdande i Uppland som sticker ut med 126 spelande hannar, men också vissa andra landskap rapporterar om ett synnerligen gott år (Ög, Nrk, Hls m.fl.). Kan det ha

varit ett optimalt väderläge över norra Östersjön under flyttid som gjorde att sumphöns från Baltikum kom över i större omfattning än normalt? Rrk Upl kommenterar: ”Normalt brukar antalet spelande sumphöns ligga i spannet 25–35. Medelantalet för årsperioden 1984–2018 är 28. Mellan åren 2012 och 2018 har det emellertid varit våldsamma fluktuationer (73, 66, 24, 24, 26, 3 och 27). Att antalet från rekordåret 2012 skulle överträffas var det inte många som trodde, men så blev fallet. Totalt rapporterades 103 (!) spelande relativt jämnt utspridda över rapportområdet 20.4–12.7. Därutöver rapporterades 23 ex. i Upplandsdelen av Stockholms rapportområde.”

Fynd av småfläckig sumphöna *Porzana porzana* i Sverige åren 2000–2019. Uppgift saknas för år 2001.

Landskapsvis rapportering av spelande småfläckig sumphöna *Porzana porzana* i Sverige 2019.

Största antalet spelande är koncentrerade till följande förstklassiga fågelsjöar: Tåkern 16, Hjälstaviken 14 och Kvismaren 12.

Höstfynd:

Sk: Under höstsäsongen noterades minst 8 ex. 7.8–10.9 varav en ringmärktes i Flommen (Falsterbo Fstn).

Sm: Trolig häckning i Husebymaden där 1 1K noterades 3.8 (Nils-Arne Thunell)

Hl: Getterön 2–4 ex. vid många tillfällen under hösten.

Nrk: 1 1K Sörbysjön, Kvismaren 14.8 (Magnus Friberg).
1 1K födosökande Ormesta holme, Oset 2.9 (Lennart Eriksson m.fl.).

Srm: En ungfågel rastade vid Näsudden, Tullgarn 6–7.8 (Hans Norelius, Johan Ehrlen).

Upl: 1 1K Övre Föret 9–14.8 (August Thomasson, Ragnar Hall) och 3 1K fågelornet, Hjälstaviken 18–26.8 (Martin Tjernberg, Oskar Wändell m.fl.).

Nordligt fynd:

Ly lpm: 1 sp. Skrabbtjärn, Lycksele 25.5–23.6 (Magnus Eriksson m.fl.). Nionde fyndet i Lycksele lappmark.

(FREDRIK FRIBERG)

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Inga riktade inventeringar har genomförts i några delar av Sverige under året och det är därför omöjligt att säga något om status och utveckling. Men hur som helst fynd nummer 8 i Jämtland!

Jmt: 1 ex. Surfbukten, Frösön 14–24.4 (Annika Nilsson, Hans Grundahl, Anders Lundvall m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Sothöna *Fulica atra*

(*FiS* 42000, *SF* 42000)

Indikatorn Tåkern har för sothöna sitt högsta antal på sju år. Vid räkning 17.8 hittades 14 820 ex. (Tåkerns fältstation), vilket är det största antalet på sju år. Ingen annanstans har koncentrationer på mer än 4 000 ex. noterats (just så många hade Hornborgsjön). När det gäller Tåkern handlar det delvis om perioder i sjöns lämplighet, samtidigt som sothönan på annat håll till stor del regleras av vintrarnas stränghet. Med några milda vintrar i ryggen börjar sothönan åter erövra nya områden. Femte fyndet i Härjedalen, Fynd nr. 8 i T lpm och nr. 6 för Lu lpm.

Hjd: 4 ex. Storsjö 12.6 (Lars Nilsson). Femte fyndet i Härjedalen.

Lu lpm: 1 ex. rast. Nikkaluokta 6–7.6 (Bo Tallmark, Jörgen Fritzon m.fl.).

T lpm: 1 ex. Svappavaara 15–16.5 (Benny Modig, Agneta Haapasaari, Katarina Enbacke m.fl.). Rrk N Lpl kommenterar: "2014 var senaste gången arten sågs i N Lpl. Kan det möjligen röra sig om samma fågel?"

(FREDRIK FRIBERG)

Smådopping *Tachybaptus ruficollis* NT

(*FiS* 390, *SF* 300, *FÅ* 500)

För att vara smådopping är täckningen och analyserna ovanligt goda. Med utförliga rrk-kommentarer (olika rapportkommittéer har sammanfattat på lite olika vis) finns det grund för att göra följande sammanfattning av känd population *Sk* 210, *Bl* 15, *Sm* 30, *Gel* 30, *Hi* 10, *Boh* 25, *Ög* 25, *Vg* 30, *Srm* 40 och *Upl* 25. Vi tror också att det finns ett antal golfbanor och slottsparker som gått under radarn i dessa landskap. När det gäller Öland så finns kommentaren "kullar noterade från 6 lokaler. Endast ett fåtal häckningsfynd rapporterade vilket innebär en stor underrapportering. Arten förekommer

FOTO: SIMON CARRINGTON

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*.

tämligen allmänt och spridd i framför allt bevattningsdammar över ön." vilket gör 20 par motive-rat. Utöver detta finns enstaka par (5–10 vardera?) i exempelvis Närke, Västmanland och Värmland, och kanske till och med Gästrikland och Dalarna. Vi tror därför populationen bör uppgå till omkring 500 par. Det är högre än tidigare uppskattningar under 2000-talet (300 resp. 390 par), och kanske är populationen just nu ovanligt stor beroende på ett antal milda vintrar. Tack rrk för utförliga analyser! Värt att kommentera:

Gbg: 37 ex. Välen 23.10 (Hans Börjesson).

Vg: Lokalen som verkligen sticker ut är Stålebodalen, där hela 10 kullar konstaterades (fördelade på tre dammar).

Upl: En mycket ovanlig observation gjordes på Horssten i gryningen 20.4 då 5 smådoppingar sågs sträcka mot nordost tillsammans med 1 svarthakedopping (Anders Haglund).

Ly lpm: 1 ex. Storuman 28.10 (Håkan Rune, Daniel Vestman). Nionde fyndet i Lycksele lappmark.

(FREDRIK FRIBERG)

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

(*FiS* 1100, *SF* 1100, *FÅ* 1000)

I södra Sverige har vi ovanligt god koll tack vare inventeringsinsatser både i Tåkern (46 par), i Hornborgasjön (85 par) och på Gotland (74 par). Tilläggas kan goda analyser av inrapporterade par i Skåne (210 par), Uppland (44 par) och Närke (14 häckningar). Jämfört med *FiS* (2012) ligger resultaten klart över på Gotland och i Uppland, nära nivå i Östergötland och Skåne samt kraftigt under uppskattningen i Västergötland. Sammantaget är södra Sveriges population av gråhakedopping med rätt stor säkerhet nära och troligen något under de uppskattningar som gjordes för tio år sedan. I Götaland och Svealand har rrk genom observationer koll på 500 par (*FiS* i detta område drygt 600 par). I norra Sverige antyder de viktigaste landskapen Norrbotten och Västerbotten att spontanrapporteringen står för en ytterst liten del av den förmodade populationen. Egentligen finns det inga positiva uppgifter från de senaste åren. Rrk Nb skriver: "Bortser man från ett kluster av obsar närmast Piteå, så finner man att gråhakedopping är relativt sällsynt i landskapet, då de därutöver endast rapporteras från ett 20-tal lokaler. Sex säkra häckningar rapporterade, med vardera två från Piteå, Älvsbyn och Boden kommun. Utöver dessa, så föreligger endast tre obsar med lägre häckningskriterier, ingen misstänkt häckning från vare sig Luleå, Kalix eller Haparanda kommuner!". För norra Lappland skriver rrk "Totalt endast observationer på fyra lokaler, där samtliga rapporterats med häckningskriterier. Detta är färre än vanligt och gråhakedopping tenderar att bli en allt ovanligare art i n.Lpl." Vb fyller på: "Stammen har verkat stabil på 2000-talet, men på lång sikt har sannolikt en viss minskning skett, om man jämför med de lokaler som gråhaken noterades på enligt Atlasinventeringen på 1970- och 80-talen. Ungefär 25–35 par/år brukar spontanrapporteras. I relation till doldisen svarthake är det en förvånande låg andel av populationen, förutsatt att skattningen från 2012 ligger nära sanningen." I brist på systematisk inventering anser vi det befogad att skriva ner populationen i Västerbotten och Norrbotten med 100 par.

Sk: Ca 210 par noterades i lämplig häckbiotop på strax över 100 olika lokaler i Skåne. Nyligen kläckta ungar noterades på 15 av dessa lokaler.

Sm: Fyra häckningar plus ca fyra revir. Stor tyngdpunkt på Kalmar kommun som tidigare. 2018 var det två häckningar och ca sju revir.

Gtl: Inventering av dammar, vattenfyllda grustag och kalkbrott under häckningstid i maj och juni 2019 resulterade i 74 par, flera kullar sågs. Utifrån detta och uppgifter från tidigare år beräknas att det finns minst 50 häckande par. Ottosson m.fl. (2012) har beräknat att det finns 17 par på Gotland.

HL: Totalt visade 9 par tecken på att gå till häckning. Tidigare under våren fanns ytterligare par på ett antal lokaler, men dessa försvann före häckningen.

Ög: Under året genomfördes en inventering av Tåkern där sammanlagt 46 par hittades, vilket är fler än 2012 års inventering (30–33 par) men samtidigt lägre än inventeringarna på 00-talet (Täckerns Fältstation).

Vg: I Hornborgasjön genomfördes i år inventering med avseende på par under häckningstid. Resultatet blev ca 85 par, men uppskattningsvis bara 20 kullar sedda (det finns ca 10 kullar spontanrapporterade).

Nrk: En minskning av antalet häckande par gråhakedopping jämfört med de senaste fem åren kunde konstateras under 2019. Resultatet blev 14 par fördelade enligt: Kvismaren 7 par, Rynningeviken 2 par, Oset 3 par, Dommarkärret 1 par och Segersjö dammar 1 par.

Upl: Det totala antalet häckningar (44) och häckningslokaler (18) är i paritet med senaste åren. Säkerställda häckningar (bobygge, ruvning, ägg/ungar) från 6 lokaler med totalt minst 34 par. Troliga häckningar (parningsceremonier, spel) från 3 lokaler med totalt ca 5 par, och ytterligare möjliga häckningar (par i lämplig häckningsmiljö under häckningstid) från 9 lokaler med ca 21 par. *Vstm:* 1 par med 1 pull. Frövisjön, Skultuna 6.5–7.7 (Johan Karlsson m.fl.).

Dlr: Liksom 2018 observerades som flest tre ad. i Bingsjön, Rättvik under säsongen: 3 ex. Bingsjön, Rättvik 29.4–24.6 (Ebbe Stenberg, Olle Ekman, Yvonne Cederquist Olsson m.fl.). Dock kunde även en häckning styrkas på platsen i år: 1 häckning (1 ad. + 2 pull.) Bingsjön, Rättvik 2.7 (Inger-Marie Carlsen).

Hls: Något bättre resultat än under senare år. I storleksordningen 11 par noterades. Sannolikt finns några par efter kusten som inte eftersöktes och kanske något par till i inlandet. Mycket mer än 15 par i Hälsingland ska vi dock inte hoppas på.

Mpd: Häckningsfynd: En häckning har konstaterats under året: 1 par med bo Bondhamn, Hässjö 30.7 (Erik Carlsson). Ny häcklokal för arten i Medelpad. Verkar dock under de senaste åren ha försvunnit från tidigare kända lokaler som t.ex. Mingen och Gubbrätjärn.

Ång: Häckningar eller häckningsförsök på 15 lokaler

Ly lpm: 2 1K Lycksele 11.8 (Mats Eriksson).

Ås lpm: 1 ad. + 1 1K Viskasjön, Fredrika 29.8 (Christer Olsson).

Lu lpm: 2 ex. i lämplig häckbiotop Äpärjaure 15.6 (Inge-

mar Pettersson, Jenny Karsikko, Oskar Karsikko).
P lpm: 7 ex. pull. Ringletsjöarna, Arvidsjaur 14.5–11.9 (Samuel Berggren, Roger Marklund m.fl.). 8 ad. i par bobygge Lamburträsk nat. res. 18.5–10.7 (Lena Bondestad, Peter Rolén m.fl.). 2 ex. i lämplig biotop Moskosel 23–30.6 (Kjell Ljungberg, Ingvar Torsson m.fl.).
(FREDRIK FRIBERG)

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

(FiS 1200, SF 2000)

Den noggrannhet med vilken landets rrk följer svarthakedoppingen är glädjande. Totalt sett rapporteras om ca 800 par under häckningstid plus Gästriklands uppskattning om 200 par (landets förmodligen tätaste population). Antalet bekräftade häckningar i Srm, Sthm, Upl, 110 stycken, är imponerande. Normalt är det svårt att sammanställa resultat utan riktade insatser, men åter har ett flertal rrk levererat mångordiga analyser, ofta med hänvisning till 2011 års riksinventering. Sett till dessa analyser (Gtl, Srm, Sthlm, Upl, Dlr, Gstr m.fl.), är populationen stabil, eller troligen i ökande, de senaste tio åren. Jämfört med många andra våtmarksarter ligger hittade par under häckningstid mycket nära de landskapsvisa uppskattningarna. Mörkertalet är med andra ord ofta mycket – och kanske oväntat – litet. Litet är också som vanligt andelen lyckade häckningar. Det ska också sägas att ett par rapportkommittéer levererar osäkra och ev negativa uppgifter (Öl, Vg). Kommentarer från rrk:

Sm: Häckningar konstaterades i år endast från Aneby och Jönköping, totalt 15 par som fick ut 26 ungar. "Omkring 24 par i Västervik/Valdemarsvik, 17 par i den största kolonin i Bjälebo, Oskarshamn och omkring sju par i resten av regionen ger minst 48 par i östra Småland. Detta är nytt rekord, tidigare har som mest 46 par rapporterats (2016)".

Öl: Det vore bra om riktade eftersök gjordes, för nog häckar den på fler än 4 platser på ön? 4 konstaterade, och noterad under häckningstid från ytterligare 3 lokaler.

Gtl: "Inventering av dammar, vattenfyllda grustag och kalkbrott under häckningstid i maj och juni 2019 resulterade i 161 par, flera kullar sågs Utifrån detta och uppgifter från tidigare år beräknas att det finns minst 120 häckande par.". Ottosson m.fl. (2012) har beräknat att det finns 60 par på Gotland.

Vg: Det går fortsatt trögt för arten vad gäller konstaterade häckningar med ungar, endast 5 lokaler. Antalet kullar blev ändå 7. Det är även så att vissa av häcklokalerna periodvis haft flera par utöver de häckande. Några lokaler har även haft par som gått till häckning (ruvande), men som misslyckats.

Dls: "två par på olika lokaler, varvid ett av dem gick till häckning".

Ög: Sammanlagt noterades strax över 50 par svarthakedoppingar fördelat över ett 40-tal lokaler under lämplig häckningsbiotop spritt över landskapet. Men mörkertalet är förmodligen rätt stort och siffrorna bör tolkas i underkant. Tidigare uppskattningar om 70 par i landskapet får kvarstå men ligger förmodligen i klar underkant.

Nrk: "summerar man rapporterna så hamnar man på cirka 73 par. Men tyvärr med väldigt klen resultat i konstatat lyckade häckningar som bara kunde noteras på fem av lokalerna."

Srm: "svarthakedoppingar under häckningstid från 48 lokaler i rapportområdet som helhet och på 18 av dessa lokaler kunde säkra häckningar konstateras. Ett försök till uppskattning av antalet par med ledning av rapporterna från de olika lokalerna ger 97 par i rapportområdet under 2019".

Sthm: Konstaterade häckningar har i år gjorts från 42 lokaler, med sammanlagt 57 par. Totalt har åtminstone 69 ungar rapporterats av 38 par. Resterande är rapporterade som ruvande eller besökande av bebott bo. Svarthakedopping är en fortsatt stadig häckfågel hos oss och väl spridd runt om i rapportområdet från såväl skärgård som viltvatten och golfbanedammar i inlandet. Ytterligare möjliga/troliga häckningar har rapporterats från 34 lokaler.

Upl: Ett år i paritet med föregående. Minst 35 med säkerhet häckande par (konstaterad bobygge, ruvning eller ungar) rapporterade från 18 lokaler, 3 troliga häckningar och 49 möjliga häckningar.

Vstm: 17 häckningar, eller troliga häckningar, på fyra lokaler rapporterades med följande kommunvisa fördelning: Västerås (14), Lindesberg (2).

Dlr: 7 säkra häckningar där ruvande fåglar eller ungar setts. Utöver dessa har bedömt 14 par rapporterats på ytterligare 11 lämpliga häckningslokaler

Gstr: Arten har sedan 1970 förskjutit sin utbredning från näringsrika småvatten i inlandet till kusten, där den sedan många år är en allmänt förekommande häckfågel nu med en population om minst 200 par.

Ång: 4 säkra häckningar.

Vb: Cirka 38 par på 21 lokaler under häckningstid.

Nb: Sju häckningar på fyra lokaler. Antalet häcknade par i Nb beräknas oförändrat ligga på mellan 10 och 20.

Hjd: 1–3 par på 12 lokaler. Ej inräknat Storsjöområdet där häckningar och fynd finns från ett flertal närliggande lokaler och vi bedömer att minst sex par har genomfört lyckad häckning.

Jmt: Häckningar eller fynd som tyder på häckning rapporterades från ca 35 lokaler. Totalt rör det sig liksom i fjol om ca 45–60 par (varav minst 13 säkra häckningar). Det totala beståndet i landskapet är dock betydligt större.

N Lpl: "Fyra säkra häckningar" och "Totalt har arten rapporterats från 22 lokaler och utifrån detta bedömer vi beståndet som fortsatt stabilt på 30–50 par i N Lpl.

(FREDRIK FRIBERG)

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* EN
(F&S 110, SF 100)

Vid Hornborgasjön, där nästan alla häckande svarthalsade doppingar i Sverige finns, noterades totalt 85 par och dessutom 7 par med omläggningar/andrakullar. Inga uppgifter om häckningsframgång. Vidare rapporterar rrk Vg: "Det häckade för första gången ett par i Spånsjön, strax N om Hornborgasjön. Paret fick ut en unge.". Övrigt uppträdande:

Sk: Årets första var 1 par Örtofta sockerbruksdammar 30.3, vilket är ganska tidigt. I april sågs sedan ca 20 ex. fördelat på 8 olika lokaler. Bästa lokaler var Sövedsjön (Gert Ljungqvist) och Krageholmssjön (Mona Hansson m.fl.) med vardera 4 ex. i slutet av månaden. I maj rapporterades 10 ex, varav flera kan ha varit de samma som i april, på 5 olika lokaler. Åtminstone vid Örtofta sockerbruksdammar, Furuhus mosse, Krageholmssjön, Gäddängen, Fulltofta och kanske även vid Näsbyholmssjön sågs långstannande fåglar som troligen gjorde häckningsförsök. Flygga ungar sågs med vardera 1 1k vid Gäddängen (juli) och vid Örtofta (juli-augusti). Under höstens sågs också en långstannande ungfågel på Nabben i augusti-september samt 1 1k vid Båstad hamn 16-17.9

Öl: 1 ex. str. S Sebybadet 19.11 (Manfred Dornhäuser).
HL: Vår: 3 ex. Tönnersa strand 19.4 (Marcus Andersson m.fl.). 4 ex. Påarp 21.4 (Göran & Margareta Lindh m.fl.). 3 ex. Gubbanäsan, Getterön 21–25.4 (Mikael Nord, Lennart Johansson m.fl.). 4 ad. Tönnersa strand 25.4 (Christopher Gullander, Peter G Bengtsson). 1 ex. Lerjan, Galtabäck 19.5 (Anders Nothagen). Sommar: 1 ad. rast. Björkäng, Tvååker 12–13.6 (Claes-Göran Cederlund m.fl.). 2 ad. rast. Utterös, Tvååker 24.7 (Magnus Jäderblad).

Boh: 3 ad. Keholmen, Stenungsund 20.6 (Per Undeland, Fredrik Pilsmédh) och 2 ad. Kråkan, Måseskär, Orust 4.8 (Magnus Persson, Kåre Ström, Thomas Liebig).

Ög: Två fynd under året. Precis som föregående år gjordes observationer kring Gärstadverken 9.6–27.8 där ett par noterades fram till 26.6 och därefter ett ensamt ex, utan tydliga häckningsindicer (Olof Hjelm m.fl.). Det andra fyndet rör gällande ett par rast. vid Sättunaviken, Svartåmynnings NR 18.4 (Esbjörn Dahl m.fl.).

Vg: I övriga rapportområdet noterades totalt 26 ex. på 9 olika lokaler, varav 22 ex. under våren, 2 i augusti och 2 i oktober. Alltså klart bättre med fynd utanför Hornborgasjön än de senaste åren. Det som fram för allt hjälpte upp antalet var en flock om 12 ex. i Sjötorpasjön, vilka säkerligen var på väg till Hornborgasjön men rastade tillfälligt.

Srm: 1 ex. Stenstrand, Torö 11.4 (Joakim Boman, Anders Vestlund, Roger Klasson m.fl.), 1 ad. Kaggfjärden, Grödinge 14.4 (Anders Forsberg, Thomas Strid, Roger Klasson m.fl.), 2 ad. Kaggfjärden, Grödinge 5–9.8 (Ulf Modin, Bo Hellberg, Ari Määttä m.fl.).

Upl: Ett par rast. i Ryssviken, Övergran 1–7.5 (flera ob-

servatörer). Senaste fynd i rapportområdet gjordes 2017 och 2009, båda år med 2 ex. Hjälstaviken. Innan 2009 gjordes det bara en observation av arten 1980.
Vstm: 1 ad. Frövisjön, Skultuna 17.4–24.6 (Pentti J Tatti m.fl.). En svarthalsad dopping dök upp i Frövisjön och bildade i år par med en svarthakedopping. Veterligen resulterade parbildningen inte i någon flygg avkomma. Detta var femte året i följd som arten noterades vid Frövisjön.

(FREDRIK FRIBERG)

Tjockfot *Burhinus oedicnemus* (72/72–1/1)

Med undantag för 2015 har tjockfoten varit årlig under 2000-talet, men frågan är om trenden inte är något vikande. Tjockfoten minskar i häckningsområdena närmast Sverige.

Sm: 1 ex. rast. Torplandadiket, Mörlundaslättan, Hultsfred 19.5 (Ronnie Johansson, Calle Ljungberg m.fl.). Femte fyndet i östra Småland och faktiskt det andra på Mörlundaslättan (första gången var 24.5 2006). Det finns ytterligare ett modernt fynd: Hagbyhamn, Kalmar 3–12.5 2014. De två äldsta fynden rör sydsträckande fåglar vid Revsudden 29.7 1958 resp. 25.6 1963.

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 7. Genomsnittligt antal tjockfötter <i>Burhinus oedicnemus</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,3	0,4	0,1	0,4	1,0	2,1	2,3	1

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Häckningar i de sedvanliga fem landskapen:

Sk: Efter en kommunvis bedömning av antalet par som gick till häckning hamnade antalet på 405 par. Drygt tre fjärdedelar av dessa fanns i Vellinge, där likt tidigare en noggrann inventering gjordes (Ullman, M., 2019. *Inventering av häckande kustfåglar i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2019*. Falsterbo fågelstation, medd. 326.). Från flera lokaler var dock rapporterna bristfälliga, varför osäkerheten är stor. Bl.a. förmodas många häckningar som misslyckats på ett tidigt stadium missas. Häckningarna fördelades enligt följande: Burlöv 35 par (6 inland), Helsingborg 1 par (inland), Höganäs 15 par, Kristianstad 33 par (3 inland), Lomma 5 par (4 inland), Lund 6 par (alla inland), Malmö 1 par, Svedala 1 par (inland), Vellinge 305 par och Ängelholm 3 par (alla inland). Antalet inlandshäckningar förefaller öka. Häckningsutfallet för de inlandshäckande fåglarna är också förhållandevis bra, då många av de kusthäckande fåglarna misslyckas på grund av bl.a. översvämmade bon.

Bl: 7 par Konungshamn (Rolf Larsson) var en misnkning från 29 ruvande året före.

Öl: Inga häckningsuppgifter.

Gt: Inga häckningsuppgifter.

HL: Häckningar på fem lokaler (80 pull.) plus påbörjad häckning på ytterligare två lokaler.

Sm: Åå tre lokaler i Ö Sm gjordes fynd i lämplig biotop, men ingen häckning konstaterades.

Inlandsfynd gjordes i Sm/F, Sm/H och Vrm, Ett stort antal, 542 ex., rastade Ottenby, 9.7 (Ottenby fågelstation). Ett ovanligt tidigt vårfynd var 5 ex. Västerstadsviken, Öl, 27.2 (Claes Bernes).

(LARS LINDELL)

Gråhuvad vipa *Vanellus cinereus* (0/0 – 1/1)

Vrm: 1 ex. Strandvik, Lunnerviken, 13–19.5 (F) (Anders Boström m.fl.).

Ny art för Sverige! Med stöd av bildjämförelser konstaterat samma individ som i Norge, men däremot inte klarlagt om den individen var samma som i

FOTO: JAN GUSTAFSSON

Gråhuvad vipa *Vanellus cinereus*, Strandvik, Lunnerviken (Vrm), maj 2019.

Nederländerna senare samma år. Inga gråhuvade vipor hålls i fångenskap på europeiska zoon eller fågelparker enligt webbplatsen Zootierliste.de. I Västra Palearktis föreligger endast ett tidigare fynd, en fågel som sågs i Turkiet 2018. Man kan såklart spekulera om fågeln som sågs i Sverige och Norge (och/eller Nederländerna) är densamma som i Turkiet 2018. Även om fyndet är exceptionellt är fågeln en rätt god flygare som häckar i nordöstra Kina och övervintrar så långt ner som i Nepal, ner till södra Indien, Vietnam och Thailand. Läs även upptäckarens redogörelse för fyndet längre fram i *Fågelåret*.

(RAUL VICENTE)

Sibirisk tundrapipare *Pluvialis fulva* (84/86 – 2/2)

Hl: 1 2K+ hanne Korshamn, Morups Tänge, 28–30.6 (F) (David Armini).

Ög: 1 2K+ Svartåmynningens naturreservat 1.7 (F) (Tommy Eriksson).

Två sommarfynd är en ganska representativ fyndbild för sibirisk tundrapipare. Med tanke på den stora sibiriska populationen sammantaget med att arten häckar så långt västerut som till Tajmyr är det

Tabell 8. Genomsnittligt antal sibiriska tundrapipare *Pluvialis fulva* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0	0	0,8	2,8	2,8	2,4	2

FOTO: LEIF JONASSON

Sibirisk tundrapipare *Pluvialis fulva*, Morups Tänge (Hl), juni 2019.

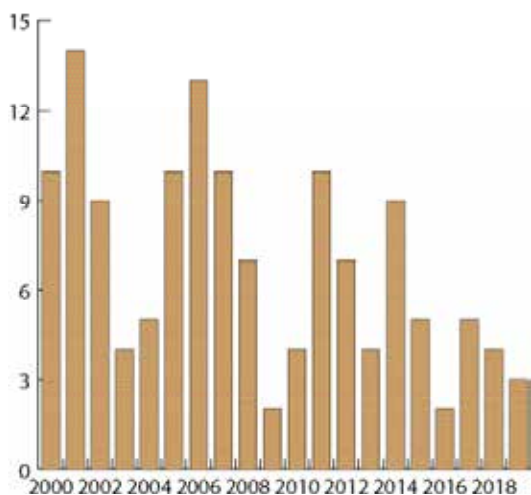
en gåta varför vi inte har fler höstfynd av ungfåglar. (RAUL VICENTE)

Svartbent strandpipare *Charadrius alexandrinus* RE

Tre fynd av 3 ex. 2019 är klart under medel för senare år. Rrk Öl kommenterar: "Det skulle kunna röra sig om två olika individer i Beijershamn, även om bilderna på den första observationen är lite svårtolkade."

Öl: 1 honf. Beijershamn 25.4 (Maj-Britt Oliw m.fl.). 1 honf. Beijershamn 30.4 (Joakim Granholm).

Hl: 1 hanne rast. Utterso, Tvååker 16.4 (Claes-Göran Cederlund, Angie Cederlund, Magnus Jäderblad m.fl.). 1

Rapporterade svartbenta strandpipare *Charadrius alexandrinus* i Sverige 2000–2019.

hona rast. Getteröns naturreservat 11.5 (Stefan Göransson m.fl.). Arten är inte årlig i landskapet.

Tillägg 2018:

Öl: 1 hona Ottenby 24.5 (Malin Hedlund, Åke Olausson, Björn Anderson).

(FREDRIK FRIBERG)

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

(FiS 3600, SF 3600)

Efter en period då i princip alla år mellan 2007 och 2016 innebar mängder av vårrastande fjällpipare i Syd- och Mellansverige kan vi för 2017–2019 konstatera att vi genomgående haft mycket svaga år. Antalet tycks vara i runda tal en femtedel till en tiondel av det som olika rrk uppfattat som normalt under senare år. Det är svårt att koppla dessa dramatiska upp- och nedgångar till motsvarande förändringar i den häckande populationen. En udda händelse 2019 var mängder av höstrastande fjällpipare i Uppland. Från Lövstaslätten rapporterades fjällpipare under närmare tre veckor från 16.8, då som mest 64 ex. (1 1K, resten ad.) noterades (August Thomasson m.fl.), och totalt uppskattas minst 88 ex. ha varit inblandade (rrk Uppl.). Det är svårt att korrelera uppträdandet till väder eller jordbruksmetod. Inga motsvarande ansamlingar har tidigare observerats i Sverige höstetid. Så varför blev det så här?

(FREDRIK FRIBERG)

Dvärgspov *Numenius minutus* (1/1 – 1/1)

Boh: 1 ex. Tofta Kile 10–11.7 (F) (Peter Hvass, Peter Strandvik).

Andra fyndet för Sverige och endast åttonde fyndet i Västra Palearktis. Fyndet drog därmed till sig internationell uppmärksamhet och flera europeiska

storkryssare åkte till lokalen för att säkra upp denna svåra art i Europa. I dess övervintringsområden i Australien minskar arten, och man misstänker att det beror på förlust av habitat i rastområden i Asien. Man kan spekulera i att om det är så att arten minskar kan den komma att bli ännu ovanligare i Europa.

(RAUL VICENTE)

Myrspov *Limosa lapponica* VU

(FiS 200, SF 400)

Vi kan konstatera att *Sveriges Fåglar* (2019) baserat på regionala/lokala inventeringar justerat populationsuppskattningen till 400 par. När det gäller rapporteringen är den som vanligt bristfällig och

FOTO: BJÖRN DELLMING

Dvärgspov *Numenius minutus*, Tofta kile (Boh), 11 juli 2019.

endast några enstaka fynd under häckningstid kan redovisas.

Ly lpm: Två fynd under häckningstid i Ammarnäsområdet.
T lpm: 1–2 fynd V och 3 fynd N om Kiruna under häckningstid får anses som ett mycket bra år även om ingen häckning konstaterats. Normalt rapporteras bara 1–2 fynd under häckningstid rapporteras, förutom 2011 då 9 fynd rapporterades.

(FREDRIK FRIBERG)

Rödspov *Limosa limosa* EN

(FiS ca 75, SF 115)

Fyndbilden ser ut ungefär som de senaste åren med fynd över i stort sett hela Sverige. Positivt är att ar-

ten verkar hålla ställningarna i de södra delarna av landet, där det stora flertalet av häckningarna finns och att det finns tendenser till att rödspoven åter håller på att bli vanligare vid Svartåmynningen i Östergötland. Till de negativa hör att antalet häckande par fortsätter att vara lågt på Gotland och att det verkar som att de par som går till häckning i Kristianstads vattenrike har svårt att få ut ungar.

Från flera rapportkommittéer kommer uppgifter om fynd av rödspov där man är osäker på vilken underart som fåglarna tillhör. Såväl *limosa* som *islandica* ses i samma områden under hösten där *islandica* dominerar mer och mer ju senare på säsongen det är.

I listan nedan redovisas de häckuppgifter som har kommit in samt de fynd som har rapporterats från landskapen i de nordligare delarna av Sverige.

Sk: Vid Kristianstads vattenrike beräknas minst sex par ha gått till häckning vid de bägge huvudlokalerna Håslövs ängar respektive Isterinäset. Det är osäkert hur många av häckningarna som lyckades men minst ett par vid Isterinäset kläckte ungar.

Bl: Totalt 11 ex. rapporterade varav 10 gjordes på vårsträcket. Fortsatt relativt många fynd från Blekinge.

Öl: Häckningar: Antalet häckande par uppskattas till 80 (Rickard Ottvall) med en tyngdpunkt på sydöstra Öland, där ca 70 av paren finns. På norra delen i Borgholms kommun är det tuffare för rödspovarna med runt 10 par häckande. Vinterfynd: 1 ex. Ottenby 1–30.12 (Douglas Gustafsson m.fl.). Första decemberfyndet på Öland. Under hösten noterades 23 sträckande rödspovar vilket är mindre än hälften av genomsnittet på 50 sträckande per höst.

Gtl: Häckningar: Faluddenområdet ca 2–3 par och Fårö 2–3 par. Misstanke om häckning även på Skenholmen och vid Grötlingboud.

Hl: 3 ex. Getterön april–maj. Inga indikationer på häckning.

Ög: Rödspovar fanns vid Svartåmynningens naturreservat mellan 23.3 och 27.8 och som mest noterades 22 ex. fördelat på elva par. Häckningsframgången är svår att säkert uttala sig om men tre pull. noterades vid Nybropplattformen 21.5 (Viktor Eriksson) och tre pull. noterades vid Nybroparkeringen 30.5 (Bengt Boström). Årets resultat är ett steg framåt jämfört med 2017, då endast två ungar noterades, och 2018, då inga ungar sågs.

Hls: 1 ex. rast. Kyrkbyttjärn 11.5 (Lars Lundstedt, Jan-Erik Tibbling). 1 1K Skatrevet 31.8 (Peter Mathisen) Mpd: 1 ex. Björköviken, Njurunda 5.5 (Monika Åsander, Kerstin Stam, Kåge Lindström m.fl.).

Äng: 1 ex. Idbyfjärden 19–20.5 (Jonas Konradsson, Ulf Norberg, Robert Åkerlund m.fl.). 1 ex. Själevadsfjärden 16.9 (Jonas Konradsson).

Vb: 2 ex. Gärdefjärden, Lövånger 10.5 (Peter Bryngelson).

Nb: 2 ex. Svartskatan, Alvik-Ersnäs 11.5 (Peter Bryngelson).

(MAGNUS STRÖMBERG)

Fynd av underarten:

Isländsk rödspov *Limosa l. islandica*

Årets 85 isländska rödspovar är det tredje högsta antal som rapporterats hittills, endast slaget av de två föregående åren då 146 resp. 114 sågs. Årets antal är definitivt i underkant eftersom flera rrk skriver att många rödspovar aldrig bestäms till underart samt att det under sämre observationsförhållanden kan vara svårt att se skillnad. Helt klart har dock kunskaperna om hur man skiljer *islandica* från *limosa* ökat de senaste åren. Det görs fynd under både vår- och höststräcket med en kraftig tyngdpunkt på hösten, när det är ungfåglar som dominerar. I vanlig ordning gjordes en stor del av fynden i sydvästra

FOTO: GÖRAN LENZ

Isländsk rödspov *Limosa l. islandica*, Lomma (Sk), 11 augusti 2019.

Sverige medan den är betydligt mer sällsynt på östra sidan.

Sk: Totalt 27 ex. sågs under året och för ovanlighetens skull gjordes samtliga under hösten, alla troligen 1K.

Öl: 1 ex. Beijershamn 3–24.8 (Peter Sieurin m.fl.), 1 ex. Sebybader 23.10 (Jan Sjöstedt m.fl.).

Hl: 16 ex. rapporterade från april–oktober. 4 på våren, 12 på hösten. Lägre än de två senaste åren (65, resp. 55 ex.) men normalt i ett längre perspektiv.

Boh: 4 1K Breviks kile 6–8.8 (Håkan Johnsson, Per Undeland, Tomas Torstenson m.fl.), 2 1K Breviks kile 9.8 (Roberth Gustavsson, Nils-Erich Karlsson), 1 1K Breviks kile 12–13.8 (Per Undeland, Ulf Jedborg). Sannolikt en flock som tunnades ut (Rrk Boh).

Vg: 3 ex. Strandängen, Stora Amundö 2.6 (Lars Lund-

mark), 2 2K+ Sydkullen, Hullsjön 5–8.8 (Ulf Lindell, Kent Kristenson, Olle Wahlström m.fl.), 3 1K Välen 13–17.9 (Hans Börjesson m.fl.).

Dls: 1 1K Hästefjordsområdet, Vänersborg 3–5.10 (Per Undeland, Jan Johansson, Jan-Erik Pettersson m.fl.). Första fyndet i landskapet!

Ög: 1 ex. Härnaviken, Svartåmynnings naturreservat 15.9 (Thomas O Johansson), 1 ex. Nybro, Svartåmynnings naturreservat: 3.10 (Berndth Gustafsson).

Srm: 1 1K+ Marsviken, Nyköping 13.9 (Jan Gustafsson).

Vstm: 1 1K Lövsta-pumpen, Asköviken 26.9–19.10 (Janne Virking m.fl.).

Upl: 1 ad. Övre Föret 21.4 (Håkan Rune, Anita Janelm m.fl.).

Vrm: 3 1K Södra Hyn 13–29.9 (Maarten Hillenaar m.fl.), 2 1K Ölmeviksområdet 14–26.9 (Thomas Lindell m.fl.).

Dlr: 1 ex. Hällarna, Ludvika 4.5 (Mikael Ohlson, Lars Ström, Bo Hultgren m.fl.), 1 ex. Lindänget, Orsa 23.6 (Lars Hansson, Eva-Lena Johansson, Linnea Johansson m.fl.), 1 1K Flinesjön, Hedemora 13–14.9 (Leif Carlberg, Per-Inge Josefsson, Yngve Johansson m.fl.).

Vb: 1 ex. Västerfjärden, Uds 14–19.6 (Anna Ahlström, Emmanuel Naudot, Pontus Wennesjö).

Nb: 8 ex. Ökholmen, Brändön 22.4–2.5 (Hans Forsström m.fl.), 3 ex. Mörobanken, Alvik-/Ersnäsomr. 4.5 (Krister Jakobsson).

T lpm: 2 i par Kuoksu O Vittangi 18–29.5 (Åke Flygare, Eva-Britt Lindberg, Roland Strålberg m.fl.) Första fyndet för Torne lappmark.

(MAGNUS STRÖMBERG)

Roskarl *Arenaria interpres* EN

(*FiS* 1900, *SF* 900)

Är det så att roskarlen i Sverige börjar närma sig en kritisk situation i det dolda? Det är få svenska fågelarter med en population på mindre än 1 000 par som minskat så kontinuerligt och där vi inte haft intentionen att följa upp utvecklingen nationellt. Baserat på kommentarer från rrk om ytterligare minskning bör en nationell samordnad inventeringsinsats vara på sin plats. Mycket sker nu länsvis med olika inventeringsmetoder, redovisning och datahållning, och tyvärr utanför Artportalen. Slutatsen av nedanstående genomgång är att roskarlen minskar starkt i Östersjön, Stockholms skärgård och södra Bottenhavet, men samtidigt har arten hittills behållit sitt utbredningsområde. Egentligen står och faller de nationella uppskattningarna med förekomsten från Ångermanland och norrut, där mer än hälften av den svenska populationen fanns vid tiden för *Fåglarna i Sverige* 2012. Likt till exempel svärta önskas riktade och hyfsat storskaliga inventeringar av kustområden i Ångermanland, Västerbotten och Norrbotten. Frågan ”Varför minskar roskarl så snabbt?” lämnar vi till nästa år.

Regionala kommentarer:

Sm: Sju revir, varav tre på Storkläppen, kan jämföras med nio revir 2018 och fem revir 2017. Under senare år har antalet revir pendlat mellan ett och 14.

Gtl: Inga uppgifter 2019. Strandängsinventering 32 par 2018, stadig minskning sedan 1996. (*FiS* anger 200 par).

Ög: I *FiS* 2012 uppskattas landskapets population till 20 par. Följande observationer visar att arten fortfarande finns kvar: Ett par i lämplig häckbiotop Yttre Spyskären, Gryts skärgård 2.6 (Rickard O. Lindström) och ett par upprörd, varnande Stora Steskär, Arkösunds skärgård 18.6 (Lars Gezelius, Vesa Jussila).

Upl: Inventeringar runt om i framförallt Björns, Gräsö och Singö skärgårdar visar på spridd förekomst med ett 20-tal par noterade kring Björn, knappt 60 par utan-

FOTO: SIMON CARRINGTON

Roskarl *Arenaria interpres*, 1K. Mycket tyder på att arten minskar snabbt som svensk häckfågel.

för Gräsö och ca 15 par utanför Singö (Ulrik Lötberg m.fl.). Observationer på Rådmansö, Blidö och Svenska Högarne visar på förekomst även längre söderut. I Värmdö skärgård är arten funnen med ca 23 par (ro Sthlm). Totalt sett bör landskapets population vara i storleksordningen 150–175 par.

Sthm: ”Antalet par i Stockholms rapportområde som helhet bedöms vara minst 25” (rrk Sthm/Anders Haglund).

Vrm: 2 ex. Lurö skärgård 8.6 (Hans Kongbäck m.fl.) var det enda paret som noterades i Väneren under året (Vänerinventeringen), vilket i och för sig är positivt.

Gstr: Populationsnedgången inleddes redan under 1990-talet ner till ca 30 häckande par i landskapet. Efter en abrupt krasch ungefär vid millennieskiftet fanns bara några enstaka par kvar häckande. Den negativa utvecklingen har fortsatt därefter. Trots aktivt eftersök

i hela landskapets skärgård hittades 2019 bara en häckningslokal: 1 par med minst en icke flygg unge Lövgrund 26.6 (Per Aspenberg, Lars Strindberg). Hanen kvar med unge/ungar ännu 19.7 (Per Aspenberg).

Hls: Ungefär 10 par noterades under året.

Mpd: I *FiS* uppskattas landskapets population till 10 par. Årets rapporter visar att arten finns kvar. 2 ad. + 1 1K Småskären, Tynderö 29.5–11.7 (Bo Johnsson, Stefan Heimdahl, Staffan Bergman m.fl.). Dessutom observerad på 2 ytterligare lokaler under häckningstid i lämplig biotop, Rödskärets fågelskyddsområde, Tynderö 17.5 (Bengt Allberg, Irene Hammarström) samt Draget, Alnö 19.5 (Bengt Allberg, Irene Hammarström).

Nb: Spontanrapporteringen omfattar drygt 25 par under häckningstid men rrk Nb vidareutvecklar: ”inga bo eller ungar inrapporterade men häckar tämligen allmänt på kala skärgårdsöar.”

(FREDRIK FRIBERG)

Brushane *Calidris pugnax* VU

Häckningar i södra Sverige:

Sk: Inga fynd i lämplig häckningsbiotop gjordes under året (ett fynd året före).

Öl: Senast från 2017 fanns inventeringsresultat som visade 15–20 häckningar (honor). Samma antal gäller för 2019 (pers. meddelande, Richard Ottvall). Häckningar konstateras regelbundet vid Stora Ören och Triberga (Richard Ottvall).

Gtl: Senast från 2017 fanns inventeringsresultat som visade 39 ”par” på Gtl.

(LARS LINDELL)

Myrsnäppa *Calidris falcinellus*

(*FiS* 5900, *SF* 5900)

Enligt Svensk Fågeltaxering (Green m.fl. 2019 & Lindström m.fl. 2019) är nu myrsnäppan en av tre fennoskandiska vadare med signifikant minskning 2006–2018 (–5,4 procent per år). Den signifikanta minskningen delas för övrigt med smalnäbbad simsnäppa (–6,9 procent) som även den flyttar mot sydost. Dock baseras myrsnäppans minskning helt på Finland eftersom antal registrerade individer i Sverige är så pass få. Även spontanrapporteringen i Sverige är bristfällig och omfattar som regel upp till en procent av populationen, oftast bara någon promille. Riktade inventeringar i gränslandet mellan Dalarna och Härjedalen 2016–2019 har sammantaget påträffat 30 ”revir” (par eller solitärt spelande fåglar) inom ett par kvadratmil optimal biotop, i ett smalt höjdiintervall 745–765 meter över havet (*Fåglar i Dalarna* 2019:4). I Dalarna har myrsnäppan under 2000-talet regelbundet spelat vid Tisjön, en stor skogssjö med gungfly (påträffad varje år sedan 2005). På samma sätt tycks arten blivit allt mer regelbundet spelande i kalfjällsmil-

jö på Långfjället (ca 900 m.ö.h.). Tidigare har det från Ammarnäs publicerats material om myrsnäppa häckande allt högre upp i fjällen i Ly lpm (Green, Hungar, Rankin 2009). Det finns inga fastställda förklaringar, men det är intressant att omfördelningen kan observeras även hos några andra arter. Green m.fl. (2009) spekulerar i klimatförändringar. För myrsnäppan (liksom några andra vadare och dalripa) skulle en omfördelning eventuellt kunna kopplas till predationstryck (trana, rödräv, tornfalk, korp) på skogsmyrar som traditionellt är myrsnäppans och flera andra arters viktigaste häckningsbiotop. Säkert finns andra möjliga förklaringar. Här efterfrågas studier. Det är angeläget med mer

FOTO: JÖRGEN LINQVIST

Myrsnäppa *Calidris falcinellus*, 1K, Grötlingboud (Gtl) 21 augusti 2019.

kunskap, genom riktade insatser, exempelvis genom sändarmärkning. Det saknas i år helt analyser från rrk Hjd och S Lpl.

Fynd:

Dlr: 1 ex. Tisjökölen, Malung-Sälen 21–22.5 och 30–31.5 (Börje Dahlén), 5 par + 4 spel. på lokal vid Långfjällets naturreservat 5.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg) på annan lokal i reservatet fanns 1 hona med avledningsbeteende + 2 par 14–15.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg, Noel Hohenthal). Dessutom 1 ex. i kalfjällsmiljö Fosktjärnarna, Långfjället, Älvdalen 11.6 (Yngve Hareland).

Hjd: Fynd på några få lokaler, däribland helt ny lokal i södra Härjedalen.

Jmt: 1 ex. spel. Dolparna, Ånnsjön 1.6 (Johan Råghall, Ingela Källén, Sixten Lindblom m.fl.). 2 ex. Ånnsjöns fågelskyddsområde 13.6 (Ola Sångberg, Johan Skutin, Paul Cohen m.fl.). 1 ex. Vargtjärnflätet, Vålådalens nat. res. 27.6 (Johan Råghall).

Nb: 1 ex. Lappforsen, Åbyälven 29.6 (Björn Goldkuhl). Under perioden 30.5–15.6 spel. av 5 ex. i Nälkäkielisen vuoma, Isovuoma, Vasikkavuoma nat. res. och Palosaajavuoma.

P lpm: 3 ex. spel. Slagnäs-Stormyrn 26.5 (Kenth Nilsson).

Lu lpm: 1 ex. Härkmyran 8.6 (Håkan Tyrén).

T lpm: 2 ex. avledningsbeteende observerad Tuolpukka 8.7 (Emmy Ransgart). En häckning i T lpm och från detta landskapet hördes/sågs även 10 andra ex. på sex lokaler under perioden 29.5–19.6.

(FREDRIK FRIBERG)

län (2003) och Uppland och är i det närmaste helt utgången Gotland. Det är fortfarande bara drygt hundra år sedan som vår sydliga kärrsnäppan var en utbredd häckfågel i södra Sverige, tillsammans med dubbelbeckasin, brushane, myrsnäppa och kanske till och med blå kärrhök. Anledningen till försvinnandet är ändrade jordbruksmetoder och utdikning av våtmarker. I inlandet fanns den sist kvar intill större sjöar som Hornborgasjön, Östen och Tåkern. Under de senaste 50 åren har den hankat sig kvar vid södra Sveriges kuster men successivt tynat bort. Under de sista decennierna tyder kommentarer från rrk (även om forskning saknas) att predationstryck förvärrat situationen ytterligare. Regionala ökning-

FOTO: MATTIAS ULLMAN

Sydlig kärrsnäppa *Calidris a. schinzii*, hona vid Foteviken (Sk) i maj. Fågeln på bilden är individmärkt och hör till den skånska kärnpopulation som minskar med ca 10 procent årligen.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Det är svårt att dra slutsatser med ett så pass varierat uppträdande, men mycket tyder på att spovsnäppan minskat under den senaste tioårsperioden. I ett i övrigt svagt uppträdande sticker en ansamling ut:

Öl: 240 ex. Alby strand 24.8 (Magnus Elfving m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Kärrsnäppa *Calidris alpina*

Finns av underarten:

Sydlig kärrsnäppa *Calidris a. schinzii* CR
(*FiS* ca 100, *SF* 50)

I år blev det Hallands tur att sälla sig till de landskap som förlorat kärrsnäppa som häckfågel. Kärrsnäppan har relativt nyligen försvunnit från Bohus-

län hos rovdjur som grävling, räv, trut, kråkfågel och tornfalk har troligen bidragit till svag reproduktion. Idag finns egentligen inga tecken på återhämtning. Kommentarer från rrk:

Sk: I kärnområdet Foteviken–Tygelsjö ängar sågs under året totalt 20 ad. (Mattias Ullman, Janne Dahlén). Det är det lägsta antalet hittills och generellt minskar sydliga kärrsnäppan med ca 10 % varje år. De par som gjorde häckningsförsök vid Eskilstorps ängar blev samtliga troligen prederade av kråkfåglar. På Vellinge ängar, där samma hona hann med två olika häckningar under vårt/sommar, kläcktes två kullar och minst två ungfåglar blev flygga. Med nuvarande utveckling kommer den sydliga kärrsnäppan vara borta från Skåne som häckfågel om ungefär tio år.

Öl: Inventeringsresultat sammanställt av Richard Ottvall visar att det fortfarande kan finnas åtminstone 50 par på ön. Dessa återfinns främst på strandängar, men även ca. 15 par på alvarmark.

Gtl: 1 ad. Asunden, Othem 13.5 (Carl Tholin). 1 hanne spelande 20.5 Hummelbosholm, Burs (Ola Wizén). Ett fynd av en icke-rasbestämd fågel är också lite intressant: 1 spelande Närsholmen 2.5 (Anders Elf). Även denna lokal kan vara en potentiell häckningslokal. De senaste fem åren har antalet rapporter varit mellan 0 och 3 och det är i bästa fall bara något enstaka par kvar.

(FREDRIK FRIBERG)

Sm: 1 ex. (haltande) rast. Storkläppen, 2.6–3.7 (Mats Gothier, Mathias Näslund).

Ög: 70 ex. rast. Gula Simpan, Gryts skärgård, är den största flocken hittills i Ög (Stefan Kasselstrand).

Srm: stora antal rastare noterades på Vattungarna, Oxelösund, 22.3 (580 ex.; Leif Nyström) och 27.3 (644 ex.; Leo Mäkinen, Leif Nyström, Jan Karlsson m.fl.).

Tillägg 2018:

Hjd: Två häckningar konstaterade, Skarsfjället 14–15.7 (Jonas Eriksson).

Jmt: Sju fynd i tre områden.

Ly lpm: Fynd under häckningstid på tre lokaler.

Ås lpm: Fynd under häckningstid på en lokal.

Lu lpm: Fyra fynd på fyra skilda lokaler.

Gtl: 1 ad. Auriv, Hamra, 9.8 (Lars Jonsson).

FOTO: TOMAS DALEKE

Vitgumpsnäppa *Calidris fuscicollis* (t.v.) tillsammans med spovsnäppor *Calidris ferruginea* och kärnsnäppor *Calidris alpina*, Utlängan (Bl) 11 juli 2019.

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

(FiS 1800, SF 1800)

Arten är kraftigt underrapporterad från häckningsområdet. I LUVRE-projektet noterades i mitten av 2010-talet en täthet på ca 0,46 par/km² i ett 69 km² stort område och därmed för skärnsnäppan lämplig miljö (>900–1000 m.ö.h.). Under 2019 extremt få fynd rapporterade från häckningstid.

Jmt: 1 ex. Stekenjokk 4.7 (Mona Hansson) och 2 ad. (två olika revir) Offerdalsfjällen 16.7 (Gunnar Kvarnlöf).

P lpm: 1 ex. Svaipa fågelsk.omr. 25.7 (Kent Nilsson).

Andra anmärkningsvärda fynd:

Sk: 1 ex. str. SV Tjällran, Bjärehalvön, 2.7 (Nils Kjellén).

Andra fyndet i juli i Sk.

Sm: 1 ex. Skatelövsfjorden 16.4 (Nils-Arne Thunell, Stig-Göran Arthursson m.fl.). Andra fyndet i Sm/G.

(LARS LINDELL)

Vitgumpsnäppa *Calidris fuscicollis* (31/31 – 2/2)

Bl: 1 ad. Sydudden, Utlängan, 11.7 (F) (Lars-Gunnar Lundquist).

Öl: 1 ad. Beijershamn 30.7 och Betebyören 5–10.8 (F) (Claes Hansson, Douglas Gustafsson, Johan Jensen).

Tredje fyndet för Blekinge och 13:e fyndet för Öland. Årets fynd följer det generella mönstret, där en stor andel av de svenska fynden är gjorda i juli och augusti.

(RAUL VICENTE)

Prärielöpare *Calidris subruficollis*

Totalt 5 ex. är ett normalt antal. Förra årets två fynd var prärielöparens lägsta i Sverige under 2000-talet, men det är svårt att fastställa någon enhetligt negativ trend (se Tabell 9 & figur här intill). Rrk Öl analyserar: "Gissningsvis två individer, även om det inte går att utesluta en och samma individ. Den 22.8 ringmärktes Ottenbyindividen." Första fyndet i Härjedalen och på en klart udda plats, fjällhed.

Öl: 1 ad. Västerstadsviken 30–31.7 (Jonas Hedin m.fl.).

1 ad. Norrvik, Ottenby 10.8 (Mattias Nilsson). 1 ex.

Ottenby 12.8 (Bosse Carlsson, Noel Hohenthal). 1 ad.

Ottenby 19–25.8 (Olle Edlund, Bertil Breife m.fl.).

Gt: 1 1K Ollajvsård, Faludden 19–20.9 (Arvid Svanborg,

FOTO: DANIEL GREEN

Prärielöpare *Calidris subruficollis*, Flatruet (Hjd) 26 maj 2019.

Lars Jonsson).

Srm: 1 ex. förbifflygande Hartsö-Enskär fstn, Hartsö skär-gård, Nyköping 28.9 (Göran Altstedt).

Hjd: 1 ex. Falkvålen, Flatruet 26.5 (Bert-Ivan Mattsson, Lars Liljemark, Pentti J Tatti m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 9. Genomsnittligt antal prärielöpare *Calidris subruficollis* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,2	0,4	0,8	1,8	4,8	6,5	5

Tabell 10. Genomsnittligt antal tuvsnäppor *Calidris melanotos* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	0,5	1,7	3,4	7,7	21	15	9

Svagt år, faktiskt det minsta antalet på hela 2000-talet och med föregående år som näst sämst (se Tabell 9 & figur här intill)! Totalt summeras sju fynd med en märklig koncentration till Skåne som står med hela sex av fynden.

Rrk Skånes analys blir: "Efter fem år med lite lägre årssummor var detta bästa uppträdandet i Skåne sedan 2012 då det sågs 8 ex. Två majfynd och fyra fynd under sydsträcket i juli–aug passar väl in i den tidigare fyndbilden." Det är svårt att ana någon tydlig risk för dubbelräkning. Den vikande trenden de senaste åren fortsätter, jämfört med artens glansdagar i början av 2000-talet. Kan nedgången för denna svenska raritet kopplas till de

FOTO: SIMON CARRINGTON

Prärielöpare *Calidris subruficollis*, Ölands södra udde (Öl) 22 augusti 2019.

kraftiga minskningar som beskrivs för flera tidigare vanliga östsibiriska vadare?

Sk: 1 ex. Klingavälsåns utlopp 4–5.5 (Jens Morin, Hans Larsson, Björn Abelson m.fl.), 1 ex. Slusan, Falsterbonäset 18.5 (Björn Malmhagen, Hans-Åke Gustavsson, Johan Lorentzon m.fl.), 1 ad. Näsholmarna, Foteviken 16.7 (Emil Lundahl), 1 ad. Torupa flo, Ravlunda 23.7 (Aron Edman), 1 ad. Gäddängen, Fulltofta 15–24.8 (Lars Lundquist, Tomas Flyman, Magnus Helldén m.fl.) och 1 ex. str. SV Nabben, Falsterbonäset 16.8 (Nils Kjellén, Emil Lundahl, David Armini m.fl.).

Gt: 1 ad. Natviksudd, Östergarn 11.8 (Sebbe Nilsson).

(FREDRIK FRIBERG)

Dvärgbeckasin *Limnocyptes minimus* (FiS 9100, SF 9100)

I likhet med myrsnäppa finns för dvärgbeckasin varken tillräckligt data för att styrka trender i förekomst. Det är svårt att argumentera för eller emot den nationella uppskattningen 9 100 par, vilket bör vara en av de mest osäkra populationsuppskattningarna vi har. Gissningsvis skulle riktade inventeringar på natten strax efter ankomsten i mitten av maj på blöta myrar i Norrlands inland, framför allt nära fjällen, kunna ge en del. Årligen görs mellan 50 och 100 fynd som känns heta ur häckningssynpunkt vilket motsvarar i runda slängar en procent av den population som tros finnas. Dvärgbeckasinen är med andra ord en riktig doldis. Från kärnområdet i norra Norrland finns ett fåtal rapporter per år. Rrk N lpm: "Spelande fåglar under vår/försommar 20 ex. från 15 lokaler.". Rrk Nb: "Fem möjliga häckningar i Paj k:n detta år. Tre av dessa har hörts under en standarddruttsinventering." I Småland som helhet uppskattas populationen till 45 par (FiS). Dvärgbeckasinen är till skillnad från många andra vadare inte en långdistansflyttare vilket på sätt och vis känns skönt. Ansvaret är i större utsträckning i våra egna händer.

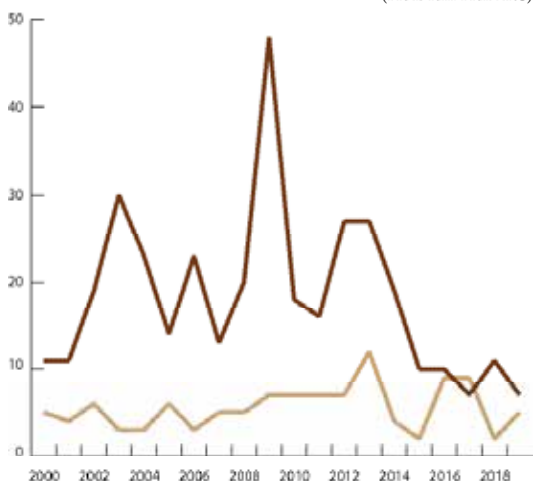
"Sydliga fynd" med häckningsrelevans:

Sm: Rapporter från 8 lokaler av totalt 8 spel. individer i Sm/H samt ca 8 lokaler med ca 10 individer i Sm/F.

Dlr: 1 spel. Juttulslätten 5.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg). 1 ex. Björnskfjot-Gammelhästfjot 6.6 (Thomas Möller, Mariana Karlsson). 2 spel. Näskilskölen 15.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg, Noel Hohenthal).

Vb: 1 ex. sp Brånsjön 22.5–2.6 (Jonas F Grahn, Christer Laggar).

(FREDRIK FRIBERG)

Rapporterade prärielöpare *Calidris subruficollis* (ljusbrun kurva) och tuvsnäppor *Calidris melanotos* (mörkbrun) i Sverige 2000–2019.

Dubbelbeckasin *Gallinago media* NT (FiS 1800, SF 1800)

Året förflöt ungefär på samma sätt som under de senaste tre åren. Vårflyttningen pågick under perioden 25.4–27.5 och totalt påträffades 101 ex., varav 78 spelande. Som tidigare nämnts ligger antalet fynd på en märkbar lägre nivå under de senaste fyra åren (medelantal 108) jämfört med åttaårsperioden 2008–2015 (medelantal 150). Man kan ställa sig frågan om något speciellt hände under häcknings-säsongen 2015 (eller under övervintringen i Afrika 2015–2016) som påverkade populationen negativt. Liksom under föregående år gjordes inga sommarfynd (juni–juli) från södra Sverige. Sedan ca 2015 finns knappast några sommarfynd härifrån. Antalet fynd och tidsperiod under höstflyttningen var mycket likartad de två föregående åren. Cirka 41 ex. påträffades under perioden 8.8–22.10. Noterbart är att antalet påträffade individer under åren 2017–2019 (37, 46 resp. 40) tillhör de lägsta som rapporterats 2002–2016 (medelantal 87, som flest 178 ex. 2002).

Från artens häckningsområde rapporterades lek på sex platser i Härjedalen varav tre avser mindre lekar på nya lokaler. Från Jämtland tycks besöken på lekplatserna ha varit färre än under de senaste åren. Det totala antalet rapporter var så lågt som 28, och endast sju lekplatser besöktes varav sex inom Änn-sjöns fågelstations artprojekt. Ytterligare två lekplatser i Åretrakten tycks ha besökts, men uppgifter om spelande fåglar saknas. Därtill gjordes ett par intressanta sommarfynd från lokaler där man kan anta att det finns odokumenterade lekplatser i närheten, både i Skäckerfjällen och i Frostviken. Från södra Lappland rapporterades spelande exemplar på två lokaler i Ly lpm och två i Ås lpm.

(MARTIN TJERNBERG)

Wilsonbeckasin *Gallinago delicata* (0/0 – 1/1)

Upl: 1 spel. Långmyren, Skyttorp-Knyppplan, 13–26.4 (V, L) (Rrk Uppland gnm Magnus Liljefors).

Ny art för landet! Wilsonbeckasinen i Uppland bestämdes först till en spelande hökuggla, men snabbt började frågetecknen hopa sig. Efter att några ljudupptagningar hade skickats vidare, kunde detta förstafynd snabbt bekräftas. Wilsonbeckasin hör hemma i Nordamerika och betraktades länge som en underart till enkelbeckasin. Det första fyndet i Europa av arten gjordes på Irland, så sent som 1991. Därefter har arten konstaterats vara en regelbunden gäst på Azorerna. I resten av Europa är fynden få, bland annat med några få fynd i Stor-

britannien. Wilsonbeckasin är svår att skilja från enkelbeckasin när den sitter eller står, men desto lättare att artbestämma när den spelar, då den påminner om en blandning mellan pärluggla och enkelbeckasin i slow-motion. I Europa finns bara två fynd av spelande wilsonbeckasiner, ett på Island och ett i Finland. Fågeln i Finland upptäcktes 2008 och återkom till samma lokal både 2009 och 2010. Läs även upptäckarens/-nas redogörelse för det svenska fyndet längre fram i *Fågelåret*.

(RAUL VICENTE)

FOTO: FREDRIK ANMARK

Wilsonbeckasin *Gallinago delicata*, Långmyran, Skyttorp-Knyppplan (Upl), april 2019.

Tereksnäppa *Xenus cinereus* (227/231–4/4)

Tereksnäppan häckar i en sedan gammalt isolerad population vid finska Bottenviken, en population som efter en successiv minskning står på randen till totalt försvinnande. Arten har likväl ett stort utbredningsområde från östra Europa genom Asien till Stilla havet. Det går dåligt för många vadare som övervintrar i södra Asien och framtiden ser inte särskilt ljus ut.

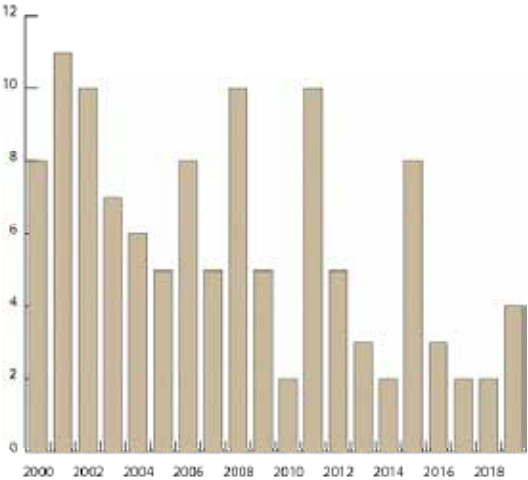
I år föreligger fyra fynd. Individen vid Sandbyborg, Öland är fint fotodokumenterad och dess färgringar avslöjar att det är en gammal bekanting (rrk Öl), nämligen en hanne som ringmärktes som bounce i NV Finland år 2005. Denna individ är

sedd på Öland fyra gånger tidigare, nämligen år 2011, 2012, 2013 och 2015. Den är även avläst på Gotland (2013), i Holland (2014) och Spanien (2017). Rrk Öl kommentar vidare ”Årets två andra fynd skulle också kunna utgöras av denna individ.”. Även om det inte går att bevisa, så gissar vi att det är samma fågel som kort rastar i Blekinge tre dagar senare. Det känns som ett fynd ”i bollbanans riktning” från Sandby borg och Triberga. Man kan fråga sig hur många fynd som utgörs av samma individer av denna minskande, ovanliga och uppseendeväckande fågel. Kan det handla om några få äldre fåglar under 2000-talet? Fynd nr 5 för Östergötland, fynd nr 2 för P lpm (första fyndet vid Sandforsdammen 24.5 2001) och ny art för västra delen av Blekinge.

- Bl: 1 ad. Falkaholmen, Tredenborg 8.7 (Patric Österblad).
- Öl: 1 ex. Sebybadet–Segerstads fyr 27.5 (Rode Nordin, Bruno Nordin m.fl.), 1 ex. Sandbyborg 2–4.7 (Axel Jensen m.fl.) och 1 ex. str. S Triberga läge 5.7 (Bertil Breife, Olle Edlund).
- Ög: 1 ad. Strandpromenaden, Glänås, Täkern 22.7 (Robert Grubestic m.fl.).
- P lpm: 1 ex. Saltmyrans torvtäkt SO Abborrträsk 1–2.6 (Stefan Holmberg, Andreas Degerman, Staffan Sundin m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 11. Genomsnittligt antal tereksnäppor <i>Xenus cinereus</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,2	0,4	2,1	3,5	5,0	7,5	4,1	2

Rapporterade tereksnäppor *Xenus cinereus* i Sverige 2000–2019.

Brednäbbad simsnäppa *Phalaropus fulicarius*

Totalt elva fynd med en svag tyngdpunkt under hösten. Årsumman får betraktas som låg, även om det såväl 2016 som 2017 noterades färre (ca 9 ex. båda åren). Månadsvis fördelas fynden på jan (2), mar (1), jun (1), jul (1), okt (3), nov (2) och dec (1).

Sk: 1 ex. Norra Häljaröd 1–4.1 (Thomas Svanberg, Björn Aldén, Henrik Johansson m.fl.), 1 1K str. O Kåseberga. 8.11 (Sven Splittorff) och 1 ex. str. S Simrishamn 16.11 (Bengt Andersson, Malin Löwengren, Robert Rydbeck m.fl.).

Gtl: 1 hona Suderudd, Furilden 7–8.6 (Mats Nordin, Mia Wikman m.fl.). 1 ex. Faludden 10.7 (Sven-Olof Lorentzen).

FOTO: ANNIKA RASTÉN

Brednäbbad simsnäppa *Phalaropus fulicarius*, Norra Häljaröd (Sk), 2 januari 2019.

Hl: 1 ex. Sönerbergen, Onsala 20.1 (Mikael Käll m.fl.). 1 ex. str. N Påarp 11.3 (Bengt Larsson). 1 1K str. S Skummeslövsstrand 9.12 (Christopher Gullander, Sven-Åke Persson, Peter G Bengtsson).

Bob: 1 ex. str. S Kråkudden, Hönö 30.10 (Per Björkman m.fl.).

Vrm: 1 ex. str. S Hammarö sydspets 12.10 (Per Gustafsson, Jesper Haglund). Tredje fyndet i Vrm.

Dlr: 1 1K Rudängsmyrans våtmark, Borlänge 3.10 [F] (Sven-Erik Persson, Yngve Johansson, Christer Bergström, m.fl.). Andra fyndet i Dlr.

(ANDERS WIRDHEIM)

Tabell 12. Genomsnittligt antal brednäbbade simsnäppor <i>Phalaropus fulicarius</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,3	1,0	2,4	3,2	7,0	15	22	11

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

18 fynd av 20 individer är en bättre summa är föregående års 11 individer men det ligger fortfarande strax under snittet på 21 individer för de senaste 30 åren. Likt flertalet tidigare år är fynden väl spridda över landet med en tyngdpunkt på de södra delarna. Noterbart är fyra fynd i Västerbotten.

Sk: 1 1K Nabben, Falsterbonäset 31.7 (Emil Lundahl, Bengt Grandin m.fl.), 1 1K Nabben, Falsterbonäset 4.8 (Nils Kjellén, Hans-Åke Gustavsson).

Öl: 1 ex. Norrvik, Ottenby 26.5 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg), 1 ex. Södra lundparkeringen, Ottenby 20.6 (Urban Toresson) 1 ex. Ottenby 24.7 (Tommy Eriksson) 1 ex. Västerstadsviken 2.8 (Anders Aschan, Liese Hanich) 1 ex. Sebybadet 12.10 (Jan Ohlsson m fl).

Gtl: 2 ex. Suderudd, Furilden, Rute, 1.5 (Jens Bardtrum, Anders Nissling).

Ög: 1 ex. Stora Hammaren, Getå 25.4 (Fredrik Lindmark, Robert Petersen).

Nrk: 1 ex. Södra Näsbyängen, Oset 23.4 (Christer Tegebro, Bengt Ahl, Bengt Jalsborn m.fl.), 1 ex. Hammarbaden, Kvismaren 7.6 (Peter Gustafson, Patrik Hedengren, Conny Hedengren).

Vstm: 1 ad. Lövsta-pumpen, Asköviken, Dingtuna 7–10.5 (Jacob Rudhe m.fl.).

Upl: 1 ex. Varggropen, Vendelsjön 11.5 (Anssi Laurila m.fl.).

Vb: 1 ex. Långviksskatan, Täftelandet 5.5 (Joakim Linder), 1 ex. Lillskärsudden, Sörmjöle 10.5–16.6 (Birger Risberg m.fl.), 2 ex. Lillskärsudden, Sörmjöle 13.6 (Emmanuel Naudot), 1 ex. Ostögrundet, Ostnäsälven 20.5 (Niklas Lindberg Alseryd). Den 13.6 sågs den långstannande dammsnäppan tillsammans med en andra individ. Inget tydde dock på parbildning.

Nb: 1 ex. Haapakylänsaari, Övertorneå 20.7 (Raul Vicente, Caroline Sjöström). 10:e fyndet för Norrbotten.

(MAGNUS STRÖMBERG)

Tabell 13. Genomsnittligt antal dammsnäppor *Tringa stagnatilis* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,3	1,2	6,7	21	27	22	20

Grönbenas *Tringa glareola*

Vi följer arten nationellt i de södra landsdelarna och i år finns rapporter från Skåne (en lokal), Dalsland (två lokaler med häckning och ytterligare två med spelande fåglar), Västergötland (fyra lokaler) och Östergötland (lokal med 3 par) som visar att arten åtminstone till viss del håller ställningarna.

(FREDRIK FRIBERG)

Rödvingad vadarsvala *Glareola pratincola*

(25/25 – 1/1)

Öl: 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby, 25.6 (F) (Bosse Holst, Bertil Breife, Olle Edlund).

Fjärde fyndet för Öland. Rödvingad vadarsvala är svår att skilja från orientvadarsvala, som de senaste åren har setts allt oftare i Europa och Norden under 2000-talet. Enligt IUCN (iucnredlist.org) minskar populationen av orientvadarsvala, vilket styrker antagandet att ökningen av fynd grundar sig på ökad kunskap och bättre fotodokumentation av vadarsvalefynden. Många av de äldre fynden (fynd före 2000) av rödvingad vadarsvala saknar fotodokumentation eller så finns det bara foton av sämre kvalitet. Det är därför inte uteslutet att det bland de äldre fynden döljer sig fynd av orientvadarsvala.

(RAUL VICENTE)

Tretåiga mås *Rissa tridactyla* EN

Totalt noterades 55 häckande par i Hl, vilket är det högsta antalet sedan millennieskiftet. De tretåiga måsar som ses i Östersjö-området samt i de östra delarna av Sveriges inland hör sannolikt till de populationer som häckar i fågelberg i norra Norge och Ryssland. Totalt noterades under året drygt 180 ex. i Östersjöområdet med den landskapsvisa fördelningen: Sk (22), Bl (21), Sm (20), Öl (44), Gtl (4), Ög (1), Srm (11), Upl (56), Gstr (1), Hls (6), Mpd (2), Ång (2) och Vb (4). Från inlandet kan bl.a. noteras ca 10 ex. str. vid Kvicksundsbron i östra Mälaren (Srm/Vstm), vilket antyder att det förekommer ett svagt sträck tvärs över Sverige.

Häckning:

Hl: Kolonin på Nidingen ökade från 41 par 2018 till 51 par 2019 (Uno Unger). Dessutom häckade fyra par på Fladens kasunfyr, vilket resulterade i fem ungar (Tommy Järås m.fl.).

Inlandsfynd:

Sm: 1 1K Vidablick, Vättern 3.8.
Vg: Totalt 14 ex. under året, samtliga i oktober–november. 3 ad. och 11 1K. Alla, föga förvånande, i Väneren.
Dls: 1 ad. str. SV Vänersborgsviken 30.10 (Göran Cederholm). 3 ex. str. SV Rörvik, Vänersborgs k:n 5.11 (Ingemar Johansson).
Ög: 1 1K Striern 17.11 (Johan Jensen, Johan Molin, Axel Jensen).
Srm: 5 ex. (1 ad. + 4 1K) str. V Kvicksundsbron, Eskilstuna 28.10 (Viktor Eriksson, Yonas Ericsson). 1 1K rast. Kvicksundsbron, Eskilstuna 3.11 (Viktor Eriksson, Johan Mellquist m.fl.). 2 1K str. V Kvicksundsbron, Eskilstuna 9.11 (Jacob Rudhe, David Liderfelt).
Vstm: 1 ad. + 4 1K str. (V) Kvicksund, Rytterne 28.10 (Viktor Eriksson, Yonas Ericsson). 1 1K födosökande Kvicksund 3.11 (Viktor Eriksson m.fl.). 2 1K str. (V) Kvicksund 9.11 (Jacob Rudhe, David Liderfelt).
Vrm: 1 ad. Hammarö sydspets 12.10 (Per Gustafsson, Kaj Sundström), 1 ad. Hults hamn 12.10 (Roger Jonasson,

Karl Hammar), 1 1K Stöpafor 9.11 (Dan Mangsbo).
Dlr: 1 1K Legranäs, Mora 25.11 [F] (Lars Hansson).
Tlpm: 1 ad. Vuolip Njuorajavri 9.8 (Andreas Degerman).
 (ANDERS WIRDHEIM)

Tärnmås *Xema sabini*

Endast två fynd gjordes under året, båda dessutom på ostkusten och sent på säsongen. Den vanliga fyndbilden är annars att flest tärnmåsar ses längs västkusten i samband med höststormar och med kulmen i september.

Sm: 1 1K str. S Händelöphuvud, Västervik 3.11 (Magnus Kasselstrand, Mathias Näslund). Sjätte fyndet i Ö Sm.
Öl: 1 1K str. SO Ölands södra udde 27.10 (Mats Waern, Alexander Hellquist m.fl.). Femte fyndet på Öl.
 (ANDERS WIRDHEIM)

Tabell 14. Genomsnittligt antal tärnmåsar <i>Xema sabini</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,9	2,4	4,3	21	21	9	2

Skrattmås *Chroicocephalus ridibundus* NT
(FiS 98000, SF 98000)

I den senaste rödlistan (2020) blev skrattmåsen uppflyttad till kategorin Nära Hotad (tidigare Livskraftig, senast 2015). Som motiv anges att ”minskningstakten de senaste 24 åren medför nu att kriterierna blir uppfyllda”. Arten har inte efterfrågats av NRK men presenteras här kort inför ev. förändrad hantering. Skrattmåsen följs upp genom lokala inventeringar och analys av spontanrapportering genom många rapportkommittéer.

Väneren: ”Antalet skrattmåsar i hela Väneren räknades till 5 008 revirhävande fåglar, ungefär samma som 2018 och en låg siffra jämfört med förhållandena för omkring tio år sedan då det oftast fanns 7–8 000 individer i sjön” (Jan Rees, Vänerinventeringen). Tåkern 2 630 par (antal och ungfågelproduktion har följts upp sedan 1980-talet). Även vissa rapportkommittéer tycks ha god koll. Nämnas bör två som klart överträffar uppskattningarna *FiS*, nämligen Blekinge 5 160 par (*FiS* 1500) och Dalarna 4 400 par (*FiS* 2000). Dessutom har exempelvis rapportområde Uppland 8 366 par relativt god täckning. Vi kan konstatera att vi fortlöpande följer åtminstone en tredjedel av populationen, kanske mer, utan att göra särskilt mycket med materialet. Kuriosa, bland annat:

Sk: Året bjöd på den högsta sträcksisfran i Skåne genom tiderna, nämligen 10 945 str. SV Nabben, Falsterbonäset 8.7 (Johan Lorentzon, Björn Malmhagen), vilket kan jämföras med det tidigare rekordet från 5.7 2002

på 5 884 sträckande från samma lokal (Alexander Hellquist).

Bl: Ansamlingsrekord för Blekinge: 7 500 ex. Vambåsa våtmark 10.4 (Fredrik Lennartsson, Ola Bondesson m.fl.).

Ög: 11 500 ex. Lindö 12.4 (Robert Petersen, Jesper Villaume) med kommentar: "Kolossala mängder! Kom inflygande från alla riktningar för gemensam övernattning på vattnet i Lindövikens. Siffran är troligtvis ändå i underkant. Nytt Östgötarekord!".

Nrk: 8700 ex. str. Rysjön, Kvismaren 11.4 (Leif Sildén).
(FREDRIK FRIBERG)

Dvärgmå *Hydrocoleus minutus*

(*FiS* 2800, *SF* 2800)

Som vanligt har vi svårt att klara oss utan riktad inventering. Senast en sådan gjordes var 2007–2008. Egentligen står ju allt och faller med riktade insatser i rätt begränsade områden i Västerbotten och framför allt Norrbotten som tillsammans står för närmare 90 procent (!) av den svenska populationen (i *FiS* 2500 av 2800 par). Vi får inte särskilt mycket hjälp av spontanrapporteringen. Det beskrivs väl av rrk Vb: "Under 2019 rapporterades ca 110 häckande par vilket är lika många som föregående år men färre än 2017." och vidare "Utan riktade inventeringsinsatser är det svårt att göra en bedömning av den verkliga populationens storlek i landskapet, men sannolikt är den avsevärt större än antalet rapporterade häckande/troligen häckande par. Detta indikeras t.ex. av att stora ansamlingar dvärgmåsar rapporterades rasta/födösöka på flera lokaler under våren.". Än mindre vet vi om Norrbotten med sammanlagt ett hundratal häckande par. Oavsett var i Sverige är det slående vad få flygga ungar som tycks bli resultatet av mängder av adulta dvärgmåsar under häckningstid. Det klena häckningsresultatet påpekas år efter år av många rrk (i år Vg, Nrk, Upl, Hjd). Sammantaget antyder inte många kommentarer på en fortsatt expansion i Sydsverige. Uppgifter från Väneren och Uppland antyder snarare att ökningen från tidigt 2000-tal helt upphört.

Gtl: Som vanligt har vi inte fått in rapporter från häcklokaler på nordöstra Gotland, men 25 ex. Fardume träsk, 22.5 (Jens Bardtrum) härrör troligen från fåglar från dessa även om själva häckningarna inte sker på lokalen. Dessutom verkar det som att häckning har ägt rum på Fårö: 6 ad. Dämbaträsk, Fårö, 27.5 (Hannu Koho).

Vg: Sex häckande fåglar på två skär i Väneren under 2019, vilket är det lägsta antalet sedan 2013. I Hornborgasjön gick 4 par till häckning. Först 2 par vid Ytterberg, som misslyckades. Senare som mest 4 par vid Utloppet. Dock misslyckades samtliga par även här, antagligen

till följd av minkpredation. (Hornborgadokumentet 2019).

Nrk: 23 par gick till häckning i Sörbysjön och 2 par på Löten. Men tyvärr observerades endast 2 flygga ungar, enligt Kvismare fågelstation.

Ög: 1 häckande par Glänästornet, Tåkern (Ingrid Berggren, Tomas Carlberg, Åke Nilsson m.fl.) och mellan 18–20 juli observerades senare en årsunge vid Sjötuna udde, vilket får anses som en lokalproduktion från sjön och rimligen ett resultat från häckningen vid Glänås. 3 varnande ad. Skär, Vättern 5.6 (Ulf Allvin).

Upl: 97 häckande par. 2018 noterades ca 145 häckande eller mycket troligt häckande par, och året dessförinnan ca 142 häckande par.

Vstm: Många dvärgmåsar noterades till exempel vid Frö-

FOTO: PER SMITTERBERG

Dvärgmå *Hydrocoleus minutus*, Gotland, maj.

visjön i Skultuna under häckningstid, men inga häckningar tycks ha blivit genomförda där.

Vrm: I Väneren sågs 18 revirhävande fåglar på fem skär i sjöns nordöstra skärgårdar under Vänerinventeringen (Per Gustafsson m.fl.), faktiskt den lägsta siffran sedan 2011. Dessutom noterades två bobyggande fåglar i Ölmaviken 18.5 (Magnus Johansson).

Dlr: 1 par ruvande Starbotornet, Flinesjön, Hedemora 3–15.6 (Yngve Johansson). Malung-Sälen: 8 par ruvande, Tisjökölen, Tisjön 30–31.5 (Börje Dahln). Första obs i Tisjön den 11.5 och i närliggande Eggen, Tossjön iaktogs 59 ad. samma dag (Jan Håkansson). Som mest sågs 65 ex. i Tisjön 15–22.5 (Börje Dahln, Hans Erik Eriksson, Agneta Olsson m.fl.). Älvdalen: 1 par ruvande, Idre 4–8.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg, Yngve

Hareland m.fl.). Max 3 ad. Gryveldammen, Hållstugan 27.5–19.6 (Mattias Högberg, Lars Hansson, Peter Sjö m.fl.) och möjligen försök till häckning (bobesök?) 3.6 (Eskil Friberg, Fredrik Friberg).

Gstr: 10 ad. Orarna med minst 10 ungar, varav 5 pull. ringmärktes 6.7 (Per Aspenberg, Tore Dahlberg).

Hls: 16 i par Ålsjön 4.5–25.6 (Stefan Persson m.fl.).

Mpd: Inga konstaterade häckningar. Sedd på flera lokaler under häckningstid.

Ång: Från sju lokaler har rapporter om möjliga häckningar rapporterats, som mest 104 individer på en lokal.

Hjd: Häckningar: Vid Håsjön observerades 40 ex. bobygge 31.5 (Björn Lundgren, Lis-Marie Lundgren) men endast en häckning lyckades, 1 häckning (1 pull.) bo, ägg/ungar Håsjön, Vemhån 5.6–2.7 (Michaela Eng-

FOTO: CHRISTOPHER GULLANDER

Svarthuvad mås *Ichthyaeetus melanocephalus*, Busör (Hl) 17 april 2019.

ström, Björn Lundgren, Bo Johnsson m.fl.). 15 ad. resulterade i ”några pull.” Tännadalssjön 12.6–28.7 (Jens Ekdal, Lasse Lööv, Rolf Persson). 5 ex. ruvande Åviken, Storsjö 13.6 (Håkan Sterner, Bo Gustafsson). I den stora kolonin i Storsjöområdet där ett 30 tal individer observerats, noterades en ruvande Kyrktjärn, Storsjö 16.6 (Mats Janson) och 7 ex. ruvande Storsjödeltat, Storsjö 4.6–19.7 (Michaela Engström, Karsten Busk Laursen, Robert Petersen) men inga noteringar finns om pull., kanske har regleringen påverkat resultatet.

Jmt: ”ungfåglar sedda vid Fettjorna/Ottsjön och något tiotal par kan ha häckat där. 23 1K-fåglar sågs 6.8 vid Ridvadet, vilka sannolikt härstammar från de intilliggande Fettjorna. Vid den kända häckningsplatsen Bunnerdolpharna i Bunnerfjällen sågs vuxna fåglar vid

midsommartid, liksom vid Lill-Kingen i Hotagen 13.7. Hur det gick vid Lillsjön i Tullingsås samt vid Ånnsjön är mera osäkert. Där har vuxna fåglar setts regelbundet under maj–juni, men utan några häckningsindikationer.”

N Lpl: 2 ex. ruvande 25.6 (Mats Andersson, Krister Andersson, Lillemor Däckfors m.fl.) och 9 ex. 28.6 (Krister Jakobsson), Abiskojäkkas delta, Abisko NP. Under häckningstid (juni–juli) är dvärgmåsar sedda på 26 olika lokaler fördelat på P lpm 8, Lu lpm 4, T lpm 14. Mest regelbundet i Ringletsjöarna, Arvidsjaur, P lpm (max 30 ex) och Abiskojäkkas delta, Abisko NP, T lpm (max 10 ex).

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: EMIL LUNDAHL

Svarthuvad mås *Ichthyaeetus melanocephalus*, 2K, Busör (Hl) 6 september 2019.

Svarthuvad mås *Ichthyaeetus melanocephalus* (FiS –, SF 6, FÅ 8)

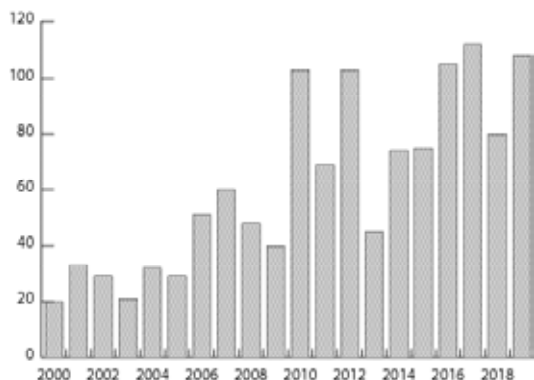
Totalt 108 ex. noterades vilket gör 2019 till ett av de bättre åren. Däribland åtta häckande par, varav sju fortsatt framgångsrika i Bl och ett ”nytt” par i Vg. Året ligger i nivå med närmast föregående.

Häckningar:

Bl: På Norrören häckade fem par och på Falkaholmen två par (Patric Österblad, Patrik Olofsson m.fl.).

Tabell 15. Genomsnittligt antal svarthuvade måsar *Ichthyaeetus melanocephalus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	0,3	0,7	5,2	20	26	88	108

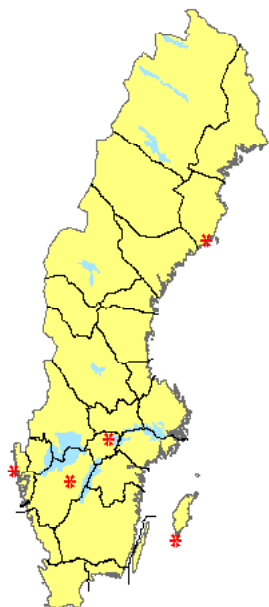
Rapporterade svarthuvade måsar *Ichtyaetus melanocephalus* i Sverige 2000–2019.

Vg: Ett artrent par genomförde en lyckad häckning (2 ungar) i mindre våtmark N om Hornborgasjön. Paret (en 4K+ och en 3K) sågs under några dagar i mitten/slutet av april runt sjön Lången. Från 15.5 fanns paret i Spännsjön, där de häckade i en större skrattnåskoloni. Fåglarna rörde sig under födosök en del i närområdet. Detta är första lyckade häckningen av arten i rapportområdet!

Landskapsvis fördelas årets individer (utöver ungar från häckningar) enligt följande: Sk (50), Bl (15), Sm (4), Öl (10), Gtl (5), Hl (9), Boh (2), Vg (3) Ög (1), Srm (3), Upl (5), Gstr (1).

Nordliga fynd:

Ög: 1 3K+ observerades först vid Bråborg strandängar, Svenssundsviken för att senare ta nattkvist vid Lindö småbåtshamn med en stor mängd måsfåglar 11.4 (Fred-

Fynd av svarthuvad trut *Ichtyaetus ichthyaeus* i Sverige.

rik Lindmark, Robert Petersen, Jesper Villaume).

Srm: 1 ad. rast. Järpsättersfålden–Västra Kovik, Nyköping 26.5–8.6 (John Löfgren, Morgan Andersson, Mattias Ohlsberg m.fl.).

Stlm: 1 par Landsort 21.4 (Emil Lundahl, Espen Quinto-Ashman m.fl.) och Svartsjövik, Ekerö (Upl) 24–25.4 (Urpo Könnömäki, Janne Björk, Bo Thoor m.fl.). Det får rimligen anses vara samma fåglar.

Upl: 1 3K rast. Sunnerstaviken, Årike Fyris 14.5 (Per Alström), 1 3K rast. Södra Vendelsjön (Varggropen), Vendelsjön 19.5 (Anssi Laurila) och 1 2K Sikhjälma hamn, Hällnäs 18.9 (Yngve Hareland).

Gstr: 1 ad. Forsbacka soptipp, Forsbacka 19.6 (Klara Öman).

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: PER OLOF ERIXON

Svarthuvad trut *Ichtyaetus ichthyaeus*, 4K, Lillskärsudden, Sörmjölle (Vb) 25 maj 2019.

Svarthuvad trut *Ichthyaeus ichthyaeus*

(4/4 – 1/1)

Vb: 1 4K Lillskärsudden, Sörmjölle, 25.5 (F) (Joakim Öhman).

Första och ganska oväntade Norrlandsfyndet av denna nyckfulla raritet. Endast en tidigare individ har varit möjlig att se för fler än de lyckliga upptäckarna och fågeln i Sörmjölle följde traditionen med att dyka upp på en något oväntad plats och sedan försvinna nästan omedelbart efter upptäckten. Från våra nordiska grannländer finns två fynd i Danmark och ett i Norge (samma som en av de svenska fåglarna) men hittills inget i Finland, vilket får sägas vara uppseendeväckande med tanke på

artens östliga utbredning. I Polen ses numera regelbundet svarthuvade trutar, ibland i små inflöden och någon gång ända upp till Östersjökusten, så förutsättningarna för fynd på exempelvis välbevakade Öland borde vara goda.

(HANS LARSSON)

Vittrut *Larus hyperboreus*

Närmare 40 fynd är det högsta antalet sedan 2003. Minst nio av dessa utgjordes av individer som anlant till respektive område i Gstr och Ång under slutet av 2018.

Sk: Redan årets första dag noterades 1 2K i Simrishamn (Jörgen Bernsmo m.fl.) och ytterligare 1 2K rastade vid Rösan, Urvälinge 19.1 (Ulf Persson, Johan Stenlund m.fl.). Möjligen var det samma individ som dagen efter sågs i Finjasjön 20.1 (Tobias Lilja Nordin, Sara Skidell m.fl.). En 2K noterades på Revet, Simrishamn 9.2 (Matthis Kaby m.fl.) och sannolikt samma individ sågs sedan i Simrishamn 13–14.2 (Jörgen Bernsmo m.fl.). Två vårfynd gjordes: 1 2K Bruces skog, Helsingborg 6.3 (Mats Rellmar) och 1 2K Flyinge kungsgård 8.4 (Daniel Melchert m.fl.). Under slutet av året sågs 1 1K Abbekås hamn 31.12 (Erik Törnvall m.fl.). Totalsumman om minst fem individer innebär ett relativt bra vittrutsår.

Bl: 1 3K– str. NO Utlängan 21.4 (F) (Mårten Müller, Lars-Gunnar Lundquist). 1 2K str. V Lindö udde 15.12 (F) (Fredrik Lennartsson).

Öl: Vår: 1 2K Ottenby–Grönhögen 19.2 (Mats Henriksen, Ronnie Nederfeldt). 1 2K+ str. S Blälinge hamn 13.3 (Björn Klevemark, Eva Klevemark). 1 2K Kapelluddens fyr 17.3 (Kjell-Olof Hedlund). 1 2K+ Kapelludden 24.4 (Kjell-Olof Hedlund, Olof Engstedt m.fl.). 1 2K Ölands norra udde 3.5 (Mattias Nilsson, Stefan Svensson, David Armini m.fl.). 1 2K+ Böda hamn – Ölands norra udde 22–24.5 (Per-Anders Svensson, Margareta Wilhelmsson). Höst: 1 ex. troligen 2–3K str. O Ölands nordöstra udde 10.11 (Jonas Bonnedahl). 1 2K str. SV Ölands södra udde, Ottenby 15.12 (Bengt Larsson m.fl.). Rrk Öl bedömer det som att vårfynden gällde tre individer och höstfynden två.

Git: 1 2K Rivet, Sunde 6.4 (Mikael Larsson, Joakim Granholm m.fl.). 1 2K rast. Bredsandsudde, Gotska Sandön 5.5 (Tord Lantz, Bertil Johansson m.fl.).

Boh: 1 2K vid Grosshamn, Ramsvikslandet 1.1 (Jan Johansson, Sussie Carlström, Peter Nilsson m.fl.), 1 2K str. S Kråkudden, Hönö 1.1 (Leif Jonasson m.fl.). 1 1K str. S Ersdalsviken, Hönö 31.12 (Håkan Thorstensson).

Ög: En 2K sågs först vid Stångåmynnningen, Roxen (Robert Zetterberg, Arne Larsson, Tony Kjellström m.fl.) för att senare främst hålla till vid Gästadsverken, Linköping under perioden 5.1–7.4. Truten observerades även stundtals vid både Rässnäsudden i Motalaviken och förbiflygande vid Melby, Kimstad.

Srm: 1 2K Årsta havsbad 4.2 (Marie Teilmann).

Upl: På den klassiska vittrutlokalen Högbytorpstippen i

Upplands-Bro kunde som mest fyra 2K ses samtidigt 6.1. Arten sågs på lokalen 1.1–13.2 (Magnus Liljefors, Anders Eriksson, Kalle Brinell m.fl.). 1 2K födosökande Hovgårdstippen 12.1 (Rasmus Elleby). 1 2K rast. Skarholmen, Graneberg, Uppsala 13–14.1 (Tobias Hammarberg).

Vrm: 1 2K Klarälven, Löfbergs Arena, Karlstad 9–10.2 (Stefan Asker m.fl.).

Gstr: 5 2K Forsbacka soptipp, Forsbacka 1–31.1 (Kalle Brinell m.fl.). Kvar från december 2018.

Hls: 1 2K Varpen Bollnäs C–Bollnäs avfallsanläggning 15.2–3.3 .1 2K Vårdberget, Ljusne 25.3 (Stefan Persson). 1 2K Bollnäs avfallsanläggning–Vågen/Varpen, Bollnäs C 11.11–26.12 (Stefan Persson m.fl.).

Mpd: 1 2K Blåberget (avfallsanläggningen), Selånger 1.1 (Michael Englevid, Eva Norén m.fl.).

Ång: 3 2K Härnösandstrakten 1.1–16.3 (Björn Gustafsson, Ulf Hamrin m.fl.). 1 3K– Älandsbro 3.5 (Leif Johansson). 1 3K rast. Läckären, Omnefjärden 7.6 (Björn Gustafsson, David Rocksén).

(ANDERS WIRDHEIM)

Vitvingad trut *Larus glaucoides*

Endast två fynd gjordes under året, båda under andra halvan av mars men i olika delar av Götaland. Under 2000-talet har arten varit årlig så när som på 2003 och 2006 då inga fynd gjordes. Övriga år har antalet fynd, av denna i huvudsak grönländska art, varierat mellan 2 och 8, förutom under 2012 då en invasion av arten i nordvästra Europa gav inte mindre än 37 fynd i Sverige.

Hl: 1 2K Nidingen 23.3 (Uno Unger, Tommy Järås).

Sm: 1 4K rast. Moskogens avfallsanläggning–Åmunnen Hossmo, Kalmar 19–23.3 (Tobias Berger, Harald Persson, Bo Olsson m.fl.). Fjärde fyndet i Sm/H.

(ANDERS WIRDHEIM)

Kaspisk trut *Larus cachinnans*

Totalt sett var 2019 ett år på ungefär samma nivå som 2018. Något negativa uppgifter kommer från rrk Bl: "För att hitta en lägre årssumma får åren rulla bakåt till 2009." och rrk Ög "Årets samtliga fynd bedöms omfatta 20 olika individer, vilket är något färre än i fjol men får anses som en normal fyndbild.". Genom kunniga trutskådaren Kalle Brinell (rrk Upl) har Sörmland och Gästrikland fått goda år; rrk Gstr: "Sju fynd av arten är rekord för landskapet under ett och samma år" och rrk Srm "Rekorduppträdande under hösten och nära nog en fördubbling av det totala antalet fynd". Det är tydligt att några få observatörer står för en stor del av alla fynd i många landskap.

Den kaspiska truten häckar från Svarta havet till de centralasiatiska stäpperna. Den rör sig över stora

områden och finns regelbundet från Östeuropa till Nordafrika och Centralasien. I södra Sverige är den en vanlig gäst och ses årligen med ca 1 000 ex. I år saknas kommentarer från Skåne.

Sammanfattningar:

Bl: En årssumma på låga 156 exemplar fördelade månadsvis: Jan 1, feb-mar 0, apr 14, maj 1, jun 1, jul 41, aug 33, sep 44, okt 8, nov 12, dec 1. Årets tre topplokal-er: Angelskog/Ronneby hamn 38 ex, Utklippan 21 ex. samt Torhamns udde 18 ex.

Sm: Åtta fynd av 9 ex. Som vanligt dominerar trutlokalerna i Kalmar nästan totalt när det gäller kaspisk trut men ett fynd finns från Mönsterås också och det är det första för kommunen. Totalt finns nu 55 fynd i östra Småland.

Öl: Fynd finns från alla månader utom januari. Från februari sågs kaspiska trutar fåtaligt under våren och försommaren. Under första veckan i augusti ökade antalet mycket snabbt och höll sig så till en snabb minskning i mitten av november. Efter mitten av december finns inga fynd. "Som vanligt" sågs bara drygt 30 ex. i Borgholms kommun jämfört med >800 ex. i Mörbylånga kommun. Ölands södra udde har absolut majoritet!

Ög: De fynd som gjordes utanför Gästadsområdet omfattas av en ungfågel vid Häradsudden, Norrköping 20.9 (Christian Williams) och 1 3K vid Råsnäsudden, Motala 22.1 (Tommy Eriksson) vilken huvudsakligen huserade vid Gästads.

Srm: Nyköping: 2 1K och 2 2K 29–30.8, 1 2K 17–23.9, 1 1K 20–23.9 och ytterligare 2 1K 23.9, 1 2K 15–17.10, 1 1K 21.11 (Kalle Brinell m.fl.). Dessutom 1 1K Nya tippen Gladökvärn 9.9 (Petter Sundin, Anders Kronhamn).

Gstr: Forsbacka soptipp: 1 2K 1–13.1, 1 5K+ 28.1, 1 2K 28.5, 1 3K 12.6, 1 1K 20.8, 1 4K 21.8 och 1K 2–7.9 (Kalle Brinell m.fl.).

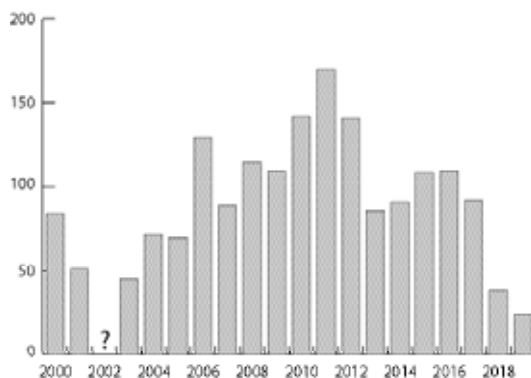
Hls: 1 2K födosökande Bollnäs avfallsanläggning 20.5 (Stefan Persson). Fyndet är Hälsinglands andra fynd. Det första var från Florsjön 1 juni 1955, vilket också utgör Sveriges första fynd av arten.

Ång: 1 2K Tjärskär, Härnön 16.10 och gissningsvis samma vid Ålands avfallsanläggning, Härnösand 23.10 (båda Pekka Bader). Det är också tänkbart och troligt att det måste ha samma fågel som sågs i samma område under en månads tid hösten 2018 som 1K, tillika det första fyndet av arten i Ångermanland.

(FREDRIK FRIBERG)

Medelhavstrut *Larus michahellis*

Totalt 24 ex. är det minsta antalet på många år. Har intresset för att leta minskat i takt med att fler kryssat arten? Rrk Sk: "Årets totalsumma på 15 ex. och fjolårets på 19 ex. kan jämföras med det tidigare snittvärdet kring 85 ex. per år för den senaste tioårsperioden.". Det bör noteras att de flesta rrk har infört hårdare dokumentationskrav (främst foto)

Rapporterade medelhavstrutar *Larus michahellis* i Sverige 2000–2018. Uppgift saknas för år 2002.

för att godkänna fynd. Dock analyserar rrk Gtl: "Inga fynd som är tillräckligt väldokumenterade för att publiceras. Arten är annars årlig på ön. Att det var ett dåligt år för arten understryks av att det var mycket få fynd även om man tittar på de fynd som inte dokumenterats tillräckligt för publicering.". Fördelning Sk (15), Bl (4) Öl (4) och Ög (1).

(FREDRIK FRIBERG)

Silltrut *Larus fuscus* VU

Årets sammanställning av silltrut är precis som fjolåret en översikt där östersjötrut *L. f. fuscus* och nordsjösilltrut *L. f. intermedius* slås ihop. Nedan redovisas kommentarer från rrk som i första hand visar på trender på arten som häckfågel på olika håll i landet. Trenden för silltrutarna utefter den svenska östkusten håller i sig. Norröver är förekomsten av arten relativt stabil även om Norrbotten rapporterar om en nedåtgående trend. Häckningsframgången verkar variera vid de olika kolonierna då flera rrk har noterat misslyckade häckningar. Söderut har silltrutarna det fortsatt betydligt tuffare även om det finns positiva tecken, till exempel från Östergötland, där arten verkar finnas kvar som häckfågel efter att ha tidigare ha misstänkts vara utgången. Mest glädjande är att silltrutarna i Väneren fortsätter att öka, och årets 360 revirhävande adulta fåglar är den högsta summan som hittills noterats (Jan Rees, Vänerinventeringen). För populationen av *intermedius* utefter Västkusten saknas det underlag.

Sk: Östersjösilltrutarna i nordost noterades i mycket låga antal under häckningstid och inga säkerställda häckningar rapporterades. Nordsjösilltrutarna i nordväst fortsätter sannolikt att häcka, men inga säkerställda häckningar är rapporterade. Som flest rapporterades 46 ad. i lämplig häckningsbiotop Hallands Väderö 18.5 (Nick Gräntz). Dessutom häckade 2 par på Eskilstorps holmar i Foteviken (Nils Kjellén).

Bl: Nio häckningar rapporterade, vilket är i nivå med senare år.

Sm: Häckningar: en säker häckning och två möjliga i Västervik och en häckning i Oskarshamn.

Öl: Häckning: 1 par på Träskofabrikens tak i Grönhögen. Eventuellt finns ytterligare några par på öarna runt Ölandsbron.

Hl: Uppgifter saknas.

Boh: Uppgifter saknas.

Vg: Sammanlagt inräknades 127 revirhävdande fåglar fördelade på tolv lokaler, något lägre än fjolåret men ändå en god siffra. Silltruten har en stabil förekomst i västgötadeln av Vänern. Den största kolonin återfanns på Västra Högsjär i östra Dalbosjön med 50 fåglar (Vänerinventeringen).

Ög: På fyra skär i sydvästra delen av skärgården noterades sammanlagt tio varnande fåglar i häckningstid. Detta visar ändå att arten hänger kvar som häckfågel i landskapet! *Srm:* 10 par med 8 pull., Laxnefjärden, Klämmingen, *Gnesta* 28.7 (Bertil Karlsson). Notera att det rör sig om en inlandslokal. Landskapets största koloni finns vid ön Dansken med 24 adulta fåglar, dock är det okänt hur häckningsframgången blev.

Dls: 180 revirhävdande silltrutar vilket innebär att hälften av Vänerns silltrutar återfinns i Dalsland (Vänerinventeringen).

Vrm: I Vänern noterades 53 revirhävdande fåglar under inventeringen, en tangering av fjolårets siffra som var den hittills högsta under hela perioden 1994–2019 (Vänerinventeringen).

Upl: 778 häckande par rapporteras från rapportområde Upplands kustområde (alltså Uppsala län + Norrtälje kommun i Sthlms län). Inte en enda inlandshäckning rapporteras, men det är tydligt att flera revirhävdande par finns i Uppsala stad. Antalet rapporterade par är något fler än under de senaste åren.

Gstr: Samtliga häckningsöar i Gästriklands skärgård besöktes under sommaren. Arten visade sig ha minskat sin närvaro betydligt inom området kring Klubbstenarna–Vitgrund–Elofs gund–Älghälsrevet. Totalt räknades i Gästrikland till bara 159 par, vilket betyder en klar nedgång från fjolårets 207 häckande par. Största kolonin återfinns på Eggegrund med 43 par.

Hls: Lite sämre rapportering än de senaste åren och uppgifter från flera medelstora kolonier saknas helt. Totalt har ca 800 par rapporterats, uteslutande från nordligaste Hälsingland.

Mpd: 288 par fördelade på 12 kolonier varav de tre största innehåller 40 par vardera.

Äng: Häckande individer rapporterades från åtta lokaler omfattande totalt 83 par, som mest 45 par i en koloni. Alla kolonier återfinns längs landskapets kust.

Vb: Arten är en sparsam häckfågel längs Västerbottens-kusten från södra landskapsgränsen och i vart fall upp till Bjuröklubb i norr. Häckningar och fynd i lämplig häckmiljö görs efter en stor del av kuststräckan i landskapet med som mest 40 ad. och 20 nyligen flygga ungar vid Ytter-Åhällan, Norrmjöle 27.7 (Peter Sunesson).

Dessutom sågs 50 ad. och 10 1K vid Stora Fjäderägg 6.8 (Andreas Garpebring).

Nb: Säkra häckningar endast rapporterade från Storgrundet vid Rödkallen, Lul skg och Korkea, Hap skg. Antalet ungar verkar ha varit lågt. Silltruten har haft en nedåtgående trend i flera år med dåliga häckningsresultat.

(MAGNUS STRÖMBERG)

Sandtärna *Gelochelidon nilotica* (82/95 – 1/1)

Öl: 1 ad. vi.dr. str. SV Ölands södra udde, Ottenby, 14.9 (Tobias Lilja Nordin).

Höstfynd efter augusti månad är mycket sällsynta och tidigare finns bara tre fynd av fem individer publicerade, samtliga sträckande fåglar från sydöstra Öland. Efter en god inledning på 2010-talet med toppåret 2013 (8 fynd av 10 individer) är vi nu nere på en mer normal nivå där sandtärna inte ens är årlig i landet. I Norge sågs en individ 2019, Finland har inte haft några fynd sedan 2016 och samma år gjordes det senaste häckningsförsöket i Danmark.

(HANS LARSSON)

Skräntärna *Hydroprogne caspia* NT

(*FiS* 500, *SF* 580)

Rapporteringen är fullständig, totalt noterades ca 511 par varav ca 116 som solitära par och resterande dryga 395 par i nio kolonier från Småland i söder till Norrbotten i norr. Kolonierna var i de flesta fall kända sedan tidigare och fördelade sig enligt Småland två kolonier: Oskarshamn 35 par och Västervik 25 par; Gotland tre kolonier: Fårö 6 par, Klintehamn 4 par och Slite 45 par; Östergötland två kolonier: Valdemarsvik 51 par och Bråviken 4 par; Södermanland en koloni: Bråviken 51 par; Uppland två kolonier: Hållnäs 120 par och Svartlöga 8 par; Norrbotten en koloni: Lule skärgård 52 par.

De största koncentrationerna med solitära par återfinns alljämt i Stockholms och Västerbottens skärgårdar. Antalet par har sakta minskat i Stockholms skärgård men ökat i Västerbottens skärgård.

Det totala antalet par har minskat med ca 20 % de senaste 15 åren, 2006 fanns 631 par och idag 511 par. Detta beror delvis på dålig reproduktion under perioden där mink, trutar och, på senare tid, främst havsörn är de vanligaste anledningarna till misslyckade häckningar.

Totalt ringmärktes drygt 550 ungar och ca 350 ungar blev flygga. Det var sämre än året före, då 670 ungar ringmärktes och ca 425 blev flygga. Man får gå tillbaka till 2010 för att hitta ett år med färre flygga ungar.

Studien, som BirdLife Sverige bedriver och som undersöker skräntärnornas nyttjande av områden under häckningen, migrationen till och från övervintringsområdena samt nyttjandet av övervintringsområdena, har fortsatt i samma områden som 2018. Det innebär kolonierna i Norduppland, Bråviken, utanför Oskarshamn och Lule skärgård samt solitärhäckningar i Gräsö skärgård. Bland annat sattes GPS-loggar på 17 ungfåglar. Alla fyra tidigt födda ungar som fick GPS-logg i Bråviken alla fyra lämnade Sverige för vidare färder söderut. En av dessa är fortfarande i livet och befinner sig på sin övervintringsplats i Nigerdeltat i Mali, där den kommer att förbli ännu ett år innan den rör sig norrut för första gången.

Sk: Osäkert kring häckning i SV Skåne. Adulta fåglar sedda i maj och flygga ungar sedda runt 15.7 (Nils Kjellén, Emil Lundahl), men vid den tiden kan tärnorna redan ha lämnat häckplatserna med sina ungar.

Bl: 9 par häckade och totalt 12 ungar kunde ringmärkas (Rolf Larsson). Antalet solitära par fortsätter att minska i landskapet precis som året före. Antalet skräntärnor i Blekinge är fortfarande lägre än när det fanns en koloni utanför Torhamn.

Sm: Häckningar: totalt har det noterats 70 par från Bergkvara i söder till Västervik i norr, en minskning med knappt 25 par sedan året före (Tommy Larsson, Åke Nilsson). Det rör sig om åtta solitära par samt två kolonier: 35 par på Furö, Oskarshamn samt 25 par på Älgsbådarna, Händelöp, Västervik samt en koloni troligen under uppbyggnad, 2 par, Skorvan, Händelöp, Västervik. Lite rörigt vid Västerviks kolonierna, under maj ca 35 par men vid märkning/boräkning endast 25 par kvar. Lyckade häckningar i de båda kolonierna men färre antal ungar än föregående år. Totalt ringmärktes 81 ungar, vilket är det lägsta antalet sedan 2013.

Öl: Inga häckningar detta år.

Gtl: Häckning: Totalt 60 par, varav en koloni med 45 par. De två kolonierna på Gotlands västkust hade under 2019 minskat och utgjordes endast av två respektive fyra par. Glädjande nog fanns en ny koloni vid Färö med sex par, och det fanns även tre solitära par (Kjell Larsson). Lyckad häckning i den största kolonin. Totalt ringmärktes 33 ungar i den stora kolonin, vilket är ungefär hälften jämfört med fjolåret.

Vg: De tre paren håller ställningarna sedan förra året (Ulf Lindell, Jonas Lind). Två ungar ringmärkta. Totalt fanns åtta par i Vätern. Antalet häckande skräntärnor i Vätern är nu tillbaka på de antal som det var under 1990-talet. Åter samlades många skräntärnor i Hornborgasjön efter häckningen. Högsta notering var 57 ex. varav 5 juv.

Dls: Ett par häckade på ögruppen Kråklingarna i Vätern (Kent-Åke Gustavsson).

Ög: I södra Östergötland sämre häckningsresultat än under fjolåret. 50 par gick till häckning och 41 ungar ringmärktes (Lars Gezelius). Under häckningssäsongen

prederades kolonin framförallt av två gråtrutar. 15–25 ungar blev flygga.

I norra delarna (yttre Bråviken, se även text om Södermanland) mycket rörigt. Av 35 par blev flertalet prederade tidigt av havsörn. Därefter återstod 4 par som fick ungar i juni, men även dessa blev tagna av havsörn (Jan Gustafsson, Henrik Andersson).

35 par från Yttre Benskären (södra ön) lade om på Hällen (Södermanland) och Yttre Benskären (den norra ön). Paren på Yttre Benskären (norra ön) fick 9 ungar som märktes i mitten av juli. Alla dessa ungar blev prederade av havsörn, bl.a. en flygg unge med GPS-logg.

Endast två solitära par noterades, trots omfattande skärgårdsinventeringar. Det ena av de två solitära paren fick två ungar som ringmärktes.

Efter häckningen samlades stora mängder skräntärnor i Tåkern, som mest 88 ex., och i Roxen, som mest 33 ex. Genom de tärnor som har GPS-logg vet vi idag att det är vanligt att tärnorna rör sig mellan dessa två lokaler, ibland t.o.m. fler gånger per dag.

Vrm: Fyra par häckade i sydligaste delen av Lurö skärgård (Jan Rees för Vänerinventeringen). En ökning från fjolårets enda par. Mycket glädjande.

Srm: Kolonin i yttre Bråviken alternerar mellan öar på båda sidor om gränsen mellan Södermanland och Östergötland (se även text om Östergötland), och i samband med predation flyttar dessa par runt bland de olika häckningsöarna i området, vilket gör att det är oerhört svårt att få ett säkert grepp om hur många par vi har i denna koloni.

Vi bedömer att kolonin i Södermanland, yttre Bråviken, bestod av 51 par (Jan Gustafsson, Henrik Andersson) samt 11 solitära par, inkl. Stockholms län, varav två i Nyköping och Oxelösunds skärgård (Claes Kyrk, Jan Gustafsson, Henrik Andersson). Kolonin på Långa Hället prederades av havsörn i mitten av maj, men ca 20 bon blev kvar och ett flertal av ungarna från dessa blev flygga. Bedömningen är att 12–15 ungar kom på vingarna. Samtliga fyra ungar som försågs med GPS-loggar lämnade kolonin för egen maskin.

Kolonin (på två öar) på både Östgötasidan (Yttre Benskären) och Sörmlandssidan (Långa Hället) blev plundrade i ett tidigt stadium och de flesta fåglarna lade om på en ö på Sörmlandssidan (Hällen). Det såg länge ut att gå bra med den sena häckningen. Fram till mitten av juli var det lugnt, men i slutet av juli blev kolonin återigen prederad av havsörn och i stort sett samtliga ungar togs, (alldeles innan de blev flygga eller precis när de blivit flygga).

Totalt 81 ungar ringmärktes och 12–15 blev flygga i kolonin i yttre Bråviken, medan nio ungar ringmärktes hos de solitära paren. De flygga ungarna är en positiv utveckling jämfört med de föregående två åren.

I Stockholmsdelen av Södermanland återfanns 9 solitära par (Claes Kyrk).

Srm/Nrk/Vstm: I Hjälmarren rastade många skräntärnor under juli/augusti efter avslutad häckning. Som mest sågs 52 varav 15 juv. i början av augusti.

Upl: 120 häckande par i Björns skärgård (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund). Minst 50 bon blev prederade i början av maj. Havsörnspredationen upphörde i år ganska tidigt i maj. Därefter var det lugnt för tärnorna fram till början av juli när havsörnarna återvände och då tog främst större tärnningar, men även de sena häckningarna blev till stor del prederade. Trots detta var det en skaplig häckningssäsong med 179 ungar ringmärkta och slutligen ca 150 flygga. Kolonin vid Svartlöga var tillbaka, åtta par häckade, men blev plundrad av troligtvis havsörn (Claes Kyrk). I övrigt återfanns 32 solitära par (Ulrik Lötberg, Claes Kyrk), vilket är något färre än året före. Endast 20 ringmärkta ungar på de 32 paren, vilket speglar ett ganska dåligt häckningsresultat.

Hls: Häckningarna inskränker sig till 2 solitära par med två respektive en ringmärkt unge, (Mats Axbrink).

Mpd: Häckningar och fynd under häckningstid: 4 solitära par och 2 ungar ringmärkta (Peter Nilsson, Bengt Allberg m.fl.).

Äng: Häckningar och fynd under häckningstid: 8 solitära par och 4 ungar ringmärkta (Stefan Delin m.fl.).

Vb: Fynd under häckningstid: 18 solitära häckningar och 23 ungar ringmärkta (Darius Strasevicius, m.fl.).

Nb: 58 par i kolonin i Lule skärgård (Lars Harnemo). 60 ungar ringmärktes och ungefär 25 blev flygga. Resultatet ganska likt året före. Vidare fanns ett solitärt par.

L lpm: 1 ad. Luspebryggan 24.6 (Ingvar Torsson). Skräntärnan är sällsynt i N Lpl – blott 4:e fyndet i Lu lpm.

(ULRIK LÖTBERG)

Kentsk tärna *Thalasseus sandvicensis* NT

(*FiS* 460, *SF* 1040, *FÅ* 1396)

Ganska plötsligt har kentsk tärna ökat, även sedan förra året. Enbart i Blekinge noteras fantastiska 745 par. Kolonin om 410 par vid Tredenberg är den största som hittills funnits i Sverige. Den svenska populationen blir summerad 1 396 par, vilket är den högsta summan hittills i landet. Även på 1970-talet hade Sverige en stor population då ca 1 100 par fanns 1975. Populationen låg under 1990- och 2000-talet ofta på 300–500 par, lite beroende på den tidvis stora kolonin på Knarrskär, Halland (278–325 par 1998–1999, i år 3 par).

Även om inga referenser finns publicerade, diskuteras det om det pågår en omfördelning i Östersjön till Sverige från kolonier i Baltikum. I Skåne (Skanör) har etableringen fått hjälp genom att man satt ut vättar.

Sk: Under 2018 häckade arten för första gången på länge på Falsterbohalvön, då 12 par fanns vid Landgrens holme i Skanör. I år hade detta ökat till hela 104 par, vilket ger hopp om att arten kommer finnas kvar där länge (Falsterbo Fågelstation).

Bl: Säkra häckningar: 100 par fick fram 122 pull. som ringmärktes Eneskär kläppar, Yttre park 10.6 (Rolf

Larsson), 235 häckande par Norrören, Norje 22.6 (Patric Österblad, Patrik Olofsson) och 410 häckande par Falkaholmen, Tredenberg 22.6 (Patric Österblad, Patrik Olofsson). Kolonin på Falkaholmen ökade markant och årets antal är den högsta någonsin i Blekinge.

Gtl: 98 par Gräsholmen, Lausholmar (Kjell Larsson). 21 par Sigdesholm, Rone (Kjell Larsson). 360 par Heligholmen, Vamlingbo (Kjell Larsson). 20 par Ryssnäs, Fårö (Kjell Larsson). Totalt 489 par är en ökning mot föregående års 404 par.

Hl: ca 30 par på Tärnö, Bua 24.6–2.8 (Mikael Larsson, Jimmy Stigh m.fl.) och 20 par varav 5 par ruvande, senare en 1K med förälder i Dammen, Getterön 1.4–29.6 (Mikael Nord, Pontus Dejenfelt m.fl.).

Gbg: 3 par Knarrskären, Gbg:s södra skärgård (Gösta Olofsson). 5 par Lerholmen, Saltholmen (Gösta Olofsson).

Nordliga fynd:

Hls: 2 ex. rast. Malen, Enskär 17.8 (Pedro Haglund). Femte fyndet i Hälsingland.

Äng: 1 ad. Fårskärsviken, Järnshälvön 2.8 (Christer Ols-son). Landskapets femte fynd.

(FREDRIK FRIBERG)

Småtärna *Sternula albifrons* NT

(*FiS* 490, *SF* 630)

Under de senaste dryga tio åren är de sammantagna häckningsuppgifterna från landskapen med häckning så pass varierande att en nationell överblick inte går att få. Inlandsfynd gjordes i Sm/G, Sm/H och Ög. En tidig och hög sträckssiffra var 86 ex. Risteören, S Skillinge, 8.7 (Jesper Segergren).

Sk: I Vellinge kommun häckade 43 par, varav 22 par vid Landgrens holme och 15 par på Närsholmarna (Mattias Ullman). Antalen är normala. I övrigt är det svårt att utläsa häckningar ur rapportmaterialet, men spontanobservationer indikerar att populationen är stabil.

Bl: En häckning rapporteras (Torhamns udde). Inte sedan 2007–2008 noterades ett tvåsiffrigt antal häckare.

Öl & Gtl: oförändrade eller minskande bestånd den senaste 15-årsperioden (Ottvall, R., Ottosson, U. & Green, M. 2019. Strandängsfåglar. Länsstyrelsen Sk, rapport 2019: 24).

Hl: Fyra säkerställda häckningar. Få par på andra lokaler under häckningstid, men utan häckningsindicier.

Sm/H: En säkerställd och en möjlig häckning i Torsås (Örarevet resp. Grisbäckssudden).

Nb: Fynd under häckningstid i Luleå och Haparanda skärgårdar, men inga tecken på häckning rapporterade.

Mpd: 10:e fyndet.

(LARS LINDELL)

Skäggtärna *Chlidonias hybrida* (24/32 – 1/1)

Sk: 1 1K+ Yddingesjön 23–26.11 (F) (Peter Malm, Stefan Malm).

Med råge det senaste höstfyndet hittills. Då dräkten är svårbedömd på de foton som finns har Rk svårt att utesluta en 1K-fågel. Exempelvis skulle den ganska jämna vingteckningen utan tydlig ruggningsgräns kunna indikera en sådan.

(HANS LARSSON)

Vitvingad tärna *Chlidonias leucopterus*

13 fynd av 37 vitvingade tärnor är ett normalt uppträdande av arten. Antalet fynd är dock relativt lågt

FOTO: HENRIK NORDHOLM

Skäggtärna *Chlidonias hybrida*, Yddingesjön (Sk), november 2019.

men vägs antalsmässigt upp av de som sågs i Skåne under maj månad. Även fyndbilderna följer det vanliga mönstret med tydlig dominans i södra Sverige och ett antal spridda fynd i mellersta Sverige.

Sk: 4 ex. Krankesjön 17–18.5 (Ola Ejdrén, Henrik Pihlemark m fl), upp till 18 ex. Vombsjön 12–21.5 (Harald Perby, Peter Anderson, Magnus Nilsson m fl), 8 ex. Hjälsjön 18.5 (Hans Fowelin), 6 ex. Sövdesjön 20.5 (Gert Jungqvist), 1 ex. Krankesjön 22.5 (Ragnar Gustafsson). Det totala antalet vitvingade tärnor är svårbedömt men bedömningen är att det har rört sig om minst 25 individer (rrk Skåne).

Hl: 2 ad. Getterön 23.8 (Kjell Andersson m.fl.).

Sm: 1 ex. Juttersvik, Djursdala 18.5 (Johan Wiktorsson

m.fl.), 1 ex. Mellankrön, Vimmerby 18.5 (Johan Wiktorsson, Gunnar Leander).

Gtl: 2 ex. Hammarudd, Eksta 10.5 (Sivert Söderlund), 1 1K Kroksriv, Närsholmen 26.8 (Fredrik Ström, Mattias Gerdin).

Srm: 2 ad. Ågestasjön 21.5 (Stefan Ettestam, Fredrik Forsberg m.fl.).

Nrk: 2 ad. Löten, Kvismaren 18–19.5 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson, Mats Andersson m.fl.).

Mpd: 1 ad. Rödön, Alnö 18.5 (Peter Roslund). Ny art för Medelpad!

(MAGNUS STRÖMBERG)

Svarttärna *Chlidonias niger* **VU**

(FiS 220, SF 160, FÅ 162)

Totalt bara 162 par, vilket är i samma storleksordning som 2018, som var rekordlångt. Under 2000-talet har antalet häckare varierat från som lägst 162 par 2019 till som mest 267 par 2002 (högsta antalet hittills) med ett medelvärde på 218 par/år under tjugoförårsperioden.

Sk: 10 par Håslövs ångar (två flygga ungar), 13 par Klosterviken (åtta flygga ungar) samt 6 par Krankesjön (fem flygga ungar). Samtliga par i Klosterviken och Krankesjön häckade på plattformar.

Öl: endast fynd med låga häckningskriterier, bl.a. från Stentagskärret.

Sm/G: 1 par Husebymaden, två pull. (Nils-Arne Thunell m.fl.)

Vg: 11 par Hornborgasjön (tolv flygga ungar).

Ög: 13 par Tovören, Tåkern, fem flygga ungar Tåkerns Fältstation, Lars Gezelius).

Nrk: 15 par Löten, Kvismaren (minst tjugoflygga ungar).

Upl: 50 häckande par Sörsjön, Tämnares 5/6 (Ulrik Löfberg, Patrik Olofsson), 15 ad. (föda åt ungar) Kråkbo, Vendelsjön, 29.6 (Anssi Laurila) och 1 häckning (2 pull.) Tegelsmorasjön 2–3.7 (Martin Amcoff, Agneta Looberger).

Vstm: 34 häckningar på två lokaler (Asköviken, 32 par, och Gnien, 2 par). Dessa häckningar resulterade i 25 flygga ungar. Från Fläcksjön rapporterades upp till 50 ex., men inga häckningskriterier höfre än "obs i häcktid, lämplig biotop". Rrk Vstm ser gärna en bättre dokumentation av svarttärnorna vid Fläcksjön!

Rrk Upl tar upp svårigheten att fastställa antalet par i Upl–Vstm: "Det är svårt att veta hur många svarttärnor som totalt finns i Upl (Vstm). Sedan häckningsframgången vid Tämnares försämrades för några år sedan har grupper rört sig mellan olika sjöar och det finns nog stor risk för dubbelräkning. I maj fanns en större grupp, minst 10–15 ex., vid Dannemorasjön. En notering från Dannemorasjön 26.5 lyder: "Verkar helt klart häcka i norra delen" (Annika Rastén). Samtidigt var antalet i Sörsjön, Tämnares, lågt. Ett kanotbesök i Sörsjön 22.5 gav

endast 15 ex. på den plats, där en större koloni på 50 par skulle inleda häckning i början av juni. Vi misstänker alltså starkt att det finns ett utbyte mellan lokalerna under säsongen.” Två fynd i Norrland: Hls och Ång. Som vanligt rapporteras större ansamlingar varje sommar, t.ex. 105 ex. rast. Storhjälmaren 18.7 (Ola Strand).

(LARS LINDELL)

Storlabb *Stercorarius skua*

Storlabben har ökat markant i uppträdande i svenska vatten. Detta speglas väl av årssummorna från Bohuslän, där de fyra högsta summorna alla noterats under 2000-talet: 1 515 ex. 2004, 745 ex. 2017, 850 ex. 2018 och 695 ex. 2019 (rrk Boh).

Östersjöfynd och inlandsfynd:

Sk: 2 str. SV Nabben, Falsterbo 17.9 (Nils Kjellén, Mattias Ullman), 1 str. N Nabben, Falsterbo 18.9 (Ola Henriksson, Hans-Åke Gustavsson), 2 str. SV Nabben, Falsterbo 23.9 (Nils Kjellén, Mattias Ullman m.fl.) samt 1 str. V Skäre hamn 23.9 (Staffan Rodebrand).

Sm: 1 1K+ str. S Revsudden, Kalmar 22.9 (Anders Törnberg, Bill Andersson m.fl.). 1 ex. str. N Händelöphuvud, Västervik 3.11 (Mathias Näslund, Magnus Kasselstrand).

Öl: 1 ex. str. O Ölands södra udde, Ottenby 14.4 (Douglas Gustafsson, Roine Magnusson, Ronnie Nederfeldt m.fl.). 1 ex. S Bröttorpsören–Össby 15.10 (Kalle-j Löfberg, Stig Nylund, Christian Cederroth m.fl.).

Gtl: 1 ex. str. S Våndburg, Hamra, 15.10 (Mats Svensson Pavval).

Upl: 1 ex. 8–10.9 Svarthamn, Skutskär (Kalle Brinell och Per Andersson) resp. Billudden (Yngve Hareland) och Björn (Martin Tjernberg m.fl.). 1 ex. 28–29.9 Björn och Örskar (många observatörer).

Vg: 1 str. SV Vänersborgsviken 17.9 (Björn Johansson, Magnus Anderson, Fredrik Lång).

Stora antal:

Sk: 101 str. SV Kullaberg 15.9 (Thomas Svanberg, Mårten Müller m.fl.) samt 136 str. V Yttre Kattvik 16.9 (André Julinder, Kaj Svahn m.fl.).

(ANDERS WIRDHEIM)

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Efter ett vinterfynd i Boh i februari uppträdde bredstjärtade labben sparsamt under vårsträcket i apr–maj med totalt 24 ex. Av dessa noterades 10 ex. i Vb. Därefter sågs 1 ex. i Sk i juli innan höststräcket kom igång i slutet av september. Detta omfattande nästan enbart ungfåglar och berörde främst ostkusten, i huvudsak från Upl och söderut. Totalt noterades under hösten (med reservation för dubbelräkningar) ca 375 ex. med en kulmen i okt–nov.

Landskapsvis fördelas vårfynden på Sk (2), Bl (1), Öl (3), Gtl (1), Hl (3), Boh (1), Srm (1), Upl (1), Ång (2) och Vb (10).

Motsvarande under hösten var Sk (75), Bl (6), Sm (68), Öl (113), Gtl (4), Hl (11), Boh (4), Vg (5), Dls (2), Upl (63), Gstr (3), Hls (12), Ång (6), Vb (3) och Nb (2).

Vinter- och sommarfynd:

Sk: 1 ex. str. SO Käseberga. 1.7 (Sven Splittorff).

Boh: 1 2K str. V Kråkudden, Hönö 10.2 (Mattias Lindberg m.fl.).

(ANDERS WIRDHEIM)

Kustlabb *Stercorarius parasiticus* NT

(*FiS* 560, *SF* 560)

Kustlabben är en av de arter med liten population där ingen tidigare ansats gjorts för att följa upp den nationella utvecklingen i *Fågelåret*. Arten uppges ha minskat med 81 % på Brittiska öarna de senaste 25 och är där numera rödlistad (RSPB Scotland). Som huvudorsak anges brist på föda, främst tobis. Även på svenska västkusten har kustlabben långsiktigt minskat. Rrk Boh skriver: ”Uppskattningsvis häckar numera endast 10–20 par i Bohuslän. Det är en kraftig minskning jämfört med mitten på 1990-talet, då det fanns omkring 75 par.”. Analyser från rrk:

Sm: Fem revir i år vilket gör att kustlabbens häckande bestånd ligger stabilt i östra Småland. Tre till sex revir har rapporterats under senaste tioårsperioden.

Boh: Par på lämpliga häckningsplatser rapporterades från åtta lokaler (att jämföras med 8 lokaler 2018, 6 lokaler 2017, 8 lokaler 2016, 15 lokaler 2014).

Ög: Enda konstaterade häckningen gjordes i Brävikens skärgård detta år, 2 ad. par + 1 1K pull. Revet NO Skytteskåret 17.7 (Jan Gustafsson, Per Flodin, Ulrik Lötberg m.fl.). Därutöver noterad på ytterligare nio lokaler i skärgården spritt ifrån norr till söder där häckning möjligen kan tänkas ha skett.

Srm: Tre konstaterade häckningar, vilket är något färre än föregående år.

Sthm: 20 par i på 14 lokaler rapporterades från Södermanlandsdelen och 12 par på 8 lokaler i Upplandsdelen av vårt rapportområde.

Upl: Uppskattningsvis runt 75 par med häckningskriterier är lite mer än brukligt. Till mycket stor del beror det på omfattande skärgårdsinventeringar och kan nog inte anses spegla någon populationsförändring.

Gstr: Längs gästrikedkusten har under de senaste åren funnits totalt elva småöar med revirhävande par av kustlabb. Samtliga av dessa klippöar kontrollerades våren–sommar 2019 (Per Aspenberg). På två av lokalerna lyste labbarna redan från början med sin frånvaro denna sommar. Av de nio par som inledde häckning misslyckades sex, medan unge hittades (eller de vuxna labbarna anföll/spelade skadade) i tre fall. Boplatserna återfinns

ofta på höglänta urbergsöar som är populära utflyktsmål för fritidsbåtar på picknick och bad.

Hls: Efter den länsövergripande kustfågelinventeringen 2007 har trenden varit tydligt nedåtgående för kustlabben. 2007 bedömdes populationen bestå av ca 15 par. Sedan dess har arten försvunnit från flera lokaler och idag tycks beståndet var nere i sannolikt färre än 10 par. Från 2019 rapporteras den från: Gran (2 par), Vitörarna, Jättholmarna, Vitskär, Bålsön, samt Rönnskär i Söderhamns skg, sammanlagt 7 par alltså.

Vb: Två lyckade och minst fem troliga häckningar från Sörmjölö i söder till Bjuröklubb i norr är samma resultat som rapporterades 2018. Det speglar inte artens verkliga numerär i landskapet utan torde vara en följd av bristande skådaraktivitet. 2001–2002 bedömdes Vb hysa ca 80 häckande par.

Nb: Ett 30-tal obsar av 87 ex. är gjorda under omständigheter som tyder på häckning. De fördelas geografiskt på följande sätt: Hap skg: 25 ex., Kal skg: 8 ex., Lul skg: 48 ex., Pit skg: 6 ex.

Höga sträcksummor:

Upl: Flera fina noteringar från sträcket denna fina labbhöst och det som onekligen står ut mest är sträck-siffrorna från Svarthamn, Skutskärsverken, den 8.9. Först 65 ex. (som mest 12 ex. i en flock) str. SV mellan kl. 10.30–15.30 (Kalle Brinell och Per Andersson) och därefter ytterligare 30 str. SV mellan kl. 15.50–17.00 (Oskar och Tommy Löfgren). Det gick alltså minst 95 individer förbi Gävlebukten denna dag. Även följande dag 9.9 blev en bra dag i Gävlebukten då 34 kustlabbar sträckte mot SV utanför Västra piren, Skutskärsverken (Kalle Brinell).

(FREDRIK FRIBERG)

Fjällabb *Stercorarius longicaudus*

2019 förväntades bli ett bra smågnagarår i norr, men instabilt vinterväder och en sen vår med mycket snö innebar att det endast lokalt fanns gott om gnagare. Flera häckningar av fjällabb rapporteras från N Lpl, men längre söderut i fjällkedjan finns endast rapport om tre häckningar i Stekenjokkområdet, Jmt. Vårsträcket gick i vanlig ordning nästan obemärkt förbi med endast vardera ett fynd längs kusten av Vb och Nb samt ett fynd i inlandet i Dlr. Höststräcket var också förhållandevis magert men med ett markant undantag: I Falsterbo bokfördes inte mindre än 127 ex., vilket är nästan dubbelt så många som de 68 ex. som räknades in i Falsterbo under rekordåret 2007, ett år då ca 250 ex. bedömdes ha setts i Skåne. Den högsta dagsnoteringaren för 2019 rör makalösa 46 1K 6.9 (Nils Kjellén, Mattias Ullman), en dag då vinden låg på SV 11 m/s. I Skåne i övrigt sågs ca 25 ex. under hösten och i resten av landet ca 60 ex.

(ANDERS WIRDHEIM)

Alkekung *Alle alle*

Alkekungen fortsätter att uppträda mer sparsamt i svenska vatten än under 1900-talets senare del. Totalt noterades drygt 600 ex. med 26 ex. under vintern (jan–feb) och resten under senhösten (okt–dec). Som vanligt dominerar Boh fyndbilden med drygt 500 ex. följt av Hl (77 ex.) och Sk (25 ex.). Därutöver gjordes fyra inlandsfynd och två fynd i Vb.

Inlands- och Östersjöfynd:

Sm: 1 död Liljeholmen, Vättern 22.10 (Gunnar Rosquist m.fl.).

Vg: 1 ex. Vänersborgsviken 1.11 (Göran Darefelt).

Vrm: 1 ex. Myren, Arvika kn. 23–24.10 (Stefan Strandbergh), 1 ex. Mossen, Norra Ölmeslätten 1.11 (gm

FOTO: LASSE OLSSON

Alkekung *Alle alle*, Båstads hamn (Sk), 3 november 2019.

Thomas Lindell). Båda fåglarna var utmattade och dog senare.

Vb: 1 ex. str. S Lövöbådan, 2.11 (Thomas Sundström) och 1 ex. Blågrundsudden, Sörmjölö 6.12 (Ralf Norberg).

(ANDERS WIRDHEIM)

Spetsbergsgrisslå *Uria lomvia* (38/42 – 2/2)

Öl: 1 ad. str. O Björnsnabben, Ölands norra udde, 17.5 (F) (Magnus Elfving, Oscar Nordahl, Markus Tallroth, Tobias Berger, Mikael Åsberg).

Hl: 1 vi.dr. str. S Glommens sten 26.10 (Lasse Olsson, Hans Johansson).

Denna arktiska art är en högst oregelbunden gäst hos oss och det senaste fynden gjordes 2011, även det en sträckande fågel. Från Östersjön finns tidi-

gare fem fynd, ett i Småland och två vardera från Öland och Gotland. Det tarvas såklart väldigt goda observationsomständigheter och helst direkt jämförelse med andra alkor för säker bestämning av en förbiflygande spetsbergsgrisslå.

(HANS LARSSON)

Tordmule *Alca torda*

(FiS 26 000, SF 35 000)

Det är mycket svårt att utifrån inkomna rapporter avgöra utvecklingen för såväl tordmulen och sillgrisslå som tobisgrisslå i landet. Därtill är rapporteringen inte tillräckligt omfattande. Det vore därför intressant om det kunde genomföras en mer heltäckande inventering av dessa arters förekomst utanför Karlsöarna på Gtl, där utvecklingen följs.

Inlandsfynd:

Vrm: 1 ex. Kolsnäsudden, Sunne 15.4–1.5 (Tomas C Axelsson, Patric Gullström m.fl.). Femte fyndet i Vrm.

(ANDERS WIRDHEIM)

Lunnefågel *Fratercula arctica* RE

Antalet observerade lunnefåglar i svenska vatten har sjunkit markant under 2000-talet jämfört med förhållandena under senare deln av 1900-talet. De låga noteringarna beror förmodligen på en kombination av sämre vindar under den bästa sträckperioden och en minskning av den europeiska populationen. I Norge uppskattar man att populationen har minskat med ungefär 33% sedan 1980-talet. På Fair Isle, Britiska öarna, noterades en minskning med 50 % mellan 1986 och 2012, och man fann att minskningen inte beror på hot mot adulta fåglar utan snarare minskad häckningsframgång och att den tillgängliga fisken har minskat i storlek (BirdLife International (2020) Species factsheet: *Fratercula arctica*. Totalt noterades endast 20 ex. fördelade på Sk (1), Hl (8) och Boh (11).

Sk: 1 str. SV Kullaberg 27.10 (Mårten Müller, Henrik Johansson).

Hl: Ett vårfynd och sju höstfynd: 1 ad. rast. Nidingen 13.5 (Tommy Järås, Mikael Forsman, Magnus Levin m.fl.). 1 ad. Nidingen 12.9 (Mikael Hake, Ulf Ståhle, Filip Jansson). 1 1K Gubbanäsan 13.10 (Mikael Nord). 1 ad. str. S Busör 25.10 (Anders Olovsson, Irene Hofstedt, Peter G Bengtsson). 1 ex. str. S Fjäreahals, Onsala 25.10 (Rolf Persson). 2 ex. str. S Skallen, Haverdal 27.10 (PG Utterfors). 1 1K rast. Lerkils hamn 21.12 (Erik Landgren, Mikael Käll m.fl.).

Boh: Endast 11 ex., inte sedan 1995 har så få rapporterats från Boh. De fördelade sig på feb 2, okt 2, nov 2 och dec 5. Medianvärdet för 2000-talet är 48 ex. (rrk Boh).

(ANDERS WIRDHEIM)

Svartnäbbad islom *Gavia immer*

Totalt ca 32 ex. är en låg årssumma, orsakad av färre höstfynd på västkusten än normalt. Fynden fördelas på 4 under vintern (jan–feb), 10 under våren (april–jun), 1 under sommaren och 17 under hösten (aug–dec). Fynden var mer spridda över landet än vanligt med ca 12 fynd i Östersjön och ca 6 inlandsfynd.

Landskapsvis fördelas fynden på: Sk (5), Öl (4), Gtl (1), Hl (5), Boh (7), Vg (2), Dls (2), Nrk (1), Vrm (1), Upl (2), Gstr (1) och Vb (1). Inlandsfynd:

Vg: En ad. fågel rörde sig i Anten–Mjörn under augusti och tillfälligt runt mitten av september. 1 ad. fågel sågs också rast. i Vänersbergsviken under slutet av maj – bör-

FOTO: LASSE OLSSON

Svartnäbbad islom *Gavia immer*, Anten (Vg), augusti 2019.

jan av juni. Under augusti sträckte 1 ad. ur Vänern vid Vänersborgsviken, men sedan rastade 1 ad. åter i viken under september och sträckte ur sjön därefter. Oklart om båda var nya individer för året (rrk Vg).

Dls: 1 ad. rast. Ursand, Vänersborgsviken 5.6 (Weine Erlandsson, Ingrid Åkerberg, Michael Egerzon). 1 ad. str. SV Rörvik, Vänersborgs k:n 14.9 (Ingemar Johansson, Ulf Lindell, Börje Broström).

Nrk: 1 2K+ rast. Klävudden, Harge 29.4 (Peter Gustafson, Kent Halttunen, Lars Fransson).

Vrm: 1 ad. Hults hamn 27–28.5 (Sven Larsson m.fl.). Rimligtvis samma fågel – sträckte in över land 28.5.

Tillägg 1972:

Lu lpm: 1 ad. som.dr. Vastenjaure, Padjelanta, 30.7 (Sonja Kuoljok).

(ANDERS WIRDHEIM)

Vitnåbbad islom *Gavia adamsii*

Totalt noterades 44 ex. vilket är i linje med de senaste åren men en förhållandevis låg summa sett i ett längre perspektiv. Fynden fördelas på 1 vinterfynd (jan), 21 fynd under våren (mar–början av jun), 2 sommarfynd (slutet av jun–början av aug) och 21 under hösten (sep–dec). Till skillnad från föregående år hade fynden en viss tyngdpunkt på ostkusten. Landskapsvis fördelades fynden på Sk (5), Bl (1), Sm (1), Öl (12), Gtl (3), Hl (12), Srm (1), Upl (3), Mpd (1), Ång (1), Vb (3) och Jmt (1). Inlandsfynd:

Jmt: 1 1K rast. Trappnäsaviken, Storsjön 23.11 (Kim Woxlägd, Sixten Lindblom m.fl.).

(ANDERS WIRDHEIM)

FOTO: JAN-OLOF JOHANSSON

Vitnåbbad islom *Gavia adamsii*, Skälvik (Hl), november 2019.

Ob. islom *Gavia immer/adamsii*

Totalt 14 fynd fördelade på 1 under vintern (feb), 4 under vårsträcket (mar–maj), 1 under sommaren (jul) och 8 under höststräcket (aug–okt). Liksom förra årets 15 ex. är detta en förhållandevis låg årssumma. Landskapsvis fördelas fynden på Sk (2), Sm (3), Öl (2), Boh (2), Upl (3), Vrm (1) och Ång (1). Inlandsfynd:

Vrm: 1 ex. str. Hults hamn 9.5 (Berne Martinsson m.fl.).

(ANDERS WIRDHEIM)

Stormsvala *Hydrobates pelagicus*

Totalt 3 fynd, varav 1 ex. ringmärktes på Måseskär i augusti. Därmed har totalt 65 ex. ringmärkts på denna ö!

Sk: 1 str. V Båstads hamn 16.9 (Bertil Svensson m.fl.). Av allt att döma sågs samma individ vid Yttre Kattvik (Nils Kjellén m.fl.) dagen efter. Likt många andra havsfåglar snurrar stormsvalor ofta inne i Laholmsbukten och det är inte sällan som de dyker upp längre ut på Bjärehalvön dagen efter ett blåsväder när vinden inte är fullt så stark.

Bob: 1 ex. sågs och fotograferades från båt i bleke väster om Måseskär 8.8 (Peter Grahns). 1 ex. ringm. på Måseskär 28.8 (Kåre Ström, Alexander Ström, Thomas Liebig).

(ANDERS WIRDHEIM)

FOTO: LASSE OLSSON

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*, Skummeslövsstrand (Hl), september 2019.

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Endast 16 ex. är en låg summa men inte förvånande med tanke på avsaknaden av höststormar. Artens uppträdande i Sverige är starkt kopplat till frekvensen av västliga stormar under hösten. Fynden förde-

Tabell 16. Genomsnittligt antal stormsvalor *Hydrobates pelagicus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,7	0,7	0,6	2,6	4,5	5,5	4,5	3

Tabell 17. Genomsnittligt antal klykstj. stormsvalor *Oceanodroma leucorhoa* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,8	3,3	2,6	61	180	101	28	16

las på Sk (7), Hl (6) och Boh (2). Samtliga utom ett gjordes under hösten (sep–dec). Det avvikande är från Skåne på nyårsdagen:

Sk: 1 ex. Lomma 1.1 (Lars Nilsson, Kristian Ståhl).
(ANDERS WIRDHEIM)

Stormfågel *Fulmarus glacialis*

Liksom under 2018 uppträdde stormfågeln sparsamt. Den högsta dagssumman blev beskedliga 81 ex. vid Kråkudden på Hönö 15.9. Ett annat mått på artens relativa ovanlighet hösten 2019 var att den från Hönö bara rapporterades två dagar i oktober och ingen i november, månader då det annars brukar göras regelbundna observationer. Stormfågeln har haft en vikande trend i nordöstra Atlanten under 2000-talet. Denna nedgång sker dock efter en mycket kraftig ökning under 1900-talet, så möjligen kan det vi ser vara en återgång till mer normala nivåer (rrk Gbg). Inlands- och östersjöfynd:

Sk: Vid Nabben, Falsterbo 1 str. S 18.9 samt 1 str. SV 26.10 (Nils Kjellén, Mattias Ullman m.fl.).
Vg: 1 medtaget ex. Fridene 1.1. Fågeln avled senare.
(ANDERS WIRDHEIM)

Grålira *Ardenna grisea*

Uppträdde sparsamt som en följd av få dagar med hård västvind under hösten. Med reservation för dubbelräkningar (fåglar som passerar förbi flera landskap samma dag) noterades under året högst 18 ex. fördelade på jan (1), sep (12), okt (2) och dec (3). Landskapsvis fördelas fynden på Sk (7), Hl (8) och Boh (3). Årsumman är den lägsta efter millennieskiftet. Vinterfynd och Östersjöfynd:

Sk: 1 ex. str. Domsten 1.1 (Oskar Lindberg, Bengt Andersson). 1 ex. str. SV förbi Simrishamn–Sandhammar 13.12 (Tor Kvarnbäck, Thomas Nilsson m.fl.).
(ANDERS WIRDHEIM)

Mindre lira *Puffinus puffinus*

Totalt 36 ex. innebär en återgång till mer normala årssummor efter fjolårets höga notering (då 110 ex. noterades). Månadsvis fördelades fynden på jun (4), jul (19), aug (6), sep (4) och okt (3) och landskapsvis på Sk (9), Hl (8), Boh (18) och Vg (1). Denna fördelning följer mönstret från tidigare år med flest observationer under sommaren och i Boh.
(ANDERS WIRDHEIM)

Tabell 18. Genomsnittligt antal mindre liron <i>Puffinus puffinus</i> per år under olika perioder 1950–2019.								
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019	
0,3	0,6	3,1	15	41	46	49	36	

Balearisk lira *Puffinus mauretanicus* (37/37 – 1/1)
Sk: 1 ex. str. Mistluren, Kullaberg 12.10 (Mårten Müller).

Tillägg 2015:
Sk: 1 ex. str. V Kattvik 18.9 (Leif Delin).

2019 års fågel är det näst senaste på höstfynd hittills – det senaste gjordes 13.11 2010 i Bohuslän. Den absoluta majoriteten av fynden är gjorde i augusti och september, men det föreligger också fyra fynd tidigare i oktober och ett junifynd. Rapporten från Kattvik 2015 har av förbiseende inte publicerats i *Fågelåret* tidigare. Fyndet avser samma individ som sågs sträcka längs kusten från Bohuslän via Halland till Skåne samma dag. Fyndtotalen påverkas därför inte.
(MAGNUS CORELL)
FOTO: GÖRAN LENZ

Svart stork *Ciconia nigra*, Skåne Tranås (SK), augusti 2019.

Svart stork *Ciconia nigra* RE

17 fynd av 19 svarta storkar innebär att trenden med runt 20 observerade individer håller i sig, något som har varit fallet sedan 2011. Skåne fortsätter att vara det landskap där det görs flest observationer och under 2019 var koncentrationen av fynden dit större än vanligt. Förutom i Skåne observerades arten endast på Öland och i Närke.

Sk: 1 ad. Ilstorps våtmark 31.3 (Gert Ljungqvist), 1 ex. Domsten 3.4 (Thomas Terne), 1 ad. Vombs östra vattenverksdammar, Vombs fure, 16.6 (Koozie Lamers), 2 ex. Sinarpsdalen, Bjärehalvön 28.6 (Bengt Hertzman, Leif Olsson), 1 ad. Södra Vram, Billesholm 16.7 (Jan Wirén), 1 1K Örmahusen 14.8 (Lars Rigbäck), 1 ex.

Ängavallen 14.8 (gm Janne Dahlén), 1 ex. Änglaberg 2808 16.8 (gm Mattias Olsson), 1 1K Onslunda 18-24.8 (Anders Peltomaa m.fl.), 1 1K Torupa Flo, Ravlunda 18.8 (Sven Johansson), 1 ad. Klintarp, Klippan 18.8 (gm Olof Strand), 1 1K Falsterbonäset 20.8 (Peter Salmon m.fl.), 1 ad. Nabben, Falsterbonäset 21.8 (Tomas Svensson m.fl.), 1 1K Mossby, Västra Nöbbelöv 21.8 (gm rrk Sk), 1 1K Räng-Falsterbo 24.8 (Henrik Hansen m.fl.). Fyndet i Ilstorpets våtmark är det första marsfyndet i Skåne hittills. De tio fynden som gjordes under mitten av augusti måste nog betraktas som en mindre invasion.

Öl: 2 ex. Ölands Skogsby 28.4 (Per-Eric Betzholtz).

Nrk: 1 ad. Hovsta kyrka, Örebro 31.8 (Daniel Yttermalm).

(MAGNUS STRÖMBERG)

terat om nya framgångar – med fler kläckta projektstorkar än någon gång tidigare. Allt går att följa via webbkamera, guidningar och storksläpp och nu kommer vi med sändare också få information om flytt- och övervintringsområde för projektstorkar.

Nordligt fynd:

P lpm: 1 ex. Arvidsjaursjön 12.5 (Kristina Lindgren gnm Samuel Berggren). Fjärde fyndet i P lpm.

(FREDRIK FRIBERG)

Havssula *Morus bassanus*

Även om hårda västvindar nästan helt lyste med sin frånvaro var havssulan en regelbunden syn

FOTO: LASSE OLSSON

Vita storkar *Ciconia ciconia*, Dalsterbo (Sk), augusti 2019.

Vit stork *Ciconia ciconia* EN

Till skillnad från senaste år (främst 2016 och 2018) fick 2019 en eftersommar helt utan skånska projektstorkar i flock på turné upp emot Mellansverige. Det är intressant att övriga sydliga landskap fortfarande 2019 har så pass lite stork. Årsummnorna för respektive landskap utöver Skåne är som följer: Bl 5, Sm 14, Öl 7, Hl 17, Boh 4, Vg 2, Ög 2, Nrk 1, Upl 5, Vstm 1, Dlr 1, Gstr 1, Hls 1, Vb 2 och P lpm 1. Sammantaget är förekomsten utanför Skåne svag. Knappt någon individ av dessa anges som märkt. Dessutom går det att misstänka ett visst mått av stafettbosar av samma individer i olika landskap. Storkprojektet har under 2019 fortlopande rappor-

terat om nya framgångar – med fler kläckta projektstorkar än någon gång tidigare. Allt går att följa via webbkamera, guidningar och storksläpp och nu kommer vi med sändare också få information om flytt- och övervintringsområde för projektstorkar.

Sk: 1 ad. rast. Krankesjön 17.3, för att sedan ses flyga förbi Ilstorp (Sören Svensson, Lars-Olof Nilsson m.fl.). Söder om Öresundsbron noterades uppskattnings 62 fynd av totalt 89 ex. vilket är den näst högsta noteringen söder om bron, efter förra årets 69 fynd av 159 ex. (rrk Sk).

Bl: 1 2K str. SV Kråkenabben 19.10 (Patric Österblad, Anders Peltomaa).

Öl: 6 observationer under våren (apr-jun) och 1 under

hösten (dec). Rrk Öl bedömer att det rörde sig om 3 olika individer under året.

Gtl: 1 ad. str. N Visby 14.1 (Per Smitterberg).

Vg: 1 ad. Lärjedalens golfbana 6.5 (Håkan Thorstensson).

Upl: 1 ad. str. N över E18 vid trafikplats Bro, Upplands-Bro 3.5 (John Costello).

Ång: 1 ad. str. SV Härnö södra kl 08:13 den 17.8 (Björn Gustafsson). Andra fyndet i Ång.

(ANDERS WIRDHEIM)

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Högst varierande kvalitet på rapporterna från olika landskap. I årsrapporten för 2017 med kompletteringar 2018 ges en tämligen uppdaterad bild över förekomsten i Sverige. Med förändrade förutsättningar för skydds jakt på skarv (uppluckring av tillståndsprcessen), kan det finnas anledning att följa hur en sådan jakt kommer att ske, dels med avseende på totalantal, dels med avseende på etiken i jakten (föräldrafåglar som dödas under häckningstid, ungar som självdör av svält, ogynnsamt väder osv.).

Sk: 1 790 ex. Landöskärgården, 145 bon Eskilstorps holmar, 124 bon Ivösjön och 68 par Torsjön.

Gtl: Räkning av antal skarvböns genomfördes på samma sätt som tidigare år. Totalt registrerades 7 234 böns 2019 (Kjell Larsson, Måns Hjernquist, Clas Hermansson). Det är det lägsta antalet sedan 2005. Artens utveckling som häckfågel har följts sedan 1992. Då fanns ett mindre antal häckande par på Gotland. Därefter ökade antalet årligen till som mest ca 10 500 par åren 2008–09. Under 2010–18 har antalet varierat mellan ca 8 000 och 10 000 par.

Gbg: Göteborgs skärgårds största koloni (727 par 2019) växer alltså.

Boh: totalt häckade omkring 3 750 par i Bohuslän 2019. De fördelade sig på 16 kolonier (för tre kolonier som inte kontrollerades 2019 har siffrorna för tidigare år använts). Det kan jämföras med 4 100 par i 15 kolonier 2018, 3 500 par i 15 kolonier 2017, 3 200 par i 13 kolonier 2014, 2 600 par i 13 kolonier 2012 och 2 800 par i 12 kolonier 2008 (uppgifter från Tommy Järås, Karl Lundström och Matti Åhlund).

Vänern: Efter en tioårig nedgång nu osannolikt stabilt de senaste tre åren: 1 479 par/bon 2019, 1 477 året före samt 1 470 från 2017.

Nrk: En inventering i Hjälaren gav 790 par, vilket är en liten nedgång jämfört med inventeringar 2017, 2013 och 2010.

Srm: Omkring 4 350 par eller böns är ett högre antal än tidigare redovisningar (t.ex. drygt 3 000 par 2017).

Upl: Totalt 1 357 häckande par rapporterade i ro Upl. Av dessa är 445 häckningar från en inlandslokal.

Vstm: Fyra kolonier i Mälaren med sammanlagt 794 par var ett rekordhögst antal.

Gstr: Häckningsförsök gjordes denna sommar på tre öar, totalt 1 156 par.

Hls: Sex öar i två områden. Totalt 2 390 böns inräknades.

Vb: Inga fynd med starkare häckningsindicer rapporterade. Det är svårt att i nuläget bedöma artens status som häckfågel i Västerbotten. Det är uppenbart att flera etableringar från 1990-talet och framåt har försvunnit ganska snabbt igen av oklar anledning, men samtidigt är det flera kust- och skärgårdsavsnitt som sällan besöks av ornitologer.

Nb: Sex observationer med låga häckningskriterier rapporterades från skärgården. De senaste tio åren finns endast en häckning noterad i landskapet.

Lu lpm: enstaka fynd i N Lpl är normalt, men udda var 82 ex. Vuollerim 31.8–12.9 (Mats Karström, Ingemar Pettersson m.fl.).

(LARS LINDELL)

FOTO: MATTI ÅHLUND

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*, Soteskär (Boh). Det häckande beståndet ökar, till totalt ca 640 par 2019.

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis* VU
(FiS 35, SF 400, FÅ 640)

Toppskarven fortsätter att expandera, såväl när det gäller häckningar som i uppträdandet utanför häckningstid. Från Boh rapporteras att det i Kosterhavet inräknades 4 125 ex. i slutet av september, vilket är den näst högsta summan som noterats (efter 4200 ex. i september 2017). Höga antal från hösten rapporterades dessutom från Måseskär (som mest 282 ex. 29.10) och Rörö (som mest 300 ex. 30.11); från Väderöarna saknas uppgifter från vinterhalvåret.

Häckningar:

Sk: På Hallands Väderö fanns minst 16 ex. i april (Petter Olsson) då häckningssäsongen var i full gång. I maj sågs

minst 4 ad. ruvande på Orskären, Hallands Väderö och ytterligare 6 ex., eventuellt på häckningsklippa, Vinga skär 13.5. 20 ex. sågs på Orskären i juli, men det är tyvärr osäkert hur häckningen utföll (Karl G Nilsson m.fl.).

Hl: Troliga häckningar på Sadeln utanför Balgö samt i Kärrafjorden. På den förstnämnda platsen noterades minst 15 ad. i juni, varav några uppträdde oroligt (Rolf Persson) och på den sistnämnda 1 nyligen flygg unge 18.7 (Mikael Nord). Inga uppgifter föreligger från Hallands Svartsjär, där toppskarv tidigare noterats under häckningstid.

Bob: Totalt 625 par fördelade på ca 500 par på Väderöarna och ca 125 par på Sotesjär (Matti Åhlund, Tommy Järås). Detta innebär en ny rekordnotering efter förra årets dryga 400 par.

(ANDERS WIRDHEIM)

Bronsibis *Plegadis falcinellus* (45/48–1/1)

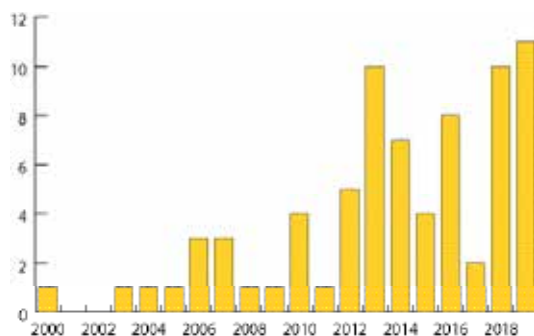
Arten som börjar bli årlig i Sverige ”nollade” senast år 2011. Bronsibisen har ökat som häckfågel i sydvästra Europa de senaste tio åren.

Sm: 1 ex. Skäveryd, Emmaboda 20.5 (Dan Jonasson) och 1 ex. Hyltan, byn, Emmaboda 27.6 (Rolf Jansson). Två fynd som förmodligen rör samma individ. Detta är sjätte fyndet i östra Småland. Det första fyndet är från 3.10 1999 vid Kalmar dämme.

(FREDRIK FRIBERG)

Skedstork *Platalea leucorodia*

Totalt 11 skedstorkar innebär nytt rekord. Möjligen är de två fåglarna vid Beijershamn, Öl 9.5 samma som senare visar sig vid Galtabäck, Hl 16.5, men vi ser det som minst lika rimligt att det inte handlar om samma ”par”. Man kan också tänka sig att enstaka solitära fåglar dyker upp på fler än en plats.

Antal rapporterade skedstorkar *Platalea leucorodia* i Sverige åren 2000–2019.

Tabell 19. Genomsnittligt antal skedstorkar *Platalea leucorodia* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,2	0,9	1,2	0,7	3,4	1,2	6,2	11

Rrk Sk kommenterar sina fynd: ”En hög andel av alla fynd görs i maj – början av juni. Bilder visar att fågeln vid Skälderviken och fågeln vid Skanörs revlar är olika individer och rrk bedömer att även juni-fågeln var en ny individ. Detta var faktiskt de tre första fynden i Skåne sedan 2016, då fem fynd gjordes i landskapet.”

Sk: 1 yngre subad. Lilla viken, Norra Häljaröd 11.5 (Dan Persson m.fl.), 1 yngre subad. Skanörs revlar–Bakdjupet 27.5 (Mattias Ullman m.fl.) och 1 ex. Fyren, Hallands Väderö 2.6 (Jakob Lindman, Jonas Holgersson m.fl.)

Bl: 1 3K+ str. SO Gö 19.4 och senare i Lindökärret (Fredrik Lennartsson).

Sm: 1 ad. rast. Bottorps hamn, Kalmar 24–25.4 (Olof

FOTO: FREDRIK LENNARTSSON

Skedstork *Platalea leucorodia*, Lindökärret (Bl) 19 april 2019.

Persson, Ulrika Bokén m.fl.) och 1 ex. födosökande Erstadkärret, Visingsö 9.5 (Rüdiger Kasche).

Öl: 2 ad. Beijershamn 9.5 (Ove Joelsson, Lena Johansson m.fl.).

Hl: 1 3K– sågs på flera lokaler 10–11.5. Dessutom 2 ex. rast. Galtabäck 16.5 (Magnus Jäderblad) och 1 3K Getteröns naturreservat 11–20.6 (Donald Blomqvist m.fl.).

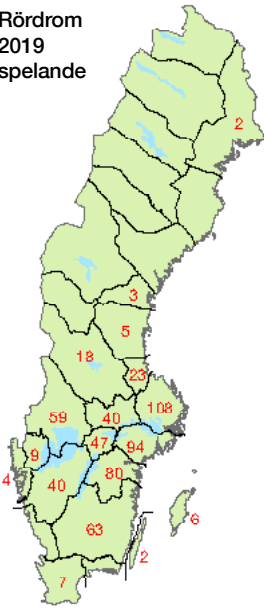
Bob: 1 ex. flög mot SV över Ödby, Hunnebostrand, Sotenäs 7.6 (Elias Melchert Thelaus).

(FREDRIK FRIBERG)

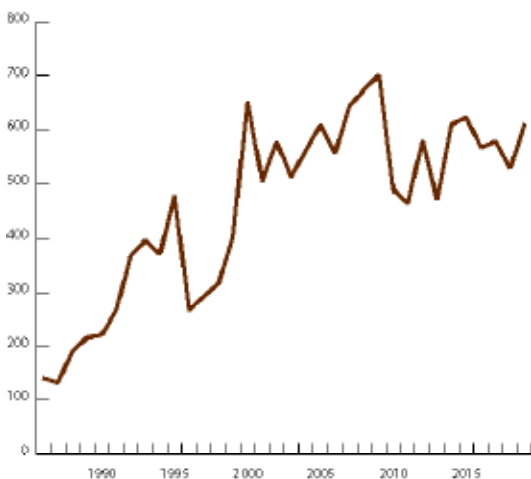
Rördrom *Botaurus stellaris* NT

Rördromens rätt sega återhämtning efter de kalla vintrarna 2009–2011 har varit något av ett mysterium. Efter några direkt svaga år är rördrommen nu

Rördrom 2019 spelande

Spelande rördrommar *Botaurus stellaris* i Sverige 2019.

Rapporterade fynd av spelade rördrommar *Botaurus stellaris* i Sverige 1986–2019. De kalla vintrarna i början av 2010-talet decimerade uppenbarligen beståndet.

åter tillbaka nära 2015 års nivå (620 sp.) med 610 sp. Jämfört med då har rördrommen nu blivit än vanligare i Dalarna och Gästrikland, medan Västergötland och Sörmland då hade betydligt fler revir.

(FREDRIK FRIBERG)

Rallhäger *Ardeola ralloides* (20/20 – 0/0)

Tillägg 2018:

Ås lpm: 1 ex. Svedjan, Långvattnet, 13.11 (F) (Carina Ingelsson, gm Niklas Andersson).

Fyndet är det 20:e fyndet för landet och har lagts till den tidigare fyndtotalen. Det är det i särklass det nordligaste fyndet i landet, och även det första fyn-

det för Norrland. De tidigare två nordligaste fynden är gjorda i Uppland (Vendelsjön, Tierp) och Dalarna (Sonnboviken, Avesta). Rallhägern i Åsele lappmark uppmärksammades av att oväsen hördes ute på verandan, varpå fågeln sågs spatserande på bron. Några mobilbilder togs, och fågeln lättade kort därpå och försvann utom synhåll. Observationen kom till kända 14.11, sent på kvällen och fågeln eftersöktes 15.11 utan resultat. Den 23.11–12.12 sågs en rallhäger uppe i Tromsø, Norge, vilket fågelvägen är cirka 60–65 mil från lokalen i Åsele lappmark. Det är inte otänkbart att observationen i Sverige och Norge rör sig om samma individ.

(RAUL VICENTE)

Ägretthäger *Ardea alba*

(FiS –, SF 14, FÅ 15–17)

Kolonierna vid Storsund, Gtl och Bottorps, Sm håller ungefär samma nivå som förra året. Kommentarer från rrk:

Sm: Häckningar: 12–14 par och minst 32 pull. på Ljungby-Hästaskär utanför Bottorps hamn, Kalmar (Harald Persson m.fl.). Det är häpnadsväckande hur snabbt ägretthägers ökning har gått! 12–14 häckande par i år är en ökning från ca. 10 par 2018. Dock kan det nog funnits någon häckning i Mönsterås i år också men som inte hittats. Men första troliga häckningen är från 2015 och 2016–2017 var det ca. tre häckningar per år.

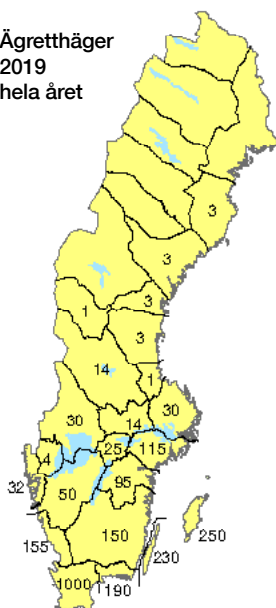
Gtl: Under 2019 häckade minst tre par i Storsund. I kolonin med gråhäger sågs den 24.6 sågs 10 (3+3+4) ungar ungar i tre bon (Clas Hermansson. Mia Holmebrant). Det finns inga andra rapporter från Gotland som bekräftar häckning. Den häckning som konstaterades i Fardume träsk under 2016 uteblev 2017–2019 trots att fåglar sågs i området. Fynd från Fårö antyder att det kan ha häckat ett par.

Summerar man landsskapsvisa siffror blir totalsumman närmare 2 500. Nu ger vi upp att summera bidragen från alla landskap. Genom att räkna på detta sätt hamnade vi förra året 2018 för första gången på fyrsiffrigt (1 611). I år rapporterar Skåne ensamt om fler än 1 000 ex. Det har blivit tydligt att södra Sverige berörs av ett sträck mellan övervintringsplatser i Västeuropa och häckplatser i Baltikum-Ryssland. Rrk Skåne kommenterar de tydligt högre höstsiffrorna och att ”vårsiffrorna är tydligt lägre (möjligen beroende på att fåglarna har mer bråttom då)”. Kanske ska man i första hand se

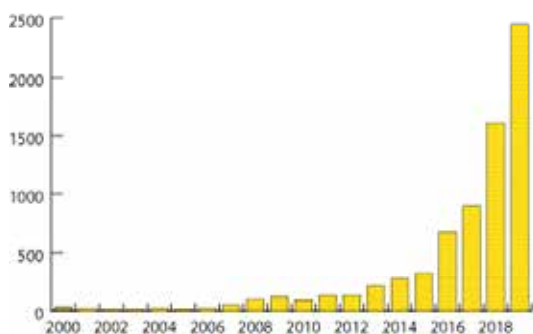
Tabell 20. Genomsnittligt antal ägretthägrar *Ardea alba* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	0,4	1,7	6,8	12	41	500	>1000

Ägretthäger
2019
hela året

Landskapsvis fördelning av rapporterade ägretthäger *Ardea alba* i Sverige 2019.

Antal rapporterade ägretthäger *Ardea alba* i Sverige åren 2000–2019.

på Sverige som en rastplats snarare än en plats för förrirade individer som söker nya häckplatser. Det är egentligen i södra Sverige upp till Sörmland som summorna har ökat allra tydligast.

Nordvästliga fynd:

Hjd: 1 ex. Storsjö 5–6.7 (Emil Moén, Bert-Ivan Mattsson, Lars Liljemark m.fl.). Femte fyndet i Härjedalen.

Ly lpm: 1 ex. Kattisavan 6.6 (Pär Eriksson). Sjunde fyndet i Lycksele lappmark.

(FREDRIK FRIBERG)

Silkeshäger *Egretta garzetta*

Totalt 13 ex., med stor reservation för dubbelräkningar, är en god årssumma – en av de högre som

Tabell 21. Genomsnittligt antal silkeshägrar *Egretta garzetta* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,1	0,5	0,7	1,2	3,6	8,4	6,9	13

noterats. Men tänk om det i själva verket bara handlar om bara 3–4 fåglar! Ruskigt svårt att bedöma! Rrk Sk kommentar: ”4 fynd är ett bra år, men arten tycks ändå inte vara lika regelbunden som i mitten på 00-talet då 7, 7, 6 respektive 6 ex. sågs i landskapet åren 2004–2007. År 2012 gjordes faktiskt inget fynd i Skåne och år 2013 endast 1.” Man bedömer vidare att fågeln vid Nabben var den samma som sågs i Fyledalen fem dagar tidigare, vilket innebär 4 fynd totalt under året.

Sk: Årets observationer var 1 ex. Finjasjön 30.4 (Björn Ekberg m.fl.), 1 ex. Vegeåns mynning 31.5 (Björn Aldén), 1 ex. Fylan, Fyledalen 6.6 (Bo Eklund), 1 ex. Nabben 11.6 (Joakim Hagström m.fl.) och 1 ex. Strandbaden, Nyhamnsläge 23.6 (Dan Persson m.fl.).

Bl: 1 ex. Torhamns udde 3.5 (Tony Svensson).

Öl: 1 ex. Ölands norra udde 23.5 (Carl Tamaro m.fl.). 1 ex. Kapelludden 29.5 (Birger Risberg). Årets två observationer av silkeshäger kan förstås handla om samma individ, båda observationerna rörde synnerligen kortvariga gästspel. Längre åt sydväst expanderar fortfarande silkeshägern. Återstår att se om de fem åren i rad med fynd av arten är en indikation om vad som väntar.

Gtl: 1 ex. mot V Stora Beckrevet, Gotska Sandön 4.6 (Andreas Sandberg, Fredrik Ström).

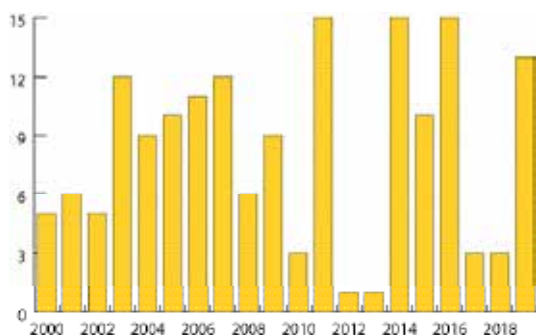
Boh: 1 ex. Härholmskilen, Kalvöfjorden, Orust 9.6 (Stefan Oscarsson). 1 ex. Fröstorp, Tanum 1.7 (Rune Hansson).

Vg: 1 ex. Hullsjön 19.6 (Kent Kristenson, Anders Bergquist).

Ög: 1 ex. rastade mellan Härnaviken–Nybro, Svartåmyningens Naturreservat 25.5 (Jenny Langborg m fl). Det blev Östergötlands femte fynd.

Upl: Ett fynd av silkeshäger gjordes under året. Fågeln hittades mitt på dagen den 23.10 på Ströms mad, Fysingen (Sonja Jansson, Håkan Lagerqvist m.fl.). Silkeshägern stannade sedan kvar till 28.10. Inte sällan sällskapade den med en ägretthäger, som också rastade vid Fysingen. Detta är blott det fjärde fyndet av arten i rapportområdet. De tidigare fynden har gjorts år 2000, 2005 och 2007.

(FREDRIK FRIBERG)

Antal rapporterade silkeshägrar *Egretta garzetta* i Sverige åren 2000–2019.

Mindre skrikörn *Clanga pomarina*

Endast två fynd är den lägsta summan sedan 2015 då inte en enda mindre skrikörn sågs.

Sk: Endast ett fynd under året, men ett udda fynd! Ett ex. insträckande från havet vid Kåseberga på morgonen den 18.6 (Sven Splittorff). Junifynd är ovanliga.

Bl: 1 3K+ str. V Blötö – Vesviken 16.8 (Fredrik Lennartsson). Örnen kunde ses str. V genom flera lokaler i Ronneby kommun. Första fyndet sedan 2008!

Rättelse 2006:

Bl: 1 ad. Ramdalaslätten 4.8 och 23.8 har bedömts som samma exemplar och inte två olika som gjordes tidigare. (FREDRIK FRIBERG)

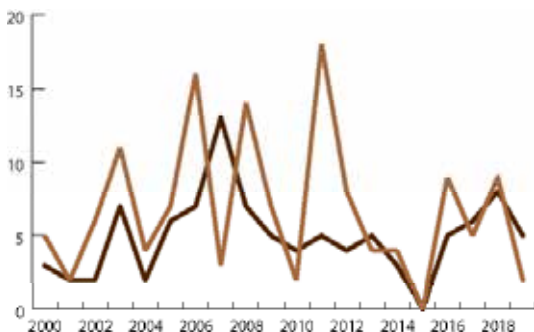
Större skrikörn *Clanga clanga*

Fem fynd är en normal årssumma. Rrk Sk poängterar att en individ som gjorde sträckförsök Nabben 22.9 och 3.10 utgör samma ex. och vidare: "Bilder visar att fågeln från Käglinge i slutet av augusti är identisk med individen vid Havgårdssjön 20.9 och rrk bedömer att det var amma fågel som också sågs i området i början av september. Detta innebär totalt tre fynd under året (ett vinterfynd och två höstfynd)."

Sk: Kvar från 2018 var 1 3K kring Stureholms våtmark 4.1–11.2 (Oskar Lindberg m.fl.). Under hösten följde 1 2K+ Käglinge hästbacke 31.8 (Josef Chaib), 1 4K– Havgårdssjön 5.9 (Magnus Liljefors, Anders Eriksson, Tommy Eriksson), 1 3K+ Havgårdssjön 20.9 (Ronnie Lindqvist m.fl.), 1 4K+ sträckf. Falsterbokanalen 22.9 (Emil Lundahl m.fl.) och slutligen samma 4K+ sträckf. igen Nabben 3.10 (Mattias Ullman m.fl.).

Öl: 1 2K Gråborg – Gynge naturreservat – Penåsa 27–28.4 (Bernt Gustin, Tobias Lundström, Johan Månsson). Efter en paus på ett år dök en större skrikörn upp på Stora alvaret. Av 13 iakttagna individer under 2000-talet har nio setts under våren.

Vb: 1 2K Hygget, Obbolavägen E12, Umeälvens delta och slätter 8.6 (Emmanuel Naudot).

Fynd av mindre skrikörn *Clanga pomarina* (ljus brun kurva) och större skrikörn *Clanga clanga* (mörk brun) i Sverige åren 2000–2019. Notera att örnen "Tönn" ingår i statistiken.

Fynd av formen "*fulvenscens*":

Hls: 1 3K+ Byfjärden, Iggesund, 21.4 (F) (Mats Axbrink).

Tillägg 2018:

Hls: 1 2K+ str. N Flygstaden Söderhamn – Byfjärden, Iggesund 21.4 (Stefan Persson Mats Axbrink m.fl.). Fågeln var av *fulvenscens*-typ och vållade en del huvudbry. Denna "typ" är ovanlig men sågs även 2017 och i Skåne i januari 2018.

Rättelse:

Större skrikörnen Tönn angavs i förra *Fågelåret* vara en hybrid. Det är fel och bygger på att vi tagit en textsnutt utan att kontrollera originalkällan. Vi ber om ursäkt för det.

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: LASSE OLSSON

Stäppörn *Aquila nipalensis*, Årstad (HI), november 2019.

Stäppörn *Aquila nipalensis* (54/54 – 3/3)

Sk: 1 2K sydvästra Skåne 7.10–31.12 (F) (Kristoffer Olsson Stenman, Lars Brunkman, Mattias Ullman).

Öl: 1 3K Öland 16.2–26.4 (F) (Markus Tallroth, Michael Tholin, Anders Waldenström, Ronnie Nederfeldt, Emil Norström).

Hl: 1 3K Årstad 17–27.11 (F) (Bo Eklund, Fredrik Klingberg, Jimmy Stigh).

På Öland upptäcktes en stäppörn på norra delen av ön 16.2 och sågs där till 21.2. Därefter återupptäcktes den på norra Öland 28.3 varefter den drog sig söderöver och noterades mestadels i Ottenbyområdet fram till 26.4. I Skåne upptäcktes en 2K-fågel göra sträckförsök i Falsterbo 7.10. Där-

efter höll den till kring Sillesjö–Böringesjön under perioden 16–20.10. Samma stäppörn gjorde ett ytterligare sträckförsök den 30.10 i Falsterbo. För att återigen hänga i området kring Sillesjö–Böringesjön. I Halland höll en 3K-fågel kring Falkenberg. Man kan såklart spekulera om den öländska fågeln och den halländska är samma individ, men Rk har valt att betrakta dem som två olika individer.

(RAUL VICENTE)

Kejsarörn *Aquila heliaca* (13/13 – 1/1)

Sk: 1 3K SV Skåne 3.1–6.4 (F) (Lotta Ekedahl, Martin Ahlman).

Skåne är i många avseenden ett klassiskt landskap

FOTO: MATTIAS ULLMAN

Kejsarörn *Aquila heliaca*, Grönalund (Sk) 18 januari resp. Näsbyholmssjön (Sk) 23 mars 2019.

när det kommer till att hysa ovanliga *Aquila*-örnar som övervintrar. Det är inte första gången kejsarörn ses vintertid i södra Sverige, bland annat 2006 höll en 4K kejsarörn till i samma område som årets. En stor majoritet av kejsarörnsfynden i Sverige är gjorda just i Skåne.

(RAUL VICENTE)

Kungsörn *Aquila chrysaetos* NT

Inventeringsresultatet i Norrland, inklusive Värmland och Dalarna, blev i flera avseenden det bästa hittills. 425 besatta revir konstaterades. Av dessa gick paren i 264 revir till häckning varav 239 lyckades producera 296 flygfärdiga ungar (1,24 flygfärdi-

ga ungar per lyckad häckning). En beräkning av genomsnittligt antal flygfärdiga ungar för samtliga par som med säkerhet inledde häckning ($n=264$) stannade på 1,12. Beräknas genomsnittlig produktion för samtliga besatta revir hamnar vi på rekordnivån 0,70, att jämföra med 0,5 flygga ungar/år som anses vara den reproduktionstakt som krävs för att bibehålla en stabil population på längre sikt. Den exceptionellt goda reproduktionen i norra Sverige hör samman med riklig tillgång på bytesdjur under vintern och våren 2019, främst skogshöns och skogshare. Ett bra mått på födotillgång är annars antalet funna kullar med två flygfärdiga ungar. Antalet så kallade ”dubbelkullar” var innevarande år 55, och

FOTO: GÖRAN LENZ

detta är en ovanligt hög andel av samtliga kullar. Därtill konstaterades en trippelkull i Västerbotten.

Om det blev en succéartad säsong i norra Sverige, såg det mer dystert ut i södra Sverige (exklusive Gotland). I 25 besatta revir gick 16 par till häckning varav åtta lyckades producera nio ungar (0,36 ungar/besatt revir). Från Skåne meddelas att det i åtta kända revir med häckningsförsök endast skedde en lyckad häckning som resulterade i två flygga ungar. Det går således fortsatt dåligt i Skåne. Positivt var att det enda kända paret på Öland för fjärde året i rad fick ut en unge. Ungen sågs ännu i december tillsammans med en av föräldrarna. På Gotland påbörjades häckning i 35 av 56 besatta revir. 24 av

dessa häckningar lyckades och gav upphov till totalt 28 flygga ungar. Detta är strax under medelvärdet för tioårsperioden 2009–2018 som är 29,7 flygga ungar/år. Reproduktionen mätt i antal ungar/besatt revir slutade på 0,50, det vill säga på en lägre nivå än under de senaste fyra åren. Orsaken till detta kan vara en mer ojämnt fördelad tillgång på kaniner sett över landskapet i sin helhet.

Tillägg 2013:

Bl: Uppgifter har inkommit om en häckning i Blekinge år 2013 som resulterade i en flygg ungfågel. Det innebär att säkert konstaterade häckningar nu har skett i 18 av Sveriges 25 landskap.

(MARTIN TJERNBERG)

Blå kärrhök *Circus cyaneus* NT

(*FiS* 860, *SF* 860, *FÅ* 400)

Totalt har drygt fem ”mer eller mindre konstaterade häckningar” rapporterats, ett bra antal jämfört med senare år. Enligt *Sveriges Fåglar* (2019) anses 860 par häcka i Sverige med sträckräkningarna vid Falsterbo som tillgänglig referens. Vi vet således ytterst lite om artens status i Sverige. Under de senaste åren har flera rapportkommittéer reflekterat över ytterst få fynd under häckningstid. Rrk Vb kommenterar: ”Endast två fynd under häckningstid och inga med egentliga häckningsindikationer. Artens status som häckfågel hos oss är väldigt svårtolkad och bilden klarnade inte detta smångarfattiga år.” Eftersom antalsuppskattningarna legat på 1 000–2 000 par sedan 1970-talet, samtidigt som sträcksiffrorna gått ner, anser vi att det finns skäl att anta att färre par häckar i Sverige, i storleksordningen hälften av det som presenteras i *Fåglarna i Sverige* (2012), alltså ca 400 par, koncentrerat till fjällnära områden och högt belägna myrar från Härjedalen och upp till Tornedalen. Vi antar också – utan att veta – att upptagningsområdet för de flesta av Falsterbos inräknade fåglar framför allt går att hitta i populationer i Finland och Ryssland. Häckningar och andra intressanta uppgifter:

Nb: Tio fynd under sommaren 1 str. 2K fågel, sex i kustnära områden och tre fynd under häckningstid i lämplig miljö, ett i vardera Hap, Paj och Ötorneå kommun.

Hjd: En häckning med minst en pull. i västra delen av landskapet (samma lokal som 2018).

Jmt: Under sommaren observerad på fyra lokaler men utan några tydliga häckningsindikationer. På en av dessa lokaler sågs arten dock ett flertal gånger under juli–augusti, vilket kan tyda på häckning i närheten.

Ly lpm: En konstaterad häckning.

P lpm: Arj k:n 1 ad. hona föda åt ungar 3.8 (PG Utterfors).

Lu lpm: Gäl k:n 2 i par spel/sång 24.5 (Magnus Liljefors, Urban Sjölund)

T lpm: 1 hane föda åt ungar 25.5 (Magnus Liljefors, Urban Sjölund). 2 ad. hona bobygge 28.5 (Tommy Eriksson, Anders Eriksson, Mathias Bergström m.fl.). 2 ad. i par 28.5–7.6 (Tommy Eriksson, Anders Eriksson, Tommy Lindell m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Stäpphök *Circus macrourus*

Stäpphök är ju alltid stäpphök – eller? Stort tack till observatörer och rapportkommittéer för fortsatt god disciplin när det gäller att rapportera och analysera. Vi lyfter vidare mot fortsatta höjder. Summerat alla landskap noterades under året 474

FOTO: FREDRIK LENNARTSSON

Stäpphök *Circus macrourus*, ad. hane, Blötö (Bl), 13 september 2019.

individer vilket innebär en rejäl toppnotering efter att antalet 2016–2018 tycktes stabilisera sig mellan 300 och 348. En förklaring till årets toppnotering var många genomsträckande individer i södra Sverige och med en ovanligt stor andel ungfåglar, vilket tolkas som häckningssäsongen var god. På Öland var 42 av 44 exemplar i september 1K. När rrk Skåne analyserade andelen 1K 2016 och 2017 utgjorde de 50 procent respektive 12 procent. För den flitige återstår uppgiften att nationellt lägga in ålders- och könsfördelning per månad för de senaste åren för en presentation. Av höstens fåglar noterades 58 str. förbi Falsterbonäset varav 40 under standardiserade former (Nils Kjellén, Ola Elleström m.fl.). Bästa

dag blev minst 13 str. 17.9 varav 10 noterades vid Nabben, och detta är naturligtvis ett enastående nytt rekord för halvön och nytt svenskt dagsrekord. Trots massuppträdandet och ett gott häckningsår i Finland, återstår det att hitta en häckning på svensk mark. En svensk häckning har inte hittats sedan det plötsliga invasionsåret 1954. Den närmaste häckningen genomfördes bara några kilometer från Torne älv men på finska sidan.

Första fyndet för året gjordes 5 april (Gislaved, Småland) och det sista 1 november (Falsterbo). Det är en tydlig frånvaro av fynd under högsomarmaren. Under perioden 19 juni till 4 augusti – alltså en och en halv månad – sågs i landet endast 2

FOTO: MATTIAS ULLMAN

Stäpphök *Circus macrourus*, 1K hane, Nabben, Falsterbo (Sk), 4 september 2019.

2K. Första 1K sågs faktiskt först 20.8, i Norrbotten (Rödkallen). Under dessa toppår finns som vanligt noteringar i områden som sällan tidigare haft stäpphök. Nedan presenteras åttonde och nionde fyndet i Dalsland, andra fyndet i Härjedalen, femte fyndet i Jämtland och femte fyndet för T lpm.

Dls: 1 2K hane Bredmossen, Järbo, Färgelanda k:n 26.7 (Anders Regeskog). 1 2K+ hona Gestad kyrka, Vänersborgs k:n 7.9 (Michael Egerzon).

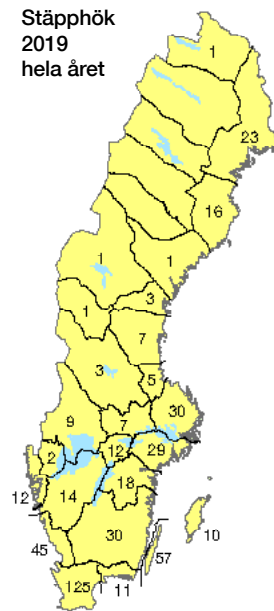
Hjd: 1 honf. str. N Storsjö 29.4 (Johan Södercrantz, Per Åsberg).

Jmt: 1 ad. hane Gubbhögen, Alanäs 24.5 (André Ahlberg). Liksom de fyra senaste (2017 och 2011) sågs fågeln i norra Jämtland.

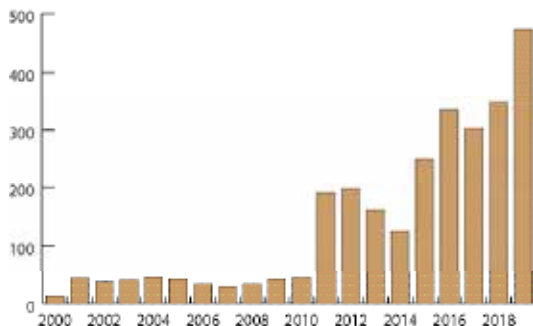
T lpm: 1 3K+ hane Harrekielas, Kiruna 6.6 (Anton Kvarnbäck, Martin Kvarnbäck).

(FREDRIK FRIBERG)

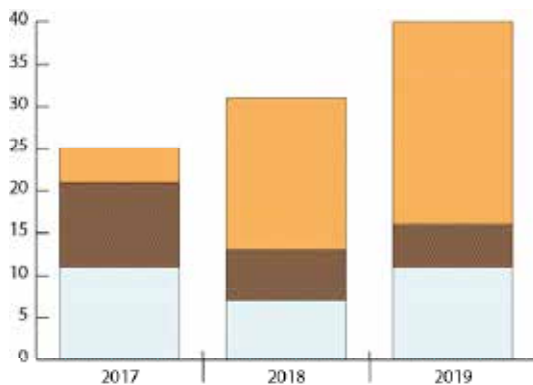
Stäpphök
2019
hela året

Landskapsvis rapportering av stäpphök *Circus macrourus* i Sverige 2019.

Fynd av stäpphök *Circus macrourus* i Sverige åren 2000–2019.

Fördelning på ålder och kön av utsträckande stäpphök *Circus macrourus* vid Nabben i Falsterbo, Sk, 2017–2019. Ljus blå = hanner, brun = honor, gulbrun = 1K.

Stäpphök x blå kärrhök

Circus cyaneus x *C. macrourus* (15/15 – 6/6)

Sk: 1 1K str. V Falsterbo kanal 2.10 (F) (Gert Ljungqvist, Lars Leonardsson), 1 1K Höghult, Mjöhult, 19.10 (F) (Dan Persson).

Upl: 1 2K hanne Väsby, Lövstasläppen, 3.5 (F) (Annika Rastén).

Vb: 1 3K+ hanne Holmnäs, Hössjö, 21.4 (F) (Mikael Wikström), 1 3K+ hanne Gumboda, Ånäset, 22.4 (F) (Emmanuel Naudot), 1 1K hona T-vägen, Umeåälvens delta och slätter, 30.8 (F) (Johan Forssell) och förmodligen samma individ vid först Lövoudden och senare T-vägen, Umeåälvens delta och slätter, 3.9 (F) (Emmanuel Naudot).

FOTO: ANNIKA RASTÉN

Hybrid stäpphök x blå kärrhök *Circus macrourus* x *Circus cyaneus*, 2K hanne, Väsby (Upl), 3 maj 2019.

Hybrider stäpphök x blå kärrhök är troligen förbisedda. Samtidigt kan man också förmoda att hybrider på senare år har blivit vanligare i takt med att stäpphök har expanderat in i områden där blå kärrhök förekommer, i nordvästra Europa. Fenomenet kan alltså vara sentida. I takt med att fler fotografier har god fotoutrustning ökar möjligheterna att detaljstudera individer och bestämma dessa noggrannare. De allra flesta fynden av hybrider stäpphök x blå kärrhök utgörs av hannar och ungfåglar (av både hannar och honor). Däremot finns inga fynd i Sverige av äldre honor. Hontecknade hybrider är sannolikt väldigt förbisedda.

(RAUL VICENTE)

Ängshök *Circus pygargus* EN

(FiS 59, SF 50, FÅ 35)

På Öland konstaterades 25 etablerade par, varav tre i tokmark och sex på agmyr. Övriga par häckade i jordbruksmark. Slutresultatet blev att 12 av paren genomförde lyckad häckning vilket resulterade i 29 (möjligen 31) ungar. Av dessa ungar räddades 14 tack vare genomförda insatser på jordbruksmark (Gösta Friberg). Från Gotland rapporterades ett par som producerade en unge på Fårö (Carin Staaf m.fl.). I övrigt nämns att relativt många observationer gjordes mellan 26.4–6.9 spridda över hela ön. Gotland är ett bekymmer när det gäller att få en uppfattning om populationens verkliga storlek. Det

FOTO: PASCALE HAGLUND

Ängshök *Circus pygargus*, ad. hanne, Öland, 2019.

är förvånande att länsstyrelsen inte engagerar sig så att en ordentlig inventering av denna starkt hotade art genomförs. Vad gäller fastlandspopulationen hittades åtta etablerade par, vilket är en uppräckning jämfört med 2017 (fyra häckningar) och därmed ett ganska normalt resultat. Tre av paren påträffades i Östergötland och två av dessa genomförde lyckad häckning (2+1 unge). Två säkerställda häckningar rapporterades från östra delen av Västmanland och tre par gick till häckning i Uppland varav två fick ett lyckligt slut (3+1 flygga ungar).

Sammanfattningsvis kan det totala svenska beståndet utifrån rapporterna summeras till 34 par, det vill säga ungefär samma resultat som föregående

år. Givetvis finns ett och annat oupptäckt par på fastlandet och framför allt på Gotland, men mörkertalet är förmodligen inte stort. Trots kraftfulla och i många fall lyckosamma skyddsåtgärder på Öland kan konstateras att den svenska populationen fortfarande ”går på kryckor”. Fynd i Norrland inklusive Värmland och Dalarna:

Vrm: 1 ad. hane Ilandasjön, Karlstad och Norra Hyn, Kil 18–19.5 (Tomas Carlsson, Per Gustafsson m.fl.). 1 ad. hane Hargene, Värmlandsnäs 15.9 (Håkan Funk). Fyndet vid Ilanda och Norra Hyn faller inom den normala fyndbilden, men fyndet i september är det senaste hittills och blott det andra septemberfyndet.

Dlr: 1 ad. hane Moren, Sandsäterbro, Hedemora 2.6 (Oscar Swartz). 1 ad. hane Sveden, Romme, Borlänge 9.8 (Markus Rehnberg).

Gstr: 1 2K hona födosökande Åkrarna Björke, 25–30.5 (Mats Westberg, Helena Persson, Bengt Nyström m.fl.).

Vb: 1 3K hane Röbbäcksslätten, Umeålvens delta och slätter 25.5 (Isak Vahlström, Johan Forssell m.fl.).

(MARTIN TJERNBERG)

Röd glada *Milvus milvus*

Gladan är nu så vanlig att det är svårt att följa beståndsutvecklingen i enskilda landskap. Antalet konstaterade häckningar är lågt men ströobservationerna ökar i de flesta regioner. Utbredningen sträcker sig upp till Vg och Srm, medan vi väntar på häckfynd från Vrm, Nrk, Vstm och Upl. Längre norrut gjordes flera fynd i Dlr och enstaka observationer i Hls, Mpd och Vb.

Under hösten lämnade 2 740 glador landet via Falsterbo (Nils Kjellén, Mattias Ullman). Summan är betydligt lägre än de 4 574 som räknades 2017 och 4 147 hösten 2018. Det är knappast troligt att detta speglar någon allmän nedgång utan i första hand handlar det nog om att koncentrationen till Falsterbo var låg.

Möjligen var häckningsutfallet något sämre. Ungfågelsandelen har sjunkit från 80 % i slutet av 1980-talet till 60 % under 2010-talet, vilket får antas bero på att det numera produceras färre flygga ungar p.g.a. ökad konkurrens i det allt tätare skånska beståndet. Årets 63 % är dock inte extremt lågt. Med hjälp av rekordsiffran från 2017 skattades beståndet i Skåne till 3 097 häckande par om vi räknar på 1,5 flygga ungar/häckande par. Om vi i stället antar att paren i genomsnitt producerade 1,2 ungar hamnar vi på 3 832 par. Tillkommer uppskattningsvis 500 par i övriga Sverige varför beståndet låg i storleksintervallet 3600–4300 par. En fortsatt ökning sedan dess gör att vi i dagsläget torde ha minst 4 000 och kanske upp mot 5 000 par i Sverige.

Även antalet övervintrade ökar med i dagsläget över 2 000 glador i Skåne och i storleksordningen 100 längre norrut. The European Red List of Birds anger totalpopulationen till 25 200–33 400 par (BirdLife International 2015), varför de svenska häckarna numera utgör en betydelsefull andel. Häckningar utanför Skåne och nordliga fynd:

Sm/Kalmar län: Fyra konstaterade häckningar. ”Totalt finns det nog omkring 35 par i regionen”.

Sm/Kronoberg: ”Beståndet skattas till ca 40 par.”

Hl: ”Svårt att uppskatta antalet häckande par men det rör sig säkert om minst 50 par.”

Gbg: En häckning, ny häckart för rapportområdet.

Bob: I Kungälv genomfördes den fjärde lyckade häckningen i Bohuslän i modern tid. Paret häckar i samma område, som 2016–18. Där har nu sammanlagt minst 8 ungar kommit på vingarna.

Vg: ”Grov gissning kan ge uppåt 50 par häckande i rapportområdet, men det är mycket svårbedömt?”

Ög: En säker häckning med två flygga ungar, troliga häckningar noterades på ytterligare fyra lokaler i landskapet och på ytterligare knappa tio lokaler runt om i landskapet noterades möjliga häckningar.

Dlr: ”Anmärkningsvärt är också en årsunge för andra året i rad i augusti på Tunaslätten, Borlänge. 2018 var det två årsungar i samma område. När konstateras första säkerställda häckningen i Dalarna?”

Vrm: ”Det är rimligen bara en tidsfråga innan första häckningen i Värmland i modern tid är ett faktum.”

Hls: 1 ex. Nybo, fälten mot Burse 21.6 (Stephan Gäfvert) 1 ex. str. S Ålsjöängarna, Ålsjön 31.8 (Stefan Persson).

Mpd: 1 ex. Strand, Alnö 18.5 (Magnus Eliasson) Femte fyndet för Medelpad

Vb: 1 ex. Djäkneböleslätten, södra, Djäkneböle 24.4 (Birger Risberg).

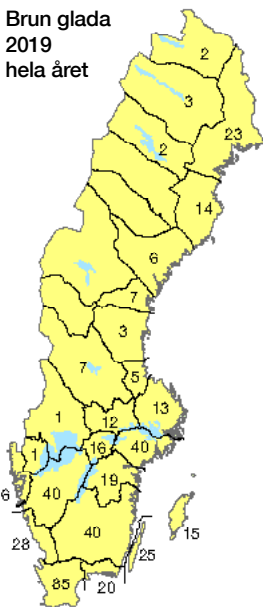
(NILS KJELLÉN)

Brun glada *Milvus migrans* EN

(FiS 10, SF 20)

Bruna gladan ligger nu på en hög och ganska stabil nivå. Totalt har sex häckningar konstaterats och antalet tydliga revir närmar sig 15. Tyvärr tvingas vi nu ge upp att sammanställa antalet individer, men genom att räkna som tidigare år och täcka upp med egna uppskattningar för landskap som saknar sådana landar vi hur som helst på en rekordsumma, nästans i storleksordningen 350–400 ex. Det är tydligt att södra Sverige berörs av ett ordentligt höststräck på ett sätt som inte var aktuellt för 10–20 år sedan. Rrk Sk sammanfattar: ”Under hösten sträckte 59 ex., varav 10 1K, ut från Falsterbo (Nils Kjellén, Mattias Ullman m.fl.) och det är den näst högsta årssumman någonsin där, endast slagen av 82 ex. hösten 2017.” En nyhet för denna ”tropikflyttare” är allt fler vinterfynd. Rrk Sk sammanfattar igen:

Brun glada
2019
hela året

Landskapsvis rapportering av brun glada *Milvus migrans* i Sverige 2019.

”minst 5 olika individer fanns i landskapet i början av året”. Häckningar:

Sm: En häckning i Ljungby kommun. Paret fick ut två ungar. Dessutom ett par revir i östra Småland.

Vg: Av allt att döma häckade (eller inledde häckning) fyra par i rapportområdet, men bara en konstaterad häckning (1 unge) finns rapporterad.

Srm: 1 häckning Nyköping 7.4–11.8 (Björn Erixon m.fl.), 2 ungar flygga.

Dlr: I ett begränsat område i Borlänge resp. Sätters k:n finns många observationer av enstaka ad., någon gång två tillsammans och i skiftet aug/sept dessutom ett par 1K.

Nb: Tre häckningar, en i Piteå och två i Bodens kommun och ytterligare två förmodade revir i inlandet.

(FREDRIK FRIBERG)

Tornuggla *Tyto alba*

Fynd av någon av underarterna:

Tyto alba alba/guttata (4/4 – 1/1)

Sk: 1 ex. Limhamn 29.10 (F) (Ulf KarlSELL gm Tomas Svensson).

Fynd av underarten:

Östeuropeisk tornuggla *Tyto alba guttata*

Sk: 1 ex. Falsterbo fyr 6.11 (Petter Olsson, Janne Dahlén).

Gtl: 1 ex. † Södra Gotland 27.1 (Per Smitterberg).

Tillägg 2017:

Gtl: 1 ex. † Storsudret 15.1 (F) (Stellan Hedgren).

Öl: 1 ex. Alby mosse 6.12 (Bo Thoor).

Femte fyndet av den ljusbröstad formen *alba* som häckar på Brittiska öarna och i västra Frankrike som närmast. Mellanformer förekommer i gränsområ-

dena mellan *alba* och nominatformen *guttata* och kan påminna starkt om respektive underart.

(HANS LARSSON)

Fjälluggla *Bubo scandiacus* CR

Efter många häckningar i norra Lappland 2015 fanns förhoppningar om att en fyraårig gnagarcykel skulle ge ett bra smågnagarår även 2019. Men så blev det inte, sannolikt beroende av att vintern var instabil med mildperioder samt att våren var sen med mycket snö kvar långt in på sommaren. Totalt gjordes endast tre fynd i landet under året, och av dessa är enbart ett från fjällvärlden under sommaren.

FOTO: ULF KARLSELL

Tornuggla *Tyto alba*, Limhamn (SK), 29 oktober 2019.

Dlr: 1 ex. Vandsjöstugorna, Stor-Vandsjön, Älvdalen 16.4 (Stefan Hamreus, Alf Halvarsson). Första fyndet i Dalarna sedan 2009.

Hls: 1 ex. Fridsbacka, Forsbacka 10.11 (Magnus Ahlgren).

T lpm: 1 ex. Abisko NP 13.7 (Maud Lanne, Ulf Tylestrand).

(ANDERS WIRDHEIM)

Berguv *Bubo bubo* VU

(FiS 470, SF 280, FÅ 355)

Första året av den tvååriga och riksomfattande inventering som BirdLife Sverige initierat gav 355 revir. Detta kan jämföras med 474 revir under motsvarande inventering 2008–09 och 612 revir 1998–

99. Inventeringen har fortsatt under 2020, och det mesta tyder på att antalet revir kommer att skrivas upp. Hur mycket återstår att se.

Reviren fördelades 2019 länsvis enligt följande: Skåne (15), Blekinge (10), Kronoberg (5), Kalmar (30), Jönköping (4), Gotland (18), Halland (20), Västra Götaland (87), Östergötland (32), Örebro (8), Södermanland (16), Stockholm (28), Uppsala (13), Västmanland (9), Värmland (2), Dalarna (8), Gävleborg (6), Västernorrland (16), Jämtland (6), Västerbotten (10) och Norrbotten (10).

Gruppen som leder inventeringen kommenterar resultatet på följande vis: "Med en bättre inventering 2020 har vi förhoppningen att fler uvrevir ska hittas. För att kunna göra en bra slutanalys av denna riksinventering krävs det också att resultatet från de tidigare riksinventeringarna granskas. Vi ser att det finns en ganska stor osäkerhet i siffrorna framförallt för norra Sverige. Dessa siffror ska kontrolleras under 2020." (Thomas Birkö, David Rocksén, Andro Stenman).

(ANDERS WIRDHEIM)

Kattuggla *Strix aluco*

Liksom tidigare år gäller uppföljningen av kattuggla den norra delen av utbredningsområdet. Arten häckar i Götaland och Svealand och en bit norrut längs Norrlandskusten. Under senare år har den utvidgat sitt utbredningsområde norrut så att den nu häckar regelbundet upp till Ång. Årets rapporter indikerar också en möjlig expansion i Jmt.

Mpd: 20 revir Medelpad (landskap) 2.1–8.9 (gnm Medelpads rapportkommitté).

Ång: Säkra (och troliga) häckningar: 1 häckning (3 pull.) pull./nyligen flygga ungar Rossöberg, Nyland 24–28.5 (Anna Peman m.fl.). 1 pull. bo, ägg/ungar Järved 2.6 (Thomas Birkö). 1 pull. bo, ägg/ungar Östergraninge 10.6 (Thomas Birkö). 3 1K pull./nyligen flygga ungar Järestaviken 29.7 (Henrik Johansson). Spelande individer noterades på knappt 15 lokaler i sydöstra halvan av landskapet från 7 januari till 29 september. Häckningarna ovan utgör ett gott, men inte rekordartat, år för kattuggla i Ång.

Vb: 1 spel. Hamnögern, Umeå 4–7.1 (Lars Edenius, Patrick Degerman m.fl.), 1 spel. Backens kyrka, Umeå 8–24.1 (Tora Byström, Karl-Gunnar Rehn, Roland Jansson m.fl.), 1 spel. Ön, Umeå 1.2–20.4 (Gunnar Ekenberg, Anders Hällström, Billy Lindblom m.fl.), 1 spel. Hulteskogen, Gran, Umeå 7.2 (Andreas Garpebring), 1 rast. Väst-Teg, Umeå 9–10.2 (Ulf Sperens, Joakim Öhman) och 1 ex. Skiljevägen, Umeå 17.12 (gnm Per Konradsson). Rrk Vb är fortsatt försiktig i sin bedömning av antalet fynd i och i närheten av Umeå under 2019 och antar det rör sig om samma individ

som flugit runt i området. Detta bl.a. grundat på att det inte i något fall har hörts eller setts kattuggla under samma kväll vid olika lokaler i/runt staden. Det antas också vara samma fågel som rapporterades från området 2018.

Jmt: 1 spel. ÖSK-området, Östersund 15.1 (Karin Back Swedin). 1 ex. Eriksberg, Östersund 16.1 (Hans Grundahl, Ewa Danielsson). 1 spel. Göviken, Östersund 15–18.2 (Erik Grönlund). 1 ex. Bergebo 12.3 (Ulla Falkdalen). 1 död Hallen 31.3 (gm Kim Woxlägd). 1 ex. Getingfors, Hällesjö 24.9 (Erik Håkansson). Intressant uppträdande. Flera fynd både kring Östersund (både vid ÖSK-området och på Frösön, liksom de senaste åren), men även ett par rapporter från ganska oväntade ställen.

(ANDERS WIRDHEIM)

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Slaguggla *Strix uralensis*, Västmanland, maj.

Slaguggla *Strix uralensis* NT

Slagugglan häckar från Svealand och norrut och är mycket ovanlig söder om sitt häckningsområde. Att döma av inkomna rapporter var det gångna året ett av de sämre häckningsåren under senare tid. Från flera landskap rapporteras om flera spelande hanner under våren men ganska få lyckade häckningar. I Dlr noterades exempelvis endast 10 häckningar jämfört med 2016 (61), 2017 (114) och 2018 (71 häckningar). Anledningen är rimligtvis att det var ganska ont om gnagare i större delen av landet. Observationer i nordligaste Sverige är sällsynta. Fyndet i Saarikoski, några få mil söder om Trekrösroset vid finska gränsen kan vara det nordligaste som gjorts.

Sydliga och nordliga fynd:

Nrk: Ingen häckning har rapporterats under året. Observationer under hösten tyder ändå på att ett par sannolikt finns i landskapet (rrk Nrk).

P lpm: 1 ex. Arvidsjaur 20.1 (Stefan Holmberg).

T lpm: 1 ex. Saarikoski 8.9 (Richard Petersson).

(ANDERS WIRDHEIM)

Lappuggla *Strix nebulosa* NT

Efter ett förhållandevis bra häckningsår 2018 blev 2019 betydligt sämre i stora delar av landet. Undantaget är möjligen Norrbottens kustland även om kullarna där var små. Från Ove Stefanssons undersökningsområde i Nb fanns kännedom om 41 häckningar. Av dessa misslyckades fem sedan ung-

FOTO: ANNIKA RASTÉN

Hökuggla *Surnia ulula*, Dalarna 11 mars 2019.

arna kläckts. Kullstorleken var 1,97 ungar per kull. Arten har expanderat söderut under senare år och etablerat sig som häckfågel söderut till Mälardalen. Denna expansion ser nu ut att fortsätta vidare söderut, något som återspeglas i rapporteringen.

Fynd från Götaland:

Sk: En försiktig summering ger 7–8 olika lappugglor fördelade på sex lokaler under året, så klart en rekordsumma. Utvecklingen för arten är makalös och vi bör kunna se fram emot arten som regelbunden skånsk häckfågel om det fortsätter så här.

Sm: En trolig häckning i Sm/H. Ytterligare fyra fynd i detta län, fem lokaler i Sm/G län och ca 15 i Sm/F.

HL: 1 ex. Forsbäck, Sönnerkulle mossen, Vallda 26.1 (Ste-

fan Falkenberg). 1 ex. Attavaramossen, Roshult, Breared 17.2 (Moa Pettersson, Dennis Nyström).

Boh: Ca 20 ex. under året är fler än vad som rapporterats från landskapet fram till 2019 (18 ex.).

Vg: Under året noterades ca 20 individer (viss svårighet att säkra antalet individer på näraliggande lokaler, detta är försiktigt räknat) + en fågel som hittades skadad och fick avlivas. Inga indikationer på häckning.

Dls: Fem fynd, varav tre under våren och två på hösten.

Ög: Med sju värfynd och tre höstfynd det näst bästa året efter rekordåret 2012.

(ANDERS WIRDHEIM)

Hökuggla *Surnia ulula*

Att döma av inkomna rapporter hade hökugglan ett varierande häckningsår med stora variationer. Från N Lpl rapporteras minst 16 säkra häckningsfynd, (1 i Lu lpm, 15 i T lpm), vilket är det bästa resultatet i området sedan toppåret 2015. Från Jmt rapporteras däremot om endast en säker och en påbörjad häckning, från Hjd om en häckning och från både Dlr och Ång om ingen säker häckning. S Lpl: "Inga häckningar konstaterade, men under häckningstid sågs enstaka fåglar på 5 lokaler i Ly lpm och 6 lokaler i Ås lpm". Under hösten nåddes landet av en smärre invasion med totalt drygt 120 rapporterade ex. söder om utbredningsområdet. Flera av dessa fåglar stannade kvar fram till årsskiftet.

(ANDERS WIRDHEIM)

Härfågel *Upupa epops* RE

Totalt ca 128 fynd i 21 rapportområden är den högsta årssumman som noterats på närmare 30 år. Högsta antal är 123 fynd per år 1993 resp. 2003. Från Götaland rapporterades 77 fynd, Svealand 23 fynd och Norrland 11 fynd. Ca 70 % av årets observationer gjordes under våren, bara några få under sommaren (juni–aug) samt ca en fjärdedel under hösten (vintern). Nio av de elva fynden i Norrland gjordes under hösten. På Öl noterades en spelande individ i juni på den plats där en trolig häckning genomfördes 2017, och i Västervik, Sm, spelade en fågel under våren och försommaren. Vid Svärdsjö i Dlr fanns en individ i slutet av april–slutet av maj, som också hördes spela. I övrigt gjordes inga andra häckningsindicer i landet. Vinterfynd rapporteras från Öl, två fynd i dec., Hl i jan–feb och nov–dec samt nov-fynd i Upl, Vb, Nb och Jmt.

Landskapsvis fördelas årets fynd på Sk (10), Bl (3), Sm/F (2), Sm/H (5), Öl (27), Gtl (30), Hl (5), Boh (5), Vg (3), Ög (4), Nrk (1), Srm (2), Upl (7), Vstm (2), Vrm (2), Dlr (8), Hls (3), Mpd (1), Vb (3), Nb (4) samt Jmt (1).

(LARS LINDELL)

Kungsfiskare (*Alcedo atthis*) VU

(FiS 250, SF 250)

De senaste åren har vi rapporterat om rätt svaga år för kungsfiskaren. På sätt och vis känns det märkligt med tanke på de senaste årens milda vintrar. Bäst följs kungsfiskaren i Östergötland genom Juhani Vuorinens som summerar: "Ett relativt dåligt år, jämfört med många tidigare". Han har för hela Östergötland 18 häckningsbrinkar med 27 kullar och totalt 23 lyckade häckningar (och med kommentaren att Mjölby hade lokaler som inte besöktes under 2019; gm rrk Ög). Utanför Östergötland finns bara ett 20-tal kullar/häckningsförsök konstaterade, längst norrut i Värmland (2) och Gästrikland (1).

Biätare *Merops apiaster*

Totalt 17 fynd av sammanlagt 28 ex. är ett tämligen "normalt" antal. Fynd gjordes i åtta landskap:

Sk: Två fynd av vardera 1 ex. (maj–juni).

Bl: Tre fynd av totalt 8 ex. (april–maj, juli).

Öl: Fyra fynd av vardera 1 ex. (april–juli).

Gt: Fyra fynd av totalt 10 ex. (maj–juli).

Hl: Ett fynd av 1 ex. (juli).

Vg: Ett fynd av 1 ex. (aug.).

Tabell 22. Genomsnittligt antal biätare *Merops apiaster* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,6	1,0	4,2	8,5	11	31	39	28

FOTO: GÖRAN JOHANSSON

Kungsfiskare *Alcedo atthis*, Fylleån, Halmstad (HI) 5 september 2019.

Saknar säkerställda häckningar gör tidigare pålitliga landskap som Närke, Västmanland, Dalarna. Östra Småland kommenterar att rätt optimala Emån saknar uppgifter 2019. Det känns som både rapportering och förekomst brister i större utsträckning än tidigare. Vi hoppas på bättring i dubbel bemärkelse!

Nordliga fynd:

Jmt: 1 ex. förbiflygande Lien, Ragunda 6.9 (Lars Göran Engström gnm Stefan Wikander). Åttonde fyndet i Jmt. *Vb*: 1 ex. dödad av predator Bureå samhälle 4.9 (Ove Grönlund). Fjärde året under 2010-talet nu som arten noteras i Vb. Dessförinnan får man leta sig tillbaka till 1993 för att finna fynd.

(FREDRIK FRIBERG)

Srm: Ett fynd av 1 ex. (juni).

Gstr: Ett fynd av 1 ex.; Inre Fjärden, 5.5 (Jörgen Toivanen). 4:e fyndet i landskapet.

(LARS LINDELL)

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus* NT

Medan många rätt sydliga landskap rapporterar om fortsatt svag förekomst (Dls, Ög, Upl, Vstm etc.) nämner något landskap lite längre norrut att tretåig hackspett svarat snabbt på skogsbrand lokalt (Hls). Flera rrk förväntar sig en god utveckling konplplat till utbrottet av granbarkborre. Vi får se.

Sydvästliga fynd:

Sm/F: 1 hanne Dumme mosse 3.11–27.12 (Lars Hans-

son, Anette Magnusson m.fl.). Två ex. rapporterades den 5.11 (Jan Blomqvist, Per Jonas Andersson). Senast arten sågs i rapportområdet var 2013.

Boh: Ett fynd i Lysekil, är årets enda: 1 ex. Hannevik, Lyse 8.6 (Bo-Göran Larsson).

Vg: Bara en enda observation under året, en hanne som sågs i norra delen av rapportområdet i mars. Utöver det endast några observationer av hackspår. Det sämsta året i alla fall på 2000-talet.

(FREDRIK FRIBERG)

Vitryggig hackspett *Dendrocopos leucotos* **CR**

Under 2019 genomfördes med säkerhet fyra häckningar av vitryggig hackspett i landet, alla i trakten av nedre Dalälven (Uppland, Gästrikland). Därut-

FOTO: LARS-GÖRAN BOSTRÖM

Vitryggig hackspett *Dendrocopos leucotos*, Västerbotten.

över fanns ytterligare ett par stationärt i ett område i Västerbotten.

Utöver de fyra paren sågs minst tre olika ensamma hannar i nedre Dalälvsområdet under häckningstid. Samtliga fåglar utom en ensam hanne kunde säkert individbestämmas och härstammar antingen från tidigare utsättningar eller är fåglar födda i området. Två fåglar födda i området 2018 kunde återfinnas i trakten, varav den ena på en lokal som stått tom på vitryggar under många år.

Därutöver sågs en hanne sträckande vid Fågelsundet, Björns skärgård, Uppland den 24.4 (Kalle Brinnell).

I Värmland fanns häckningsindikationer med re-

virhållande fåglar på två lokaler. Under sommarhalvåret planterades ytterligare åtta unga vitryggar ut i landskapet.

I Västerbotten påträffades under häckningstid ett par som fanns på samma lokal även året före. Trots eftersök kunde ingen häckning påträffas, men det är möjligt att paret häckade då lokalen är stor och svårinventerad. Utöver paret fanns ytterligare 4 hannar och 4 honor på olika lokaler med stor geografisk spridning, men utan parbildning.

Ett nytt östligt inflöde av vitryggiga hackspettar nådde norra Sverige med början i slutet av september.

Hls: 1 ex. Vägen, Kyrkbyn Järvsö 10.11 (Fredrik Robertsson).

Ång: Två solitära fåglar, 1 hanne Sollefteå 16.5 (Carsten Kost) och 1 hanne Järnäs udde 9.10 (Mats Strandberg)

Nb: Elva fynd. I Luleå kommun sågs 1 hona Råneå 25.2–7.5 (Mats Bergquist, Jerry Larsson, Roger Nordmark m.fl.). 1 hona Rödkallen, Luleå 5.10 (Andreas Livbom, Raul Vicente). 1 hona Snöberget, Luleå 12.10 (Susanne Backe). 1 hanne Sörudden, Hertsön 15.11 (Krister Jakobsson). 1 hanne Kvasträskheden 17.11 (Mats Williamson). I Kalix kommun sågs 1 hona Fågelsångsvägen, Kalix 29.11–6.12 (Kirsi Gustafsson). 1 hanne Berghamn, Kalix 29.11 (Teija Aho). I Haparanda kommun ringmärktes 1 hanne Haparanda Sandskär 28.9–15.10 (Haparanda Sandskär Fågelstation). I Bodens kommun sågs 1 hanne Brännan, Femtibacken 24.9 (Mats Bergquist). 1 hanne Gemträsk 30.10–24.11 (Lena Bondestad, Berth-Ove Lindström, Kent Sjöberg m.fl.). 1 hona Degerbäcken 11.11–31.12 (Conny Viklund m.fl.).

Jmt: 1 hanne Myrviken 24–1.12 (Marielle Wikholm).

Lu lpm: Tre fynd. 1 hanne Vuollerim 29.10–26.12 (Lars-Göran Hedberg, Mats Karström m.fl.). 1 hanne Gällivare 25.11 och en hona 27.12 (Siv Poijo).

Tillägg 2018:

Upl: Under häckningstid rapporteras om ett häckande par, där fyra pull. ringmärktes. Därutöver ytterligare två stationära individer (Seppo Haavisto m fl).

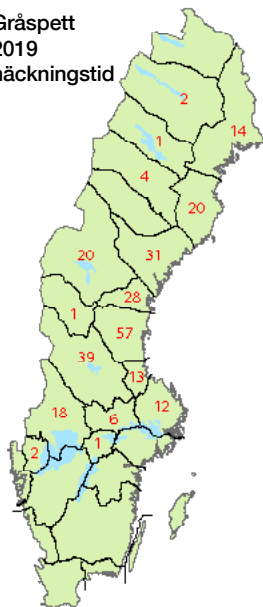
(KRISTOFFER STIGHÄLL)

Gråspett *Picus canus*

(FiS 1900, SF 1900)

Av fynd på fler än 1 000 lokaler 2019 kan 283 klas-sas som fynd under häckningstid (321 år 2018). Totalt noteras en något vikande trend 2009–2019 enligt Svensk fågeltaxering. Vid standardrutterna noteras nationellt och i medeltal endast 6 individer per år och den ickesystematiska rapporteringen fyller en funktion i att bevaka trender. Rrk Gästrikland analyserar långsiktigt: ”Räknat i treårsperioder från 2003 så kom den senaste tydliga ökningen i rappor-

**Gråspett
2019
häckningstid**

Landskapsvis fördelning av fynd under häckningstid av gråspett *Picus canus* i Sverige 2019.

ter från en följd av år att inträffa mellan 2003–2005 (med i genomsnitt 71 rapporter/år) och 2006–2008 (126 rapporter/år). Därefter har inkommande rapporter saktat av med en utveckling enligt 2009–11 (140/år), 2012–14 (179/år), 2015–17 (143/år). Ungefär år 2015 började vi alltså se en vändpunkt i rapporteringen och minskningen har fortsatt till bara 187 rapporter sammanlagt under de två åren 2018–19. Rrk tror att denna minskning i rapportering motsvarar en verklig populationsnedgång.” På samma sätt resonerar rrk Dalarna: ”2019 gjordes 232 fynd av 244 ex., 2018 235 fynd av 269 ex. och 2017 280 fynd av 316 ex. En lite sjunkande trend av antalet fynd kan synas.”, liksom rrk Vstm: ”Efter ett par toppår 2013 och 2014 har antalet rapporterade häckningar minskat igen.” Totalt har åtta konstaterade häckningar rapporterats: Dlr (1), Vrm (2), Nb (1), Jmt (4).

(FREDRIK FRIBERG)

Rödfalk *Falco naumanni* (17/17 – 1/1)

Öl: 1 2K hanne str. N Ölands norra udde 21.5 (F) (Daniel Steen).

Tidsmässigt ett typiskt fynd sett till den fyndbild som vuxit fram i Sverige. Summerar man samtliga vår- och sommarfynd är dessa tillsammans 15 stycken, medan höstfynden är fortsatt få och bara tre till antalet (två ungfåglar och en äldre hanne). Båda ungfågarna har setts i början av oktober och ett mer riktat eftersök efter ungfåglar under hösten

borde kunna ge resultat. Tittar man på hur den tidsmässiga flyttningen genomförs i sydöstra Europa under hösten, pågår den i huvudsak från början av september till början av oktober, vilket också borde vara den tid då felflugna fåglar kan förväntas dyka upp hos oss.

(BJÖRN MALMHAGEN)

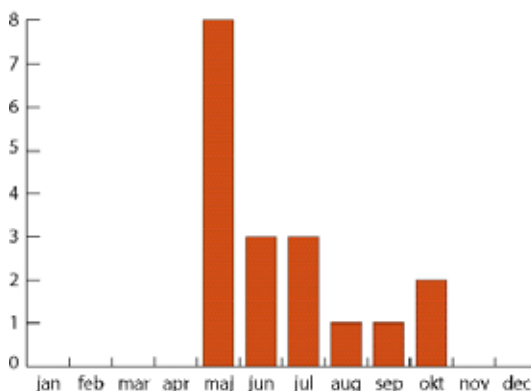
Aftonfalk *Falco vespertinus*

Årets inflöde av aftonfalkar över framförallt södra och delar av mellersta Sverige är helt exceptionellt och saknar motstycke. Landskapen längre norrut berördes inte i någon större utsträckning, utan där gjordes ett mindre antal fynd som mer faller inom

FOTO: DANIEL STEEN

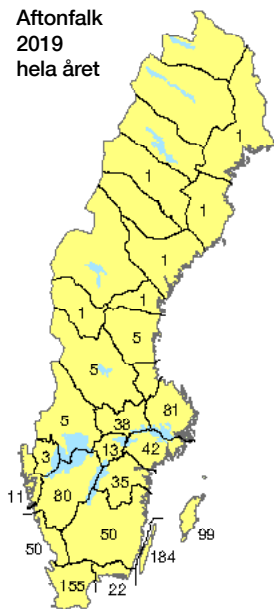

Rödfalk *Falco naumanni* 2K hanne, Ölands norra udde 21 maj 2019.

Månadsvis fördelning av svenska fynd av rödfalk *Falco naumanni*.

**Aftonfalk
2019
hela året**

Landskapsvis rapportering av aftonfalk *Falco vespertinus* i Sverige 2019.

det normala uppträdandet. Redan våren bjöd på ovanligt många aftonfalkar med ett inflöde som startade i slutet av april och fortsatte med många fynd under främst första halvan av maj. Sedan var det relativt lugnt under sommaren fram till de sista dagarna av augusti då det började välla in mängder av ungfåglar. Det fortsatte under en månads tid fram till slutet av september.

De år som det ses större antal av aftonfalkar i Sverige brukar sammanfalla med högtryck i sydost, och åtminstone i slutet av augusti låg det en värmebölja över sydöstra Europa.

Sammanlagt sågs det 943 aftonfalkar under året, den överlägset högsta noteringen hittills, att jämföra med den tidigare högsta summan på 156 från 1981. Det innebär att det sågs sex gånger fler under 2019 jämfört med det tidigare årsrekordet! Från tre landskap rapporterades det fler än 100 individer, nämligen Skåne (155), Småland (152) och Öland (184). Största enskilda antal som noterades samtidigt var 16 ungfåglar som såg vid Kittlakullsbron, Store mosse, Småland 1.9 (Bengt Larsson).

Aftonfalkens population minskar på många håll inom dess utbredningsområde och i bästa fall kan den stora mängden ungfåglar hos oss på hösten tyda på att 2019 var ett bra häckningsår för arten. På flera håll i östra Europa har man startat holkprojekt för att stötta arten, något som hos oss varit lyckosamt med tornfalk. Här redovisas samtliga fynd som gjordes i landskapen i Norrland.

Hls: 4 1K Ålsjön 31.8–5.9 (Rolf Borg m.fl.), 1 1K Korsholmsudden 14.9 (Olle Thyrestam, Katarina Thyrestam).
Mpd: 1 ex. Fagervik, Timrå 4.9 (Michael Englevid).
Ång: 1 1K Järnäs udde 8.9 (Roland Jansson).
Hjd: 1 ad. hanne Storsjö 29.4 (Johan Södercrantz, Per Åsberg). Första fyndet i Härjedalen.
Vb: 1 2K hanne Dammen, Umeälvens delta och slätter 6.6 (Johan Forssell, Emmanuel Naudot), 1 ad. hanne Bergön, Umeälvens delta och slätter 10.6 (Birger Risberg, Johan Forssell, Henrik Blommé m.fl.).
Nb: 1 2K+ hanne Risudden 7.6 (Elisabeth Feuk-Lagerstedt, Bo Thoor m.fl.).
Ly lpm: 2 1K Röbroskolan, Storuman 27.8 (Håkan Rune). Tredje fyndet i Ly lpm.

(MAGNUS STRÖMBERG)

FOTO: PER SMITTERBERG

Aftonfalk *Falco vespertinus* 2K hona, Gotland.

Stenfalk *Falco columbarius* NT

(*FiS* 6200, *SF* 4300)

Stenfalken är den enda rovfågeln med signifikant minskning i standarddruttern under perioden 1998–2019 (Green m.fl. 2019). På häckplats är den både talför och synlig, och det är förvånande att observationer på potentiella häckningslokaler är så pass få. Rrk Nb sammanfattar: "Det finns 11 fynd av upprörda och varnande fåglar som kan tyda på häckning, P lpm 2, Lu lpm 1, T lpm 8". Rrk Jmt är inne på samma linje: "fynd med häckningskriterier sällsynta. I år rapporterades blott en säker och en trolig häckning; en i Östersunds k:n och en i Åre k:n."

Stenfalkens favoritbiotop är fjällnära, sluttande

björkskog. Det är svårt att avgöra hur stor täthet och andel av populationen av stenfalk som finns i Norrlands övriga skogsland. Hur skulle vi kunna öka kunskapen hos ett antal nordliga arter där vår kunskap oftast baseras på standardruttror? För stenfalkens del ger standardruttrorna ett genomsnittligt antal på 12 individer per år och utbredningsområdet täcker halva Sverige.

Övriga kommentarer:

Öl: Ingen säker häckning har noterats sedan 2016. Det är osäkert om den lilla stamman på 1–5 par som i årtionden funnits runt södra delen av Stora alvaret finns kvar.

Dlr: En häckning.

Äng: Ingen häckning konstaterad 2019.

Vb: Två häckningar i NV delen av landskapet, och ytterligare sex fynd under häckningstid är ganska normalt.

Hjd: 1 häckning och en trolig häckning.

S Lpl: Inga konstaterade häckningar, men fynd gjordes under häckningstid på 15 lokaler i Ly lpm och 12 i Ås lpm.

(FREDRIK FRIBERG)

Lärkfalk *Falco subbuteo*

(*FiS* 2300, *SF* 3500)

Åtminstone de första tio åren av 2000-talet visade standardruttrorna på en tydlig ökning och det finns finns indikationer på att lärkfalken (likt tornfalken) expanderar i norr. I år kommenterar rrk N Lpl: "32 ex. är ett rekord för N Lpl, aldrig har så många lärkfalkar setts under ett år. Inga av fynden tyder dock på häckning."

T lpm: 1 ex. Kurravaaravägen 24.5 (Benny Modig). 10:e fyndet i T lpm.

(FREDRIK FRIBERG)

Jaktfalk *Falco rusticolus* EN

(*FiS* 110, *SF* 90)

Häckningar: Norra Lappland: Helikopterinventeringen inom NOF:s Projekt Jaktfalk genomfördes som vanligt i mitten av juni. Totalt inventerades 50 kända revir, varav 30 i Nationalsparkblocket (Sarek + Padjelanta + Stora Sjöfallet) och 20 i Gällivare- och Kirunafjällen (området norr om nationalparksblocket upp till Torne träsk). Åtta lyckade häckningar hittades med totalt 22 ungar (2,75 ungar per lyckad häckning). Antalet funna häckningar var två färre än föregående säsong och även antal ungar per lyckad häckning var färre. Som tidigare konstaterats saknas numera häckande falkar i lågfjällsområdena. (Sammanställning bygger på rapport från Berth-Ove Lindström). Från Torne lpm rapporterades 2 pull. 13–14.7 (Thomas Kraft), men eftersom lokalangivelse saknas kan inte sägas om lo-

kalen ingår i NOF:s projekt eller inte. Södra Lappland: Liksom under tidigare år gjordes ingen regelrätt inventering. Observationer gjordes dock på en lokal i vardera Åsele och Lycksele lappmark under häckningstid. Jämtlands län: 50 territorier kontrollerades i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Bland de 15 par som hittades, vet vi att tio par lyckades med häckningen. Totalt noterades 29 ungar, vilket ger medelvärde 2,9 ungar per lyckad häckning och 1,93 ungar per etablerat par. Antalet lyckade jaktfalkhäckningar per besökt revir har tyvärr under en längre tid uppvisat en negativ trend i Jämtland. Dalarna: Ingen häckning konstaterades vid den publika lokalen Njupesjär, Fulufjället. Observationer gjordes dock i Fulufjällsområdet samt några enstaka fynd vid Grövelsjön. Inga fynd rapporterades utanför Älvdalen.

Situationen för den svenska jaktfalkpopulationen förefaller vara dystur, vilket bland annat kan utläsas utifrån de årsvisa redovisningarna från häckningsområdet men även när det gäller observationer utanför häckningsområdet: Under 2000-talet har antalet rapporterade övervintrande falkar minskat kraftigt i södra Sverige vilket även tycks gälla för de norra delarna av landet. Från Västerbotten skrivs följande: "Inte ett enda godkänt fynd under året. Man får nu gå tillbaka till 2013 för att hitta publicerade fynd. Sett över längre tid pekar fyndtrenden tydligt neråt de senaste 10–15 åren".

Totalt under 2019 gjordes ett enda fynd under våren och åtta under hösten, höstfynden dock gällande troligen endast fem individer, enligt följande:

Bl: 1 1K str. SV Vesan 30.11 (F) (Patric Österblad).

Öl: 1 2K Ottenby 12–28.2 (Leif Dahlgren, Gunnar Steinholtz, Douglas Gustafsson m.fl.). 1 1K Ottenby 11.11–31.12 (Olof Hagdala Persson, Hannu Kiuttu, Leif Dahlgren, Gunilla Lundborg m.fl.).

Bob: 1 1K Stövelskär, Haby bukt, Ramsviklandet 27.11 (Lennart Hermansson, Jan Johansson).

Hl: 1 1K rast. Galtabäck 28–29.9 (Lennart Johansson, Lasse Olsson m.fl.). 1 1K hona Galtabäck-Sik 1–10.11 (Jan Wahlberg, Hans Wahlberg m.fl.). 1 1K Nidingen 10.11 (Uno Unger, Annelotta Rolfsdotter Carlsson, Göran Andersson m.fl.). Möjligen rörde det sig om en enda individ i september och november. Fyndet på Nidingen 10.11 bör gälla samma ex. som vid Galtabäck. Det gick dryg en timma mellan senaste obsen vid Galtabäck, då falken drog norru, och obsen på Nidingen.

Vrm: 1 1K Ölmeviksområdet 25.10 (Leif Jonsson, Roland Carlqvist), det första fyndet på 14 år i landskapet.

(MARTIN TJERNBERG)

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus* NT

(FiS 280, FS 550)

2019 års säsong innebar det 47:de verksamhetsåret för Naturskyddsföreningens Projekt Pilgrimsfalk. Populationen uppvisade en fortsatt positiv trend med bl.a. ett nyetablerat häckande par på Öland och den första lyckade häckningen i Närke på 60 år. I södra Sverige (inkluderat Vrm, Nrk, Vstm och Srm) besöktes ca 250 lokaler och falkpar observerades på minst 148 lokaler vilket är en ökning med 14 revir (134 revir 2018). Antalet par som påbörjade häckning ökade med 14 till 129 jämfört med 2018 års siffror på 115 par (se Fig.). Andelen lyckade häckningar uppgick till 74 %.

FOTO: PROJEKT PILGRIMSFALK

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus* vid översvämmat bo i Värmland 2019. Äggen kläcktes men ungarna dog efter ytterligare en översvämning.

Expansionen fortsatte i östra Sverige med nyetableringar i Srm (2 nya par), Ög (3 par), ö. Sm (2–3 par) och på Öl (1 par). I västra Sverige hittades nya par i Hl, Vg, Boh och Dls. De flesta häckade i naturliga klippbranter men gamla stenbrott och i några fall aktiva stenbrott är alternativ. Stenbrotthäckningar förekom i Bl, Sk, Hl, Vg, Vrm, Srm och på Öl. Urbana revir på byggnader eller i uppsatta häckningslådor fanns i Barsebäck, Helsingborg, Halmstad, Falkenberg, Fjugesta, Köping och Västerås.

Avelsprojektet, som under senare år drivits av Nordens Ark, avslutades med att fyra ungar frisläpptes från en hackinglåda i Arboga. Avelsprojektet inleddes 1975 och har betytt mycket för den

positiva utvecklingen framförallt under 1990- och 2000-talen. Naturskyddsföreningen beslöt 2010 att avveckla projektet eftersom det inte längre fanns något behov av utsättning. De kvarvarande paren togs över av Nordens Ark, och våren 2019 fanns bara ett par kvar. Hannen i paret var 19 år gammal och dog under hösten. Därmed avslutades en epok.

Av 174 märkta ungar, där könsbestämningen var säker, återfanns en övervikt för honor (52 %). Under år med god födotillgång produceras fler honor än hanner (honorna är nästan dubbelt så stora som hannarna och kräver mera energi). Sett över en längre period är könskvoten i regel jämn.

Liksom tidigare år har åtelkameror använts för att läsa av häckande falkar kompletterat med fotografering eller tubspaning i samband med märkning. 113 falkar kunde avläsas fördelat på 65 honor och 48 hanner. Av honorna var 65 % märkta, resterande omärkta. Bland hannarna var 52 % märkta. Medianåldern för de häckande falkarna (honor 6 år, hanner 5 år) ökade något jämfört med 2018. Den äldsta honan var 12 år och en hanne 14 år.

Av 42 märkta honor har 27 kunnat individbestämmas. De flesta kommer från södra Sverige. Två falkar från norra Tyskland (Mecklenburg) häckade i Blekinge resp. nära Borås, Västergötland. En norsk hona från Östfold häckade i Värmland. En dansk hona som inte kunnat individbestämmas häckade vid Sommen, Östergötland. Många av de omärkta falkarna kommer förmodligen från Norge och från bon där vi inte kunnat märka.

I vissa revir är det en hög omsättning vilket tyder på hård konkurrens om de bästa reviren. Ett par, där honan härstammade från Medelpad, häckade i mellersta Halland 2016–18, men blev utbytta av ett nytt par 2019, där honan (2016) kom från Gasklockan i Göteborg.

I mellersta Sverige (Dlr, Hls, Hjd, Mpd, Jmt och Ång) besöktes ca 100 lokaler och flera nya par hittades (Stig Norell, Peter Nilsson, Lars Leksén). 53 par inrapporterades varav 41 lyckades med häckningen med totalt 107 ungar (100 ringmärkta) och en medelproduktion av 2,6 ungar. Lars Leksén har bedömt att minst 80 par kan ha påbörjat häckning men både Hjd och Jmt är bristfälligt inventerade. Alla par häckade i klippbranter utom ett nytt par i Dalarna som valde ett gammalt gruvhåll, där järnmalm bröts redan på Gustav Vasas tid.

I Västerbottens län noterades falkar på minst 23 lokaler och 11 par med lyckad häckning fick ut totalt 19 ungar (Per-Olof Nilsson). I Norrbottens län kontrollerades 57 revir vid ett eller flera besök

och 32 revirhållande par och fem ensamma falkar noterades. Vid 21 lyckade häckningar inräknades 56 ungar dvs. 2,7 ungar i medeltal. Antalet märkta ungar blev 34. Norrbottens Ornitologiska Förening har tidigare år med sponsorstöd från LKAB kunnat besöka och även flyginventera 100–130 revir årligen (Berth-Ove Lindström). Data saknas i stort från alla revir som ligger på myrar. Tre trädhäckningar har observerats i bon av kungsörn, havsörn och fiskgjuse men ingen uppföljning har skett.

Sammanfattningsvis har pilgrimsfalkpar observerats på minst 256 lokaler. 208 par har påbörjat häckning och fått ut 428 ungar d.v.s. 2,5 ungar/par. Vi har fortsatt med färgmärkningsprogrammet och

FOTO: TOMAS LUNDQVIST/N

Brun törnskata *Lanius cristatus* ad. hanne, Saltmar, Landsort (Srm), 6 oktober 2019.

märkt 355 ungar, något mindre än föregående års rekordsumma på 361. Sedan 1975 har totalt 6242 pilgrimsfalkar ringmärkts.

(PETER LINDBERG)

(PROJEKT PILGRIMSFALK, NATURSKYDDSFÖRENINGEN)

Brun törnskata *Lanius cristatus* (1/1 – 1/1)

Srm: 1 ad. hanne Saltmar, Landsort, 5–6.10 (F) (Marten Hornsveld, Vivian Jacobs, Måns Grundsten).

Andra fyndet i Sverige, första fyndet utgjordes av en ungfågel som ringmärktes på Nidingen, Halland, 3.10 1984. Årets fynd utgörs av en utseendemässigt spännande individ! När det gäller könsbestämningen är den inte helt enkel, dock borde en fågel med

detta distinkta och vältecknade utseende i kombination med endast svag flankvattring (i fräsch dräkt) kunna benämnas hanne. Även underartbestämningen är svår. Fågeln visar en tydligt ljusgrå panna och en lite kyligare bruntonade ovasida vilket borde utesluta nominatformen *cristatus* (östra Sibirien). Utseende passar bättre för de mer östliga underarterna *confusus* (sydöstra Ryssland och norra Kina) och *lucionensis* (östra Kina). När det gäller underarten *confusus* har den historiskt hanterats som en övergångsform mellan *cristatus* och *lucionensis*, men anses i dag av flertalet auktoriteter vara en valid underart. Utifrån detta bedömer Rk att årets fågel så länge ska lämnas utan säker underarts-

FOTO: FREDRIK LINDMARK

Isabellatörnskata *Lanius isabellinus* 2K+ hanne, Leonardsborg (Ög), 10 september 2019.

bestämning, men med noteringen att det rör sig om en fågel som bör placeras inom *confusus/lucionensis*. Intressant är att det i slutet av oktober sågs en likande (dock inte samma) fågel vid Heist, Belgien, 25–29 oktober (Miguel Demeulemeester).

(BJÖRN MALMHAGEN)

Isabellatörnskata *Lanius isabellinus* (4/4 – 1/1)

Ög: 1 2K+ hanne Leonardsborg 10.9 (F) (Joakim Edman, Robert Petersen).

Det femte fyndet för landet och även det femte fyndet som utgörs av en 2K+ hanne! Samtliga fynd är även gjorda under hösten. Årets fynd är det överlägset tidigaste och första i september, övriga fyra fynd

är relativt väl samlade kring månadskiftet oktober/november.

(BJÖRN MALMHAGEN)

Turkestantörnskata *Lanius phoenicuroides*

(2/2 – 0/0)

Korrektion 2007:

Bl: En tidigare godkänd 1K på Utklippan 26–27.10 har omvärderats och bedöms inte längre kunna bestämmas till turkestantörnskata (*F* 2007:142, *F* 2010:137).

Se vidare under ob. isabellatörnskata/turkestantörnskata. Den tidigare fyndtotalen har justerats.

(BJÖRN MALMHAGEN)

Ob. isabellatörnskata/turkestantörnskata

Lanius isabellinus/phoenicuroides (13/13 – 0/0)

Tillägg 2007:

Bl: 1 1K Utklippan 26–27.10 (F, DNA) (F 2007:142, F 2010:137).

Den individ som med stöd av DNA-analys tidigare publicerats som 1 1K turkestantörnskata på Utklippan 2007 har efter ny information från Urban Olsson, som även gjorde den initiala DNA-analysen, omvärderats och publiceras nu i stället som obestämd isabella-/turkestantörnskata. Detta med bakgrund av att förnyade och noggrannare analyser visat en mer komplicerad bild kring bestämningen utifrån DNA-resultat, och det går inte för denna fågel att med säkerhet utesluta varken isabella- eller turkestantörnskata. Detta är i sig intressant då denna fågel debatterats utifrån sitt morfologiska utseende i relation till den tidigare publiceringen som turkestantörnskata. Dräktmässigt ligger den kanske närmare hur man förväntar sig utseende hos en isabellatörnskata, men fortfarande finns det en hel del mer att lära när det gäller bestämning av ungfåglar enbart utifrån dräktkaraktärer. Fyndet har lagts till den tidigare fyndtotalen.

(BJÖRN MALMHAGEN)

Svartpannad törnskata *Lanius minor*

Endast ett fynd under året, vilket tillsammans med 2017 är de enda åren under 2000-talet med bara ett fynd. Arten har varit årlig i Sverige sedan 1963, men bara tio av dessa 57 år har så få som 1–2 ex. setts. Högsta årssumman var 13 fynd 2013.

Öl: 1 ad. Gammalsbyören 3–8.8 (Lasse Bohlin m.fl.).

(LARS LINDELL)

Tabell 23. Genomsnittligt antal svartpannade törnskator *Lanius minor* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
1,0	2,5	4,0	4,6	4,1	4,5	5,6	1

Rödhuwad törnskata *Lanius senator* (88/88 – 5/5)

Öl: 1 2K hanne Kärra 7–9.6 (F) (Douglas Gustafsson).

Hl: 1 2K+ hanne Stafsinge 7.6 (F) (Roger Hermesgård, Gert Hermesgård, Andreas Wernersson) och 1 2K+ hanne Sik strandängar, Tvååker, 13.6 (F) (Per Gajemo), *Bob*: 1 1K Nötö, Ramsvikslandet, 5–7.10 (F) (Peter Backman, Lars Viktorsson).

Srm: 1 ad. hanne Nottarö brygga 21.5 (F) (Karl-Erik Sundström).

Upl: 1 3K+ hanne Gamla hamnen, Örskär, 11.5 (F) (Mikael Malmaeus).

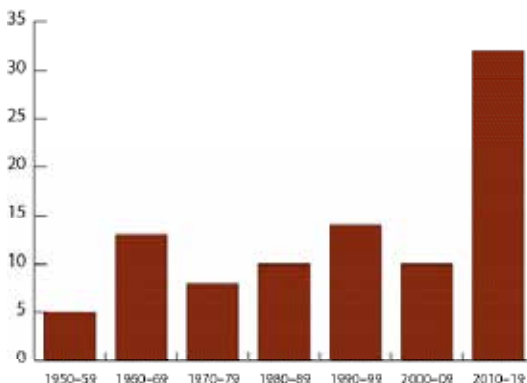
Fem fynd – fynden i Halland bedöms avse samma individ – faller väl in i den etablerade fyndbilden. Maj och juni står för nära 80 procent av alla fynd.

(BJÖRN MALMHAGEN)

FOTO: STEFAN OSCARSSON/N

Rödhuwad törnskata *Lanius senator* 2K hanne, Össby (Öl), 8 juni 2019.

Antal fynd per tioårsperiod av rödhuwad törnskata *Lanius senator*.

Sommargylling *Oriolus oriolus* EN

(FiS 120, SF 120)

Inga häckningar rapporterade. Totalt hördes 196 sjungande hannar. Det är ett jämförelsevis högt antal (medelvärde för perioden 2003–2018 var knappt 160 rapporterade ex./år, varav merparten varit sjungande fåglar). Sk (ca 80 sj.), Öl (ca 25) och Gtl (ca 40) svarade för ca tre fjärdedelar av fynden. Inga fynd rapporterades från Norrland, vilket senast skedde 2006. Inte heller rapporterades några fynd under hösten.

(LARS LINDELL)

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes* NT

(FiS 11000, SF 25000)

Nötkråkan registreras på standardrutterna med i medeltal bara 14 individer per år för en population som enligt *Sveriges Fåglar* 2019 motsvarar 25 000 par. För standardrutterna finns ingen signifikant trend vare sig i ett 10- eller 20-årsperspektiv. Nötkråkan förekommer som bekant med två underarter i Sverige. Den smalnäbbade nötkråkan, med cembratallsfrön som föda, blev kvar som regelbunden häckfågel efter ett par större invasioner i mitten på 1990-talet och tros nu häcka allmänt i större delen av Norrland, med tyngdpunkt mot kustlandet, samt i Dalarna och troligen också något längre söderut. Den sydliga brednäbbade är knuten till hasselförekomst och finns upp till Dalarna och Gästrikland. Det är alltså först sedan invasioner på 1990-talet som underarterna geografiskt möts. Fortfarande är det oklart om mellanformer mellan underarterna förekommer – och huruvida dessa skulle kunna vara livskraftiga. Kommentarer från rrk tyder på att den sydliga brednäbbade haft ett ganska magert år och åtminstone i vissa trakter en negativ trend vilket kan exemplifieras av nedanstående kommentarer: Öl: Det ”lyfter” inte för nötkråkan på Öland. Under 2000-talet har inte en enda invasion värd namnet inträffat. Det närmaste vi kommer är år 2008 med drygt 350 och år 2017 med drygt 250 sedda individer. Inga som helst tecken till häckning heller och nötkråkan får anses inte längre vara en regelbunden öländsk häckfågel. Rrk Srm skriver: Under häckningstid finns arten rapporterad från tolv olika lokaler vilket kan anses normalt för denna svårinventerade art. Från fem av lokalerna finns rapporter med häckningskriterier men några konstaterade häckningar finns inte. Rrk Sthm: Ingen ljusning för denna kraftigt minskande art. Endast observerad på cirka tio lokaler under första halvåret – som kan anses som häckningstid – är det sämsta

utfallet någonsin. Alla observationer utgörs dessutom av enstaka ströfynd och det finns inga direkta indicier på häckning. Orsaken till minskningen är inte utredd men möjligen beror den till stor del på att hasselnötsproduktionen slagit fel under en lång rad av år. Under hösten 2019 såg denna dock ut att vara bättre än under tidigare år.

(FREDRIK FRIBERG)

Råka *Corvus frugilegus*

Denna gemytliga kolonihäckande kråkfågel uppskattas inte alltid av alla, utan utsätts tvärtom för regelrätt förföljelse – i vissa fall till och med i kommunal regi. Så har exempelvis varit fallet i Uppsala, där kommunen utfört borivningar vilket bidragit till att populationen minskat katastrofalt från runt 1 300 par runt 1990 till dagens antal som ligger en tiopotens lägre. I Skåne och Halland är råkan fortfarande talrik, och det är svårt att utläsa några trender utan inventeringar eller särskilda efterforskningar av respektive rrk. I övriga landskap kan en glädjande ökning noteras i Småland och på Öland, medan minskningen tycks fortsätta i Uppland och det lilla Gotlandsbeståndet tycks hålla en tämligen konstant men låg nivå. Västergötland och Östergötland har ett för undermåligt rapportunderlag för att det ska vara möjligt att utläsa några trender och från Blekinge, där en koloni med 27 bon fanns så sent som 2016, har inga rapporter med häckningskriterier alls inkommit under de senaste tre åren.

Häckningar utanför Sk och Hl:

Sm: Totalt 86 bebodda bon fördelat på 7 kolonier i Kalmar (Rrk Östra Småland). Drygt 100 par i några kolonier på Visingsö (rrk N Sm)

Öl: Likt tidigare år kolonier i Alböke, Örmöga, Köpingsvik, Borgholm och Mörbylånga samt minst ett bo på ny lokal i Färjestaden. Beståndet uppskattas till 170 par och trenden är ökande (rrk Öl).

Gtl: 22 bebodda bon fördelade på 4 kolonier i Visby (rrk Gtl).

Ög: Likt tidigare år finns kolonier i Vadstena, Skänninge och Linköping. Eftersom rapporteringen är ofullständig kan en rättvis bedömning av numerären inte göras (rrk Ög).

Vg: Endast rapporter med högre häckningskriterie från Karaby (10 bon) och Åsenkorset (25 bobyggande). Ingen info från andra tidigare häckplatser (rrk Vg).

Upl: Inga inventeringar gjordes men rapportunderlaget ger vid handen att ca 86 aktiva bon funnits i Björklinge och Uppsala. Detta bedöms vara något lägre än den verkliga numerären, men ändå en nedgång från 2018 års 165 aktiva bon (rrk Upl).

(JOHAN SVEDHOLM)

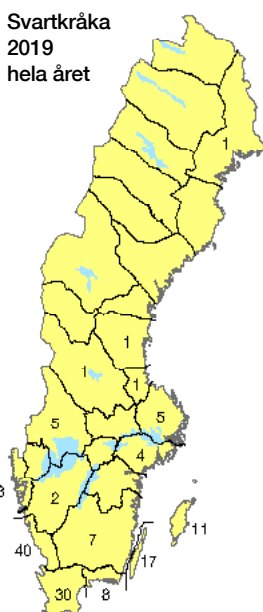
Kråka *Corvus corone* NT

Fynd av underarten:

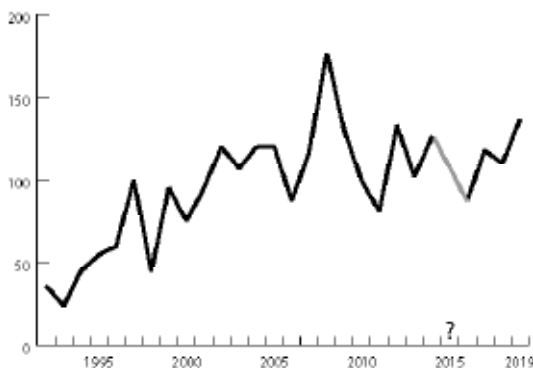
Svartkråka *Corvus c. corone*

Totalt 136 svartkråkor är ett gott resultat efter ett par svagare år (2016 87 ex., 2017 118 ex.). Inga häckningar finns rapporterade. Rrk Gbg: ”Tidigare hade vi några svartkråkor som samhäckade med gråkråkor i rapportområdet, men dessa är nu försvunna, vilket säkert också är orsaken till att det totala antalet fynd av svartkråkor är lägre.”

Några långstannare finns. Rrk Sthm rapporterar om 1 ex. Årsta säteri som sågs hela året. Rrk Dlr kommenterar om sitt fynd i Malung: ”Bedöms vara samma individ som setts på lokalen sedan hösten 2017.” och det finns även en övervintrande individ i Gästrikland. Rrk Nb kopplar långstannande

Landskapsvis rapportering av svartkråka *Corvus c. corone* i Sverige 2019.

Rapporterade svartkråkor *Corvus c. corone* i Sverige 1992–2019. Ljus linje markerar år med bristande statistik.

individer till bedömningen av antal: ”En eller två fåglar? Av försiktighetsskäl bedömer vi att en och samma fågel sträckt förbi vid två tillfällen (7.4 och 21.4), eftersom kråkfåglar även ses dra mot S-sektor vid Södra armen under våren. Senast vi publicerade fynd av svartkråka i Nb var 2016 – då ett höstfynd. Under åren 2003–2009 gjordes årliga fynd i landskapet. Flertalet obsar bedömdes röra samma individ/-er. Kråkfåglar kan bli mycket gamla, så det går inte att utesluta att årets fågel även registrerats förut.

Ser vi i stället till förmodade rörelser av svartkråka kan man med fördel analysera landskap i sydligaste Sverige med utpräglad sträckskådning. I landskapen Skåne (N=30) och Öland (N=17), som har många fynd, är månadsfördelningen relativt likartad. För båda landskapen är majoriteten av fynd från månaderna april och maj och åtminstone det här året (uppenbarligen utan fåglar i Falsterbo och Ottenby) är höstfynden ytterst få.

Nordliga fynd:

Dlr: 1 ex. Ryhagen, Malung-Sälen 16.3–21.4 (Börje Dahlén, Hans Erik Eriksson).

Gstr.: Svartkråkan som observerades i slutet av 2018 observerades fram till den 24.2: 1 ex. rast. Forsbacka soptipp, Forsbacka 1.1–24.2 (Kalle Brinell, Anders Johansson m.fl.).

Nb: 1 2K+ str. NV Södra armen, Pitsund 7.4 (Lars Sandberg, Andreas Degerman, Viktor Persson). 1 ex. str. NO Södra armen, Pitsund 21.4 (Lars Sandberg, Viktor Persson).

(FREDRIK FRIBERG)

Lappmes *Poecile cinctus* NT

(*FiS* 54000, *SF* 32000)

Lappmesen står vid randen till försvinnande i södra utbredningsområdet Hjd-Dlr och angränsande delar av Norge. Utvecklingen är oroande även i norr. Rrk N Lpl: "Endast två säkra häckningar är klen t rapporterat. Faktum är att det från P lpm bara finns en obs med angivet häckningsindiciu m och från Lu lpm ingen alls! Utvecklingen för fjällnära häckfåglar såsom lappmes är oroande, och det finns all anledning att skärpa uppföljningen i fortsättningen." S Lpl: "Endast tre fynd under häckningstid (april-juli) i hela området."

Enligt standardrutterna har lappmesen under de senaste 20 åren minskat med 70 procent, och troligtvis är minskningen större i söder än i norr. Inga stora invasionsrörelser är registrerade. Rrk Vb: "Med endast tre fynd av lika många individer blev 2019 ett av de sämre lappmesåren i Västerbotten. Antalet observerade individer per år har under

2010-talet pendlat mellan 0 (2017) och 29 (2010). Under detta decennium har i medeltal 13 fåglar per år setts.”

Dlr: 1 ex. vid raststugan på matning, Nedre Grötsjön, Älvdalen 14.2 (Stefan Hamreus).

Mpd: 1 ex. Åstholmen, Tynderö 7–8.10 (Ingemar Marklund, Michael Englevid m.fl.). 1 ex. på en fågelmatning Flodbergsudden, Finsta, Skön 28.10–29.11 (Elisabet Carlsson, Bernt Carlsson m.fl.).

Ång: 1 ex. födosökande Mellansel 1.1–17.2 (Sune Näslund m.fl.).

Vb: 1 ex. sträckförsök Tavastudden, Täftelandet 28.9 (Emmanuel Naudot), 1 ex. rast Blågrundet, Sörmjölle 8.10 (Christer Olsson) och 1 ex. rast Blågrundsudden, Sörmjölle 14.10 (Ralf Norberg).

Nb: Sedd på åtminstone sju lokaler i Pajalaområdet, där även två häckningar konstaterades: 1 häckning (5 ex.) Ahvenvuoma V Kaunisvaara 30.5–28.6 (Tommy Eriksson, Anders Eriksson, Mathias Bergström m.fl.). 2 ex. med bo Matalamaa, standarddrutt 29L7h 25.6 (Björn Gustafsson). De mera kustnära fynden gjordes i Bodens kommun; noterad Haradskölen 24.8 (Helena Björnström). 1 ex. Kallasjömyran, Bodens södra skjutfält 23–30.12 (Lars Sundberg, Lars Berggren). På det hela taget en normal fyndbild för landskapet.

Hjd: 1 ex. Bredåsjön, raststugor 24–25.3 (gm Urban Grenmyr). Ett fynd från artens kärnområde i Rogen är lägsta noteringen de senaste 13 åren.

Jmt: 5 ex. Storvallen, Åre 30.7–2.8 (Karin Johnson). 2 ex. 11.10 (Tomas Bergström) och 1 ex. 20.10 (Eric Salomonsson, Marcus Ehrenfried), båda Ankarede, Frostviken.

(FREDRIK FRIBERG)

Azurmes x blåmes *Cyanistes cyanus* x *C. caeruleus* (2/2 – 1/1)

T lpm: 1 ex. Lannavaara by 10.11 (F) (gm Andreas Livbom).

En tämligen typisk fågel med tydliga inslag i dräkten av både blåmes och azurmes. Fågeln observerades vid en fågelmatning och eventuellt fanns även ytterligare en hybridfågel i omlopp.

(BJÖRN MALMHAGEN)

Pungmes *Remiz pendulinus* **CR**

(FiS 60, SF 20, FÅ 45)

Vi skriver vår 1989. KU:s slutbetänkande i Ebbe Carlsson-affären presenteras. Ingvar Carlsson frias, Anna-Greta Leijon klandras. Roxette slår igenom på den amerikanska musikmarknaden. I Sverige upplever vi pungmesens definitiva genombrott. I arttexten *Vår Fågelvärld* 49 (1990) ett år senare får Tommy Tyrberg ta till ett för honom unikt jagperspektiv: ”Av utrymmesskal var det med tvekan jag valde att publicera årets pungmesfynd komplett,

men den explosiva ökningen av arten under 1989 kan vara värld att dokumentera i sin helhet. Om man jämför med 1988 års rapport måste detta vara en av de mest anmärkningsvärda ökningarna av en fågelart som någonsin registrerats i Sverige”. Plötsligt befann vi oss i ett läge med rejäla kolonibildningar vid Trönninge ängar (15 ad.), Kvismaren (10 bon), Norrköping (10 bon), en mängd spridda bobyggande pungmesar upp till Värmland och med förstaängsfynd för Dalarna. Skånes största koloni, vid Krankesjön, frodas. Minst 25 hannar och 21 honor får i 21 lyckade häckningsförsök ut minst 103 ungar. Falsterbo kan för hösten summera 118 ringmärkta, och dessutom 30 kontroller, mest från Krankesjön. Med ringmärkning och data från RC som grund räknar Tyrberg med en höstpopulation på ungefär 1000 fåglar (vilket så här i efterhand känns lågt räknat). Skådarsverige myser av framtidsstro.

30 år senare har vi fortsatta turer i Palme-mordet och det svenska popundret levererar vidare. Max Martin är tillbaka med sin 23:e Billboard-etta. Vi har samma observatörer, 30 år äldre: Lars Lindell, far och son Eriksson. I Skåne avslutar Öhrström & Persson den 44:e projektsäsongen. Men nu är pungmesens situation en annan. Fågeln har fört en tynande tillvaro av orsaker som vi inte fullt ut förstår. Kolonierna vid Krankesjön, Kvismaren, Trönninge ängar, Norrköping, Tåkern är alla borta. *Sveriges Fåglar* (2019) uppskattar populationen till 20 ”par”. I arbetet med den nya rödlistan (2020) blir pungmes klassad som *Akut hotad*. Den mångåriga populationen i norra Götaland är helt utgången. I decennier har dessa landskap haft stadiga förekomster.

De gamla häckningslandskapen Östergötland och Västergötland har 2019 bara ett ströfynd vardera. För första gången sedan 1988 saknas pungmes helt i Närke. Att Blekinge (utan fynd senast 2008) och Halland står helt utan observationer är även det ovanligt. Vid Falsterbo ringmärktes under hösten 3 ex., alltså att jämföra med 118 ex. 30 år tidigare. Men då har vi ändå positiva nyheter att presentera!

Efter en mängd småtrista år blir våren 2019 åter till en händelse som faller ur mönstret. Helt uppenbart fick vi ett nytillskott från syd och sydost. I sydvästra Skåne dubblas plötsligt antal individer. Jämfört med närmast föregående år är uppträdandet på Öland/Gotland och i Svealand riktigt bra. Det går att leta anledningar, men en möjlig orsak är en period av fördelaktiga syd- och sydostvindar över Östersjön under andra halvan av april. Häckningar/häckningsförsök rapporteras från Öland på

sju lokaler och från Gotland på åtta lokaler. Vid Landsort, Srm noterades insträckande individer 20.4 och 24.4 (ev. samma) och fynd vid Oxelösund, Srm följde i maj. Bobbygge noterades vid Uppland (2 hanar, 1 hona), Västmanland (tidvis två ex, första sedan 2015) och Dalarna (tredje hittills). Rrk Vstm kommenterar: "Den individmärkta hanen var troligtvis ringmärkt i Frankrike (Markus Rehnberg)."

För 2019 tror vi ändå att vi kan skriva upp populationen till 45 hanner, varav hälften i Skåne. Varför blev det så här? Oavsett palmeutredningar, plötsliga musikframgångar eller pungmes, så är det svårt att vara efterklok, ens i efterhand.

Kommentarer från rrk:

Sk: 1) I SV Skåne: Elva hanner, åtta honor, fem häckningar lyckades vilka resulterade i 25 flygga ungar medan övriga tre misslyckades då den adulta fågeln försvann, sannolikt på grund av predation. 2) Runt Kristianstad tio hanner och fyra honor, fem häckningsförsök, två misslyckades på grund av predation (större hackspett).

Nordliga fynd:

Srm: Landsort: 1 str. 20.4 samt 24.4. Går inte att utesluta att det rör sig om samma individ då den aldrig sågs lämna ön (Raul Vicente, Espen Quinto-Ashman m.fl.), 1 ex. Bredmar 28.9 (Håkan Granbohm), 1 ex. ringmärkt 5.10 (Matt Scragg). Övrigt: 1 ex. Brannäs våtmark, Oxelösund 15.5 (Tommy Knutsson).

Upl: Vid Hjälstaviken byggdes bo på två olika lokaler: 2 hanner byggde vid Långa WWF-spången, där det också sågs en hona och parning, men bara enstaka observationer efter slutet av maj och boet troligen övergivet. Samma öde för den bobyggande hanen vid Svannäs (upptäcktes av Pekka Westin): där blev det fyra påbörjade bon med observation av hona vid 2:a och 3:e boet men inga fler observationer vid Svannäs efter 14.6. Övrigt fynd: 1 ex. Ledskärsviken, Ledskärsområdet 3.6 (Kalle Brinell).

Vstm: 1 individmärkt bobygge Ekeby fly, Skultuna 14.5–2.6 (Håkan Olsson m.fl.). Under tiden 14–18.5 uppehöll sig sammanlagt 2 ex. på lokalen. (Markus Rehnberg, Leif Johansson).

Dlr: 1 hane Limsjön, Leksand 28.4–25.5 (Staffan Müller, Petrus Tengnér, Ulf Eriksson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Som helhet var 2019 ett ganska svagt år för skäggmes: få lokaler med påträffade under häckningstid 1.4–31.8, få höstmärkta vid Tåkern, ytterst liten tendens till högflykt under hösten och rätt negativa kommentarer från rrk kopplat till närmast föregående år. Trots detta har vi några fynd norr om Dalälven som visar att skäggmesen tänjer på gränserna.

Nordliga fynd:

Dlr: Upp till 3 ex. Kyrkbyttjärn, Falun 4–20.4 (Anders During, Hans Malmsten, Anders Westman m.fl.). Upp till 4 ex. Limsjön, Leksand 1–25.5 (Yvonne Cederquist Olsson, Staffan Müller, Ulf Eriksson m.fl.).

Gstr: 10 ex. Muddret, Tippen, Inre Fjärden 1.1–26.3 (Rolf Wikman, Tommy Eriksson m.fl.).

Hls: 5 ex. Granskärs våtmark, Flaket 2–24.8 (Stefan Persson, Robert Lindberg m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Tofslärka *Galerida cristata* RE

(Häckfågel till 1989)

Åter endast ett fynd av arten, sjätte året i rad med just ett fynd, men sedan ca 2011 tycks det vara det

FOTO: LINDA NIKLASSON

Skäggmes *Panurus biarmicus*, Bäckaskogs slott (Sk), 23 januari 2019.

normala. Ett jack i täckarna visar att det rör sig om samma fågel vid Ottenby, Öland 10–18.7 och Sandhammaren 20.7.

Tofslärka var i början av 1900-talet relativt vanlig i Skåne och fanns då även i en rad samhällen längs Västkusten upp till Bohuslän samt lokalt även i övriga södra och mellersta Sverige upp till Örebro, Uppsala och Norrtälje. Arten minskade successivt under 1900-talet och i början av 1980-talet fanns den endast kvar i Malmö och Lund. Den sista häckningen konstaterades 1989. Arten var i Sverige huvudsakligen knuten till urbaniserade områden.

2019 var tredje året i rad som tofslärkor sågs på Öland. Sex av de 14 sedda under 2000-talet är juli-

fynd. Arten är numera långt ifrån årlig i Skåne med de senaste fynden före detta från 2018 och 2015.

Sk: Vid Sandhammaren sträckte 1 ex. västerut efter kort rast 20.7 (Sven Splittorff, Thomas Nilsson).

Öl: 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby 10–18.7 (Olga Nadeina, Mikael Ohlson m.fl.). 1 ex. Grönhögens hamn, 15.7 (Rikard Henricsson, Anders Törnberg, Tommy Carlström m.fl.).

Tillägg 2018:

Sk: 1 ex. Falsterbo fyr, Falsterbonäset 8.5 (Sofie Ehnbohm, Tore Dahlberg).

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: SIMON CARRINGTON

Tofslärka *Galerida cristata*, Ölands södra udde (Ö), 14 juli 2019.

Berglärka *Eremophila alpestris* VU

(FiS 230, SF 230)

När det gäller berglärkan som häckfågel har vi som vanligt bara uppgift från två toppar av Björkfället, Ammarnäs. Det var nu flera år sedan arten häckade i Härjedalen och därefter har endast något ströfynd rapporterats därifrån – under 2019 gjordes inget fynd alls. Med en frånvaro av fynd från Härjedalen, och med ett tiotal år utan rapporter från mindre kända områden, känns läget bekymmersamt.

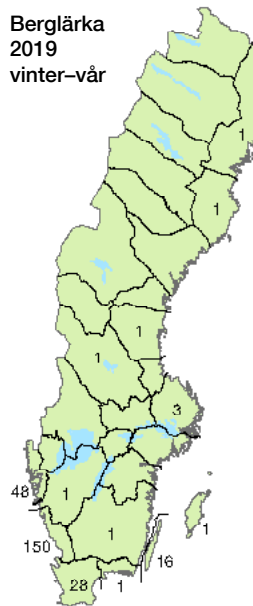
Från övervintringsområdena i sydligaste Sverige kan vi ändå rapportera om ett gott år. Summeras landskapen hamnar vi för året på 253 ex. på föråret och 269 ex. på efteråret. Men det tror vi är en bety-

dande dubbelräkning. Förekomsten under vintern är som helhet faktiskt den bästa under modern tid.

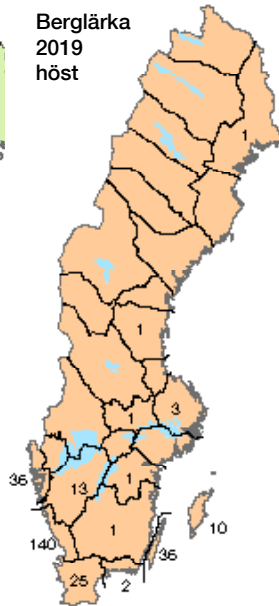
År 2019 liksom historiskt är berglärkans viktigaste övervintringsområde Västkusten. Berglärkan anges ha uppträtt i "rent kolossala svärmar" under senhösten på bland annat Hönö under sent 1800-tal (Bothén 1902), men rrk Gbg skriver hur som helst om ett riktigt bra riktigt bra 2019 – med moderna mått mätt, och rrk Boh fyller på "Arten noterades på sex lokaler under året. Av dessa har Torslandaviken, Kaurö och delvis Norums holme haft återkommande flockar under flera år. Totalt noterades 6–7 fynd av 52–74 ex. beroende på om förårs- och efterårsfågellarna vid Torslandaviken behandlas som separata fynd eller inte. Färre fynd än 2018, men ändå en av de högsta årssummorna genom tiderna." Rrk Hl, som ändå haft långvariga perioder av större flockar, skriver: "Antalen är svåra att uppskatta eftersom flockar flyttar sig mellan närliggande lokaler men årets uppträdande verkar vara det klart bästa under 2000-talet." Rrk Öl diskuterar hur det kan komma sig att antalet berglärkor vid Ottenby trappar av successivt under vintern: "Om predation, födobrist eller avflyttning var orsak till det gradvisa minskningen får vi aldrig veta. Berglärkor lever ett farligt vinterliv på en så utsatt plats som sandreveln vid Ölands södra udde."

(FREDRIK FRIBERG)

Berglärka
2019
vinter-vår

Berglärka
2019
höst

Landskapsvis fördelning av antalet berglärkor *Eremophila alpestris* i Sverige 2019.

Korttålaräka *Calandrella brachydactyla*

7 ex. kan kanske ses som ett normalt antal numera, men det är klart färre än genomsnittet under 2000-talets tio första år. Som tidigare nämnts är jordbrukshäckande tättingar och tropikflyttare för tillfället ingen bra ”kombo”. Ursprung, flyttstrategi och uppträdande i Sverige kan i viss mån påminna om svartpannad törnskata och turturduva som alla har det svårt. Samtliga fynd är inom en tidsram på drygt en månad, 2.5 till 6.6. De två fynden i norr, Vb resp Lu lpm, gjordes under en period med ihållande S–SO-vind då det noterades flera andra långväga vagranter med sydostligt ursprung varför det ligger nära till hands att anta att även dessa fynd härrör från artens sydostliga population. Första fyndet i Västerbotten sedan 2014; andra fyndet i Lycksele lappmark.

Bl: 1 ex. Utlängan 6–7.5 (Lars-Gunnar Lundquist m.fl.). Utlängan är förmodligen ensam lokal i landet om att ha frekventa fynd årligen, även om det enbart rör sig om enstaka exemplar.

Öl: 1 ex. Ölands norra udde 22.5 (David Armini, Daniel Steen).

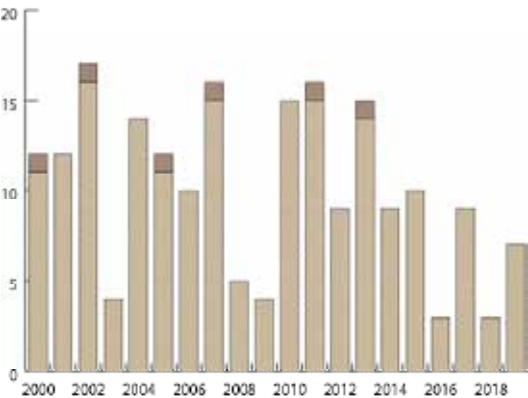
Gtl: 1 ex. Suderudd, Furilden 2.5 (Niclas Ahlberg) och 1 ex. Hoburgen 6.5 (Per Smittberg).

Boh: Bohusläns åttonde korttålaräka hittades på ett fält vid Långåker i Tanums kommun 7.5 (Martin Kvarnbäck, Thomas Carlsson, Sussie Carlström m.fl.).

Vb: 1 ex. 6.6 Vitskärsudden, Yttre Västerfjärden 6.6 (Emmanuel Naudot).

Lu lpm: 1 ex. 3.6 Sörmyran, Vänjaurbäck (Bengt Larsson, Jens Morin m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Rapporterade korttålaräkor *Calandrella brachydactyla* i Sverige 2000–2019. Mörk färg markerar tillfällen då 2 individer uppträtt tillsammans.

Tabell 24. Genomsnittligt antal korttålaräkor <i>Calandrella brachydactyla</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,3	1,1	3,3	8,9	11	10	7

Backsvala *Riparia riparia* VU

(FiS 56000, SF 26000)

När denna rapport skrivs återstår att se vad de riktade inventeringarna 2020–2021 ger! Några kommentarer:

Dlr: ”1 037 ex. motsvarande 518 par fördelat på 15 kolonier vilket är markant högre än det riktade inventeringsåret 2017. Dock med viss reservation för att rapportörerna själva anger gällande t.ex. Sätters kommuns rapporter att det inte gick att uppskatta hur många av hälen som var bebodda. Som tidigare är det Malung-Sälén och Älvdalen som står för merparten av de stora kolonierna, längs Dalälvens sträckning är det bara Sätters kommun som har ett par större kolonier.

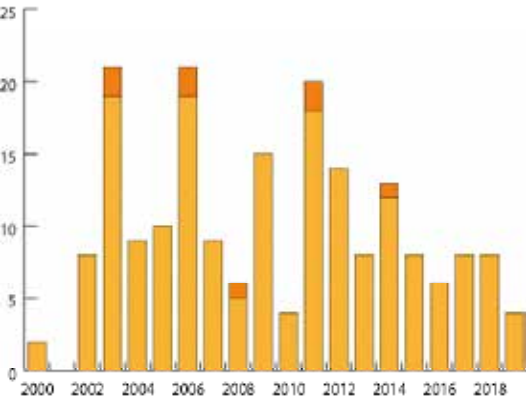
Vstm: Häckningar har rapporterats från tre (3) lokaler med sammanlagt ca 42 häckningar. Dessa fördelade sig enligt följande: Västerås: (1/12), Sala (1/20) och Lindesberg (1/10). Backsvalans förekomst som regelbundet häckande i Västmanland hänger fortfarande på en skör tråd.

Vrm: Samtliga 38 lokaler där backsvala återfanns vid riksinventeringen 2003 återbesöktes 2019. Vi kan konstatera att backsvalan minskat från 1 000 par (2003) till 223 par (2019), vilket motsvarar en minskning på närmare 80 % sedan 2003.

(FREDRIK FRIBERG)

Rostgumpsvala (*Cecropis daurica*)

Kanske lite oväntat föreligger bara fyra fynd 2019, vilket är det lägsta antalet på många år. Det börjar faktiskt skönjas en långsiktig minskning, och kanske ska rostgumpsvalan sorteras i samma fack som turturduva – korttålaräka – svartpannad törnskata,

Rapporterade rostgumpsvalor *Cecropis daurica* i Sverige 2000–2019. Mörk färg markerar tillfällen då flera individer uppträtt tillsammans.

Tabell 25. Genomsnittligt antal rostgumpsvalor <i>Cecropis daurica</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,1	0,9	2,6	4,0	10	9,2	4

dvs. tropikflyttare från sydost som alla har det svårt just nu. Notera tillägg, bl.a. fyra fynd från 2018 som inte fanns med i förra rapporten.

Bl: 1 ex. str. Utlängan 21.4 (F) (Mårten Müller, David Erterius). 1 ex. Utlängan 15.5 (F) (David Erterius, Lars-Gunnar Lundquist, Krister Wahlström m.fl.).

Öl: 1 ex. Melösa strand 2.6 (Michael Tholin, Oskar Löfgren, Fredrik Blomqvist). 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby 14.6 (Axel Jensen).

Tillägg 2014:

Öl: 1 ex. Egby udde 25.4 (Brita Gustafsson, Ragnar Gustafsson).

Tillägg 2018:

Sm: 1 ex. Skillingaryds dämme, Vaggeryd k:n 29.4 (Johan Österberg, Mats Alderus, Sven Boberg m.fl.).

Gtl: 1 ex. Brissund, Väskinde 25–26.4 (Jörgen Petersson, Lars Brolund m.fl.).

Upl: 1 ex. Ströms mad, Fysingen 4.5 (Per Aspegren, Anita Karlén, Anders Hellgren).

Vb: 1 ex. Storavan, Uds 17.5 (Birger Risberg, Dag Österlund m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Bergtajgasångare *Phylloscopus humei* (96/96 – 12/12)

Sk: 1 ex. Simrishamn 22.11 (F) (Henrik Forsvall, Jörgen Bernsmo).

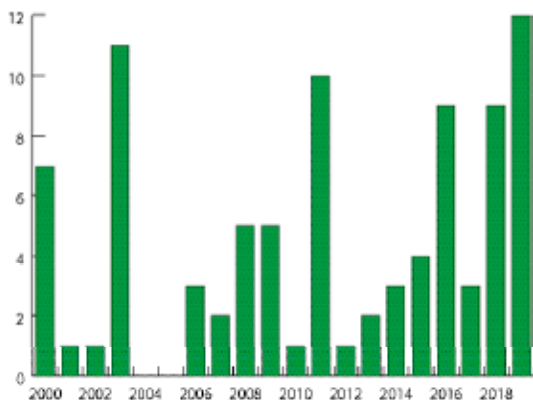
Bl: 1 ex. Vesviken, Yxnarum, 3.11 (F) (Fredrik Lennartsson).

Öl: 1 ex. Karsnabben 2–3.11 (F) (Robin Isaksson, Tobias Berger), 1 ex. ringm. Ölands södra udde, Ottenby, 7–10.11 (F) (Ottenby fågelstation).

Gtl: 1 ex. Nabben, När, 20–21.10 (F) (Fredrik Ström).

Srm: 1 ex. Hävringe 2.11 (F) (Niklas Liljebäck, Tomas Widlund), 1 ex. Landsort 19.11 (F) (Espen Quinto-Ashman), 1 ex. Källskären 26.11 (F) (Niklas Liljebäck), 1 ex. Lännångersviken 7.12 (F) (Ulf Johansson).

Upl: 1 ex. Karskär, Söderarms skärgård, 29.9 (F) (Johan Tengholm, Anders Tengholm), 1 ex. Röder 20.10 (F) (Magnus Liljefors, Marten Hornsveld, Göran Arn),

Antal fynd av bergtajgasångare *Phylloscopus humei* i Sverige 2000–2019.

1 ex. Björn, Björns skärgård, 2.11 (F) (Jonas Nordin, Måns Grundsten, Ola Sångberg).

Rättelse 1996:

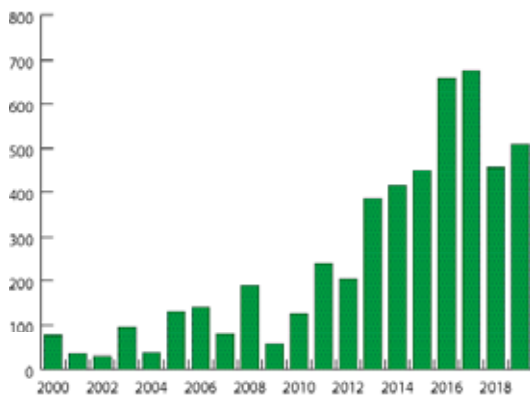
Öl: Datum för den individ som ringmärktes på Ottenby fågelstation ska rätteligen vara 25.10 (F 2015:149).

Första fyndet av bergtajgasångare i Sverige rörde en övervintrande individ i Smygehuk, Skåne, under perioden 2.2–13.3 1975. Fram till millennieskiftet påträffades 19 individer i landet. Med årets rekordnotering om 12 exemplar är det totala antalet fynd av bergtajgasångare i Sverige nu uppe i 108. Av figuren här intill framgår den årsvisa fördelningen av fynden sedan millennieskiftet – över 80 stycken! Eftersom arten inte längre är en första klassens raritet beslutade Rk i april 2020 att bergtajgasångare fr.o.m. 2020 inte längre ska vara Rk-art. Rk rekommenderar de regionala rapportkommittéerna att publiceringar stöds av bra dräkt- och lätesbeskrivningar i kombination, gärna kompletterat med foto och/eller ljudinspelning.

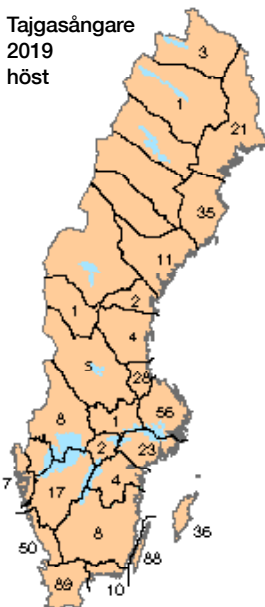
(MAGNUS CORELL)

Tajgasångare *Phylloscopus inornatus*

Totalt ca 510 individer påträffades. Det innebar den tredje högsta årssumman näst efter 2017 och 2016. Ett vårfynd gjordes på Gtl i slutet av april. De två första individerna för hösten påträffades så tidigt som 31.8 på Sandgrönnorna i Norrbottens skärgård. Den sista fågeln för hösten hittades i Heden, Stenshuvud i Skåne 16.11. Bästa lokal för arten var skånska Bingsmarken, där riktad fångst med playback sker. Där ringmärktes totalt 28 ex. under året, varav 6 ex. 13.10. Ovanligt många inlandsfynd och fynd i västliga landskap gjordes och skulle kunna vara en följd av den västvindsrika hösten, där antalet gynnsamma sträcknätter varit få och fåglar inte haft bråttom att passera oss utan i stället "silat" väs-

Fynd av tajgasångare *Phylloscopus inornatus* i Sverige 2000–2019.

fynd av tajgasångare *Phylloscopus inornatus* i Sverige hösten 2019.

terut. Således blev det årsrekord för Värmland och Dalarna och tangerat sådant i Halland. Ett flertal ostkustlandskap registrerade å andra sidan proportionellt mer måttliga antal tajgasångare.

Vårfynd och andra anmärkningsvärda fynd:

Gtl: 1 ex. Hoburgsklippan, Hoburgen 29.4 (Mattias Andersson, Raul Vicente, Mårten Wikström).

Nrk: 1 ex. Tanntorp, Hjortkvarn 20.9 (Mats Weiland). 1 ex. Åssön 30.9 (Erik Törnvall). Femte resp. sjätte fyndet i Nrk.

Hjd: 1 ex. Ormrøet, Östra Ruvallen, Ljusnedal 29.9 (Håkan Sjölin, Tor Persson, Tomas Bergström). Andra fyndet i Hjd, det första kom så nyligen som 2018.

Lu lpm: 1 ex. Nikkaluokta 11.9 (Lars Lindell). Fjärde fyndet i Lu lpm.

Tillägg 2017:

Srm: 1 ex. Hävringe 23.9 (Niklas Liljebäck). 1 ex. Hamnskär 23.9 (Markus Forsberg).

Tillägg 2018:

Sm: 1 ex. Trummen 30.9 (Per Forsberg). 1 ex. Vartorp kvarn, Vartorp 15.10 (Thomas Hultquist).

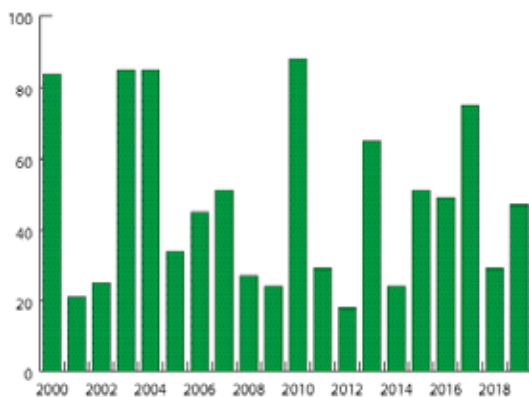
(ANDREAS LIVBOM)

Tabell 26. Genomsnittligt antal tajgasångare *Phylloscopus inornatus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	1,8	3,1	36	32	86	410	510

Tabell 27. Genomsnittligt antal kungsfågelsångare *Phylloscopus proregulus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,3	1,1	2,8	26	67	48	48	47

Fynd av kungsfågelsångare *Phylloscopus proregulus* i Sverige 2000–2019.

Kungsfågelsångare *Phylloscopus proregulus*

47 ex. är ett medelmåttigt resultat på årsbasis. Dock hamnade 1 ex. i klorna på Ottenbys fågelstationspersonal i maj, vilket innebar det blott tredje vårfyndet för Öland och det sjunde för Sverige samt förstås en ring runt benet för denna fågel. Den första fågeln av höstens 46 ex. siktades på Hårdsskär (Ög) 28.9, medan sista noteringen för året gjordes i Gammalsby (Öl) 17.11. Mediandatum för höstens uppträdande (från Klagshamn i söder till Bjuröklubb i norr) blev 22.10 – någon vecka senare än vanligt. Landskapsvis fördelas fynden på Sk (2), Bl (1), Öl (16), Gtl (14), Srm (3), Upl (8), Mpd (1) och Vb (2).

Vårfynd och andra anmärkningsvärda fynd:

Öl: 1 ex. ringm. Ölands södra udde, Ottenby 3.5 (Ottenby fågelstation m.fl.).

Mpd: 1 ex. Åstholmen 21.10 (Stefan Heimdahl). Tionde fyndet i Mpd.

(ANDREAS LIVBOM)

Videsångare *Phylloscopus schwarzi* (100/100–4/4)

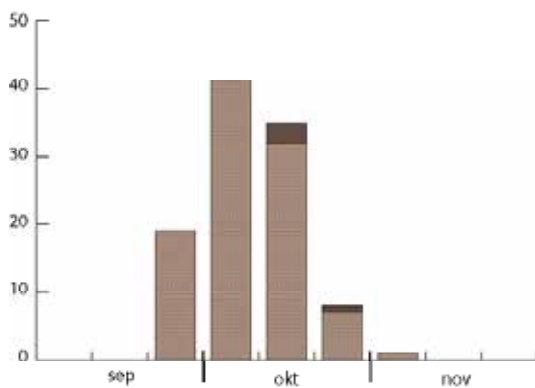
Fyra fynd, i vanlig ordning väl samlade i såväl tid som rum men med ett ungefär två veckor senare uppträdande än vad som är genomsnittligt. Fåglarna dök upp i samband med ett tydligt inflöde av andra östliga arter.

Gtl: 1 ex. Alkärrer, Faludden 20.10 (Mattias Gerdin, Måns Grundsten m.fl.).

Srm: 1 ex. Hävringe, Oxelösund 20.10 (Niklas Liljebäck, Kalle Brinell). 1 ex. Österhamn, Landsort 20.10 (Raul Vicente, Niklas Westermark, Mikael Åsberg m.fl.).

Tabell 28. Genomsnittligt antal videsångare *Phylloscopus schwarzi* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,2	0,3	1,2	2,5	3,2	2,8	4

Finnd av videsångare *Phylloscopus schwarzi* i Sverige redovisade per tiodagarsperiod. Mörk färg markerar 2019 års fynd.

Vb: 1 ex. Lövbådan, Holmsunds skärgård 24.10 (Jan Melander, Johan Forssell m.fl.). Sjätte fyndet i Vb.

(ANDREAS LIVBOM)

Brunsångare *Phylloscopus fuscatus* (145/145–17/17)
Brunsångaren häckar i Sibirien och är hos oss en sällsynt höstgäst, främst i oktober månad. 2019 blev emellertid ett rekordår för arten med hela 17 registrerade ex., varav flera vid udda tidpunkter. Notabelt ny art för Västergötland, tredje fyndet i Östergötland, fjärde i Hälsingland och nionde i Blekinge. Ölandsfyndet i maj utgjorde det tredje vårfyndet hittills i Sverige. Öland stod även för landets hittills första decemberfynd.

Bl: 1 ex. Stenshamn, Utlängan 23.11 (Lars-Gunnar Lundquist).

Öl: 1 ex. Södra Lundsjön, Ottenby 12.5 (Jeff Price, Elaine Price). 1 ex. ringm. Ölands södra udde, Ottenby 15–21.10 (Hannes Andersson, Magnus Hallgren, Mikael Holst m.fl.). 1 ex. Ölands norra udde 20.10 (David Armini, Tobias Berger). 1 ex. Fågelsjön, Degerhamns skifferbrott, Södra Möckleby 8.11–31.12 (Karl-Erik Sundström m.fl.).

Gtl: 1 ex. Lerkliv, Gammelgarn 8–11.10 (Tomas Carlsson, Fredrik Åstrand m.fl.). 1 ex. Nyudden, När 21.10 (Anders Olovsson, Krister Jakobsson m.fl.). 1 ex. ringm. Hoburgen 2.11 (Mikael Larsson, Lennart Wahlén). 1 ex. ringm. Hoburgen 8–9.11 (Mikael Larsson, Fredrik Henriksson m.fl.). 1 ex. Storgrunn, Näsudden 9–11.11 (Anders Olovsson, Mikael Larsson m.fl.).

Hk: 1 ex. Skallkroken, Haverdal 20.11 (Emil Lundahl, Christopher Gullander m.fl.).

Ög: 1 ex. Björnståhls stuga, Häradsöskär 3–4.10 (Axel Jensen m.fl.).

Tabell 29. Genomsnittligt antal brunsångare <i>Phylloscopus fuscatus</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,1	0	2,2	2,3	3,4	7,8	17

Vg: 1 ex. Ganlet, Önnared 19–25.11 (Stefan Svanberg m.fl.).

Srm: 1 ex. Hävrings, Oxelösund 20.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck). 1 ex. 1:a Mellandammen, Brännäs våtmark, Oxelösund 24–30.11 (Lennart Wahlén, Tommy Knutsson m.fl.).

Upl: 1 ex. Röder (Norrskärgården), Blidö s:n 9.11 (Petter Simonsson, Marten Hornsvelt, Magnus Liljefors).

Hls: 1 1K ringm. Prästgrundet 12.10 (Stefan Persson, Robert Lindberg).

Tillägg 2000:

Öl: 1 ringm. Ölands södra udde, Ottenby 6–7.10 (Mats Waern, Tomas Lundqvist m.fl.).

(ANDREAS LIVBOM)

FOTO: KRISTER CARLSSON

Brunsångare *Phylloscopus fuscatus*, Ölands södra udde (Öl), 19 oktober 2019.

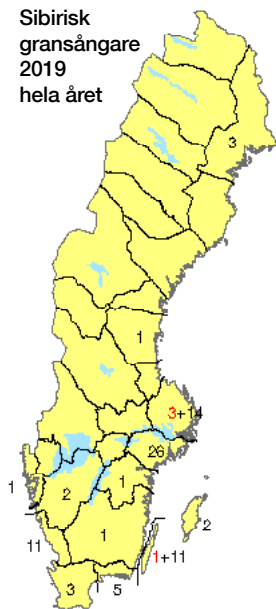
Gransångare *Phylloscopus collybita*

Fynd av underarten:

Sibirisk gransångare *Phylloscopus c. tristis*

Inte mindre än 86 ex. påträffades under året, vilket innebar nytt årsrekord (2017 60 ex.). Den uppgående trenden i Sverige beror med all sannolikhet på en reell expansion över nordvästra Ryssland, vilket syns i det svenska fyndmaterialet både vår och höst om än med stora variationer år från år. Dessutom har kunskaperna om underarten *tristis* utseende och locklåten förbättrats, vilket bidrar till ökad rapportering och fler av rrk godkända fynd. Men flera fynd blir inte godkända för publicering, eftersom dokumentationskraven är relativt stränga.

**Sibirisk
gransångare
2019
hela året**

Landskapsvis fördelning av fynd av sibirisk gransångare *Phylloscopus c. tristis* i Sverige 2019. Röda siffror = vårfynd, svarta = höstfynd.

Fyra vårfynd (ett modest antal):

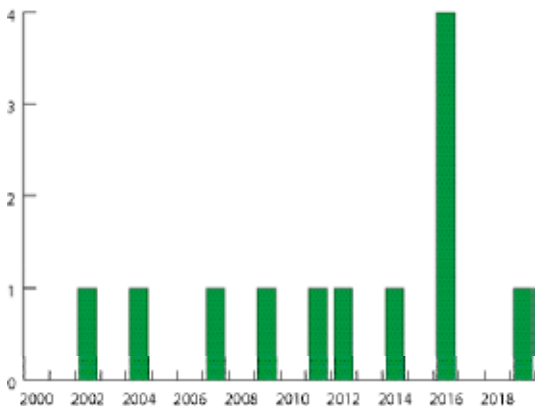
Öl: 1 ex. ringm. Ölands södra udde, Ottenby 25.5 (gm Ottenby fågelstation).

Upl: 2 ex. Svenska Högarna 19.5 (Raul Vicente, Caroline Sjöström, Mårten Wikström m.fl.). 1 sj. Horssten 20.5 (Anders Haglund).

Under hösten inräknades 82 ex. (10.9–30.11). Höstens första och den tidigaste som är registrerad i Artportalen, alla höstar beaktade, samt andra anmärkningsvärda fynd:

Nb: 1 ex. Kusén, Kalix yttre skg. nat. res. 10.9 (Hampus Lejon).

Hl: 7 ex. ringm. Nidingen 16.10.

Före millennieskiftet hade bara ett fynd av östlig kronsångare *Phylloscopus coronatus* gjorts i Europa, 1843 på Helgoland. Resterande tolv fynd har gjorts sedan 2002 (tarsiger.com).

Boh: 1 ex. Bohus-Malmön, Sotenäs 20.10 (Ingemar Åhlund, Jan Artursson). Tionde fyndet i Boh.

Vrm: 1 ex. Ruskaskär, Lurö skärgård 18.10 (Dan Mangsbo). Tionde fyndet i Vrm.

Tillägg 2013:

Srm: 1 ex. Hävringe 18–21.9 (Niklas Liljebäck, Kalle Brinnell, Tomas Widlund).

(ANDREAS LIVBOM)

Östlig kronsångare *Phylloscopus coronatus*

(0/0 – 1/1)

Öl: 1 ex. Björnsnabben, Ölands norra udde, 24.10 (F) (Markus Tallroth, Jonas Johansson).

Äntligen! En ny art för landet som många suktat

FOTO: MARKUS TALLROTH

Östlig kronsångare *Phylloscopus coronatus*, Björnsnabben, Ölands norra udde (Öl), 24 oktober 2019.

efter under många år. Det blev alltså Ölands norra udde som drog det längsta strået och kunde kassera in *coronatus* i artlistan. Lite som kronan på verket blev det för alla skådare som om och om igen har talat sig varma om norra uddens förträfflighet som fågelokal. Förutom de två upptäckarna fick endast ytterligare två personer se fågeln innan den försvann, så det är fortfarande många som suktar efter arten på Sverigelistan. Östlig kronsångare häckar i sydöstligaste Ryssland, Japan, Korea och nordöstligaste och centrala Kina. Övervintrar gör den i Burma, Thailand, Kambodja och Indonesien. Det svenska fyndet är det 13:e för Europa och fynden fördelar sig på Storbritannien (4), Frankrike (1),

(MAGNUS CORELL)

(LARS LINDELL)

det 22 sjungande hannar på andra platser i landskapet.” Tyvärr är Närkes utveckling faktiskt klart åt det sämre jämfört med förra året (40 revir i år jämfört med 63).

Anmärkningsvärda fynd:

Sm: I Erstadkärret på Visingsö gav hannens revirhävande önskat resultat. Minst 4 ungar observerades. (Rüdiger Kasche, Martin Widén, m.fl.).

Dlr: 1 sj. Lilla Holmsjön, Torsång 25.5–27.6 (Gunnar Bäck, Yngve Johansson, Patrik Engberg m.fl.).

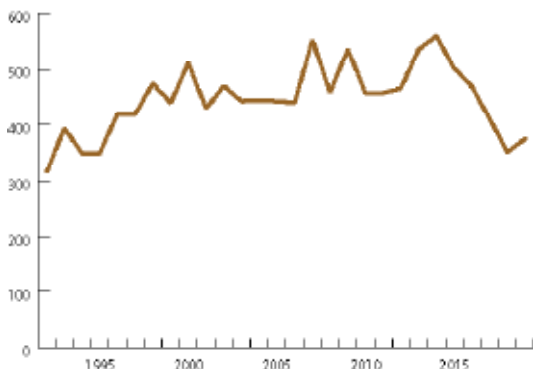
Gstr: 1 sj. Hemsta, Gävle 20.5 (Tommy Eriksson, Sven H Jansson m.fl.). 1 sj. Åsen N Bysjön, Bodåsdalängen 14.6 (Staffan Müller).

(FREDRIK FRIBERG)

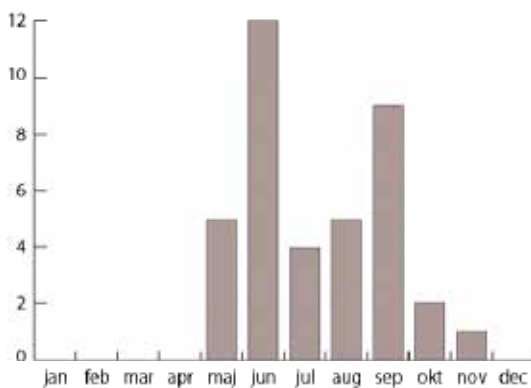
FOTO: JOHAN TUFVESSON

Sjungande trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*, Hamnutfyllnaden, Halmstad (Hl), 3 juni 2019. Fågeln var ringmärkt som 1K på Getterön (Hl) året före.

Rapporterade trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* i Sverige 1992–2019.

Månadsvis fördelning av de svenska fynden av fältsångare *Acrocephalus agricola*.

Fältsångare *Acrocephalus agricola* (37/37 – 1/1)

Srm: 1 ex. Källskären 2.11 (F) (Niklas Liljebäck, Tomas Widlund).

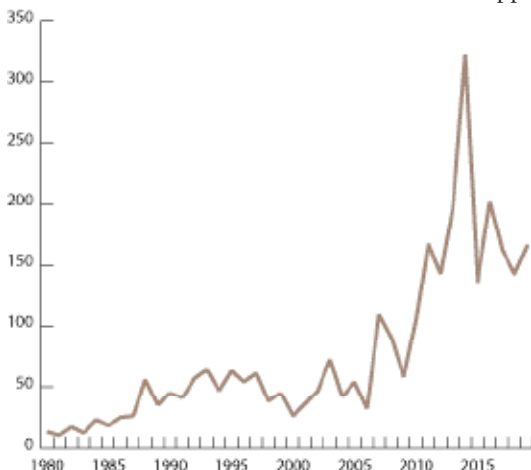
Det hittills senaste fyndet på året i Sverige. Fältsångaren vid Sebybadet 26–27.10 1987 var det senaste höstfyndet före fågeln på Källskären. Under 2010-talet gjordes det totalt 13 fynd i Sverige och fynd uteblev bara 2014, 2015 och 2017. Arten häckar som närmast norr om Svarta havet, men antalet fynd i Nord- och Västeuropa är betydande och fynden görs inte bara på hösten utan även under våren. Frågan är hur länge det dröjer innan det upptäcks en sjungande fältsångare på en lämplig häckningslokal i Sverige. Rk uppmanar Skådersverige att lyssna extra noga på kärrsångarna, så att det inte gömmer sig en fältsångare bakom några av tonerna.

(MAGNUS CORELL)

Busksångare *Acrocephalus dumetorum* NT

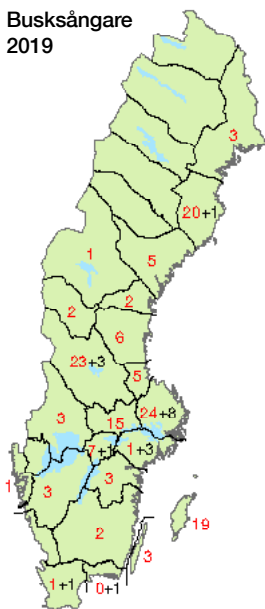
(FiS 55, SF 150)

Totalt 165 ex. är ett normalt antal och en liten upp-

Rapporterade busksångare *Acrocephalus dumetorum* i Sverige 1980–2019.

Busksångare 2019

Landskapsvis fördelning av fynd under häckningstid av busksångare *Acrocephalus dumetorum* i Sverige 2019. Röda siffror = sjungande, svarta = övriga ind.

ryckning efter fyra år med vikande siffror efter en markerad topp kring 2013–2014. För Dalarna är 23 sjungande busksångare en toppnotering.

Häckningar:

Upl: En häckning konstaterades (2 ungfåglar) ute på Björn, Tierp (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund).

Dlr: Tre häckningar konstaterade, två vid Nybo och en vid Enbackagården, Säter (Björn Söderlund).

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 31. Genomsnittligt antal busksångare *Acrocephalus dumetorum* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,2	1,2	8,3	24	52	57	172	165

Stäppsångare *Iduna caligata* (31/31 – 1/1)

Srm: 1 ex. ringm. Landsort 21.5 (F) (Espan Quinto-Ashman).

Stäppsångare har blivit nästintill årlig under 2010-talet och nära hälften av Sverigefynden har gjorts de senaste tio åren (se figur). Årets fynd är det tidigaste på året, med två dagars marginal till det annars hittills tidigaste fyndet, en ringmärkt fågel vid Hoburgen, Gotland, 23.5 2012. I Finland, där stäppsångaren häckar, har populationen varit ganska stabil sedan 1990-talet, även om antalen varierar mellan åren beroende på vädret och häckningsframgången året före – det finns lokaler där arten häckar varje år, men under bra år finns den på flera platser (William Velmala *in litt.*). I Danmark har

det gjorts sju fynd och i Norge 21 (Morten Benzon Hansen resp. Tor A. Olsen).

(MAGNUS CORELL)

Saxaulsångare *Iduna rama* (4/4 – 1/1)

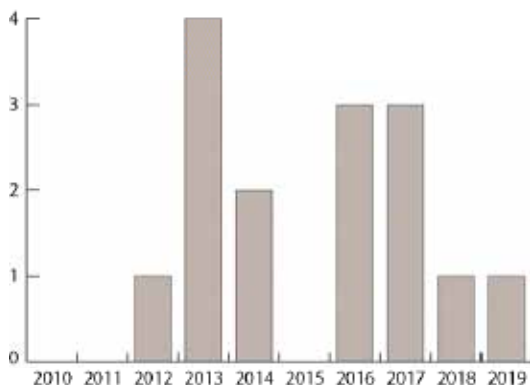
Hl: 1 ex. ringm. Nidingen 4.6 (F) (Mikael Käll, Eva Mattsson, Dennis Kraft).

Efter de två första Sverigefynden av arten 1995 och 2002 har saxaulsångare varit årlig perioden 2017–2019. Liksom de två första fynden gjordes årets i samband med ringmärkning, medan fynden 2017 och 2018 var rena fältfynd. Geografiskt är de fem Sverigefynden spridda över följande landskap: Öland, Gotland, Halland, Uppland och Västerbot-

FOTO: ESPEN QUINTO-ASHMAN

Stäppsångare *Iduna caligata*, Landsort (Srm), 21 maj 2019.

Antalet fynd av stäppsångare *Iduna caligata* per år under åren 2010–2019.

ten. Gemensamt för fynden är att de alla är från kusterna, även om årets sticker ut lite i och med att det gjordes på västkusten. Tidsmässigt är alla de tidigare fynden från en snäv period i augusti/september (mellan 19.8 och 3.9). Även i detta avseende sticker alltså årets individ ut. I Västeuropa är saxaulsångare fortfarande en sällsynt gäst, även om det totalt har gjorts ett 40-tal fynd. Ett av dem rent av på Island! Fynden fördelar sig på Spanien (1), Frankrike (3), Irland (2), Storbritannien (ett 20-tal), Island (1), Färöarna (1), Norge (7), Sverige (5), Finland (2) och Tjeckien (1) (tarsiger.com, Tor A. Olsen, Norge, resp. William Velmala, Finland).

(MAGNUS CORELL)

FOTO: NIKLAS ANDERSSON

Eksångare *Iduna pallida*, Holmögadd (Vb), 7 juni 2019.

Eksångare *Iduna pallida* (9/9 – 2/2)

Ång: 1 ex. Skeppsmalen, Skagsudden, 9.10 (F) (David Rocksén).

Vb: 1 ex. Holmögadd 7–8.6 (F, L) (Niklas Andersson).

Det är tredje året på 2010-talet som det har gjorts två fynd av eksångare – 2013, 2018 och 2019. De återstående fem Sverigefynden är från 1993, 1997, 2004, 2011 och 2012. Fågeln i Västerbotten är den andra för landskapet, medan den andra individen är Ångermanlands första. Fältbestämning av eksångare är inte det enklaste, och goda fotografier är till stor hjälp. Självklart gäller det att säkra dräktkaraktärerna och att konstatera att fågeln slår ned

med stjärten på arttypiskt manér. Samtidigt uppmärksammar Rk er som plötsligt står framför en misstänkt eksångare att inte glömma bort att också kolla karaktärerna gentemot oriensångare, *Hippolais languida*. Kontrollera, förutom detaljer i utseendet, hur fågeln rör stjärten – oriensångare brukar ”vaggas med stjärten, även lite i sidled, och breda ut den något”, som Svensson skriver i *Fågelguiden*. Så förutom fotografier rekommenderas att också filma fågeln. För att se exempel på hur oriensångare rör sig kan den intresserade söka fram ett youtubeklipp på Nederländernas första fynd av arten 12–15.10 2019.

(MAGNUS CORELL)

FOTO: TOBIAS BERGER

Polyglottsångare *Hippolais polyglotta*, Ottenby (Öl), 13 juni 2019.

Polyglottsångare *Hippolais polyglotta* (5/5 – 2/2)

Öl: 1 2K+ ringm. Ottenby fågelstation 13.6 (F) (Samuel Perfect, Magnus Hellström), 1 2K+ ringm. Ottenby fågelstation 14–15.7 (F) (Ottenby fågelstation).

Ottenby befäster sin ställning som klart bästa lokal för polyglottsångare i Sverige. Hela fyra av landets totalt sju fynd har ringmärkts vid fågelstationen. Därtill kommer att ytterligare ett av Sverigefynden också är gjort på Öland, vid Segerstads fyr 6–7.10 1984. Öland står alltså för inte färre än fem av sju Sverigefynd. De återstående två fynden är från Islingby, Dalarna, 27.5–1.6 2009 och från Soldalens stugby, Åsele lappmark, 23.6–29.7 2011. I Danmark har det gjorts sju fynd av polyglottsångare och

i Norge sju, medan Finland fortfarande väntar på sitt förstafynd (Morten Benzon Hansen, Tor A. Olsen resp. William Velmala).

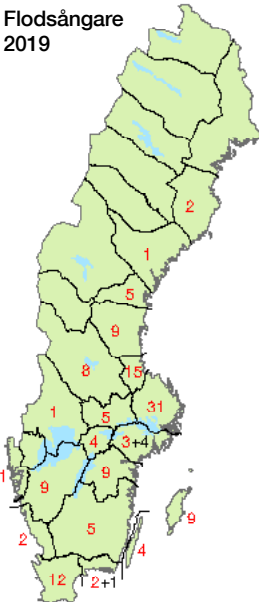
(MAGNUS CORELL)

Flodsångare *Locustella fluviatilis* NT

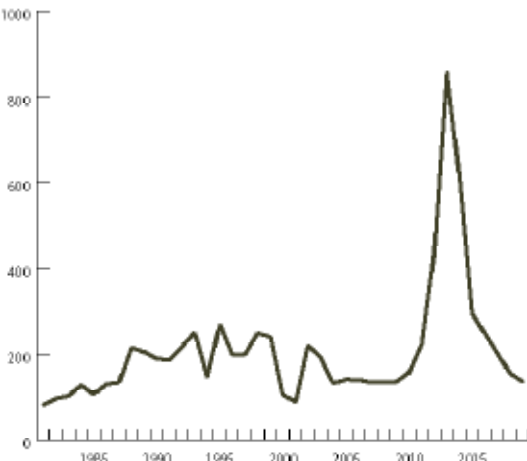
(FiS 150, SF 200)

Den stadigt minskade serien från fantastiska 2013 med 856 revir fortsätter, nu ner till 137 revir. Men varför? Det är intressant hur pass "flerårigt oscillerande" flodsångarens årsserie blir. Det är inte så att flodsångaren hattar upp och ner mellan olika år, påverkad av enstaka och plötsliga väderlägen.

(MAGNUS CORELL)

Landskapsvis fördelning av fynd under häckningstid av flodsångare *Locustella fluviatilis* i Sverige 2019. Röda siffror = sjungande, svarta = övriga ind.

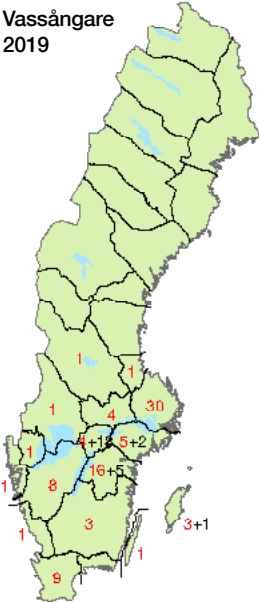

Rapporterade flodsångare *Locustella fluviatilis* 1988–2019.

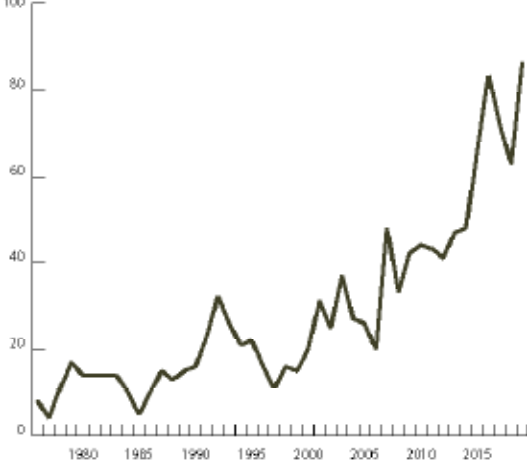
Vassångare *Locustella luscinioides* VU

(FiS 30, SF 70, FÅ 70)

All time high för 2019, om än med liten marginal: Totalt 86 revirhävande samt så många som 26 övriga. Särskilt starka siffror levereras från Skåne och Västergötland som tidigare inte riktigt haft den gynnsamma utveckling som östra Sverige har kunnat uppvisa på senare år. Rrk Nrk: "På de två platserna i Kvismaren där det fanns sjungande individer har det skett lyckade häckningar. Totalt har även Kvismare Fågelstation ringmärkt 18 1K under säsongen." Rrk Ög: "Från Tåkern rapporteras detta år 15 revirhävande hannar 22.4–15.7 (Tåkerns

Landskapsvis fördelning av fynd under häckningstid av vassångare *Locustella luscinioides* i Sverige 2019. Röda siffror = sjungande, svarta = övriga ind.

Rapporterade vassångare *Locustella luscinioides* 1976–2019.

Fältstation, Lars Gezelius) vilket är något färre än fjolårets toppnotering på 19 revir men i linje med senare år. Fem 1K ringmärktes vid Renstad kanal mellan 24.7–17.8 vilket också det är en normal siffra.” Tredje fyndet i Dalsland.

Dls: 1 sj. Gösjön, Melleruds k:n 4-6.5 (Britta Johansson, Håkan Krave, Anders Regeskog).

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 32. Genomsnittligt antal vassångare <i>Locustella luscinioides</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	00-09	10-19	2019
0	0,9	6,0	12	20	31	62	112

Höksångare *Curruca nisoria* VU

(*FiS* 350, *SF* 300)

Den negativa trenden för höksångare i Sverige är tydlig och det är svårt att hitta ljuspunkter, eventuellt Öland undantaget. Det mesta positiva under 2019 var att det för första gången på flera år konstaterades en häckning i Skåne. Annars kommer rapporter från flera kustlandskap om ett mycket dåligt höksångarår med endast någon enstaka möjlig häckning. Från kärnområdet på Öland finns ingen sammanställning över häckningar 2019 och från Gotland saknas uppgifter helt. Likt tidigare år görs det en del fynd av enstaka individer på flera håll under häckningsperioden samt att det fortsätter fastna i första hand unga höksångare i ringmärknas nät runtom i landet under sensommaren och hösten.

Sk: Häckning: Ett par fick fram minst två ungar vid Burensvik, Bjärehalvön 2.6–2.8 (Mårten Müller m fl). Dessutom noterades ytterligare en hona på lokalen vid ett par tillfällen. Första konstaterade häckningen på flera år i Skåne. Vidare 1 1K Bragestenarna, Gislöv 8.9 (Bengt Andersson, Malin Löwengren), 1 1K Östra Vemmerlöv 25–26.11 (John F Kvarnbäck m.fl.), 1 1K Smygehuk 28.12 (Peter Malm, Stefan Malm). Notera de mycket sena fynden i november och december.

Bl: 1 2K hane ringm. Utklippan 21.5 (Peter Strandvik, Peter Keil m.fl.). 1 2K+ honf. ringm. Torhamns udde 22.5 (Anders Loell, Lennart Karlsson, Peter Mattsson m.fl.). 1 ex. Utklippan 5–7.6 (Hans Evefalk, Johannes Evefalk, Mikael Olofsson). Tangerad bottennotering med 2013.

Gtl: Häckningar: Som vanligt lite svårt att utifrån rapporteringen få en klar bild över antalet häckande par men arten bedöms ha häckat på följande lokaler: Barsha-geudd, Sundre (1 par) (Lennart Wahlén, Magnus Hallgren m.fl.). Stora Karlsö (9 par) (Clas Hermansson, Jim Sundberg m.fl.). Norrgårda, Tofta skjutfält (1 par) (Carl Tholin, Anders Olovsson). Hoburgsklippan, Sundre (minst 1 par) (Matti Eriksson, Johan Södercrantz m.fl.). Mjölhatteträsk, Öja (1 par) (Göran Andervass, Anders Lindblad m.fl.).

Utöver dessa rapporterades höksångare under omständigheter som kan antyda häckning på ytterligare fem lokaler: 1 sj. Fågelskyddsområdet, Furilden 30.5 (Maja Ekman Olin, Johan Andersson Olin m.fl.). 1 ex. Sörmans, Sundre 1.6 (Roger Mellroth). 1 adult hane Mafrids, Västergarn 10–15.6 (Olof Armini). 1 ex. Medebys, Stenkyrka 10.6 (Lars Brolund). 1 adult Suderhagen, Färö 20–22.6 (Patrick Mattsson).

Hl: 1 hane Skallkroken, Haverdal 14–19.6 (Henrik Storm m.fl.).

Sm: Möjliga häckningar: 1 par Sandskär, Bottorp, Kalmar 23.5–18.7 (Anders Törnberg, Peter Sieurin m.fl.), 1 sj. Vesslö, Kalmar 3.6 (Bengt Antonson). Den nedåtgående trenden i det tidigare häckområdet runt Kalmar fortsätter. 1 ex. Hagadalsbäcken, Hultsfred 7.6 (Calle Ljungberg), 1 ex. ringm. Ralångens fågelstation, Aneby 31.8 (Mats Thorin, Lars Malmgren, Gunnel Thorin).

Öl: 1 ex. Nabbelunds hamn, Ölands norra udde 7.5 (Kjell-Olof Hedlund). Fenologifynd på våren för Öland. Inga uppgifter om häckningar från Öland under 2019. Från 2018 finns en bedömning att det häckar runt 300 par på ön. Rrk Öl: ”Arten har expanderat i igenväxande tok- och enbuskmarker i kanten av Stora Alvaret och på de många småalvaren i norr samt de med hagtorn och slån igenväxande övre delarna av strandängarna på östra Öland.”

Bol: 1 ex. ringm. Sudda, Hönö 26.8 (Björn Zachrisson m.fl.).

Srm: 1 ad. Landsort 22.5 (Håkan Granbohm), 1 ad. hane Långviksskär 7.6 (Per Lindgren), 1 ex. ringm. Landsort 8.6 (Espen Quinto-Ashman m.fl.), 1 ex. ringm. Landsort 9.6 (Matt Scragg m.fl.), 1 ex. Saltmar, Landsort 16.6 (Göran Andervass), 1 1K Horssten 7.8 (Anders Haglund). Endast sex fynd och ingen häckning noterad, något som tyder på att nedgången fortsätter.

Upl: Möjlig häckning: ett par Vidinge, Rådmansö början av juni (Torbjörn Eberhard m.fl.). 1 hane Björn 20.5 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund), 1 ex. ringm. Svenska Högarna 20–21.5 (Anders Eriksson, Bengt Larsson), 1 2K hane ringm. Örskär 4.6 (Petter Haldén, Martin Irestedt), 1 2K hane ringm. Tärnudden, Örskär 8.6 (Peter Schmidt, Jan Wärnbäck, Wilhelm Dietrichson), 1 ad. hane Klubben, Harö by, Norrtälje 26.6 (Bo Törnquist, Stefan Bjurén, Henrik Tyksson), 1 1k Horssten 7.8 (Anders Haglund)

Gstr: 1 1K ringm. Tippen, Inre Fjärden 16.8 (Andreas Thunarf, Tomas Källquist).

Vb: 1 1K ringm. Gästerviken, Brattåsfjärden 7.9 (Mattias Laisfeldt, Niklas Andersson).

(MAGNUS STRÖMBERG)

Ökensångare *Curruca nana* (17/17 – 1/1)

Gtl: 1 2K+ Stora Gasmora, Färö, 6–9.10 (F) (Helena Lager, Lars Hansson, Per Smitterberg m.fl.).

När sällsynta tättingar dyker upp om höstarna handlar det oftast om ungfåglar. Årets ökensångare visade upp sig väldigt fint och utifrån alla de

mycket goda fotografierna som togs, och som till-
läter närstudier av fågeln, bedömer Rk att det inte
var en ungfågel. Allt som kan ses på fotografierna
pekar i stället mot en äldre fågel, till exempel går
det inte att konstatera någon ruggningsgräns samt
att ving- och stjärt pennor i form, slitage och teck-
ning ser ut som postjuvenila fjädrar. Rk anser därför
att fågeln åtminstone var på sitt andra kalenderår.
Gotlands tredje fynd. De svenska fynden fördelar
sig på Skåne (1), Blekinge (1), Öland (9), Gotland
(3), Södermanland (1), Uppland (2) och Dalarna
(1). Antalet fynd i Sverige följer inte samma utveck-
ling som för flera andra sällsynta sångare. Flertalet
av fynden av sällsynta sångare har gjorts under se-

FOTO: PER SMITTERBERG

Ökensångare *Curruca nana*, Gasmora, Fårö (Gtl), 7 ok-
tober 2019.

nare år, medan hela 11 av hittills 18 svenska fynd
av ökensångare är från 1900-talet. Ökensångare är
förstås rätt enkel att artbestämma och arten uppträ-
der också i biotoper där den är ganska lättsedd, inte
minst om man till exempel jämför med de sällsynta
Iduna-sångarna. Kanske kan det vara förklaringen
till att ökensångare tidigt fanns på skådarnas radar.

(MAGNUS CORELL)

Sammetshättasångare *Curruca melanocephala*

(8/8 – 2/2)

Srm: 1 2K hane ringm. Landsort 1–5.6 (F) (Landsorts
fågelstation, Espen Quinto-Ashman).

Upl: 1 2K+ hona Horssten 27.4–4.5 (F) (Anders Hag-
lund).

Första gången som det görs två fynd av sammets-
hättasångare i Sverige under ett och samma år. Efter de
två första fynden på 1980-talet gjordes inga på
1990-talet och sedan fyra under 2000-talet. Under
åren 2010–2019 blev det alltså fyra fynd till. Hors-
stensfågeln är det tredje rena fältfyndet, de två för-
sta är från Stora Lund, Östergötland, 7–10.10 2001
och Södra lunden, Ottenby, Öland, 15.5 2015. Till
skillnad från de två tidigare fältfynden, som båda
rörde utfärgade hanner, var årets en hona. Fyra av
de tio svenska fynden har rört honor. Sammetshättasångaren
är även påträffad i våra närmaste grannländer: Dan-
mark (8), Norge (5) och Finland (4) till och med
2019 (Morten Benzon Hansen, Tor A. Olsen resp.

FOTO: OLA SÅNGBERG

Sammetshättasångare *Curruca melanocephala*, Horssten (Upl),
4 maj 2019.

William Velamala). Som kuriosas kan nämnas att
det vid sidan av dessa danska fynd finns ett fynd i
kategori E. Det gäller en fågel som togs om hand på
ett skepp i Biscayabukten. Skeppet angjorde senare
Esbjerg och under resan dit hade fågeln – förutom
att ha hållits i bur – matats med müsli och fransk-
bröd uppblött i mjölk.

(MAGNUS CORELL)

Rödstrupig sångare *Curruca cantillans*

(17/17 – 1/1)

Öl: 1 hane Södra lundparkeringen 22–23.5 (F) (Klara
Öhman, Gudrun Öhman, Magnus Hellström).

Under 2018 kunde samtliga rödstrupig-kandida-

ter artbestämmas – inget fynd hamnade i högen med obestämda ”rödsångare”. Hela fem rödstrupiga sångare godkändes då. Från 2019 kan en enda rödstrupig sångare föras till listan, medan två kandidater får bokföras som ”rödsångare” (se nedan). Såväl tidsmässigt som geografiskt kan fyndet tyckas klassiskt, men efter Rk:s genomgång av fynden inom rödsångarkomplexet härom året finns faktiskt endast ett tidigare fynd av en säkert bestämd rödstrupig sångare från Öland kvar, en hanne vid Södra lundsjön 30.4–7.5 2003.

(MAGNUS CORELL)

FOTO: DAN PERSSON

Rödstrupig sångare *Curruca cantillans*, Södra lundparkeringen, Ottenby (Öl), maj 2019.

”Rödsångare” *Curruca iberia/subalpinal/cantillans* (67/67 – 2/2)

Srm: 1 ad. hanne Tärnskär 2.6 (F, V, L) (Måns Grundsten).

Vb: 1 2K+ hona Holmögdad 7.6 (F) (Niklas Andersson).

Samtliga i Sverige artbestämda honor inom rödsångarkomplexet har bestämts med hjälp av DNA-sekvenseringar. Ett rent fältfynd, som det på Holmögdad, hamnar tyvärr utifrån dagens kunskap om fältkaraktärer i den obestämda högen med ”rödsångare”. Men även fynd av hannar kan visa sig besvärliga att spika till art. Trots foton, film och inspelning av sång anser Rk att det utifrån de kriterier som kommittén har satt upp för ett godkännande

inte säkert går att bestämma fågeln på sörmländska Tärnskär. Även den publiceras därför som ”rödsångare”.

(MAGNUS CORELL)

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla* (FiS 100, SF 4000)

Den brandkronade kungsfågeln har ökat explosionsartat under senare år och är numera en regelbunden och på vissa håll vanlig häckfågel i sydvästra Götaland. Däremot tycks den fortsatta spridningen uppåt i landet gå trögare, och norr om Bohuslän – Västergötland – Östergötland är fynden fortfarande lätträknade och endast sporadiska häckningar sker. Kanske når arten här en klimatologisk gräns som den har svårt att forcera.

Sk: Rrk behandlar numera endast vinterfynd, vilket gjordes av 18 individer.

Bl: Två par konstaterades häcka. I övrigt ca 63 exemplar.

Sm: 22 fynd varav 1 konstaterad häckning på Visingsö.

Öl: 4 ex. observerade under häckningstid. I övrigt runt 75 exemplar rapporterade under mar–nov.

Hl: Ca 45 revirhävande fåglar men ingen konstaterad häckning. I övrigt 30 vårfynd, 22 höstfynd (sep–dec) samt 1 januarifynd.

Gtl: 10 fynd av ca 14 ex. Ög: 17 fynd av 20 ex.

Vg: Totalt 37 ex, inga konstaterade häckningar.

Boh: 8 fynd av 9 ex.

Dls: 1 hanne sj. Bräckan, Järns kyrka 1.5–18.7 (Håkan Krave m fl). Landskapets sjätte fynd.

Nrk: 4 fynd av sjungande individer, totalt har nu 13 fynd gjorts i Närke.

Srm: Fynd av 11 individer.

Upl: 8 fynd (varav åtminstone 6 sjungande hanar) under vår–försommar samt 1 höstfynd.

Vstm: 2 fynd varav en konstaterad häckning i Åtorp, Nora (Anders Carlberg m.fl.) vilken utgör landskapets första. Dessutom ett tidigare opublicerat fynd från 2017 vilket resulterar i en totalsumma på 8 fynd i landskapet.

Vrm: 3 fynd.

(JOHAN SVEDHOLM)

Tabell 33. Genomsnittligt antal brandkronade kungsfåglar <i>Regulus ignicapilla</i> per år under olika perioder 1950–2019.								
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019	
0,3	4,1	10	14	35	96	>500	>1000	

Nötväcka *Sitta europaea*

Första säkra häckningarna i P och Lu lpm, även om det med stor sannolikhet har häckat nötväcka i dessa lappmarker på senare år, om än ej konstaterat.

P lpm: 17 fynd av 27 fåglar, därav en säker häckning: 1 par bo, hörda ungar Glommersträsk 31.5 (gm Lennart Wigenstam).

Lu lpm: 10 fynd av 12 fåglar (nordligast i Purnu och Nii-

livaara), därav en säker häckning: 2 ex. med bo Vuolle-
rim 3–16.6 (Yngve Wiklund m.fl.).

Fynd av underarten:

Sibirisk nötväcka *Sitta e. asiatica*

Troligen finns bara ett fynd i Sverige denna höst och det första i T lpm sedan 2014. Ett visst inflöde av sibiriska nötväckor kunde skönjas genom rapporter från Finland, men någon större invasion lik den hösten 2014 blev aldrig av (rrk Nb/N lpm). Invasionen 2014 var i sin tur den första invasionen av sibiriska nötväckor på nästan 20 år.

T lpm: 1 ex. Vittangi 19–22.10 (Benny Modig m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Trädgårdsträdkryp *Certhia brachydactyla*

(FiS –, SF 3)

Under året påträffades arten endast i Skåne. Rrk Sk: "Den lilla permanenta populationen i Helsingborg fick ytterligare fotfäste under året med en ökning från förra årets tre till minst fyra par 2019." Utanför Helsingborgs kommun går det betydligt trögare med endast ett ströfynd från januari i Alnarpsparken, Lomma. Samtliga bekräftade par fick ut ungar fördelade på tre kullar i Päljö skog och en kull i Slottshagen. Minst 15 ungar lämnade bona men vidare öden är okända. Vid Sofiero slott fanns endast en sjungande under större delen av säsongen men 2 ex. noterades i september. Vid Rosendal strax öster om Helsingborg fanns likt tidigare år två individer men ingen häckning har rapporterats. Utöver de permanenta reviren har det rapporterats ytterligare fem till sex individer på en handfull lämpliga lokaler i staden.

Fynd utanför Helsingborg:

Sk: 1 ex. Alnarpsparken, Alnarp 3.1–16.2 (Olof Persson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

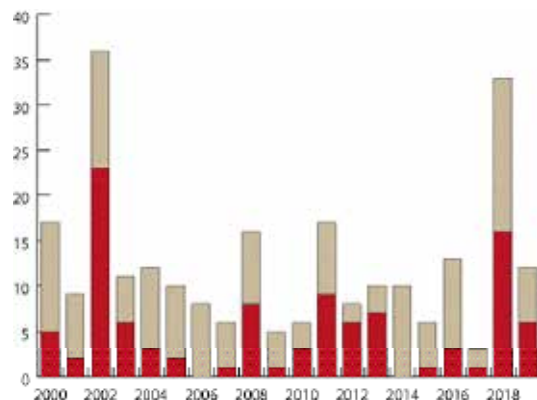
Rosenstare *Pastor roseus* (351/368–12/12)

Tolv fynd av tolv rosenstare är en normal förekomst av arten i landet. Samtliga av årets fynd är gjorda i de sydligare delarna av landet, oftast görs annars några fynd längre norrut årligen.

Sk: 1 honf. Nabben, Falsterbonäset 7–11.6 (Emil Lundahl, Mattis Wallberg m.fl.), 1 ad. Fredriksdal, Helsingborg 12.6 (Gustaf Persson), 1 1K Äspet, Åhus 15.9 (Mikael Ohlson, Olga Nadeina m.fl.), 1 1K Vejbystrand 3–10.11 (Johan Stenlund m.fl.).

Bl: 1 ad. hanne Utlängan 20.5 (Lars-Gunnar Lundquist).

Öl: 1 ad. hanne Södra Möckleby 17–18.5 (Gösta Friberg, Douglas Gustafsson, Bosse Danielsson m.fl.), 1

Fynd av rosenstare *Pastor roseus* i Sverige 2000–2019. Ljusa staplar = ungfåglar (1K), röda = äldre fåglar (2K+).

2K hanne Sandby bodar 3.7 (Björn Klevemark), 1 1K Ölands södra udde 19.9 (Marcus Teveborg, Jeanette Teveborg, Lars Teveborg m.fl.).

Gtl: 1 1K Botaniska trädgården, Visby 24.10 (Mattias Andersson).

Hl: 1 1K Bua udde, Värö 15.9 (Jimmy Stigh).

Sm: 1 2K Osudden, Vidöstern, Värnamo 8–10.8 (Roger Ahlman, Lars Norgren, m.fl.).

Vg: 1 1K Välen 28–29.8 (Hans Börjesson m.fl.).

(MAGNUS STRÖMBERG)

Tabell 34. Genomsnittligt antal rosenstare *Pastor roseus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,3	0,4	2,2	2,0	3,9	13	9,9	12

Svarthalsad trast x rødtrast/brunrast

Turdus atrogularis x *naumanni/eunomus*

(1/1 – 2/2)

Srm: 1 hona Klubbetorp, Björkvik, 24.3–3.3 (F) (Martin Ahlman, Per Folkesson).

Vb: 1 2K+ Ersmark, Umeå, 29.11–10.12 (F) (Joel Hallingfors).

Under året gjordes två fynd av trastar som vid en första anblick liknar svarthalsad trast. Efter att dråkten analyserats närmare, visade sig båda ha tydliga inslag av något av de andra taxa som ofta hybridiserar med svarthalsad, rødtrast eller brunrast. Hybridiseringen inom komplexet med røshalsad trast/svarthalsad trast och rødtrast/brunrast är utbredd i delar av utbredningsområdena och hybrider är ett vanligt inslag på många sträcklokaler i södra Sibirien.

(ARON EDMAN)

Blåhake *Luscinia svecica*

Första konstaterade övervintringen i Sverige genomfördes vid Särðals strand, där 1 2K hanne sågs från december 2018 till 19.2 och därefter åter under perioden 7–13.4. Att det var samma fågel framgick

av dräktkaraktärer. Var fågeln fanns under mellan-tiden är oklart. Tidigare finns endast ett vinterfynd av blåhake i landet, i Styran (Srm) 20–27.1 2001.

Fynd av underarten:

Vitstjärnig blåhake *Luscinia s. cyanecula*

Häckningar finns bekräftade på två lokaler i Skåne och en lokal i Halland. Sveriges första säkra häckning genomfördes i Halland 2018. Etableringen som svensk häckfågel följer en expansion i Danmark där den första häckningen påträffades 1992 på Jylland. Nu finns mer än 400 par spridda över hela Danmark. Häckningarna är det två första konstaterade i Skåne! I Farhultsviken har det dock fun-

FOTO: KRISTER CARLSSON

Vitstjärnig blåhake *Luscinia svecica cyanecula*, Ottenby (Öl), maj 2019.

nits misstankar om häckningar under flera år. Bland annat sågs 4 hannar i området 2014 (rrk Sk).

En fågel i Vrm sjöng flitigt och hävdade revir, landskapets 3:e fynd. Rrk Vrm kommenterar: ”Båda tidigare fynd är från 1972, då fåglar sågs vid Karlskoga flygplats och på Hammarö fågelstation. Noterbart att årets fågel saknade den vita bröstfläcken som de flesta individer av denna underart uppvisar. Detta föranledde en viss diskussion om andra mer avlägsna raser av blåhake, men det är inte helt ovanligt att vissa vitstjärniga blåhakar saknar den ”vita stjärnan” och sången stämde mycket bra med *cyanecula*.”

Sk: En häckning konstaterades i Farhultsviken 7.4–30.8

(Leif Klinteroth, Mats Rellmar m.fl.) och en häckning i Löddesnäs 21.4–7.8 (Lars Nilsson, Martin Olesen m.fl.). På båda lokalerna sågs minst en 1K. I Farhultsviken sågs vid ett tillfälle dessutom 3 hannar.

Bl: 1 sj. Djupekås 4–6.5 (Anders Peltomaa, Mats-Åke Persson m.fl.).

Öl: 1 hanne Västra mark, Ottenby 7.4 (Tommy Eriksson, Bengt Johansson m.fl.). 1 ex. ringm. Ölands södra udde, Ottenby 8.5 (Douglas Gustafsson m.fl.).

Gtl: 1 hanne Kroken, Närsholmen 25.4 (Jörgen Petersson, Fredrik Ström).

Hl: Ett par häckade åter på fjolårets häcklokal Hjälm våtmark. Paret sågs mata i maj–juni och en juvenil fågel sågs i juli. Ytterligare sjungande hannar fanns på fem lokaler och en hanne ringmärktes på Nidingen i april. Totalt 8 ex. förutom ungen.

Vrm: 1 hanne Illberg, Norra Hyn 17.5–29.6 (Dan Mangsbo m.fl.).”

(FREDRIK FRIBERG)

Tabell 35. Genomsnittligt antal "vitstjärniga blåhakar" <i>Luscinia svecica cyanecula</i> per år under olika perioder 1950–2019.								
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019	
0,4	1,0	2,4	0,8	0,6	0,1	4,0	19	

Näktergal *Luscinia luscinia*

Femte fyndet i Åsele lappmark.

Ås lpm: Malgovik 30.5–1.6 Malgovik (Magnus Rahm, Lars Eric Rahm m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Sydnäktergal *Luscinia megarhynchos* (82/82 – 4/4)

Sm: 1 sj. Malghultegöl, Kristdala, 31.5–5.6 (L) (Calle Ljungberg, Åke Nilsson).

Öl: 1 ex. Fyrvägen, Ottenby, 21.4 (F) (Lars Andersson, Douglas Gustafsson), 1 sj. Mellby 12.5–6.7 (F, L) (Leif Dahlgren, Magnus Levin, Göran Andersson m.fl.), 1 sj. Södra lundparkeringen, Ottenby, 28.5 (L) (Leif Klinteroth).

Gtl: 1 2K ringm. Hoburgen 22.5 (F) (Bimbi Ollberg, Tord Jeppsson gm Rrk Gotland).

För andra året i rad höll en sydnäktergal revir i samma dunge i Mellby på sydöstra Öland och bedöms därför vara en återvändande individ. Genomförd häckning har inte lyckats konstateras men lösa indikationer fanns både 2018 och 2019.

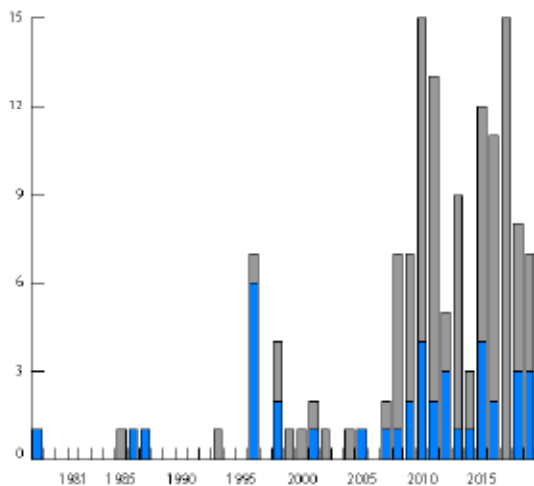
(ARON EDMAN)

Tabell 36. Genomsnittligt antal sydnäktergalar <i>Luscinia megarhynchos</i> per år under olika perioder 1950–2019.								
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019	
0	0,2	0,6	1,9	1,9	1,6	2,9	4	

Tajgablåstjärt *Tarsiger cyanurus* (136/136–7/7)

EN

Sju fåglar på sex lokaler, därav två revirhävdande på samma Norrlandslokal ”mitt i ingenting” och som

Fynd av tajgablåstjärt *Tarsiger cyanurus* i Sverige 1978–2019. Ljusa staplar = höstfynd, blå = vår-/sommarfynd.

innebar första och andra fyndet av tajgablåstjärt för Pite lappmark. Notabelt är även en mycket tidig fågel i Västerbotten i april som kan antas ha övervintrat i Västeuropa och tagit rast under sin vårflyttning mot utbredningsområdet som sträcker sig från nordöstra Finland och vidare österut genom den ryska tajgan. Höstfynden var fyra till antalet och i enlighet med den normala fyndbilden.

Öl: 1 honf. Lilla Grönhögendammen, Grönhögen 21.10 (Mats Jansson, Lars Ceder m.fl.). 1 1K ringm. Ölands södra udde, Ottenby 25.10 (Niklas Andersson, Douglas Gustafsson m.fl.).

Upl: 1 honf. ringm. Svenska Högarna, Svenska Högarna 28.9 (Bill Douhan, Malgorzata Surminska).

Vb: 1 honf. Vitskärsudden, Yttre Västerfjärden 13.4 (Emmanuel Naudot). 1 ex. ringm. Stora Fjärderägg 18–21.9 (Niklas Andersson, Albin Enetjärn, Agnes Eriksson m.fl.).

P lpm: 2 2K hanne sj. Jelleb Stårbatjvare 17.6–11.7 (Gustav Eriksson, Ulf Hansson, Lars Thornberg m.fl.).

Tillägg 2018:

Vb: 1 2K ringm. Stora Fjärderägg 14.5 (Isak Vahlström, Aron Dynesius). 1 1K ringm. Gamla hamnen, Stora Fjärderägg 18.9 (Fredrik Grensman, Helena Hallgren, Ingela Källén m.fl.).

(ANDREAS LIVBOM)

Tabell 37. Genomsnittligt antal tajgablåstjärtar *Tarsiger cyanurus* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0,1	0,6	0,3	1,1	2,6	9,7	7

Mindre flugsnappare *Ficedula parva* (FiS 1100, SF 1700)

Åtta häckningar konstaterades (Sk, Öl, Sm/H, Gbg, Sth, Upl och Vb), och nio troliga häckningar rapporterades (Gtl, Hl, Dls, Nrk, Sth, Upl och Vb).

Totalt ca 215 sjungande rapporterades. Det är på längre sikt ett relativt högt antal, men lägre än de tre senaste åren (2016–2018). Som vanligt en god spridning med rapporter från 28 rapportområden. Två aprilfynd (sällsynta) gjordes på Öl.

Ås lpm: Sjätte fyndet (1 sj. Rödningträsket, Fredrika, 21.6; Anna Lindgren m.fl.).

Ly lpm: Sjätte fyndet (1 sj. Grundfors 8.6; Håkan Rune m.fl.).

Lu lpm: Fjärde fyndet (1 sj. Stor-Pällar, V Pälkem, 3.6; Stefan Holmberg).

(LARS LINDELL)

FOTO: STEFAN OSCARSSON/N

Halsbandsflugsnappare *Ficedula albicollis*, Ottenby (Öl), juni 2019.

Halsbandsflugsnappare *Ficedula albicollis* (FiS 5800, SF 5800)

För handbandsflugsnapparen på fastlandet är det som vanligt spridda skurar och ingen tydlig, långsiktig tendens. Skåne och Östergötland hade ett typiskt uppträdande, Blekinge och rapportområde Stockholm ett mediokert år och (östra) Småland ett rekordartat år.

Sk: Totalt 5 fynd, samtliga på våren, motsvarar medelvärdet. I alla avseenden ett typiskt uppträdande.

Bl: Summa 14 exemplar är i jämförelse med det generella uppträdandet sedan 2010 något mediokert.

Sm: 14 fynd av 19–21 individer. Av dessa fynd är 17–19 revir. Ingen konstaterad häckning i år men årets siffror

är de högsta någonsin tillsammans med 2017. Flest revir fanns i Strömsrum, Mönsterås där fyra–sex hannar höll till. Tidigare har Kalmar dominerat stort.

Ög: Två hannar, 1 ad. och 1 2K sågs rast. på Häradsckär 11.5 (Elis Ölfvingsson, Axel Jensen, Johan Jensen m.fl.) Arten ses nästintill årligen i skärgården numera och datumet helt i linje med det normala. ro

Gbg: 1 hanne sj. Kviberget, Välen 11.5 (Hans Börjesson, Staffan Larsson m.fl.). 1 hanne sj. Stugkullen, Slottsskogen 20.5 (Peder Winding, Tina Widén).

Vg: 1 2K hanne sj. Hjo stadspark 13.5 (Musse Björklund m.fl.).

Srm: 1 hanne Gunnarstensgatan, Trosa 5.5 (Göran Andersson). 1 ad. hona ringmärktes Landsort 11.5 (Espan Quinto-Ashman), 1 2K hanne ringmärktes Landsort 11.5 (Espan Quinto-Ashman m.fl.), 1 ad. hanne Havtornsudd, Gålö 12.5 (Kimmo Kangasvierin), 1 sj. Runnmarsudden, Brannäs våtmark, Oxelösund 13.5 (Tommy Knutsson). 1 hona rast. Hävringe, Oxelösund 19.5 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Tomas Widlund) och 1 hanne Hamnuddsängen, Utö 19.5 (Viggo Norrby).

Upl: 1 hanne Mälarbiken, Bromma 30.4–10.5 (Morgan Ohlson), 1 ad. hanne Horssten 18.5 (Anders Haglund, Tobias Ljungquist, Oskar Wändell).

(FREDRIK FRIBERG)

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

(*FiS* 600, *SF* 600)

Förekomsten av svart rödstjärt är i Mellansverige ungefär som tidigare år. Notera en relativt god förekomst i norr med häckningsfynd i naturlig miljö vid Fulufjäll, Dalarna och med sex fynd från Härjedalen, bland annat från Helagsområdet. Rrk Ång kommenterar: ”Sju fynd är ett mycket bra år”. Dessutom gjordes andra fyndet för Åsele lappmark.

Norr om Boh–Vg–Srm):

Dls: Inga fynd under häckningstid. (Ett fynd 2018).

Nrk: En säker och tre möjliga häckningar. (Tre troliga och ytterligare fyra tänkbara häckn. 2018).

Sthm: Fem häckningar eller troliga häckn. Tre konstaterade el troliga häckn. 2018).

Upl: Tre häckn., och två ytterligare revir. (Två säkra och fem möjliga häckn. 2018).

Vstm: Två par med vardera två kullar. (Fem häckn. 2018).

Vrm: En häckning. (Ingen 2018, men flera fynd under häckningstid).

Dlr: Två säkra häckningar och ytterligare sju revir. Runt 10 par torde häcka i landskapet (Rrk Dlr). (Tre häckn. och ytterligare några revir 2018).

Gstr: Tre sannolika och ytterligare en möjlig häckn. (Fem sannolika häckn. 2018).

Nordliga fynd:

Hls: Bara två fynd och inget med häckningsindicer är det sämsta resultatet för svart rödstjärt på många år. (Fyra fynd 2018). 1 hona Prästgrundet 24.4 (Stefan Persson, Robert Lindberg). 1 ad. hanne Storjungfrun norra delen, Storjungfrun 7.6 (Sven Jägarbrant, Johan Södercrantz

Mpd: Två fynd. 1 ex. Skeppshamn, Åstöns NR 7.4 (Eva Sundin, Håkan Sundin). 1 honf. Björkö, Njurunda 4.5 (Mats Axbrink).

Ång: Sju fynd är ett mycket bra år. (Tre fynd 2018). 1 hanne Lakasund Arnäs s:n 6.4 (Jonas Konradsson, Torbjörn Johansson, Bo Nensén m.fl.). 1 2K hanne spel/sång Sollefeå camping 9–10.4 (Börje Nilsson, Jan Nordin). 1 hanne Metsä barktipp, Husum 10.4 (Jonas Konradsson, Ulf Norberg). 1 ad. Hummelvik 29.4 (Monica Johansson). 1 hanne Näsängen, Nordingrå s:n 7.5 (Daniela Baumann). 1 3K+ hanne Sockenvägen, Härnösand 12.5 (Björn Gustafsson). 1 ex. Skulebergets naturreservat 24.6 (Mattias Pozsgai, Jenny Pozsgai).

Vb: Ett revir och ytterligare fem fynd, är något fler än vad som normalt registreras under ett år. Som vanligt är samtliga fynd gjorda i kustregionen. (Rrk Vb). (Tre fynd 2018). 1 hanne revir Öst på stan, Umeå 15.5–6.8 (Arne Ekström, Ann-Katrin Sjögren, Joakim Linder m.fl.). Övriga fynd 2 honf. Sägverket, Holmsund 7.4 (Joakim Lessmann). 1 ad. hanne sj. Innertavle, Umeå 24.4 (Billy Lindblom). 1 2K+ hanne Byviken, Holmön, Holmöarna 11.5 (Micael Jonsson). 1 honf. Lillskärsudden, Sörmjöle 13.5 (Ralf Norberg, Birger Risberg). 1 hona Grundskatan, Bjuröklubb 26.5 (Mattias Laisfeldt, Anders Lindström, Lena Andersson).

Nb: Ett fynd. Någon häckning är ännu inte konstaterad i landskapet. (Rrk Nb). (Tre fynd 2018).

Hjd: Sex fynd, varav ett i juni månad. 1 ex. Storsjö 18.6 (Birger Östlund). 1 ex. Helagsområdet, Ljungdalen 4.8 (Marielle Wikholm, Christin Olsson). 1 honf. Storsjö 604, Storsjö, 7.8 (Marlene Åslund, Bert-Ivan Mattsson, Bo Holst). 1 ex. Storsjö 5–13.10 (Kent Moén, Eva Moén, Marlene Åslund). 1 ex. Ljungdalen 5.10 (Kent Moén, Eva Moén). 1 honf. Härjedalens gymnasiet, Sveg 10.10 (Björn Wennberg)

Jmt: Två fynd. 1 ex. Börtnan, Åsarne 28.4 (Kent Moén, Eva Moén). 1 ex. Ullådal, Åre 5.8 (Per Pettersson).

S Lpl: Tre fynd. (Inga fynd 2018). Andra fyndet i Åsele lappmark. 1 hanne Gafsele, Ås lpm 22.9 (Anders Wigren). Två fynd i Lycksele lpm. 1 hona Forsdala, Lycksele 28.4 (Henrik Wahlberg, Per Hansson9p: 1 hanne Nybruksg. 8, Lycksele 19.6 (Ulf Ricklund).

(PETER STRANDVIK)

Fynd av underarten:

Phoenicurus ochruros phoenicuroides/semirufus/rufiventris/ochruros (23/23 – 2/2)

Srm: 1 1K hanne Hävringe 8.11 (F) (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck).

Upl: 1 1K hanne Sennebyhaken, Vaddö, 31.10 (F) (Kenneth Olausson, Mats-Eric Johansson).

Tillägg 2016:

Gtl: 1 1K hanne Faluddens fyr 21–23.10 (F) (Mikael Larsson, Bosse Fagerström gm rrk Gotland).

Två senhöstfynd faller väl in i tidigare fyndbild av dessa östliga svarta rödstjärtar. Med två sent publicerade fynd ifrån hösten 2016 då vi upplevde vårt

största inflöde hittills landar årssumman på 10 (11?) individer hösten 2016. Verkligen exceptionellt ur ett europeiskt perspektiv!

(ARON EDMAN)

Svart rödstjärt x rödstjärt

Phoenicurus ochruros x *Ph. phoenicurus*

Historiskt har förmodade samhäckningar mellan svart rödstjärt och rödstjärt rapporterats och observationer av adulta hybrider har förekommit de flesta av de senaste åren (ej redovisat i *Fågelåret*). Rrk Öl: "För andra året i rad ses en hybridhane på Öland. Under 2018 sågs en individ kortvarigt vid Sebbeberby 22 april.

Öl: 1 hane Grönhögen 20.4–30.6 (Elenor Lindstedt, Mats Bjersing, Ingrid Åkerberg m.fl.). 1 hane Nedre Västerstad 3:7 24–26.5 (Tommy Knutsson, Henrik Weibull).

(FREDRIK FRIBERG)

Svarthakad buskskvätta *Saxicola rubicola* VU

(FiS –, SF 50, FÅ 54)

Arten är numera väletablerad i Skåne samt på Väst-kusten men är fortfarande tydligt kustbunden och verkar ha svårt att fortsätta sprida sig uppåt landet, vilket illustreras av en närmast total avsaknad av fynd norr om Götaland. I detta sammanhang för-tjänar emellertid Norrbottens andra fynd ett sär-skilt omnämnande! I artens kärnområde Halland konstateras att trots den snabba etableringen och ökningen av både häckningar och ströfynd under vår och höst, minskar fynden av senhöst- och vin-terfåglar. Möjligen kan detta ha att göra med att dessa fynd i högre utsträckning rör norska fåglar med annorlunda flyttmönster (Rrk Halland).

Sk: 16 häckningar på 13 lokaler.

Bl: 1 par häckande Torhamns udde (flera observatörer). I övrigt 8 ex. under våren samt 1 höstfynd.

Sm: 2 häckningar samt 4 vårfynd.

Öl: Ca 15 vårfynd, 3 höstfynd.

Gtl: 3 vårfynd.

Hl: 33 häckningar samt många vår- och höstfynd. 1 vin-terfynd.

Boh: 2 häckningar, nr 5 och 6 i landskapet. I övrigt 24 fynd av 36 ex, fördelade på årets alla månader (rrk Boh).

Vg: Inga konstaterade häckningar men fynd av ca 17 in-divider, främst från Göteborgstrakten. Under somma-ren sågs även 1K på några lokaler vilket sannolikt tyder på häckningar i landskapet (rrk Gbg, Rrk Vg).

Ög: 3 vårfynd.

Tabell 38. Genomsnittligt antal svarthakade buskskvättor <i>Saxicola rubicola</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
1,0	3,1	3,8	9,8	15	33	>90	>200

Srm: 3 vårfynd.

Upl: 3 vårfynd.

Dlr: 1 vårfynd.

Nb: 1 hona Igeltjärnsvägen, Bergsviken 21.4 (Tomas Carlsson m.fl.).

(JOHAN SVEDHOLM)

Vitgumpad buskskvätta *Saxicola maurus*

Fynd av underarten:

Kaspisk buskskvätta *Saxicola m. hemprichii*
(5/5 – 2/2)

Bl: 1 2K+ hane Köpeviken, Gö, 21.5 (F) (Fredrik Len-nartsson).

Gtl: 1 2K hane Hoburgen 29.4 (F) (Raul Vicente, Mat-tias Andersson, Mårten Wikström).

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Vitgumpad buskskvätta av underarten *Saxicola maurus hemprichii* 2K hane, Hoburgen (Gtl), 29 april 2019.

Vitgumpad buskskvätta av underarten *hemprichii*, som häckar kring Kaspiska havet, är till skillnad ifrån den nyligen utsplittade arten amurbuskskvätta. Under våren gjordes Blekinges första fynd av detta taxa och Gotland fick sitt andra fynd. De totalt sju individerna som setts i Sverige fördelar sig nu på sex vårfynd och ett höstfynd.

(ARON EDMAN)

Ob. vitgumpad buskskvätta/amurbuskskvätta

Fynd av:

Saxicola m. maurus/*S. stejnegeri*

Srm: 1 ad. hane Hävringe 10.9 (F) (Kalle Brinell).

Upl: 1 1K+ honf. Gamla hamnen, Örskär, 29.9 (F) (Martin Irestedt).

Ly lpm: 1 2K hane rastande Biergenis renslakteri (Bisitj), Biergenis, 24.6 (F) (Lotta Berg, Eva Mattsson).

Tre obestämda individer tillhörande detta svårbestämda artpar gjordes under året. Det totala antalet fynd av obestämda "vitgumpade buskskvättor" redovisas inte då en totalrevidering av fynden av olika taxa inom komplexet är under arbete.

(ARON EDMAN)

FOTO: KRISTER CARLSSON

Isabellastenskvätta *Oenanthe isabellina*, Ölands södra udde (Öl), 21 maj 2019.

Isabellastenskvätta *Oenanthe isabellina* (25/25 – 2/2)

Öl: 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby 21.5 (F) (Bosse Carlsson, Magnus Levin).

Srm: 1 ex. Landsort 25.10 (F) (Landsorts fågelstation, Espen Quinto-Ashman).

Femte fyndet för Öland och tredje för södra udden. Av totalt 27 fynd är åtta från mars–juni. För Södermanlands del var det här det tredje fyndet och det första för Landsort. Arten är inte riktigt årlig i landet, men under 2010-talet sågs det totalt 15 individer. Fynd uteblev helt 2010, 2013, 2015 och 2018.

(MAGNUS CORELL)

Nunnestenskvätta *Oenanthe pleschanka* (48/48 – 5/5)

Öl: 1 1K hane Björnsnabben, Ölands norra udde 2.11 (F) (Mattias Nilsson, Tobias Berger).

Hl: 1 1K hona Nidingen 15–28.10 (F) (Josephina Pehrson, Mars Illa Llobet).

Upl: 1 1K hane Kristineberg, Örskär, 21.10 (F) (Martin Irestedt).

Vrm: 1 1K hona Ingestrands camping, Arvika 7–9.11 (F) (Kettill Nilsen, Magnus Köpman).

Mpd: 1 1K+ hona Skilsåker, Tynderö 3.11 (F) (Beatrice Bergh, Michael Englevid, Peter Nilsson).

Fem fynd under hösten, alla under typisk tid för nunnestenskvätta i slutet av oktober eller i inled-

FOTO: MIKAEL KÄLL

Nunnestenskvätta *Oenanthe pleschanka*, Nidingen (Hl), oktober 2019.

ningen av november. 2016 noterades sex individer och utgör det enda år med fler fynd än årets fem.

(ARON EDMAN)

Tabell 39. Genomsnittligt antal nunnestenskvättor *Oenanthe pleschanka* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0	0,1	0,6	1,2	1,1	2,4	5

Pilfink x gråsparv

Passer montanus x *P. domesticus*

Fem fynd 2019 av denna rätt ovanliga hybridform. Formen har förekommit men inte redovisats tidigare.

Upl: 1 hane Slavsta, Uppsala 19.2 (A Martin Fransson).

Vstm: 1 hane Södra Ås, Nora 13.1, 18.1 samt 8.3 (An-

ders Carlberg). Detta handlar med stor säkerhet om en återkommande individ som har besökt samma matare vid flera tillfällen under åren 2017 och 2018.

Dlr: 1 ex. Torrbo, Smedjebacken 30.12 (Kent Leonards-son) och 1 hanne Strandvägen, Malung, Malung-Sälen 1.1–4.5 (Börje Dahlén). Fyndet i Malung bedöms vara samma individ som 2018.

Lu lpm: 1 hanne Lövgården, Vuollerim 8.1–23.12 (Mats Karström, Ingemar Pettersson, Inge Karlsson Alalahti). Rrk Nb/N Lpl kommentar: "samma ex. som 2015?"

(FREDRIK FRIBERG)

Alpjärnsparv *Prunella collaris* (19/20 – 2/2)

Sk: 1 ex. Östra huvudet, Stenshuvud, 28.4 (F) (Hans Larsson).

FOTO: PER SMITTERBERG

Alpjärnsparv *Prunella collaris*, Hoburgen (Gtl), 24 september 2019.

Gtl: 1 2K Hoburgsklippan 25.7–1.11 (F, V) (Roger Mellroth m.fl.).

Stenshuvud visar sig fortsatt vara en riktig alpjärnsparvmagnet efter de fyra olika individerna på samma lokal våren 2016! Dessutom finns ett äldre fynd från 1986 på berget. Hoburgen är bevisligen också en bra lokal för arten, och i och med årets fynd har nu tre alpjärnsparvar sett på platsen. Årets Hoburgsindivid utgör dels det första fyndet under högsommaren, dels det första fyndet av en riktig långstannare. Fågeln var i aktiv ruggning när den upptäcktes och ruggningsförloppet kunde följas in i början av hösten. I slutet av juli/början av augusti uppvisade den större täckare av juvenil typ med en

oval något smutsvit/gul fläck på ytterfanen – detta i kontrast till nyruggade, överlag mörkare större täckare med en vit kubisk fläck på ytterfanen. Det rörde sig alltså om en 2K-fågel.

(ARON EDMAN)

Gulärla *Motacilla flava*

Fynd av underarterna:

Brittisk/gulhuvad gulärla *M. f. flavissima/lutea* (124/126 – 10/10)

Sk: 1 2K+ hanne Dammarna, Hasslarp, 26.4 (F) (Thomas Terne), 1 2K+ hanne Gislövshammar 27.4 (F) (Richard Ek, Jesper Segergren, Jörgen Bernsmo), 1 2K+ hanne Nittiograderskurvan, Foteviken, 29.4 (F) (Joakim Hagström gm Rrk Skåne).

FOTO: JOHAN TUFVESSON

Gulärla av någon av underarterna *Motacilla flava flavissima* eller *M. f. lutea*, Halmstads hamn (Hl), 8 maj 2019.

Bl: 1 2K+ hanne Sölvesborgsviken 5.5 (F) (André Julinder).

Sm: 1 2K+ hanne Herrängen, Uknö, 2.5 (F) (Magnus Kasselstrand).

Öl: 1 2K hanne Ölands norra udde 9.5 (F) (David Armini).

Gtl: 1 2K+ hanne Kronholmen 24.5 (F) (Mikael Larsson gnm Rrk Gotland), 1 2K+ hane Skär, Färö, 24.5 (F) (Carl & Ann-Mari Tholin).

Hl: 1 2K+ hanne Vassområdet, Halmstad hamn, 8.5 (F) (Christopher Gullander).

Boh: 1 2K+ hanne Tofta kile, 18.5 (F) (Mats Raneström).

Tio fynd under samma år är den högsta noteringen hittills. Samtliga fåglar sågs inom en treveckorsperiod, och det var ett tydligt inflöde under skiftet

april/maj. Den absoluta majoriteten av fynd genom åren är gjorda under just denna tid. (ARON EDMAN)

Citronärsla *Motacilla citreola*

Totalt observerades 42 ex. under året, rekord med marginal! Fyndens fördelning framgår av karta.

Häckningsförsök:

Hls: Fjärde fyndet av citronärsla och det av ett häckande par. Häckningen misslyckades troligen på grund av ett kraftigt regn vilket fick till följd att ängarna översvämmades. Ingen observation av ärlorna efter regnet trots många eftersök. 2 i par bobygge Ålsjöängarna, Ålsjön 3–15.6 (Nils Magnus Fredriksson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)
FOTO: JÖRGEN LINDQVIST

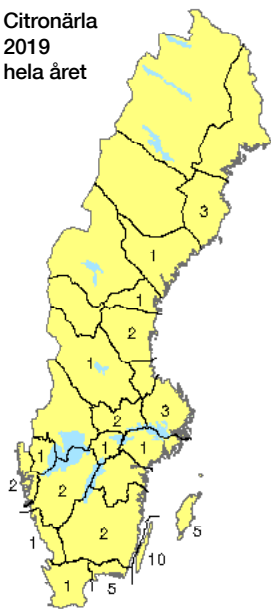
Citronärsla *Motacilla citreola*, Barshageudd (Gtl), 28 april 2019.

Tabell 40. Genomsnittligt antal citronärslor <i>Motacilla citreola</i> per år under olika perioder 1950–2019.							
50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0	0	1,5	4,1	12	19	30	42

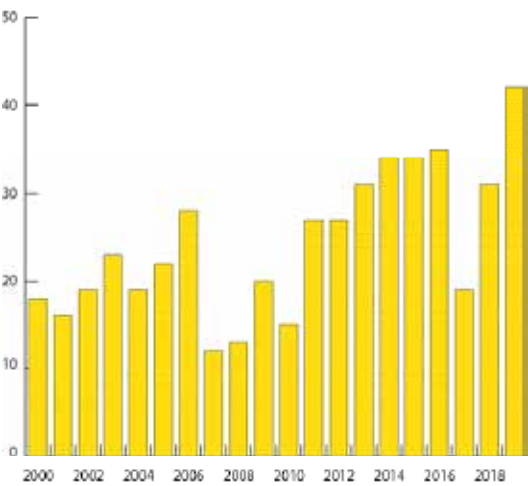
Forsärsla *Motacilla cinerea*

(FIS 5600, SF 11000)

Sedan många år är forsärlan en tämligen vanlig syn över en stor del av landet och av årets rapporter att döma fortsätter beståndet att vara stabilt. Det verkar som att ökningen har avstannat. Flera rrk skriver också att misstänkta häckningslokaler ej längre besöks eftersom arten har blivit så pass vanlig. Längre norrut i Sverige noteras det forsärslor mer sparsamt

Landskapsvis fördelning av observerade citronärslor *Motacilla citreola* i Sverige 2019.

Fynd av citronärsla *Motacilla citreola* i Sverige 2000–2019.

till sällsynt på flera håll utan någon tydlig ökning. Här nedan listas häckningar och troliga häckningar från landskapen norr om Mälaren i första hand samt fynden ifrån lappmarkerna.

Nrk: 30 häckningar eller möjliga häckningar. Stammen är stabil i landskapet.

Upl: Forsärlan är en väl etablerad häckfågel i rapportområdet och finns i princip i alla lämpliga vattendrag.

Dlr: 25 häckningar och 13 troliga häckningar är en svag ökning jämfört med fjolåret. Den är dessutom rapporterad från ytterligare 78 möjliga häcklokaler.

Vstm: 36 häckningar eller troliga häckningar, tycks hålla ställningarna väl, även om det finns en svag tendens till minskning av rapporterade häckningar de senaste 15 åren.

Vrm: 22 lokaler med säkra eller troliga häckningar, väl spridda över hela landskapet.

Gstr: Säkerställda häckningar har konstaterats från 10 lokaler. Dessutom finns fynd från ytterligare 19 lokaler med omständigheter som gör det troligt att häckning kan ha genomförts även där.

Hls: Rapporterad från ca 50 lokaler varav majoriteten utgörs av fynd i lämpliga biotoper. En population på mer 100 par i Hälsingland ter sig rimligt.

Mpd: Observerad på ca 30 lokaler under häckningstid. Ång: Fem säkerställda häckningar, och ytterligare sex observationer med trolig häckning. Därtill ungefär dubbelt så många möjliga häckningar. Arten förefaller stabil i landskapet.

Vb: Möjliga häckningar: 1 par revir Mobackendammen,

FOTO: CHRISTOPHER GULLANDER

Forsärla *Motacilla cinerea* vid häckningsplats i Halland 2019.

Skellefteå 13.4–1.9 (Staffan Andersson, Stig Holmqvist, Erik Normark m.fl.), 1 par + 1 hanne revir Baggböle herrgård – Klabböle Energicentrum, Umeå 15.4–24.8 (Lars Edenius, Birger Risberg, Rolf Segerstedt m.fl.), 1 par + 1 hanne revir Strömsholm, Bureå 28.4–10.7 (Linus Andersson, Mattias Laisfeldt, Anders Johansson, m.fl.). Av allt att döma är forsärlan numera en årlig häckfågel i Vb.

Nb: 1 ex. Södra armen, Pitsund 11.4 (Lars Sandberg), 1 hanne Aleån, Selets bruk 12.4 (Lars Sundberg), 1 hanne Ersnäs 28.4 (Rolf G Gustafsson), 2 ad. bobygge Storforsen nat. res. 9–26.6 (Anna Sundelin, Krister Jakobsson, Andreas Livbom m.fl.), 1 hona Aareakursu, Naakajärvi Eko-park 12.6 (Martin Widén). Andra konstaterade häckningen i landskapet.

Hjd: 4 säkerställda häckningar och 19 fynd av 35 individer under häckningstid.

Jmt: Forsärla sågs på drygt 30 tänkbara häckningslokaler under sommaren. På 8–10 av dessa konstaterades häckning. Det är i nivå med förra året.

S Lpl: 1 1K Trappstegsforsarna, Ås lpm 17.6 (Ulf Johansson), 1 pull. Yttervik, Ly lpm 21.6 (Håkan Rune), 2 ex. med föda åt ungar Vargträskets utlopp, Ly lpm 14.7 (Bengt Lindman).

N Lpl: 1 hanne sj. Porsi kraft stn., Vuollerim, Lu lpm 18.4–22.5 (Mats Karström, Ingemar Pettersson, Lars-Göran Hedberg m.fl.), 1 ad. hanne Kiruna fpl, T lpm. 22–24.4 (Lotta Nygård, Katarina Enbacke, Åke Flygare m.fl.) 1 ex. Harsprånget kraftstn, Lu lpm. 7.6 (Lars Lindell, Per Ålind), 1 hanne sj. Abiskojäkka, Abisko NP, T lpm 13.6–7.7 (John Halvarsson, Fredrik Sundberg, Joel Hallingfors m.fl.), 1 ex. Kvikkjokk, Lu lpm 21.7 (Elin Götmark). Fem fynd under häckningstid varav fyra möjliga häckningar.

(MAGNUS STRÖMBERG)

Sädesärla *Motacilla alba*

Fynd av underarten:

Engelsk sädesärla *Motacilla alba yarrellii*

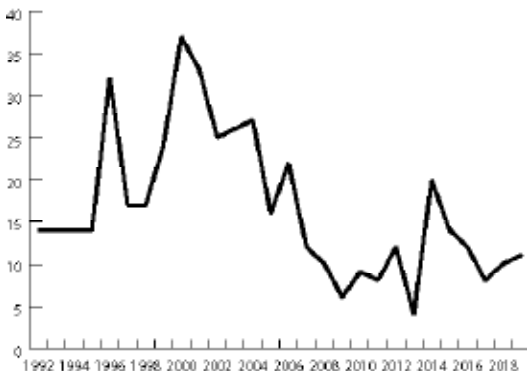
Elva fynd gjordes under året. Andra fyndet i Härjedalen och sjätte i Västerbotten. I Närke var det första fyndet sedan 2006. Före år 2006 var antalet fynd betydligt större. En förklaring till minskningen är att kraven för godkännande steg ungefär vid denna tidpunkt. En annan förklaring är också att en viss minskning då skedde.

Sk: Årets fynd utgörs av 1 ad. hanne Råå 16.3 (Johan Åhlén) och 1 ad. hanne Smygehamn 11.10 (Piet Pepers, Jens B Bruun).

Sm/H län: 1 honf. Figeholm, Oskarshamn 1.5 (PG Uterfors).

Gtl: 1 2K hanne Bredsandsudde, Gotska Sandön 25–27.5 (Måns Grundsten, Ola Sångberg m.fl.).

Hl: 1 ad. hanne rast. Larssons våtmark, Påarp 30.3 (Irene Hofstedt, Göran Snygg m.fl.).

Fynd av engelsk sädesärla *Motacilla a. yarrellii* i Sverige 1992–2019.

Gbg: 1 hona Nötholmen, Hönö 20–21.3 (Daniel Lave-son m fl) och 1 2K hane Torslandaviken 27.4–18.6 (Per Lundgren m.fl.).

Vg: En 2K hane i april är enda fyndet detta år.

Nrk: 1 hane rast. Näsbyängen, Oset 11.4 (Per Wedholm) samt Almbyängen, Oset 12.4 (Lennart Eriksson).

Hjd: 1 hane Ljungdalen 11.6 (Kent Moén).

Vb: 1 hane rast. Fodercentralen, Holmsund 26.3 (Dag Österlund, Jörgen Kragh, Torbjörn Yttergren).

(FREDRIK FRIBERG)

Fynd av underarten:

Masksädesärla *Motacilla a. personata*

(1/1 – 1/1)

HL: 1 1K Getterön 24–25.11 och 23–31.12 (F. L.) (Simon Lindqvist gm Rrk Halland).

FOTO: MIKAEL NORD

Sädesärla av underarten *Motacilla alba personata*, masksädesärla, Getterön (HL), 24 november 2019.

Sveriges andra fynd av denna sädesärla från sydväst- ra Asien. Fågeln blev en riktig långstannare och sågs även in på år 2020. Det tidigare fyndet var en utfär- gad hane på Öland i april 2006.

(ARON EDMAN)

Större piplärka *Anthus richardi*

24 ex. siktades under året – den lägsta summan un- der 2000-talet. Orsaken till den vikande trenden känner vi inte till. Så många som 7 ex. påträffades under våren (25.4–10.5). Den rimliga tolkningen är att vårfynden representerar retursträcket mot häckningsområdet i södra och centrala Sibirien för enstaka individer ur den del av populationen som

övervintrat i Sydvästeuropa. Blekinge stod för en udda fyndbild, i det att samtliga fynd i landskapet gjordes på våren. 17 höstfynd (9.9–9.11) var klart färre än snittet, men fördelningen i tid och rum var någorlunda normal med en överväldigande majo- ritet av observationerna på kustlokaler i Götaland och Svealand. Femte fyndet i Norrbotten och även det första där på fastlandet.

Sk: 1 1K Rålehamn, Tjällran 25.9 (Mårten Müller, An- ders Lindén). 1 ex. str. SV Nabben, Falsterbonäset 25.9 (Nils Kjellén, Mattias Ullman m.fl.). 1 ex. str. SV Nab- ben, Falsterbonäset 21.10 (Nils Kjellén, Mattias Ull- man).

Bl: 1 ex. Utlängan 27–28.4 (David Erterius, Mårten Müller, Bengt Larsson m.fl.). 1)ex. Torhamns udde 28–30.4 (Thomas Daleke, Tomas Flyman, Anders Adolfsson m.fl.). 1 ex. Utlängan 30.4 (Musse Björk- lund, Bengt Larsson, Per Lif m.fl.).

Öl: 1 ex. Trollskogen, Ölands norra udde 9–10.5 (Carl Tamario, Magnus Elfving, Tobias Berger m.fl.). 1 ex. Hälluddens stugby, Ölands norra udde 9.11 (Carl Ta- mario).

Gtl: 1 ex. Bredsandsudde, Gotska Sandön 4.5 (Anton Samuelsson, Elenor Lindstedt m.fl.). 1 ex. Barshageudd 17.10 (Matti Eriksson).

HL: 1 ex. Malön 18.5 (Mikael Käll). 2 ex. Lisered, Mo- rup 16–21.10 (David Armini, Stefan Johansson m.fl.). 1 1K+ Nidingen 2.11 (Göran Andersson, Annelotta Rolfsdotter Carlsson).

Vg: 1 ex. str. S Vinga ungar, Vinga 6.10 (Stefan Hage, Lasse Olsson).

Bob: 1 ex. Härholmskilen, Råssön, Kalvöfjorden 25.4 (Stefan Oscarsson, Stefan Avenfors).

Upl: 1 ex. str. Svenska Högarna 23.9 (Tommy Eriksson, Bill Douhan). 1 ex. str. V Horssten 25.9 (Mikael Ås- berg). 1 ex. Horssten 29.9 (Anders Haglund, Erik Wahl- gren, Mats Nilsson). 1 ex. str. S Mälarklippan, Bromma 5.10 (Niklas Westermark). 1 ex. str. O Mässten, Singö skärgård 17.10 (Tomas Pärt).

Hls: 1 ex. Flygstaden 9–10.9 (Stefan Persson). 1 ex. Flyg- staden 10.10 (Stefan Persson).

Nb: 1 ex. Helikopterskolan, Boden 17–20.9 (Mats Berg- quist, Jerry Larsson, Krister Jakobsson m.fl.). Femte fyndet i Nb.

(ANDREAS LIVBOM)

Tabell 41. Genomsnittligt antal större piplärkor *Anthus richardi* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,6	1,4	4,8	15	40	48	40	24

Fältpiplärka *Anthus campestris* EN

(FiS 42, SF 40)

Från landets numera enda häckningsområde i östra Skåne rapporterades mellan 10 och 15 par. Det kan jämföras med de 40 par som noterades vid den se-

naste heltäckande inventeringen 2017. Detta behöver emellertid inte innebära en fortsatt minskning eftersom inventeringar alltid ger fler häckningar än spontanrapporteringen. Utanför Skåne gjordes endast tre fynd under året.

Fynd utanför Skåne:

Öl: 1 ex. Sebybadet 5–6.5 (Karin Enquist, Stefan Kasselstrand, Magnus Kasselstrand). 1 ex. tallunge S Triberga läge 20–21.10 (Johan Jensen, Axel Jensen, Elis Ölfvingsson m.fl.).

Hl: 1 ex. Tylösand 10.6 (Anders Wirdheim, Christopher Gullander).

(ANDERS WIRDHEIM)

FOTO: HANS CRONERT

Fältpiplärka *Anthus campestris*, Horna (Sk), 19 maj 2019.

Sibirisk pipilärka *Anthus hodgsoni* (77/77–4/4)

Fyra fynd på årsbasis motsvarar medianen under perioden 2010–2019. Gotlandsfågeln sticker ut i egenskap av vårfynd. Sedan tidigare föreligger tre fynd i maj och ett i juni.

Gtl: 1 ex. Fyrbyn, Gotska Sandön 3.5 (Mattias Andersson).

Srm: 1 ex. Hävinge 20.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck).

Upl: 1 1K ringm. Björn, Björns skärgård 29–30.9 (Johan Södercrantz, Per Andersson, Mikael Åsberg m.fl.).

Nb: 1 ex. str. V Rödkallen, Luleå skg. 3.10 (Mårten Wikström, Andreas Degerman, Viktor Persson m.fl.).

(ANDREAS LIVBOM)

Rödstrupig pipilärka *Anthus cervinus* VU

(FiS 300, SF 300, FÅ 100?)

Som vanligt är rödstrupiga pipilärkans status som häckfågel i landet osäker och läget känns inte alls ljus. Inte ett enda exemplar noterades under standardrutterna. Sträckräkningarna på Nabben hade 2019 liksom 2018 endast 4 ex. att jämföra med ett medelvärde på 54 mellan 1973 och 2018. I och för sig visar arten en minskande trend men med kraftiga variationer mellan åren. 2019 går till historien som ett riktigt bottenår. De enda täthetsuppgifterna är nu mer än 15 år gamla. I brist på positiv eller upplysande information och med kraftigt minskande sträcksisffror den senaste 15-årsperioden föreslår vi att populationsuppskattningen minskas från 300 till 100 par. Några kommentarer från rrk:

Sk: Höststräcket av rödstrupig pipilärka var sammantaget uselt, med endast 55 ex. rapporterade från landskapet. Vissa år är arten betydligt vanligare, men de dåliga åren kommer allt tätare. På Nabben räknades endast 4 ex, samma bottennotering som förra året (Nils Kjellén, Mattias Ullman).

Gbg: Vad händer med våra rödstrupiga pipilärkor? Sex fynd av totalt sju exemplar är ett nytt bottenrekord. Det är välbekant att antalen fluktuerar mycket mellan åren, till exempel sågs 70 exemplar 2013 medan det bara två år senare enbart sågs 23 rödstrupiga pipilärkor i området. Lite oroväckande är det dock att vi nu har haft fem magra år på raken.

Upl: Sammantaget en riktigt usel höst för rödstrupig pipilärka.

Vb: 2019 går till historien som ett riktigt uselt år för den rödstrupiga i Västerbotten. Uppskattningsvis sågs sammanlagt bara 18 individer fördelade på 16 fynd. Det är det klart lägsta antalet noterade rödstrupiga pipilärkor under 2000-talet, möjligen den lägsta siffran för något år sedan arten började uppmärksammas av Västerbotens skådare under 60–70-talet.

N Lpl: Ett mycket dåligt år för arten – bara ett fynd under häckningstid och två fynd under höststräcket.

Fynd under häckningstid:

T lpm: 1 sj. Pitkäjärvi 29.5–5.6 (Tommy Eriksson, Anders Eriksson, Mathias Bergström m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*

Totalt 93 ex. är den högsta summan sedan 2009 då ett par bistra vintrar ända ner i Mellaneuropa uppenbart slog ut en betydande del av dessa nordsträckande individer. Vattenpiplärkan häckar i alpmiljö, och det var på 1990-talet man upptäckte att arten övervintrade i Sverige, framför allt i södra Skåne. Jämfört med förhållandena i början på 2000-talet

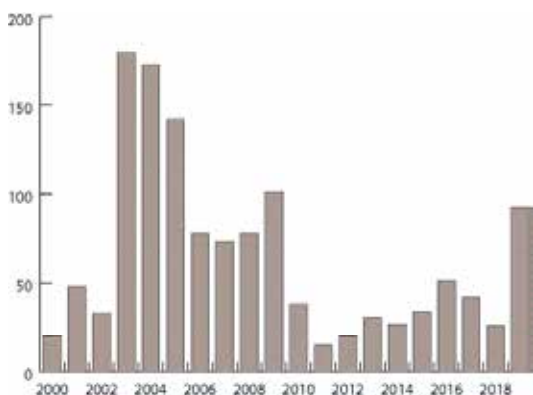
ligger helt dominerande Skåne fortfarande på ganska låga siffror. I övrigt är det bättre. Rrk Öl kommenterar: "vattenpiplärkans år på Öland. Att fyra individer skulle ringmärkas på en och samma dag fanns inte ens på kartan! Under 2000-talets 20 år har det innan i år endast setts 16 vattenpiplärkor på Öland. I år har 9 ex. setts på bara ett enda år." Rrk Boh: Fem exemplar noterades 2019, vilket är den högsta årssumman sedan 2008. För Blekinge kommenterar rrk: "Utlänganfåglaerna i jan–mar är fåglar som stannat kvar från 2018, resten nya individer." Nionde fyndet på Gotland, tredje fyndet i Sm/F.

Sk: Under årets inledning sågs sammanlagt 14 ex., som mest 4 ex. Löddesnäs 18.1 (Lars-Göran Lillvik). Vårens

FOTO: SIMON CARRINGTON

Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*, Ölands södra udde (Öl), 30 oktober 2019.

Fynd av vattenpiplärka *Anthus spinoletta* i Sverige 2000–2019.

sista fynd var av en långvarig fågel vid Strandbaden 16.3 (Mikael Jönsson, Frank Abrahamson m.fl.). Höstens första observation gjordes vid Lerhamn 20.10 (Olof Strand). Totalt sågs 28 ex. under hösten, som mest 8 ex. Ornakärr 8.11 (Mats Rellmar). De enda inlandsfynden under året gjordes vid Vombs ängar med omnejd, med fynd både i början och slutet av året.

Bl: 2 ex. Lindö udde–Millegarne 3.1–25.3 (Fredrik Lennartsson m.fl.), 3 ex. Utlängan 10.1–27.3 (Lars-Gunnar Lundquist m.fl.), 1 ex. Utlängan 28–29.4 (F) (Mårten Müller, Musse Björklund, David Erterius m.fl.). 2 ex. Utlängan 21.10–1.11 (Lars-Gunnar Lundquist) och 1 ex. Lindö udde 30.11–21.12 (F) (Fredrik Lennartsson). Sm: 1 ex. Väcklingby, Draven 12.1 (Stefan Andersson).

Öl: Ottenby: 4 ex. ringmärktes Ölands södra udde, Ottenby 29.10–1.11 (Simon Carrington, Olof Ramel m.fl.). 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby 2–5.11 (Aron Edman). Norra Öland: 1 ex. Ölands norra udde 25.10 (Tobias Berger, Carl Tamario m.fl.). 1 ex. Karsnabben, Böda hamn 2–3.11 (Tobias Berger, Leif Dahlgren m.fl.). 1 ex. Ölands norra udde 8.11 (Tobias Berger, Linus Karlsson m.fl.). 1 ex. Karsnabben, Böda hamn 9–10.11 (Tobias Berger, Oskar Wändell m.fl.).

Gtl: 1 ex. Brissund, Väske 8.5 (Ulf Lidberg, Petter Sundin m.fl.).

Hl: 10 ex. första halvåret och 16 ex. andra halvåret.

Bob: 1 ex. Sandviken, Rörö 20.1 (Stefan Svanberg, Hans Börjesson), 1 ex. Svartehällorna, Nord-Koster 20.10 (Svante Söderholm), 1 ex. Kråkudden, Hönö 11.11 (Jon Håkansson) och 2 ex. Haby buk, Ramsvikslandet 30.11–30.12 (Lars Viktorsson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

(FiS 4600, SF 4600)

Samtidigt som standarddrutterna antyder att skärpiplärkans långsiktiga minskning upphört under den senaste tioårsperioden är också landets relevanta rrk just nu neutrala i sina analyser. Så måste vi ju bara nämna Härjedalen, där skärpiplärkan är en mycket ny företeelse. En ny företeelse nationellt är också fynd under häckningstid i fjälltrakterna:

Hjd: 1 ex. Flatruet 25.5 (Bert-Ivan Mattsson). 1 ex. Ljungdalen 30.5 (Björn Lundgren, Lis-Marie Lundgren).

Lu lpm: 1 ex. rast. Porsi kraft stn., Vuollerim 13-19.10 (Mats Karström). Sjunde fyndet i Lu lpm.

(FREDRIK FRIBERG)

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Stenknäcken har under senare årtionden ökat i antal och även spridit sig norrut i landet. Den häckar numera regelbundet upp till Norrbotten längs Norrlands kust samt lokalt även i inlandet. I år konstaterades flera häckningar i Norrbotten (rrk

Nb) liksom första häckningen i Ly lpm (rrk S Lpl).

Ly lpm: En häckning (2 flygga ungar matades) Gunnarn 3.8 (Greger Thorsson gm Bo Åström).

(FREDRIK FRIBERG)

Tallbit *Pinicola enucleator* VU

(FiS 5000, SF 5000)

Tallbit anses vara en spridd om än sparsam häckfågel i Norrlands inland. Under de senaste åren har rapporter visat på kraftigt minskade förekomster.

Rapporter som tyder på häckning:

Ång: 1 sj. Gäddtjärnmyran, Varvliden, Björna s:n 27.5 (Thomas Birkö).

Carlberg). 20 ex. Kesudalen, Storsjö 9–10.7 (Göran Storensten, Henrik Johansson m.fl.). 1 sj. Funäsdalsberget 22.7 (Uno Pettersson).

N Lpl: Inga säkerställda häckningar rapporterade i år, men 14 fynd med lägre häckningsindicium.

Framför allt Sydvästsverige rapporterar om en invasion under hösten, förmodligen den största under 2000-talet i dessa delar av landet. "Årets invasion är således självklart en av årets stora fågelhändelser", utropar rrk Skåne. Det började i Värmland 23 oktober (Rrk Vrm): "Under 23.10, räknades ett nytt rekord av sträckande tallbitar vid Hammarö fågelstation och grupper av fåglar sågs sträcka söderut från gryning till sen eftermiddag. Totalsumman

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Tallbitar *Pinicola enucleator*, Stockholm, 19 december 2019.

Vb: 1 hane Petträsket, Nicknoret, Norsjö 26.6 (Lennart Wigenstam). Rrk kommenterar: "Första gången på många år som det ens observeras tallbit i landskapet under sommarmånaderna. Om det fortfarande finns en häckpopulation inom Vb torde den vara ytterst liten och sporadisk och sannolikt knuten till just landskapets NV-delar."

Nb: Inga observationer som tyder på häckning rapporterade förutom ett par sjungande fåglar. 1 sj. Kahukangas 29.3 (Roine Strandberg). 1 sj. Narkbrov. Narkån V, Narken 11.5 (Peter Wikström). 1 2K hane sj. Lumi-vaara V Kihlanki 12.6–4.7 (Martin Widén, Raul Vicente, Caroline Sjöström).

Hjd: 1 ex. Osvallen, Storsjö 27.6 (Birger Östlund). 1 ex. Mellersta Rotsjön, Storsjö 29.6 (Håkan Persson, Anders

under dagen stannade på 1 048 ex. Under hösten ringmärktes 117 ex., vilket är den i särklass högsta märksumman någonsin vid Hammarö fågelstation.". Därefter noterade Dalsland hela 664 ex. vid Rörvik den 26.10 (Ingemar Johansson, Ulf Lindell, Börje Broström). I detta sammanhang bör ändå nämnas att östra Sveriges skärgård hade ett relativt omfattande sträck med 461 ex. str. SV Vattentorget, Oxelösund, Srm 28.10 (Kalle Brinell m.fl.) som högsta dagssumma. Från den 30 oktober noteras 17 ex. ända nere på Falsterbohalvön och flera observationer gjordes även i nordvästra Skåne. Därefter försvann de flesta och efter 1.11 saknas observationer från Malmö och Vellinge kommuner. Om

de drog norrut igen eller sträckte över till Danmark är oklart, men det sågs inga tallbitar sträckande på Nabben. Det förefaller tydligt att tallbitarna rundade Sydsverige och sträckte tillbaka norrut igen. Östra Småland rapporterar om sin topp: 655 ex. str. mot norr Hagbyhamn, Kalmar 6.11 (Simon Carrington, Harald Persson m.fl.), 302 ex. str. mot norr Skäppevik 507, Björkenäs, Torsås 6.11 (Oscar Jönsson) och 310 ex. str. mot norr Hagbyhamn, Kalmar 7.11 (Björn Klevemark, Eva Klevemark). I anslutning till detta rapporterar Tobias Berger 9.11 inte mindre än 490 tallbitar på sträckförsök på Ölands norra udde. Därefter blev tallbitarna kvar på många håll ända fram till årsskiftet, även om riktigt höga sträcksummor på enskilda platser saknas. Rrk Hl skriver om slutet på året: "Första halvan av december noterades uppskattningsvis 1 500 ex. (varav många av föregående periods individer troligen varit kvar). Under framförallt mitten av månaden var det stundtals smockfullt med tallbitar kring rönnträd och oxlar i de centrala delarna av Varbergs, Falkenbergs och Halmstad städer. Enbart räknat 14.12 fanns samtidigt minst 865 ex. i landskapet fördelade på 15 ex. Kungsbacka, 490 ex. Varberg, 200 ex. Falkenberg, 150 ex. Halmstad, 10 ex. Laholm."

(FREDRIK FRIBERG)

Ökentrupetare *Bucanetes githagineus*

(10/10 – 1/1)

Hl: 1 hane Korshamn, Morups Tänge, 8.7 (F) (Hans Johansson, Mikael Sandell, Christopher Gullander).

Andra fyndet för Västkusten och det första för Halland. Sju av tio tidigare fynd är gjorda i södra och mellersta Östersjöområdet. Den svenska förekomsten ligger väl i linje med hur det ser ut i grannländerna, med ett till fyra fynd per land, och merparten av fåglarna har setts från mitten av maj till början av augusti. År 2005 var det lite av en invasion av arten i västra Europa med cirka 25 fynd (tarsiger.com). Ökentrupetare häckar i stenöknar framför allt söder om Medelhavet och anses som stannfågel men nästan årliga fynd långt utanför häckningsområdet visar att en del långflyttningar sker då och då.

(JUHO KÖNÖNEN)

Vinterhämpling *Linaria flavirostris* VU

(FIS 320, SF 320)

Vinterhämplingen häckar mycket sparsamt i den svenska fjällvärlden, och årets rapporter är åter koncentrerade till de klassiska områdena i syd och nord, dvs. Härjedalen och Torne lappmark. Gissningsvis finns vinterhämplingen i områden däremellan, om

än inte särskilt tätt. Notera dock augustifyndet från Dalarna! Svensk Fågeltaxering har endast möjlighet att följa vinterhämpling vintertid.

Fynd under häckningstid:

Dlr: 1 ex. Fulufjället, Älvdalen 20.8 (Tomas Lundqvist).

Udda fynd till tid och lokal. Enda tidigare fynd från juni-augusti i Dalarna är 5 ex. Fulufjället 3.8 1974 och 7 ex. Fulufjället 10.8 2011.

Hjd: Fynd under häckningstid: Max 6 ex. lämplig biotop Mittåkläppen 16.6–4.7 (Leif Östman, Mattias Pozsgai, Johannes Rydström). 3 ex. Helags 27.7 (Anders Borghed).

N Lpl: 5 ex. i lämplig biotop Kärkevagge 24.6–26.7 (Viggo Norrby, Fredrik Sundberg). 1 ex. i lämplig biotop Njulla, Abisko NP 26.6 (Viggo Norrby). 2 ex. i lämplig biotop Latnjatjärro, standardrutt 30I7c 26.6 (Fredrik Sundberg). 1 ex. i lämplig biotop Pessisjåkka (Åke Flygare). 2 i par sj. Njunis 13.7 (Michael Tholin, Caroline Sjöström, Robin Isaksson). 7 ex. i lämplig biotop Vadvetjåkka NP 22.7 (Joel Hallingfors).

(FREDRIK FRIBERG)

Hämpling *Linaria cannabina*

Hämplingen fortsätter att expandera norrut. Norrbotten sammanfattar ett rekordresultat (rrk Nb).

Anmärkningsvärt fynd:

Ås lpm: 1 sj. Åsele 14.6 (Kalle Källebrink, Eva Johansson m.fl.). Nionde fyndet i Åsele lappmark.

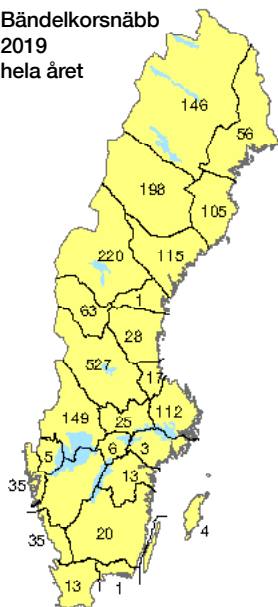
(FREDRIK FRIBERG)

Bändelkorsnäbb *Loxia bifasciata*

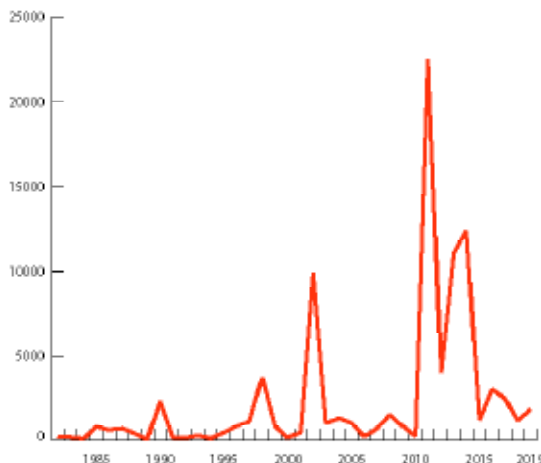
Totalt 1 827 ex. är helt normalt sett till de senaste årens summor (2015–2018) som legat i intervallet 1 200–3 000. I siffrorna ligger en närmast total frånvaro från Sydvästsverige. Även längs Norrlandskusten är antalen små. Men var har då bändelkorsnäbbarna registrerats? Jo, nedom södra fjällkedjan vid midsommar dyker plötsligt mängder av småflockar upp, från ingenstans kan tyckas. Rrk Jmt skriver: "Rekordartat uppträdande med över 75 observationer, varav merparten i juli-augusti (58 observationer)." Rrk Hjd kallar det "en kraftig invasion". Rrk Dlr fyller på "Uppträdde invasionsartat under hösten i främst norra och västra Dalarna.", med den för landskapet högsta summan (527 ex.) sedan 2002 (550 ex.). För första gången blir Dalarna det landskap med den största summan för Sverige. Fåglarna i detta rätt stora men ändå begränsade område blir av någon anledning kvar från mitten av sommaren, hösten och förbi årsskiftet på ett sätt som inte hänt tidigare. Men mer om det i nästa årssammanställning!

(FREDRIK FRIBERG)

**Bändelkorsnäbb
2019
hela året**

Landskapsvis fördelning av observerade bändelkorsnäbbar *Loxia bifasciata* i Sverige 2019.

Antal bändelkorsnäbbar *Loxia bifasciata* i Sverige 1982–2019.

Steglits *Carduelis carduelis*

Steglitsen är en av de arter som expanderar allra mest i Sverige just nu. Enligt Svensk Fågeltaxerings standardrutter noteras numera drygt åtta gånger fler steglitsar än i slutet av 1900-talet. Expansionen märks även i den spontana rapporteringen till Artportalen.

Vb: Sammanlagt 9 konstaterade häckningar är den klart högsta noteringen hittills i landskapet.

Nb: Ett par häckningar i Piteå.

T lpm: 1 ex. Kaalasjärvi by 7.4 (Tage Fjällborg). 1 ex. Tanhuas fågelmatare 1.5 (Jonas Tanhua). 1 ex. Vittangi 5.5 (Ronny Karlsson). Fynd 6–8 i Torne lappmark.

(FREDRIK FRIBERG)

Gulhämpling *Serinus serinus* VU

(FIS 44, SF 40, FÅ 55)

Gulhämplingen hade 2020 ett riktigt gott år. Vi når tidigare uppskattningar på drygt 40 revir och med sjungande hannar inkluderade snarare på ca 55. Rrk Skåne kommenterar: ”Det ska påpekas att detta är ganska grova uppskattningar. Antalet registrerade revir hade säkert kunnat vara betydligt fler om mer omfattande inventeringar gjorts i de områden där arten finns någorlunda tät.” Angående paret i Göteborg skriver rrk Gbg: ”Fyndet av gulhämpling på Östra begravningsplatsen utgjorde en liten sensation, särskilt när man kunde konstatera att det handlade om ett par som vid något tillfälle sågs med

FOTO: MIKAEL ARINDER

Gulhämpling *Serinus serinus*, Rigeleje (Sk), maj.

bomaterial i näbbarna och förhoppningar om en häckning tändes. Tyvärr försvann de dock spårlöst efter den 19 juni.” Ny häckfågelart för Blekinge! Ett urval av kommentarer, fynd och analyser:

Sk: En bedömning av antalet gulhämplingar gav totalt ca 40 revir i Skåne. Med revir avses sjungande hannar eller andra rapporter med högre häckningskriterier. För några delområden har bedömningen av antalet revir gjorts av lokala ornitologer (Jonn Leffmann, Ulf Gärdenfors, Johan Mellquist). Flest revir återfanns i Simrishamns kommun med 18 följt av Kristianstad med 10 och Ystad med 7. I Skurup kommun fanns totalt 4 par och i Vellinge kommun en sjungande hane.

Sm: 1 ex. Södra Mansnäs Berga 31.3 (Rose-Marie Thy-

man). 1 ex. str. N Väcklingeby, Draven, Gislaveds k:n 18.4 (Stefan Andersson). Den lilla kolonin vid hästthagarna på Svensknabben i Kalmar fanns kvar i år även om ingen häckning konstaterades så som 2018. I övrigt ytterligare fynd av sjungande på åtta lokaler i Kalmar. Enda övriga fyndet var en sträckande fågel i Hultsfred. 2 par revir Hästthagarna, Svensknabben, Kalmar 8.4–31.7 (Simon Carrington, Per-Göran Svensson m.fl.).

Bl: 1 par fick fram minst två flygga ungar i Sandviken, Sölvesborg 18.4–22.9 (Leif Thörne, Anders Peltomaa, Mats-Åke Persson m.fl.). Dessutom 10 fynd av 11 under april och början av maj.

Öl: Häckning: 1 1K nyligen flygg Södra lundsjön, Ottenby 14.8 (Simon Carrington).

Gtl: 13 fynd av ca 17 individer. Antalet är svårbedömt och angivna siffror är ett minimiantal. Observationen i juli, 1 ex. Färö skola, Färö, Gtl 11.7 (Matthis Kaby) är intressant men inga uppgifter tyder på häckning.

Hl: 1 ex. rast. Nidingen 16–18.5 (Tommy Järås m.fl.). 2 i par Spritkullen, Grötvik 6–9.6 (Roy Ottosson, Julius Wengelin Grantén m.fl.). 1 ad. hane Steninge 24.7 (Björn Lundgren).

Gbg: 1 par Östra begravningsplatsen 10–19.6 (Patrik Larsson m.fl.).

Ög: 1 sj. hane vid apoteket i centrala Valdemarsvik 1.6 (Magnus Kasselstrand).

Srm: En sj. hane Landsort 20.4 (Emil Lundahl, Raul Vicente, Mikael Åsberg m.fl.) och en sj. hane Landsort 12–15.5 (Espen Quinto-Ashman, Matt Scragg, Mattias Öberg m.fl.). Det kan inte uteslutas att det rör sig om samma individ.

Upl: 1 sj. Burunge, Vendel 17–23.5 (Roine Jansson m.fl.). 1 sj. Örskär 4.6 (Petter Haldén, Martin Irestedt).

Ett vinterfynd, det första sedan 2012:

Sk: 10.12 Skanörs hamn (Janne Dahlén).

(FREDRIK FRIBERG)

Lappsparv *Calcarius lapponicus* VU

(FiS 230000, SF 126000)

Lappsparven häckar i hela fjällkedjan från norra Dlr norrut till T lpm, dock med stora luckor i utbredningen. Utanför häckningstid ses lappsparven i större delen av landet, dock i betydligt större antal i Västerbotten och Norrbotten än längre söderut. För första gången gör vi en kvantitativ listning av antalet sträckande lappsparvar per landskap: Sk (29), Bl (18), Boh (14), Ög (18), NrK (12), Srm (18), Sthm (36), Upl (51), Vstm (20), Dlr (65), Vrm (25), Gstr (8) och Ång (14).

Rrk-kommentarer från norra Sverige:

Dlr: Lappsparven är på randen till att försvinna som häckfågelart i Dalafjällen, troligtvis bara några få par kvar. Enda kända tillhållet under senare år är vid Fosksjöarna på Långfjället. Glädjande är fynden under häckningstid på Fulu fjället, där rapporter saknats under två år i rad.

Hjd: Sammantaget finns inget i fyndbilden som indikerar någon minskning i Härjedalen.

Jmt: Fynd under häckningstid rapporterades endast från de mer välbesökta fjällområdena vid Stekenjokk samt kring "Jämtlandstriangeln". Enda undantaget var en ströobservation i Glen i början av augusti.

Vb: För bara tio år sedan rapporterades flockar om 100–500 rastande lappsparvar relativt frekvent i början av maj. Ytterligare tio år tillbaka i tiden finns flera rapporter om flockar på 1 000 eller fler lappsparvar. Numera är grupper på fler än 10 ex. sällsynta. Om trenden håller i sig är frågan om det övre huvudet kommer att rasta lappsparvar i Västerbottens kust om tio år?

Nb: "Minskande". Stort antal: 400 ex. födosökande Övre Kukkola 4.5 (Hampus Lejon).

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: TOMAS LUNDQUIST/N

Kornsparv *Emberiza calandra*, Buttle (Gtl), 21 juli 2019.

Kornsparv *Emberiza calandra* EN

(FiS 40, SF 40)

När det gäller häckningar talar vi ännu så länge bara om Skåne, och de två föregående åren 2017–2018 påträffades ytterst få revir och häckningar. Rrk Sk sammanfattade då: "En klar minskning i förekomsten under både vinter- och häckningsperioden, där antal revir är oroväckande. Svår torka och brist på föda kan vara bidragande orsaker till uteblivna häckningar och dålig framgång".

I år vet vi mer! Rrk Sk: "I Simrishamns kommun noterades fem sjungande fåglar men inga högre häckningskriterier har rapporterats. I Ystads kommun fanns ca 25 sjungande kornsparvar och årets

riktade inventering resulterade i tio par av vilka fyra konstaterades ha lyckade häckningar (Richard Bergendahl).”. Sammanfattningsvis ser det ut som vi åter har positiva tongångar. Utanför häckningsområdet, men i Skåne, gjordes nio fynd på sju lokaler. Vinterfåltet vid Hammar i häckningsområdet höll som mest 120 fåglar under föråret och 130 under efteråret. Tack för god kontroll och koll Skåne!

På det hela taget ökar antalet fynd utanför Skåne, och 2019 gjordes 16 fynd. Utan att avslöja för mycket ser vi redan nu fram emot 2020 års sammanställning. Åttonde och nionde fyndet för Vb och första gången som mer än ett fynd gjorts under samma år. De senaste fynden före årets är från 2013. Fyndet vid fodercentralen är enligt artportalen det första vinterfyndet i Norrland.

Nordliga fynd:

Nrk: 1 ex. Husön, Kvismaren 20.5 (Magnus Persson).

Vb: 1 ex. Fodercentralen, Holmsund 5.1–2.2 (Birger Risberg, Niklas Andersson, Isak Vahlström m.fl.). 1 ex. Vintervägskroken, Holmön, Holmöarna 23.8 (Per Hansson).

(FREDRIK FRIBERG)

Gulgrå sparv *Emberiza cineracea* (0/0 – 1/1)

Fynd av underarten:

Emberiza c. semenowi (0/0 – 1/1)

Gtl: 1 honf. Hoburgsklippan 17–19.5 (F, V) (Jörgen Petersson, Örjan Siik).

Ny art för landet! Något oväntat fynd av en extrem raritet utanför sitt ordinära utbredningsområde. Ett enda tidigare fynd finns från norra Europa, från Danmark i slutet av maj 2005 (underarten *semenowi*). Att det skulle dyka upp en i Sverige var det nog inte många som var beredda på. Nominatformen häckar i västra Turkiet och underarten *semenowi* i Mellanöstern från östra Turkiet och österut. Arten flyttar relativt kort för att övervintra i Rödahavsområdet. Med tanke på fyndbilden i övriga Europa och artens rätt så anonyma utseende lär den behålla sin status som en sällsynt gäst även i framtiden. Rk anser inte att det går att dra någon säker slutsats om Hoburgsfågeln ålder, varför det publiceras som honfärgad. Läs även upptäckarens redogörelse för fyndet av den gulgrå sparven längre fram i *Fågelåret*.

(JUHO KÖNÖNEN)

Ortolansparv *Emberiza hortulana* CR

(FiS 6300 par, SF 1500 par)

Ortolansparven befinner sig i Sverige med närområde sedan många år i något som kan liknas vid ett fritt

fall, med en minskning som knappast överträffas av någon annan fågelart. Minskningen måste ändå ses i ljuset av den allmänna nedgången av jordbruksfåglar i hela Västeuropa. Samtidigt vet vi fortfarande alldeles för lite om försämringar i artens övervintnings- och flyttområden. Kort sagt: Om det är något vi kan göra, så är det långt ifrån självklart vad det är! Ortolansparven försvann ca 2015 från Södermanland och gissningsvis är den också borta från Östergötland, Värmland och Gästrikland (tolkning baserat på frånvaro av fynd). En intressant detalj i årets rapportering är att ett par sydliga koncentrationer hänger sig kvar i områden som för några år sedan såg betydligt mer attraktiva ut än idag. I Sparsättra

FOTO: JÖRGEN LINDQVIST

Gulgrå sparv av underarten *Emberiza cineracea semenowi*, Hoburg (Gtl), 17 maj 2019.

socken, Enköping, Uppland finns arten delvis kvar i långsamt tynande koloniliknande förekomster, i områden som för ca tio år sedan bestod av större energiskogsodlingar. I Hälsingland skriver rrk: ”På det stora hygget vid Rödmyrberget sjöng 7 st. och häckning konstaterad. Intressant är att följa ortolanerna under de kommande åren på det snart igenväxande hygget.” Hittills framgångsrika koncentrationer vid Kungsör, Vstm och Sparsättra, Enköping, Upl kan alltmer ses som enklaver i förlorat land.

Fynd under häckningstid:

Sm: 1 ex. i lämplig biotop Sannaviken, Vättern, Jönköping 2.6 (Bengt Petersson).

Gtl: 1 ex. Lindarve, Sproge 18.7 (Åke Svalfors).

Ög: Endast ett fynd under året, en rast. hanne vid Tjärstad spänger 10.5 (Wilhelm Lennman m.fl.), vilket tyvärr måste konstateras vara nytt bottenrekord.

Nrk: Alla årets observationer gjordes i Kvismaren. Där blev det ett något bättre häckningsresultat i år då tre par gick till häckning och fick ut minst 3 ungar.

Upl: Totalt 22 sj. hannar, 14 av dessa från området kring Sparrsätra. Endast två rapporter som tyder på parbildning/häckning. Ganska dålig inventeringsinsats detta år dock, besök på flera tidigare lokaler under optimal sångtid gjordes inte.

Stbm: "Kräftgången fortsätter. De tidigare häckningslokaler i Sigtuna och Vallentuna kommuner har genomsökts utan fynd av ortolansparv (Mats Gothnier, Micke Johansson). Endast ett fynd indikerar förekomst häckningstid, det var en sjungande hanne vid Stensta, Kårsta k:a 16 juni (Tobias Nilsson)."

Vstm: 28 sjungande hannar har rapporterats under häckningstid med följande kommunvisa fördelning: Västerås (4), Köping (1), Kungsör (20), Surahammar (1) och Fagersta (2). Kungsörs kommun: Den samlade bedömningen efter inventeringen är att det varit minst 20 revir under 2019 och 10 platser där hannar sjungit tillfälligt. Honor observerades i 8 olika revir. Inga häckningsindicer under inventeringsperioden i form av matning eller kullar gjordes, dock sågs 4 flygga ungar i området i 18 augusti, oklart om de kommer från en eller flera kullar.

Dlr: De två reviren i Borlänge resp. i Avesta kommuner fortfarande besatta som tidigare år. Dessutom två nya lokaler i Hedemora och Orsa under häckningstid, men dessa hördes tyvärr bara under några dagar.

Gstr: 1 ex. sj. Kolmyrberget, Åmot 21.5 (Stefan Persson). Detta enda vårfynd i nordvästra gästrikehörnet får representera hoppet om en liten reproducerande population här.

Hls: Årets fynd i jordbrukslandskapet är vid Fjärdsätter Delsbo och Ålsjöängarna men inga konstaterade häckningar. På det stora hygget vid Rödmyrberget sjöng 7 st. och häckning konstaterad. Intressant är att följa ortolanerna under de kommande åren på det snart igenväxande hygget.

Mpd: Drypt 27 ex. på 11 olika lokaler med en relativt jämn spridning över hela landskapet.

Ang: Rapporterad från 19 lokaler under häckningstid. I förhållande till tidigare år i underkant numerärt.

Vb: Under året rapporterades 99 sjungande eller på andra sätt revirhävande hannar från ca 30 olika lokaler samt 8 honor i anslutning till revirhävande hannar. Fyndantalet är det klart högsta i landskapet sedan 2012, vilket åtminstone delvis kan kopplas till att Länsstyrelsen genomförde en inventeringsinsats där arten eftersöktes i jordbruksbygder i mellersta och norra delen av landskapet. Flest fynd föreligger från området vid Hössjödalen där 40 revirhävande hannar och 6 honor noterats på främst olika hyggen runt byn Hössjö. Från de klassiska ortolansparvsmarkerna kring Umeälvens slättlandskap finns fynd av 8 revirhävande hannar och en hona, vilket är en förbättring från bottenåret 2018 då endast två

revir konstaterades. Glädjande är även att ett flertal revir kunnat konstateras från norra delen av landskapet. Området kring Kåge-Ersmark-Ostvik norr om Skellefteå förtjänar att nämnas särskilt då hela 19 revir inräknats i detta område. En konstaterad häckning föreligger från året: Ett par med en flygg unge Moren, Stöcke 6.7 (Ulf Skyllberg).

Nb: De flesta fynden avser sjungande hannar som setts på hyggen. Totalt 21 fynd av 30 ex. vilket är i paritet med fjolåret. Antalet observerade individer har de senaste fem åren pendlat mellan 30 och 47 fåglar med en nedåtgående trend. Mörkertalet kan dock vara stort då hyggen inte så ofta besöks av ornitologer.

N Lpl: Inget fynd i år av denna starkt hotade art.

(FREDRIK FRIBERG)

FOTO: STEFAN OSCARSSON/N

Rostsparv *Emberiza caesia*, Skutskär (Upl), 5 januari 2019.

Rostsparv *Emberiza caesia* (3/3–0/0)

Upl: 1 2K hanne Skutskär 1–11.1 (F) (Gudrun Öhman, Klara Öhman).

Rostsparven, som dök upp 23 december 2018, och finns publicerad i *Fågelåret 2018*, sågs besöka fågelmatningen till och med 11 januari 2019. Fågeln var i dåligt skick de sista dagarna innan den försvann och troligtvis dog den på platsen.

(JUHO KÖNÖNEN)

Dvärgsparv *Emberiza pusilla* **VU**

(FiS 160, SF 160)

Årssumman hamnade på finfina 35 ex., vilket gör 2019 till det fjärde bästa året för arten efter 2016,

2017 och 2013. Rapporteringen av sjungande fåglar i nordligaste Norrland på senare år genom punktinsatser mot intressanta lokaler för arten eller standarddruttsinventering indikerar ingen expansion inom svenskt område. Under maj–juni 2019 registrerades där 15 ex. Antalet fynd under vårsträcket uppgick däremot till så många som 7, och under hösten inräknades 13 ex. Om fler observationer vår och höst kan kopplas till en reell ökning av antalet fåglar österifrån som försöker övervintra i Västeuropa eller bara beror på ändrade skådarstrategier är oklart. Landskapsvis fördelades fynden på: Sk (2), Bl (1), Öl (3), Gtl (4), Hl (2), Boh (2), Srm (2), Upl (1), Gstr (1), Vb (1), Nb (14) och Lu lpm (2).

Vårfynd:

Bl: 1 ex. Utlängan 28–30.4 (Musse Björklund, David Erterius, Mårten Müller m.fl.).
Öl: 1 hane Stora grundet, Ölands norra udde 27–29.4 (Mats Waern, Peter Alsin, Carl Tamario m.fl.). 1 ex. Fågelmattningen, Ölands norra udde 29.4–1.5 (Tomas Svensson, Stefan Svensson, Tobias Berger m.fl.).
Gtl: 1 ex. gamla fyren, Östergarnsholm 27.4 (Sebbe Nilsson, Peter Lundberg, Magnus Liljefors). 1 2K+ hane sj. Bredsandsudde, Gotska Sandön 8.6 (Mattias Andersson, Mattias Gerdin, Raul Vicente).
Boh: 1 ex. Södra Sjöritzt, Torreyby, Foss, Munkedal 28.3–13.4 (Lennart Hermansson, Lars Viktorsson m.fl.).
Upl: 1 ex. str. N Fågelsundet, Björn 29.4 (Kalle Brinell).

Fynd under häckningstid i häckningsbiotop:

Nb: 2 ex. Jupukka nat. res. 29.5–30.6 (Håkan Tyrén, Martin Widén, Peter Lindmark m.fl.). 3 sj. Kaunisjärvi 30.5–16.6 (Tommy Eriksson, Anders Eriksson, Mathias Bergström m.fl.). 1 sj. 1.6 (Jens Morin, Bengt Larsson). 2 sj. Kaunisjokibron S Sahavaara 4–30.6 (Martin Widén, Leif Jonasson, Tobias Berger m.fl.). 1 sj. Keräntöjärvi 15.6 (Martin Widén). 2 sj. Dammarna, Pajalagruvan 16.6 (Mattias Edman, Ulf Sperens). 2 sj. Kaivosjänkä V Juoksengi 30.6 (Krister Jakobsson).
Lu lpm: 1 sj. Kirtik 1.6 (Magnus Lundström). 1 sj. Luspebryggan, hamnplatsen 28.6 (Krister Jakobsson).

Höstfynd:

Sk: 1 ex. str. SV Nabben, Falsterbonäset 8.11 (Nils Kjellén, Mattias Ullman). 1 ex. Infarten till Räddningstjänstens övnings, Baskemölla 8.11 (Bengt Andersson).
Öl: 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby 3.10 (Johan Bergquist, Linnea Johansson, Magnus Hellström).
Gtl: 1 honf. Hoburgen 2.10 (Musse Björklund, Lars Thornberg). 1 ex. Anlunda 23.10 (Mats Svensson Pavval).
Hl: 1 ex. Nidingen 16–8.10 (Josefina Pehrson, Marc Illa Llobet

m.fl.). 1 ex. Tjolöholm 1–2.12 (Anders Rönnäng m.fl.).
Boh: 1 ex. Sibhålan, Torslandaviken 6.11 (Karin Magnander).
Srm: 1 ex. Pumphusängen, Ågesta 29.9 (Stefan Ettestam, Fredrik Forsberg, Rikard Liljebblad). 1 ex. Huvudskär 2.11 (Mikael Åsberg, Johan Lind m.fl.).
Gstr: 1 1K ringm. Eggegrund 22–24.9 (Jan Lindström, Bengt Allberg, Ingemar Marklund).
Vb: 1 1K ringm. Rönnfållan, Norsjö 11.9 (Lars Bruks, Anders Lindström).
Nb: 1 1K ringm. Rödkallen, Luleå skg. 21–24.9 (Raul Vicente, Staffan Sundin, Caroline Sjöström m.fl.).

Tillägg 2018:

Vb: 1 ex. Norra våtmarken, Skäret, Umeälvens delta och slätter 4.9 (Lars Edenius).

(ANDREAS LIVBOM)

FOTO: LASSE OLSSON

Dvärgsparv *Emberiza pusilla*, Tjolöholm (Hl), 1 december 2019.

Videsparv *Emberiza rustica* NT

(FiS 40000, SF 34000)

Från våra sydliga rrk kommer idel nedslående kommentarer om få fynd för arten, vilket bara bekräftar videsparvens utförsbacke och försvinnande som häckfågel i den södra delen av sitt forna utbredningsområde. Vår- och försommarfynd saknas således i t.ex. Gästrikland och Hälsingland, och i landskap som Värmland och Dalarna har inga videsparvar rapporterats överhuvudtaget sedan 2017.

Längre norrut är det mer blandade tongångar och relativt sett mer positiva om än kortsiktiga tendenser i Jämtland, Västerbotten och Norrbotten.

Tabell 42. Genomsnittligt antal dvärgsparvar *Emberiza pusilla* per år under olika perioder 1950–2019.

50–59	60–69	70–79	80–89	90–99	00–09	10–19	2019
0,9	6,0	7,2	13	19	11	28	35

Fynd under häckningstid i Norrland:

Mpd: 2 ex. varnande Långåsenområdet, Holm 31.7 (Peter Berglund). Inte observerad i landskapet under häckningstid sedan 2015.

Ång: 1 hanne i lämplig biotop Flåsjömyran, Hoting. 20.7 (Lars Bruks).

Vb: 1 sj. Vithattsmyrarna, Jörn 10–20.5 (Kjell Grankvist, Lars Edenius). 1 par Gumbodahamn, Ånäset 23.5 (Leif Bildström). 1 ex. Vitbergens naturreservat, Kalvträsk 12.6 (Andreas Garpebring). 1 par med föda åt ungar V Illermyran, Fällfors 12.6 (Hanna Eriksson). 1 hanne avledningsbeteende Storslyet, Fällfors 12.6 (Hanna Eriksson). 1 sj. Stor-Lappselet, Kalvträsk 24.6 (Anders Lindström, Lena Andersson). 1 hanne med föda åt ungar Krångfors 11.7 (Lena Andersson). 2 1K Göransmar-

FOTO: JESPER VILLAUME

Videsparven *Emberiza rustica*, här en nyligen flygg ung-
fågel, går fortsatt tillbaka. Boden (Nb).

ken, Bygdeå 25.7 (Per Wedholm). 3 ex. i lämplig biotop Myrträsket, Jörn 27.7 (Thord Eriksson). 3 ex. i lämplig biotop Lappselsberget, Kalvträsk 4.8 (Ralf Norberg). Fyra konstaterade häckningar och ytterligare sex fynd från lämpliga häckmiljöer under häcktid får betecknas som ett gott årsresultat sett till artens kraftiga tillbakagång. Extra glädjande är att det även konstaterades en riktigt kustnära häckning (Göransmarken, Bygdeå). Videsparven får i dagsläget betecknas som mycket sällsynt häckfågel i de kustnära delarna av Västerbottens landskap. De rapporterade fynden under häckningstid utgör dock med all säkerhet en mycket liten andel av de verkliga antalet då artens huvudsakliga häckmiljöer sällan besöks av fågelskådare under artens häcktid.

Nb: Totalt gjordes 58 fynd av 84 ex. i landskapet under häckningstid. Detta är något fler än fjolåret.

Hjd: 1 sj. Ljungdalen 3.7 (Karsten Busk Laursen).

Jmr: 1 ad. hanne Tysjöarnas naturreservat 4.5 (Sven-Erik Söderlund, Christer Pålsson, Ulla Henriksson m.fl.). 1 hanne Undersåker 9.5 (Dan Fritzson). 1 ex. i lämplig biotop och 1 sj. Gällerrån, Sjörflo, Kyrkås 21.5 (Johan Råghall). 1 hanne sj. Öjsjömyrnans naturreservat 27.5 (Johan Råghall). 1 ad. hanne 29.6 (Torbjörn Ebenhard), 1 ex. varnande 6.7 (Arvid Enemar), 1 ad. hanne varnande 12.7 (Per Rasmussen) och 1 ex. varnande 12.7 (Stefan Kasselstrand, Simeon Gudjonsson, Jan Ekberg), samtliga Tysjöarnas naturreservat. 1 ex. Bredkälen, Ström 28.7 (Mathias Näslund). 2 ex. i lämplig biotop Storbäcken 11.8 (Isak Vahlström, Linda Johannesson, Tore Dahlberg m.fl.). Häckning verkar ha skett vid Tysjöarna. Det finns ingen rapport om det från tidigare år, men det finns lämplig biotop för arten där, så det är inte oväntat. Förutom ovanstående fynd rapporterar Projekt Videsparv 19 besatta revir på de 37 lokalerna i tre olika delområden i centrala Jämtland. Det är det bästa året hittills under de fyra åren som just dessa lokaler återbesöks, och konsterasterade mot 2018 då endast 7 revir var besatta. Vad som ligger bakom är svårt att spekulera i, men det verkar uppenbarligen som om arten inom detta område kan variera en del i antal mellan olika år. Kan fjolårets varma sommar ha varit extra gynnsam för häckningsframgången, vilket spilt över på 2019?

Ås lpm: Fynd på 7 lokaler under häckningstid inkl. 3 häckningar.

Ly lpm: Fynd på 6 lokaler under häckningstid.

P lpm: 5 ex., endast spelande hannar i år och tyvärr ingen konstaterad häckning.

Lu lpm: 39 fynd och totalt 44 ex., mestadels spelande fåglar. Endast en noterad häckning, 1 pull. Övre Vuottasjaure 18.6 (Stefan Holmberg).

T lpm: 7 fynd av 10 ex., ingen säkerställd häckning. Alla fynd rör spelande fåglar och fåglar i lämplig biotop.

Totalt 17 fåglar i Götaland och Svealand:

Öl: 1 ex. Södra lundspetsen, Ottenby 10.10 (Mats Henriksson, Bengt Sjösten, Christer Larsson).

Srm: 1 ex. Fågelstationen, Landsort 24–25.8 (Raul Vicente). 1 ex. str. S Havtornsudd, Gälö 8.9 (Kimmo Kangasvieri). 1 ex. Arbottna, Muskö 11.9 (Roger Kaufmann, Ulf Johansson, Marie Teilmann). 1 ex. f.d. Kyrksjön, Grödinge 21.9 (Ulf Modin). 1 ex. Hartsö-Enskär fstrn 21.10 (Göran Alstedt).

Upl: 1 hanne Vitträsket, Runmarö skärgård 13.4 (Leif Ryd). 1 1K Ugglan, Gräsö 28.8 (Leif Östman, Kersti Östman). 2 ex. Midsommarberget, Angarn 4.9 (Mattias Ödevidh). 1 ex. Gömslet, Hjälsstaviken 7.9 (Ragnar Hall m.fl.). 1 ex. Fladen, Ledskärsområdet 8.9 (Kalle Brinell). 1 ex. Klosterbacken, Angarn 14.9 (Andreas Viberg, Linus Jonson). 1 ex. Löttingelund 14.9 (Karin Hendahl). 1 1K Kalkbarrskog SO Noreträsk, Runmarö skärgård 15.9 (Anders Haglund). 1 ex. Midsommarberget, Angarn 15.9 (Svante Söderholm, Elisabeth Sturesson). 1 ex. Angarn 6.10 (Erik Koppe).

(ANDREAS LIVBOM)

Svarthuvad sparv *Emberiza melanocephala*
(44/44 – 1/1)

Gtl: 1 2K+ hona Hoburgsklippan 22.9–2.10 (F) (Örjan Siik, Claes Lejon).

Hoburgsklippan, som redan tidigare under året hade bjudit på många sällsynta arter, visade sin raritetspotential än en gång. Artbestämningen av honfärgade fåglar av artparet svarthuvad sparv/stäppsparv är långt ifrån enkelt. Hoburgsfågeln bjöd på fina observationer och fotomöjligheter under en längre tid, och de små skillnaderna arterna emellan som dokumenterats talar för den förstnämnda. Rk väljer därför att publicera observationen som svart-

exempelvis säv- och dvärgsparv, och det gäller att vara påläst och uppmärksam för att hamna på rätt art. Enligt tarsiger.com finns det 25 fynd från västra Europa, och de flesta har setts under samma period under senhösten, vilket är att förvänta av en art med ursprung i sydöstra Ryssland, Mongoliet och Kina. Utöver dessa finns det också några vår- och två sommarfynd. De sistnämnda har bedömts som icke spontana. Första fyndet i Sverige gjordes 29.4–2.5 2012 i Gislövs Stjärna, Skåne (2K+ hane) och det andra 9–13.11 2013 på Utlängan, Blekinge (1K+ hona).

(JUHO KÖNÖNEN)

FOTO: FREDRIK STRÖM

Svarthuvad sparv *Emberiza melanocephala*, Hoburgsklippan (Gtl), september 2019.

FOTO: TOBIAS BERGER

Gråhuvad sparv *Emberiza spodocephala*, Ölands nordöstra udde (Öl), 8 november 2019.

huvad sparv i enighet med tidigare bedömningar av honfärgade fåglar. Majoriteten av de tidigare fynden av arten är från maj–juni. Från april, juli, augusti, september och oktober finns ett fynd vardera sedan tidigare.

(JUHO KÖNÖNEN)

Gråhuvad sparv *Emberiza spodocephala*
(2/2 – 1/1)

Öl: 1 1K+ hona Ölands nordöstra udde 8–14.11 (F) (Tobias Berger).

Tredje fyndet för landet av denna långväga östasiatiska gäst. Honfärgade höstfåglar är inte helt olika

Fynd avseende kategori D

Snögås *Anser caerulescens*

Snögäss hålls inte som parkfåglar i Europa i samma utsträckning som tidigare och färre individer har möjlighet att rymma. Medan stripgås håller en nivå kring 50 ex. noterades endast åtta snögäss i hela Sverige 2019. Motsvarande under början av 2000-talet var flera tiotals ex. Rrk Vg sammanfattar: "Först sågs en av vit fas under slutet av april. Därefter rörde sig två individer tillsammans (en av vit fas och en av blå fas) runt i rapportområdet från slutet av maj till slutet av juli och sågs vid Hornborgasjön, Hullsjön, Vänersborgsviken och slutligen vid Östen."

Hl: 1 ex. Råöslätten, Onsala 5.1–26.5 (Rolf Persson m.fl.)

Boh: 2 ex. str. N Gamla lotsutkiken, Lysekil 20.4 (Inge-
mar Åhlund).

Vg: 1 ex. Hullsjön 7–10.6 (Magnus Kinell, Olle Wahlström, Michael Egerzon m.fl.). 1 ex. Vänersborgsviken 15.6 (Göran Darefelt, Björn Johansson). 2 ex. Flistadsviken, Östen 24.6–25.7 (Björn Spetz, Lars Berglund, Göran Engberg m.fl.).

Upl: 1 ex. (vit morf) gästade Hjälsstaviken under perioden 4–20.10 (Anna Helena Lindahl m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Kamskrake *Lophodytes cucullatus* (22/22 – 1/1)

Dls: 1 2K hanne Ödeborgsdammarna, Färgelanda k:n, 8–9.4 (F) (Monica Svensson, Håkan Hellgren, Olavi Hinkkanen).

Andra fyndet i Dalsland. Observationen innebär att bara två fynd av arten gjordes i landet under 2010-talet, att jämföra med 13 fynd under 2000-talet. Endast en säkert bestämd ungfågel finns i materialet sedan tidigare, en 1K hanne i Göteborg (Vg) 23.11–31.12 1996. April är en bra månad för arten i landet, åtta av de tidigare fåglarna är sedda då, även om de i några fall upptäcktes tidigare på året. I övrigt är fyndbilden tämligen utspridd.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Buffelhuvud *Bucephala aldeola* (8/8 – 1/1)

Hl: 1 hona Hjäls våtmark 20–22.4 (F) (Anders Rönnäng).

Tredje fyndet i Halland och andra fyndet av en hona i landet – det första gjordes 28.3 2016 vid Norrfällsviken (Ång). Åtta av de nio svenska fynden är gjorda i mars–juni, medan en fågel sågs i oktober–november.

(ALEXANDER HELLQUIST)

Sibirisk rosenfink *Carpodacus roseus* (1/1 – 0/0)

Tillägg 2005:

Dls: 1 2K+ hanne Gustavsberg, Tösse, 26.10 (F) (Margoth Berggren gm rrk Dalsland).

Av förbiseende har det här fyndet inte tidigare publicerats i *Fågelåret*. Rk skrev om fyndet i Rk-nytt 09-2: "I slutet av oktober 2005 fotograferades en adult hane sibirisk rosenfink vid ett fågelbord i Dalsland. Sibirisk rosenfink är långt ifrån en otänkbar senhöstgäst hos oss, men fyndet placerades trots det i kategori D. Arten är, eller åtminstone har varit, mycket populär i fångenskap och t.ex. har vi genom den belgiska raritetskommittén nåtts av uppgiften att hela 3 417 sibiriska rosenfinkar fanns registrerade för legal import/transit till eller genom Belgien enbart i september månad år 1993. Att den svenska fågeln var en adult hane bidrar till den, låt vara svaga, skepsis som föranledde kategorisering-

FOTO: ANDERS RÖNNÄNG

Buffelhuvud *Bucephala aldeola*, Hjäls våtmark (Hl), april 2019.

Större rosenfink *Carpodacus roseus*, Gustavsberg, Tösse (Dls), 26 oktober 2005..

en, och det är tillika fullt möjligt att en ungfågel på rimlig plats och tidpunkt framöver kan komma att bedömas annorlunda.» Det har sedan dess inte kommit fram någonting som får Rk att nu göra en annan bedömning.

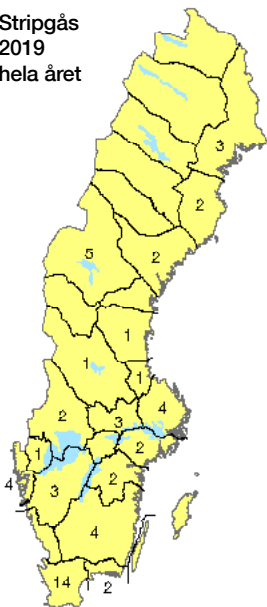
(JUHO KÖNÖNEN)

Fynd avseende kategori E

Stripgås *Anser indicus*

Summerar vi samtliga landskap blir summan 56 ex. (57 ex. 2018 och 48 ex. 2017), en normal årssumma. Stripgåsen härstammar från centrala Asien och

Stripgås
2019
hela året

Landskapsvis fördelning av observerade stripgäss *Anser indicus* i Sverige 2019.

är en vanlig parkfågel i Europa. Alla individer som förekommer i Sverige räknas därför som parkrymlingar, även om häckningar av frilevande individer förekommit. Inga av dessa fynd tyder på häckning. Ingen säker häckning föreligger sedan 2009, men ett par starka indikationer finns från 2014.

(FREDRIK FRIBERG)

Svangås *Anser cygnoides*

Svangåsen är en globalt hotad art med förekomst i östra Sibirien, men fynd i Europa betraktas som rymlingar. Första fynden sedan 2015! Rrk Vg fundrar: "Efter några års frånvaro sågs återigen en svangås i rapportområdet, några dagar under början av juni vid Hornborgasjön. Kan det fortfarande vara samma individ som setts nästan årligen (bortsett de senaste åren) sedan 2002 eller är det en ny individ?".

Sk: Vid Rönne och närliggande Stureholm uppehöll sig 1 ex. 16–19.8 (Nick Gräntz m.fl.).

Vg: 1 ex. Stenums mader, Hornborgasjön 2–4.6 (Leif Arvidsson m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

Svart svan *Cygnus atratus*

Ca 7 ex. detta år av denna parkrymling där den vilda arten normalt finns i Australien. Frihäckande fåglar återfinns dock i Holland.

Sk: I årets början sågs 4 ex. tillsammans vid Allarp, Svalöv 20.2 (Andreas Ljungberg, Anita Ljungberg) och samma

fåglar vid närliggande Jonstorp 31.3 (Karin Arnesson). I övrigt uppehöll sig en fågel i området Foteviken – Klagshamn 21.5–20.10 (Nils Kjellén m.fl.) och troligen var det samma fågel som sågs vid Bunkeflostrand 4.6 (Lars Silow).

Sm: 1 ex. Gränsö – Händelöps-området – Sladöarkipelagen – Sandholmarna, Västervik 22.4–10.9 (Mathias Näslund, Mats Gothnier m.fl.). Åttonde fyndet i östra Småland men det första på tio år.

Öl: 1 ex. Södsviken 5–9.10 (Alf Andersson, Magnus Edberg). Första fyndet sedan 2010.

Upl: 1 ex. Kungsängen, Uppsala, på morgonen 20.3 (Samuel Öhlin). Den sågs strax därefter också vid Övre Föret (Eva Mattsson) innan den parkerade sig vid Villinge öster om Danmark senare under dagen och kunde beskådas tillsammans med både sångsvan och mindre sångsvan av ett stort antal skådare. 21–24.3 observerades mest sannolikt samma individ i Gimotrakten. Under hösten kom svart svan nummer 2 str. mot väster över Årike Fyris 28.10 (Fredrik Sundberg).

(FREDRIK FRIBERG)

Brudand *Aix sponsa*

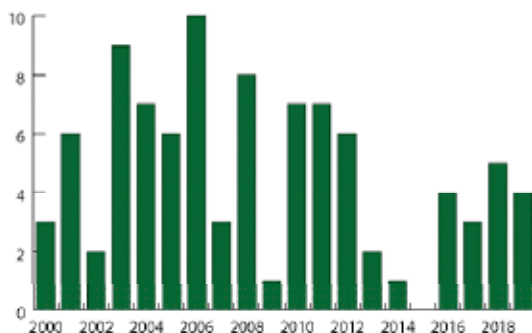
Brudanden hör hemma i Nordamerika och kan säkert nå Europa av egen kraft. Totalt 4 ex. under 2019.

Sk: Den hona som fanns vid Pinnån i Örkeljunga under fjolåret fanns kvar i området åtminstone en bit in på 2019. Sista rapporten är från 11.3 (Seth Nilsson m.fl.).

Bl: 1 hane Björkenabben 30.3 (Karl Pettersson, André Julinder).

Vg: 2 hannar Tranemosjön, Tranemo 30.3–12.5 (Björn-Åke Andersson, Jens Ekdal, Magnus Dahl m.fl.).

(FREDRIK FRIBERG)

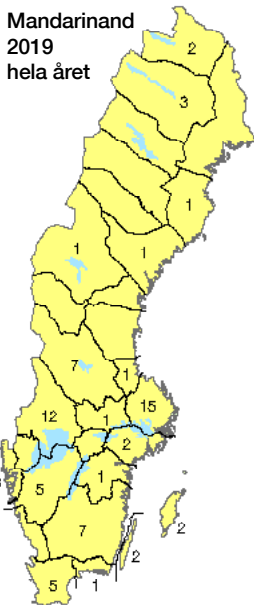

Fynd av brudand *Aix sponsa* i Sverige 2000–2019.

Mandarinand *Aix galericulata*

Många rapporter och en kostaterad häckning i Enköping, Uppland som utgör ett kärnområde.

Upl: "Totalt 14 mandarinänder observerades under året i rapportområdet och Enköping är fortfarande artens maktcentrum hos oss. Under våren sågs ett par i Enköping som letade boplatser på hustaken och potentiellt senare också hannen vaktande boplatser, 10.4–27.5 (Martin

Landskapsvis fördelning av observerade mandarinänder *Aix galericulata* i Sverige 2019.

Tjernberg m.fl.). Under sommaren ökade antalet individer till 4 vuxna, 2 hannar och 2 honor, Dyarna 3.6–15.7 (Bengt Ottosson, Bodil Bernström) samt en konstaterad häckning, ad. hona + 2 juv. Dyarna 19.7 (Bodil Bernström). Under hösten sågs som mest 10 ex. i Enköping, 14.10 (Bengt Ottosson, Bodil Bernström). 1 par Lövestabruks herrgård 5.5–27.10 (Sebastian Agerberg m.fl.). Vid Lövestabruks herrgård häckade ett par 2018.”

Fjällnära fynd:

Lu lpm: 2 i par Mosebacke, Malmberget 10–11.5 (inge Karlsson Alalahti, Bo Westerberg). 1 hane Lappviken, Stora Sjöfallets NP 20.6 (Aron Dynesius).

T lpm: 2 ad. hannar Abisko 6.5–4.8 (Thomas Westin, Mats Gothnier m.fl.). De långstannande hannarna i Abisko utgör blott fjärde fyndet i T lpm. Mandarinänder ses ungefär vartannat år i de norra lappmarkerna, så tre fynd är en bra utdelning.

(FREDRIK FRIBERG)

Grågäm *Aegypius monachus* (0/0 – 1/1)

Sk: 1 hona str. Vikingstrand, Helsingborg, 14.5 (GPS) (gm Tomas Svensson).

Därefter rörde sig fågeln norrut genom följande landskap ungefär i följande datum:

Sm: 15.5 (GPS).

Ög: 16.5–17.5 (GPS).

Srm: 17.5 (GPS).

Vstm: 17.5 (GPS).

Vrm: Höljes, Torsby k:n 17.5 (GPS).

Dlr: 17.5–18.5 (GPS).

Fågeln sågs inte av någon fågelskådare i Sverige, men passerade rakt över Helsingborg och sedan vida-

re upp genom landet och in i Norge (enligt ovan). Historien för denna fågel, vid namn Brinzola, börjar 2016 då den föds i vilt tillstånd i norra Spanien. Kort efter den blivit flygg hittas den undernärdd och i dåligt skick. Den transporteras då till ett rehabiliterings- och avelsprojekt för grågamar i norra Spanien. Där vårdas den för sina krämpor under ett års tid. Därefter placeras den ytterligare nio månader i en aklimatiseringsvoljär. Den släpps 7.10 2018 med en GPS-sändare på ryggen. Den börjar röra sig så sakta norrut, men det är först under våren 2019 den sätter riktigt fart och når Danmark 13.5. Redan dagen efter sträcker den in i Sverige via Helsingör – Helsingborg. Den fortsätter sedan norrut och 18.5 flyger grågamen in i Norges södra fjällvärld där den sedan livnär sig på bland annat renkadaver. Norge blir gämens tillhåll fram till slutet av mars 2020 då hon den 20 mars hittas skadad i området Rogaland efter att ha flugit in i en stagvajer. Anledningen till att denna fågel placeras i kategori E är hur den hanterades efter den hittades undernärdd i Spanien. Inom ramen för definitionen av kategori E ingår fynd som klassas om ”human-assisted”, vilket denna gam bedöms falla inom utifrån sin historia – tagen in till vård (livsavgörande mänsklig assistans) och sedan under mer än ett år suttit i bur. Det finns ett tidigare svenskt fynd av grågäm godkänt i kategori A: 1 2K Åstön, Tynderö, Medelpad, 20.10 2013 (*F* 2013:81, 161–162).

(RAUL VICENTE)

Rapporter som bordlagts

Azurmes *Cyanistes cyanus*

T lpm: 1 ex. Kuttainen 6.11.

Iberisk gransångare *Phylloscopus ibericus*

Dlr: 1 ex. Fulufjällsgården 15.6–16.7.

Gulärta *Motacilla flava*

Fynd av underarten:

Motacilla f. tschuschensis

Sk: 1 1K Ystads saltsjöbad 5.11, 1 1K Gislövsläge 10.12.

Gtl: 1 1K Augstens 24.10.

Hl: 1 1K Skallkroken, Haverdal, 2–5.11.

Rapporter som arkiverats då de inte kan bedömas med nuvarande kunskap

Ärtsångare *Curruca curruca*

Rapport om underarten:

Curruca c. minula

Hls: 1 ex. Stenöorn 20.11 (F).

Rapport om underarten:

Curruca c. blythi/halimodendri/minula/margelanica/althea

Öl: 1 ex. Trollskogen, Ölands norra udde, 2.11 (F).

Rapport om underarten:

Curruca c. halimodendri

2017: Öl: 1 ex. Skarpa Alby 28.10 (F).

Rapport om underarten:

Curruca c. blythi

2018: Vb: 1 1K Stora Fjäderägg, 15.10 (F).

Rapporter som inte har godkänts för publicering

Dvärgkanadagås *Branta hutchinsii*

Sk: 1 ex. Nabben, Falsterbonäset 25.8, 1 ex. Smygdungen, Smygehuk, 29.9.

2004: Srm: 1 ex. Mysvik, Ågesta, 21.3.

Dvärgsnögås *Anser rossii*

Gtl: 1 ex. Rivsviken 4.5.

Amerikansk sjöorre *Melanitta americana*

Srm: 1 hane str. Femörehuvud 28.4.

Svartbrynad albatross *Thalassarche melanophrys*

Sk: 1 ex. Sadeln, Kullaberg, 12.9.

Scopolilira *Calonectris diomedea*

Sk: 1 ex. Rönner, Norra Häljaröd, 14.10.

Dvärgörn *Hieraetus pennatus*

Sk: 1 mörk morf. Farhultsviken 25.4.

Stäppörn *Aquila nipalensis*

Öl: 1 1K Bårbykärret 24.8.

2018: Vstm: 1 3K+ Smittsbo, Västanfors sn, 8.4.

Kejsarörn *Aquila heliaca*

Sk: 1 ex. Näsbyholmssjön 18.2.

Örnvråk *Buteo rufinus*

Sk: 1 ex. Yngsjö kapell 29.5.

Dvärgsumphöna *Zapornia pusilla*

Hls: 1 spel. Vågenbron, Vågen, Marmen, 12.6.

Mindre gulbena *Tringa flavipes*

Vg: Tyviksåns mynning 22.8.

Dvärgspov *Numenius minutus*

Boh: 1 ex. str. Kråkudden, Hönö, 3.9.

Iberisk gransångare *Phylloscopus ibericus*

1989: Ång: 1 ex. Öje, Öjesjön, Stigsjö s:n, 8.5.

Bergsångare *Phylloscopus bonelli*

2017: Sk: 1 sj. Malmö stad, 13.5.

Bergtajgasångare *Phylloscopus humei*

Srm: 1 ex. Hartsö-Enskär fstrn 21.10.

Rödstrupig sångare *Curruca cantillans*

2008: Bl: 1 2K hona ringm. Utklippan 14.5 (F), dock godkänd sedan tidigare som "rödsångare" (F 2016:161).

Trädgårdstrådkrypare *Certhia brachydactyla*

Srm: 1 ex. Reveludden, Torö, 31.3.

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus samamiscus*

Sk: 1 ad. hane Vindskyddet, Sandhammaren, 20.10.

Vitgumpad buskskvätta *Saxicola maurus maurus*

Dlr: 1 hane Myrans våtmark 6.6.

Gulärta *Motacilla flava*

Fynd av underarten *flavissima*:

Öl: 1 ex. Ottenby 4.5.

Fynd av underarten *feldegg*:

Öl: 1 ex. Ölands södra udde, Ottenby, 14.5.

Referenser:

Aarvak, T., Øien, I. J., Krasnov, Y. V., Gavrilov, M. V., & Shavynkin, A. A. 2013. The European wintering population of Steller's Eider *Polysticta stelleri* reassessed. *Bird Conservation International*, 23(3): 337–343.

Bothén, C. O. 1902. *Lakttagelser rörande fågelfaunan i Göteborgs- och Bohuslän*. Bihang till K. Svenska Vet.-Akad. handlingar. Band 28. Afd. IV. N:o 4. Stockholm.

Brown, P. 2014. Specieswatch: Egyptian goose. The Guardian. Hämtad 2020-03-08: www.theguardian.com/environment/2014/may/25/specieswatch-egyptian-goose-breeding-population

Deutscher Jagdverband, DJV (2020). Wildtier-Informationssystem der Länder Deutschlands – Jahresbericht 2018.

Green, M., Haas, F & Lindström, Å. 2019. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2019*. Naturvårdsverket.

Green M, Hungar J., Rankin 2009. Is the breeding distribution of Broad-billed Sandpipers *Limicola falcinellus* moving uphill? Håller myrsnäppan *Limicola falcinellus* på att flytta upp på fjällheden? *Ornis Svecica* 19: .

Gyimesi, A., & Lensink, R. (2012). Egyptian Goose *Alopochen aegyptiaca*: an introduced species spreading in and from the Netherlands. *Wildfowl*, 62: 128–145.

Heggøy, O., Øien, I. J., & Aarvak, T. (2019). Winter distribution of Steller's Eiders in the Varangerfjord, northern Norway. *Ornis Norvegica*, 42, 1–6.

NABU (2020). Nilgans im Fokus – Wie gehen wir mit der neuen Art um? Hämtad 2020-03-07 via <https://www.nabu.de/tiere-und-pflanzen/voegel/artenschutz/gaense/25852.html>

NABU (2020). Die Nilgans – Neubürger oder Bestandteil unserer Vogelwelt? Hämtad 2020-03-07 via <https://baden-wuerttemberg.nabu.de/tiere-und-pflanzen/voegel/arten/24754.html>

Naturvårdsverket (2019). Beslut om skydds jakt efter nilgås. Ärendenr: NV-02009-19.

Ottosson, U. m.fl. 2012. *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. SOF, Halmstad.

Strubbe, D. 2017. Information on measures and related costs in relation to species included on the Union list: *Alopochen aegyptiaca*. Technical note prepared by IUCN for the European Commission.

Wirdheim, A. 2019. *Sveriges fåglar 2019*. Hämtad 2020-06-01 via <https://www.yumpu.com/sv/document/read/63006261/sveriges-faglar-2019>

Länk Europa 2016: <https://www.researchgate.net/publication/311307547> Recent changes in the abundance of Common Pochard *Aythya ferina* breeding in Europe

Nya arter för landet

Wilsonbeckasin *Gallinago delicata*

Skyttorp-Knyppplan, Uppland

13–26 april 2019

Det var 13 april 2019. Jag hade bestämt mig för att skåda i Norduppland och tänkte börja med att köra upp längs Knyppplanvägen öster om Vendelsjön. Här hoppades jag hitta skogsfåglar och se om den hökuggla som rapporterades dagen innan var kvar. Jag stannade vid Karbodakorset, där den fina gamla skogen under det senaste året avverkats så att det numera mest var stora hyggen runt vägen. Klockan var 07:35 och när jag steg ur bilen hördes ett snabbt ”po-po-po-po-po”. Min första tanke var att det lät som pärluggla, men alldeles för snabbt (ungefär dubbla hastigheten). Jag började misstänka hökuggla (den som satt längre norrut igår kunde ju ha flyttat sig). Stroferna var lite för korta, men tempot var snabbt och det kändes fel för pärluggla.

Efter några minuter stannade Lars-Erik Larsson, som hade exkursion med ett antal oerfarna skådare. Jag nämnde att jag hade hört något som skulle kunna vara hökuggla en bit framåt längs vägen och bad honom köra fram en liten bit och stanna. Snart hördes lätet igen, nu först väster om vägen, sedan öster om vägen och så väster om igen. Jag ringde Lars-Erik, som hörde lätet, och sa att det borde vara en eller möjligen två hökugglor. Han bad mig köra fram till honom. Vi lyssnade tillsammans ett tag och tyckte att stroferna var korta, men nog stämde bäst med hökuggla. Det märkliga var att lätet hördes från båda sidorna av vägen, som om två individer svarade varandra. Vi letade så gott vi kunde i trädtopparna och lägre ner men hittade inget. Sedan blev det tyst.

Vi lyssnade på *Fågelguidens* hökuggla och en annan inspelning. ”Ja, hökugglans sång är ju betydligt längre, men det kan nog variera” sa Lars-Erik, som hört hökuggla spela tidigare på Knyppplanvägen och flera hökugglor i Norrland. Vi kom överens att jag skulle larma ut spelande hökuggla.

Sedan körde vi alla norrut och fick se hökugglan från igår i toppen av ett torrt träd på precis samma hygge där den satt under gårdagen. Då var det inte den som hade flyttat sig söderut alltså. Lite snurrigt, men slutsatsen blev att det fanns mer än en hökuggla längs Knyppplanvägen, vilket jag larmade ut på *Band Fåglar i Uppland*. Anita Janelm ringde och undrade om de var på rätt ställe för att höra den spelande ”hökugglan”. I så fall var den tyst nu. De drog vidare mot hygget där en hökuggla satt. De träffade då Lars-Erik som gav lite mer information om platsen. De åkte tillbaka och hörde då genast ”ugglan”. Första reaktionen från Anita var pärluggla, men ändå inte. De lyssnade på *Fågelguiden* samt några inspelningar på *Xeno-canto* och kunde konstatera att lätet inte var helt identiskt med hökuggla utan kortare. Ingen av dem (Anita, Nina och Christina) hade dock hört spelande hökuggla tidigare, varför de inte kunde utesluta en variant av spel. De noterade dock att lätet förflyttade sig väldigt snabbt, vilket föreföll underligt om det var en hökuggla.

Jag åkte vidare mot Ledskär och träffade Kalle Brinell helt kort. ”Kul med spelande hökuggla”, sa han. ”Det är ovanligt.” Jag höll med och nämnde att lätet verkade komma från båda sidorna om vägen.

Den 14 april var jag i Hjälstaviken, där jag träffade Martin Tjernberg. Vi pratade om den spelande ”hökugglan” och jag sa att spelet var kortare än normalt för en hökuggla och att det lät som ett melanting mellan en pärluggla och en enkelbeckasin. ”Konstig jämförelse”, sa Martin, men det blev ingen mer diskussion.

Efter avslutad skådning och åter hemma kom ett sms från Torbjörn Elvius:

”Hej du! Jag såg din rapport om en spelande hökuggla igår. Såg du den också? Jag var dit i morse och spelade in ett popopopo-läte, ungefär som en pärluggla men dubbelt så snabbt. Inte så snabbt bubblande. Det var något bekant över strukturen och så småningom fick jag se den långnäbbade figuren: enkelbeck! Jag kan skicka över en inspelning om du vill höra./Torbjörn”

Jag skickade följande SMS-svar till Torbjörn:

”Det var intressant. Jag tyckte det var dubbelt så snabbt som pärluggla och inte lika långt som en normal hökuggla. Jag lyckades inte hitta den, men

jag såg inte heller någon enkelbeck. Jag pratade med Lars-Erik Larsson som kom strax efter mig. Vi kom överens om att det nog borde vara en hökuggla – men den kändes inte klockren. Intressant om det skulle vara enkelbeckasin som kan låta så, men det låter inte omöjligt om du dessutom har både inspelning och såg fågeln. Ragnar”

Direkt när jag hade skrivit detta ringde jag Torbjörn för att fråga mer och försöka reda ut det hela. Torbjörn nämnde då att fågeln yttrade lätet i flykten och att när den spelade dök i mycket flackare bana än enkelbeckasin brukar göra. Vi diskuterade om det möjligen var ett läte som den yttrade genom näbben eftersom det lät så olik enkelbeckasinen

FOTO: ANNIKA RASTÉN

Wilsonbeckasin *Gallinago delicata*, Knyppplanvägen, Upl, 21 april 2019.

brummande spel. Torbjörn nämnde också att beckasinen satte sig i en grantopp och sedan i en talltopp och att den då yttrade raka ”tick-tick-tick”-låten som skiljde sig från det normala ”ticka-ticka-ticka”. Vi var överens om att vi aldrig har hört dessa låten från enkelbeckasin. ”Hela tiden får man lära sig något nytt”, kom vi fram till.

Det här var svårt att släppa, och när jag hade pratat med Torbjörn ringde jag Martin Tjernberg för att höra hans syn på saken. Jag beskrev vad Torbjörn sett och meddelat, och ganska snart sa Martin: ”Jag har för mig att den amerikanska beckasinen ska låta som en pärluggla.” Vi satt båda vid våra datorer och började leta information om beckasiner. Jag googla-

de på *Gallinago* och fick fram listan över världens arter. Snart fick vi klart för oss att den amerikanska arten Wilson’s Snipe låter som en pärluggla. Martin letade på Xeno-canto och hittade lätet. Det stämde bra. Jag avslutade samtalet och kollade inspelningarna på appen Sibley V2 (*The Sibley Guide to birds of North America*). Det stämde bra.

Då larmade jag följande på Band Fåglar i Uppland: ”Usch! Hökugglan som jag rapporterade spelande vid Knyppplanvägen igår sågs och spelades in av Torbjörn Elvius i morse. Det visade sig vara en beckasin som yttrade lätet ”poande dubbelt så snabbt som en pärluggla”. Usch därför att den amerikanska arten wilsonbeckasin ska låta ungefär så. Jag får inte tag i Torbjörn nu men ska be honom om inselningsfilen senare.”

Lite senare ringde Kalle Brinell och frågade om jag larmat fågeln från min gps-position. När svaret blev ja, sa Kalle att han skulle köra dit med parabol och se om fågeln var kvar och i så fall spela in lätet. Några minuter senare ringde Martin Tjernberg och sa att han också skulle köra dit. Det hann bli skymning innan Kalle och Martin med sonen Gabbe kom dit. Då hade Lars-Erik också hunnit dit.

Martin ringde: ”Det är en wilsonbeckasin! Vi står här och lyssnar och det är fullt spel. Det är jag, Gabbe, Kalle, Lars-Erik och Bernt Thorssell. Fy farao vad häftigt.”

Klockan 21:12 skickade Kalle Brinell följande på Bird Alarm:

”Wilsonbeckasin 1 ex.

Hörs stationär.

Jag obsar – säkert bestämd.

Vi är så säkra vi kan vara utifrån låtena. Fågeln hittades redan igår och spelar ihärdigt. Både spel och lockläte är inspelat. Tyvärr för mörkt för att fota. Medobs Tjernbergarna m.fl.”

Direkt efter BA-larmet la jag ut följande på Band Fåglar i Uppland: ”Kalle Brinell m.fl. är nu säkra på att det är en wilsonbeckasin vid Knyppplanvägen.”

Lite senare kom besked från Torbjörn Elvius att han höll på att bearbeta ljudfilen och skulle skicka över den till mig. Klockan 23:04 larmade Torbjörn Elvius wilsonbeckasin på Bird Alarm med bifogad bild på fågeln i en grantopp. Strax därefter skickade han ljudfil och två bilder till mig.

”The rest is history” brukar man väl säga.

Ragnar Hall

Gråhuvad vipa

Vanellus cinereus

Strandvik, Värmland

13–19 maj 2019

På väg med jord till sommarstället sen eftermiddag 13 maj 2019 stannade jag till vid en översvämning vid Strandvik några kilometer väster om fritidshuset. Området ligger nära Väneren och tillåts svämma över vissa vårar. Våren 2019 fanns det gott om vatten även in i maj till fromma för rastande våtmarksfåglar. Jag tänkte runda hela översvämningsområdet

FOTO: ANDERS BOSTRÖM

Gråhuvad vipa *Vanellus cinereus*, Strandvik, Vrm, 13 maj 2019.

genom att först gå söderut längs en dikesvall som utgör gränsen mellan Karlstad och Kristinehamns kommuner. Här kommer man nära fåglarna eftersom man döljs av vass, men det finns några platser där man får god sikt in i översvämningsområdet. Under min promenad på en grusväg fram till dikesvallen stöttes två dubbelbeckasiner. Väl framme spanade jag över översvämningen och kunde konstatera att det fanns gott om fåglar. Bland annat uppehöll sig några dvärgmåsar i den södra delen. De tilldrog sig mitt intresse och jag ville försöka fotografera dem.

Om man följer dikesvallen till den södra delen av det översvämmade området, kommer man ut i en

betesmark. Jag höll mig på avstånd från våtmarken för att inte skrämma fåglarna. Under min promenad på betesmarken fick jag, i motljus, syn på två flygande dammsnäppor som lockade eller möjligen spelade. Jag följde dessa med handkikaren för jag ville vara säker på min artbestämning. Plötsligt landade snäpporna på den kortbetade gräsmarken precis intill en fågel som såg ut att vara en tjockfot som låg på tarserna. Jag tog fram kameran och tog några foton på "tjockfoten". Även den var i motljus. Vid en titt i kameradisplayen, men utan nödvändiga läsglasögon, såg jag hjälpligt att det inte var en tjockfot utan en vipa som såg ut att vara grå på huvudet. Nu förstod jag att jag högst troligt stod och tittade på en gråhuvad vipa, en art fanns på min "tio i topp-lista" under en resa till Norra Indien några månader tidigare, men som jag inte fick se där. Jag var också medveten om att det hade setts en gråhuvad vipa i Norge i början av maj 2019.

Efter en stund lyfte fågeln och flög förbi mig relativt nära. Jag tog några foton på den i flykten. Den såg sedan ut att landa ett stycke åt sydost på samma betesmark, men tyvärr utom synhåll. Jag tittade då, återigen utan läsglasögon, på kameradisplayen, men vågade fortfarande inte artbestämma fågeln. I detta läge ringde jag till en skådarvän (Magnus Köpman) och sa att jag troligen hade hittat en gråhuvad vipa. Jag påpekade dock att jag inte helt uteslöt stäppvipa. Dessa två arter är ju snarlika på ovasidan i flykten. Efter samtalet med Magnus gick jag försiktigt åt sydost och efter en kort promenad kunde jag se vipan i medljus. Då var saken klar – det var en gråhuvad vipa. Det var först i detta läge som jag skickade ut fyndet via ett nationellt larmsystem.

Vipan stannade i en vecka till många skådares glädje. Det var dock inte så många som gick så långt som jag, eftersom en av de första skådarna på plats snabbt tog kontakt med berörd markägare och ordnade så att man kunde köra bil genom gårdsplanen och ner till översvämningsområdet där parkeringsplatser hade anordnats. Tack Håkan Funk för detta.

Själv var jag helt slut efter själva upptäckten för att göra kunna göra detta. Det är faktiskt lite jobbigt att hitta en ny fågelart för Sverige.

Till sist kan jag tala om att dammsnäpporna aldrig blev säkert bestämda eftersom de helt sonika försvann bort ur mitt medvetande, då mitt fokus övergick till något helt annat. Läsglasögonen återfanns i min innerficka när jag lastade av jorden vid sommarstället.

Uppdraget utfört!

Anders Boström

Gulgrå sparv

Emberiza cineracea semenowi

Hoburgen, Gotland

17–19 maj 2019

Efter en veckas botaniserande och fågelskådande på Gotlands centrala och norra delar började abstinensen efter Hoburgen växa sig allt starkare. Varm luft hade den sista tiden strömmat upp över Ryssland. Eftersom det fredagen 17 maj dessutom skulle blåsa rätt friska ostvindar in mot Gotland borde det följa med en del sydostliga sällsyntheter. Blåhakar, svarthuvad mås och brun glada hade också noterats i området vid Hoburgen de senaste dagarna.

När jag anlände till ringmärkningsplatsen vid Hoburgsklippan var arbetet i full gång med rätt välfyllda påsar från Tord Jeppsson som togs om hand av Juho Könönen med bisittare. Eftersom vinden från öster var stark över Bonnäsåkrarna, borde insträckande fåglar hamna längs den västra stranden söder om klippan. Därför begav jag mig ut på en lättviktstur med enbart handkikare längs stigen ned mot de gamla sandstensbrotten.

Jag fick lä av en rosenbuske och spanade in genom staketet runt vandrarhemmet. En fältsparv födosökte i lä på marken väster om huset. Den såg rätt intetsägande ut, men vad var det för art? Huvudet var utan särskilda markeringar, en ljus ögonring stack ut liksom gul strupe samt ett gulare streck inramat av mörkare fjädrar längs strupsidan. Lite av ortolansparv, som jag missat under flera år, men den hade ju gul undersida, inte rostorange. Huvudet var ju dessutom mest gult, inte grönaktigt, och näbben var grå, inte rödaktig. Kollade snabbt även på rostsparv och bergortolan i mobilens app. Gulgrå sparv verkade osannolik, kanske en missfärgad gulsparv? Plötsligt lyfte fågeln och flög längs södra sidan av Sjövärnsgården österut.

Jag traskade backen upp mot ringmärkningsbod, meddelade att jag sett en udda fältsparv, hämtade kamera och tub och återvände till rosenbusken. Fågeln var tillbaka, intill ett betongfundament närmare stranden. Några bilder togs genom staketet, men jag behövde komma närmare om det skulle gå att identifiera arten. Eftersom Anmark, far och son, var vid boden med sina tyngre objektiv, bad jag att de skulle följa med. Även några skådare från en stockholmsgrupp följde med. I lä väster om huset var sparven kvar, nu i sällskap med några hämplingar. Ett ivrigt plåtande satte igång, men ingen visste vad

det var för art. Fredrik Anmark noterade att den inte var rostfärgad på övergumpen som gulsparv). Till slut tröttnade sparven på uppvaktningen och flög upp mot klippan. Fredrik fick en flygbild, som visade stora vita teckningar på undersidan av stjärten.

Eftersom vi var osäkra på artbestämningen laddade Fredrik upp bilder på Facebookgruppen *Artbestämning av fåglar* med texten ”gulsparv?”. Väl uppe vid boden igen visade någon en bild för Juho som föreslog ”gulhuvad sparv” (översättning av det finska namnet för gulgrå sparv). Efter ett tag började det strömma in kommentarer om just denna art, gulgrå sparv, och gratulationer till fyndet. Klockan 09:25 larmade jag ut gulgrå sparv på *Bird Alarm*.

FOTO: FREDRIK ANMARK

I flykten visades stora vita teckningar på undersidan av stjärten. Gulgrå sparv *Emberiza cinerea semenowi*, Hoburgen, Gtl, 17 maj 2019.

Det värsta var att fågeln nu var försvunnen. Men folk strömmade till och letandet började i omgivningarna. Den återfanns så småningom runt klockan 10:20 på den steniga åkern ovanför ringmärkningsboden och sydost om klippan. Här fanns den kvar och sökte föda fram till kvällen 19 maj. Natten mellan 19 och 20 maj mojnade vinden och stjärnorna gnistrade, varför den gulgrå sparven förmodligen flyttade tillbaka mot sina hemtrakter eller kanske fortsatte norrut mot ett osäkert öde?

Ålder och kön

Efter konsultation med Shirihai & Svensson (2018) bör fågeln ha varit en 2K hanne (alltså född 2018).

På de bilder i boken som visar äldre utfärgade hanner är dessa klarare gula och med mindre streckning på bröstet jämfört med den aktuella fågeln. Honor är klart mindre gula samt kraftigare streckade jämfört med fågeln vid Hoburgen. Bilden på en hane i första sommardräkt stämmer mycket bra med fågeln vid Hoburgen, som dessutom har samma slitage på fjädrar som den på bilden, vilket för övrigt kommenteras i bildtexten som typiskt.

Gulgrå sparv – taxonomi och utbredning

Gulgrå sparv häckar i buskrika, steniga marker på torra bergssluttningar i Mindre Asien bort mot Iran. Beståndet i Europa (Grekland och Turkiet

FOTO: JOHAN TRÄFF

Gulgrå sparv *Emberiza cinerea semenowi*, Hoburgen, Gtl, 18 maj 2019.

med båda underarterna inräknade) uppgår till 6 400–11 400 vuxna fåglar (BirdLife International 2015). Den minskar dock och är rödlistad som Nära hotad (NT) hos IUCN.

Arten består av två till utseendet rätt distinkta och geografiskt åtskilda underarter *Emberiza cineracea cineracea* ("smyrnasparv") i väster och *Emberiza cineracea semenowi* ("kurdisk sparv") i öster.

Till skillnad från underarten *E. c. semenowi* har nominatformen *E. c. cineracea* inget gult på undersidan utan är där helt grå. Geografiskt är häckningsområdena åtskilda genom ett gap på knappt 50 mil i södra Turkiet. Enligt Shirihai & Svensson bör underarterna möjligen ges artstatus, men det

finns inte tillräckligt material när det gäller läten och DNA-studier saknas, varför det i dagsläget inte är lämpligt att separera dem som skilda arter. Sång för båda underarterna finns att höra på *Xeno-canto*. *Emberiza cineracea cineracea* ("smyrnasparv") häckar på de grekiska öarna Lesbos och Chios i östra Egeiska havet (ca 150 par) samt i västra Turkiet till ca fem mil öster om Denizli. Två isolerade förekomster finns i Taurusbergen norr om Side, väster och norr om sjön Beyşehir Gölü. Enligt *The IUCN Red List of Threatened Species* 2017 finns denna underart även på ön Skiros längre västerut i Egeiska havet. Den övervintrar mestadels i Eritrea, möjligen också i södra Sudan.

Emberiza cineracea semenowi ("kurdisk sparv") är känd i Turkiet från Gaziantep-regionens västra delar och når här fram till kustbergen mellan Isken-derun och Osmaniye bara några mil från Medelhavet. Häckningsområdet för denna underart breder sedan ut sig i en båg längs bergskedjorna upp mot Vansjön i östra Turkiet. Isolerade häckningsområden finns också vid övre loppet av floden Eufrat. Från Vansjön sträcker sig förekomsterna mot sydost genom de nordöstra, kurdiska delarna av Irak (minst 1 000 par) för att till slut nå precis in i Västra Iran i Zagrosbergen nära Marivan (färre än 100 par). Enligt Shirihai & Svensson (2018) finns även en isolerad förekomst nära gränsen mot Irak längre söderut i Iran. Övervintringsområdena för *E. c. semenowi* är längs kusterna av Röda havet i södra Saudiarabien och norra Jemen samt i nordöstra Afrika åtminstone i Eritrea.

Fynd i Europa

Förutom i Grekland och Turkiet tycks fynd av gulgrå sparv enbart ha gjorts i Tyskland och Danmark (Avibase). Det enda tidigare fyndet i Norden gjordes i Danmark 2005 då just en 2K hane av underarten *E. c. semenowi* sågs vid Grenen på Skagen 28–29 maj.

Ett hjärtligt tack till fotograferna Fredrik Anmark och Johan Träff som välvilligt ställt sina utmärkta bilder till mitt förfogande.

Jörgen Pettersson

Referenser:

BirdLife International (2019) Species factsheet: *Emberiza cineracea*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> 16/07/2019. Shirihai, H. & Svensson, L. 2018. *Handbook of Western Palearctic birds. Volume II. Passerines: Flycatchers to Buntings*. – Helm. London. Oxford. New York. New Delhi. Sydney.

Östlig kronsångare *Phylloscopus coronatus*

Ölands norra udde

24 oktober 2019

”Tallbit, jag måste bara få in tallbit på Öland.” Så gick mina tankar när jag på morgonen 24 oktober styrde bilen mot Ölands norra udde. Jag kände mig nästan ensam i världen när jag susade fram på de tomma vägarna norr om Borgholm. Turisterna hade sedan länge lämnat ön och det karga landskapet gjorde sig påmint. Där i bilen satt jag och drömde om vackra tallbitar smaskandes på de härliga röda oxelbären, som denna höst fanns i överflöd på norra udden. På udden mötte jag min gode vän Jonas Johansson och i sakta mak skådade vi i området runt parkeringen. Den sydostliga vinden var måttlig och förmedlade en känsla om att ”allt kan hända”. Men det gjorde det inte, i alla fall inte de första timmarna. Inte ens en ynka tallbit! Men som alltid på norra udden var det ändå rörelse på tättingar. En flock på 200 talgoxar var uppe och rundade fyren och ett 50-tal stjärtmesar höll låda vid parkeringen. Detta skådespel gjorde att vi ändå kände oss nöjda med morgonen, när vi gled söderut längs Fyrvägen.

Vi kröp långsamt fram med bilarna för att inte missa något som hoppade i buskmarkerna intill vägen. När vi just passerat Björnsnabben (udden cirka 1,6 kilometer VSV om Fyrön) rörde det sig en hel del tättingar i buskarna utmed vägen. En fågel som plötsligt fladdrade till och försvann in i buskagen fängade vår uppmärksamhet. Var det en sångare? Vi stannade och upptäckte att vi stod mitt i ett ”mes-tåg”. En gransångare (var det den vi sett från bilen?), grönsiskor, bofinkar, mesar och en svarthätta födosökte i buskar och träd nära vägen.

Jag började spana med handkikaren i buskridån längre fram längs vägen och fick syn på en sångare som hoppade högt upp i en snart avlövad benved. Fågeln satt mot ljus bakgrund så jag kunde inte se färger, men anade en ljus mage. Plötsligt såg jag ett vingband och ropade ”Vingband!”. Strax därefter fick jag se att fågeln hade en kraftig näbb och den visade samtidigt lite av huvudet ”Sibirisk lundsångare”. Sekunden senare hoppade fågeln fram och visade sig fint mot mörk bakgrund. Plötsligt böjde den sig framåt och visade upp en tydligt gul mittbena! Det kändes som ett slag i magen och nästan all luft gick ur mig, men tillräckligt mycket fanns kvar så att jag kunde vråla: ”Östlig kronsångare”!

Därefter var goda råd dyra. Snabbt in i bilen bara för att upptäcka att kameraremmen hade trasslat in sig i växelspaken, Neeej! Efter vad som kändes som flera minuter kom jag ut ur bilen. Sångaren hoppade tack och lov lugnt kvar i busken och jag lät kameran arbeta. Tack för tio bilder i sekunden! Fågeln lyfte bara ett par sekunder senare och drog över vägen utan att Jonas hade hunnit se den. Jag tänkte att det nu var kört, eftersom den drog rakt in mot skogspartiet. Men till min stora lättnad hade den rara gästen den goda smaken att sätta sig i den yttersta björken. Samtidigt som jag försökte beskriva var den satt för Jonas, jobbade kameran på höghvarv. Men så äntligen fick han in fågeln i kikaren och

FOTO: MARKUS TALLROTH

Östlig kronsångare *Phylloscopus coronatus*, Ölands norra udde, Öl, 24 oktober 2019.

blev precis lika glad och chockad som jag. All ångest släppte och vi möttes i en innerlig kram, en sån där kram som gärna blir lite extra hård och dröjer sig kvar någon sekund extra. Där och då kände vi oss som världens lyckligaste människor. *Vi hade hittat en ny fågelart för Sverige*, något som de allra flesta fågelskådare inte upplever under sin livstid. Att vi dessutom gjort det på vår älskade udde kändes som prickn över i:et. Att tallbit inte lagts till listan denna dag kändes plötsligt helt okej. Sångaren syntes därefter ytterligare två gånger innan den fladdrade in i buskarna och försvann för gott. Men i vårt minne blev den för evigt stationär.

Markus Tallroth